

HLAS Z ČÍNY

(DOPISY),

jež rodákům svým poslal

P. JOSEF ZEMAN,

kněz řádu Lazaristů, misionář v Tzekiang

Uspořádal

P. FR. VŠETEČKA,

spirituál chlapeckého semináře v Brně
a diecesní ředitel „Díla šíření víry“.

1 9 3 2

Nákladem Jednoty Katol. duchovenstva diecese Brněnské, Růže Sušilovy a Jana Zemana. — Tiskem Občanské tiskárny v Brně.

Nr. 6472.

Ex Consistorio Apostolici Administratoris dioecesis Brunensis
die 30. Julii 1931.

Nihil obstat.

Imprimatur.

Msgre JOANNES ŠVESTKA,
censor ex officio.

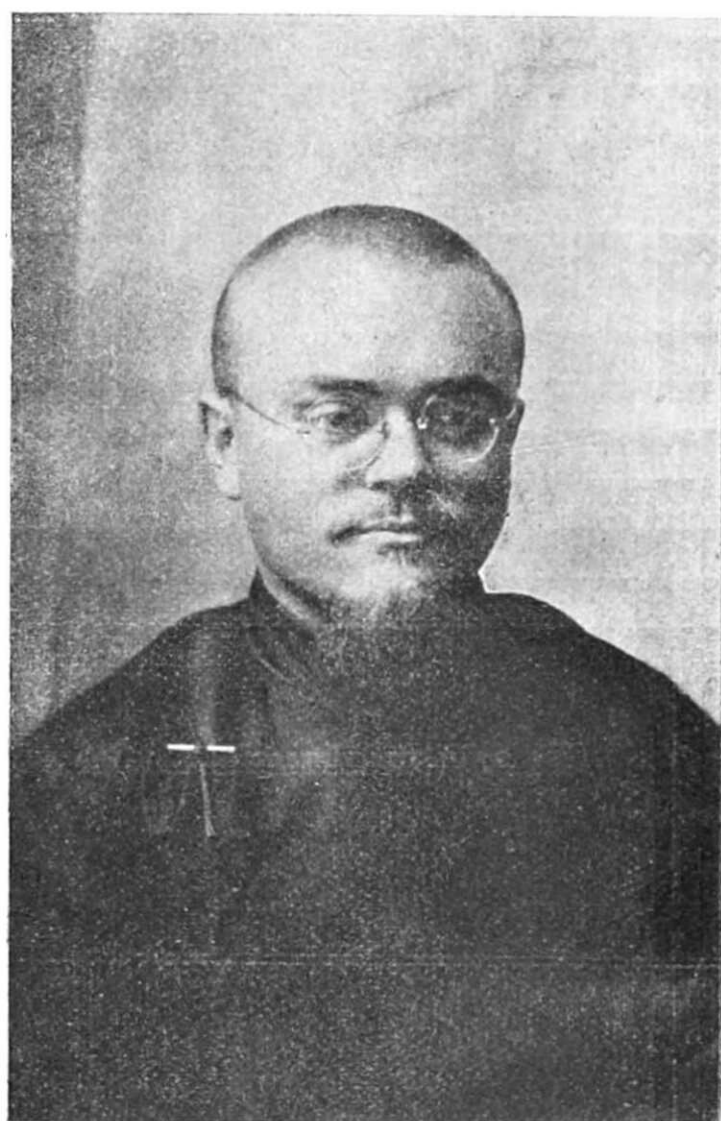
† JOSEPHUS,
Episcopus Adrahen., Administr.
Apostolicus.

Řádové Imprimatur
pro knihu:

Hlas z Číny.

Ladce, 26. června 1931.

Josef Danielík,
C. M. Superior.

P. Josef Zeman.

ÚVOD.

Kniha, kterou tuto čtenářům předkládám, obsahuje dopisy misionáře z Číny, dp. P. Josefa Zemana, našeho krajana.

P. J o s e f Z e m a n narodil se ve Šlapanicích u Brna, dne 8. srpna 1898. Rodiče byli Jan a Marie. Otec byl rolníkem a po několik období starostou. Za studií Josefových zemřel otec a po něm i matka. Josef byl nejmladším ze sourozenců. Školu obecnou a měšťanskou navštěvoval ve Šlapanicích, studia gymnasijsní konal v semináři v Kroměříži. Za války byl odveden jako gymnasista a přidělen ke 24. pluku pěchoty v Polsku. Dosáhl hodnosti praporčíka. Maturu dělal válečnou. Potom vstoupil do bohosloví v Olomouci.

Po prvním ročníku pomocí zemřelého arcibiskupa Stojana vstoupil do kláštera misionářů Lazaristů v Paříži, kde konal přípravná studia. Potom odešel studia dokončit do Číny. Na kněze byl posvěcen v Číně v Kashing, dne 24. února 1925. Kněz, který ho znal jako studenta, praví o něm: „Když mne někdy navštívil jako student, dával na mši sv. za zdar sv. misii. Na otázku, proč ta nezvyklá intence u studenta, jen se záhadně usmál.“

Byl to projev touhy po misijním povolání, jehož později došel.

Pořadatel dopisů považuje za nutno předeslati tyto poznámky:

I. D o p i s y j s o u s e ř a z e n y, jak byly v jednotlivých časopisech otištěny, nikoliv dle data, jak byly v Číně napsány. Toto datum nebylo totiž u všech listů v časopisech otištěno, nebylo ho tedy lze uvést všude. Proto raději vynecháno vůbec a volen pořad uvedený. U každého článku je poznamenáno, ve kterém časopise byl otištěn. (Viz obsah).

II. L i s t y P. Z e m a n a obsahují pro nás nejen mnoho zajímavostí, nýbrž jsou vlastně i d ě j i n n ý m i d o k l a d y současných bouřlivých poměrů v Číně.

III. D o p i s y n e b y l y m í n ě n y j a k o ŝ t o
č l á n k y, podávající nějakou látku soustavně a uceleně.
Jsou to příležitostné zprávy jednotlivcům. Jest proto
zcela přirozeno, že se pisatel nejednou opakuje. Kde
však bylo opakování příliš rozsáhlé nebo nápadné,
bylo ve zprávě následující vynecháno.

IV. Ú č e l e m s b í r k y l i s t ů jest probouzení
u našeho katolického lidu zájem pro misie, a jak sám
P. Zeman v člancích, jež pořadatel zařadil na prvé
místo, vyznává, zájem pro misijní spolky papežské:
„Dílo šíření víry“, „Spolek sv. Dětství“ a „Spolek sv.
Petra apoštola“. Stanovy „Díla šíření víry“ jsou při-
pojeny na konci knihy. Čtenář nechť si jich tam laskavě
povšimne.

V. D o p i s y d o c h á z e l y p o n e j v í c e na adresu
vdp. P. Mich. Jahody, rektora C. SS. R. v Libějovicích,
jenž podnět ku sebrání dopisů P. Zemana zavedl. Učinil
tak, jak psal, po přání samého P. Zemana.

VI. O m i s i j n í č e t b u j e v n a š í k a t o l i c k é
l i t e r a t u r ě o p r a v d o v á n o u z e. Bylo by tudíž
záhodno, aby katoličtí čtenáři dopisům P. Zemana vě-
novali pozornost.

V Brně, v neděli smrtelnou 1931.

Rodný dům P. Josefa Zemana ve Šlapanicích.

DŮLEŽITOST MISIJNÍ ČINNOSTI.

VELIKÝ VÝZNAM MISIJNÍ ČINNOSTI.

Otázka zámořských misií, šíření království Božího mezi všemi národy, jest živelní otázkou naší sv. církve a zvláště poslední dobou jest všude živě přetřásána. Sv. Otec Pius XI., papež misií, vyzývá všechny katolíky zúčastniti se toho velkého, nutného a záslužného díla. Nemělo by býti katolík a zvláště katolického spolku nebo sdružení, které by nepřispělo nějakým způsobem k uskutečnění prosby, kterou stále vyslovujeme: „Přiď království Tvé!“

Pomněme, že na zemi jest ještě více než miliarda pohanů! K jejich obrácení pracuje přímo náš Božský Spasitel Ježíš Kristus a s Jeho milostí a pomocí církev, Sv. Otec, Dílo šíření víry, misionáři, misijní sestry, domorodí katechisté. Všichni ostatní katolíci mají však svatou povinnost tomuto dílu napomáhati, zvláště kněží, vychovatelé a křesťanské ženy. Prostředků je nemálo; jest to hlavně modlitba, úcta k P. Marii, Sv. Ochráncům misií. (Srovnej náš Apoštolát Sv. Cyrila a Metoděje.) Dále přispívati almužnou, vlastním povoláním misionářů, na něž by naše katolické kraje neměly býti tolik „nedostatečné!“¹ Dnes se vše podniká a šíří tiskem, tedy náš katolický tisk má býti útočným oddílem pro tuto svatou věc. O organizované spolky misijní není nouze, jsou to hlavně: Dílo šíření víry, Svaté Dětství Ježíšovo na záchranu pohanických dětí, hlavně na dálném Východě, Dílo Sv. Petra apoštola pro výchovu domorodých kněží, Misijní sdružení kněžstva, Apoštolské dílo pro výbavu misijních kaplí a oltářů. Náš katolický tisk, naši katoličtí předáci mají věnovati pozornost a důstojné místo misijním otázkám ve svých publikacích. Práce

¹ Kdybychom měli více misionářů za mořem, zajisté by naše semináře nezely prázdnotou.

ta jest vděčná nejen jako projev „vděčnosti“ za neocenitelný dar sv. víry — taková vděčnost nás přece nebude „tížit“ — jakožto zásluhoplňná činnost o spásu našich, byť barevných, bratří, ale též tím, že přináší bohaté plody pro ducha i srdce, rozšiřuje obzor našich vědomostí poznáním dalekých zemí, jejich lidu, zvyků, přírody, umění a civilisací, v nichž jest mnoho dobrého i pro náš „moderní“, bohužel zkažený a rozvrácený svět. Příklad samých misionářů může nabádati k obětavosti, základní to ctnosti křesťanské.

Jest klamem se domnívati, že činnost misionářů jest průkopníkem kultury toho kterého národa. Misionář jest a zůstává ovšem člověkem a Francouz Francouzem, Němec Němcem atd., ale nepracuje jakožto politický činitel, nýbrž jakožto vyslanec duchovní moci — církve — a o spásu duší! Jako nádavkem se stává, že zanechává stopy své činnosti a vzdělanosti jeho národu vlastní, hlavně co se týče organizace misijní práce a školského vyššího vzdělání. Jinak ani není možno. Jsou ještě v živé paměti jednání o misijních společnostech ve francouzské sněmovně. Nezapomínejme, že Francií vládne svobodné zednářstvo... Co se týče národů, nemajících kolonií¹, jako naše ČSR., Polsko, nebo těch, kteří je ztratili, jako Německo, jest jejich misijní činnost tím čistší a záslužnější. Bohužel, používá se té klamné „misijní politiky“ některých evropských států jakožto protináboženské a proticizinecké propagandy, často velmi prudké, zvláště v Číně, Indii a v Turecku.

Církev objímá stejnou láskou všechny národy, rozsévá, vzdor všem pronásledováním a nenávisti, símě lásky a pravdy po celém světě. A práce její není marná. Tam, kde ještě před půlstoletím vládly hrůzy krutého pohanství, jako u lidojedů ve střední Africe nebo v Oceanii, kvetou nyní pokojné křesťanské osady. Mějme důvěru, církev jest věčná, na zemi věrně plní své poslání spásy všech národů; přispějme i my, každý svou troškou, své milované Matce!

¹ Zámořských území.

ZÁMOŘSKÉ MISIE.

Církev katolická čítá tisíce misionářů, kteří i v nejodlehlejších krajích, za oceány, šíří pravdu svaté víry křesťanské, jež přináší pravé blaho a osvětu jak národům, tak jednotlivcům. Pohledme do dějin našeho národa a shledáme, že vzdělanost u nás počíná příchodem sv. Cyrila a Metoděje. Tak dodnes řady misionářů, kteří pronikají k nevzdělaným národům, přinášejí se světlem sv. evangelia pravou vzdělanost.

Poslání to není snadné, vyžaduje nejednou obětí života buď mučednictvím nebo vyčerpáním a předčasnou smrtí v namáhavé práci misijní. Toho neučinil žádný ze „sedmi mudrců řeckých“ nebo z moderních vědců evropských akademií. Církev svými misionáři plní svoje poslání, hlásati pravdu a vésti lidi ke spáse, což svědčí o její velikosti a věčné mladosti. Která nauka čítá tolik hrdinů činu jako naše svatá církev? Křesťanství vede svou naukou lidstvo ku pravé osvětě, prostý katechismus vychoval více moudrých a dobrých občanů než všechny knihy filosofů. „Vidíte toho kněze,“ pravil jednou slavný profesor Cousin¹ jednomu kolegovi pařížské university, ukazuje kněze jdoucího zaopatřovat, „on činí více dobra než my: my mluvíme, on jedná!“

Francouzský dějepisec Taine² píše svým strohým slohem: „Vždy a všude od XVIII. století, jakmile křídla křesťanství ochabují nebo jsou srážena, mravnost veřejná i soukromá upadá. Pouze křesťanství jest schopno zadržeti ono neustálé sklouzávání, kterým pokolení lidské vlastní tíhou klesá do hlubin.“

Aby církev mohla vykonati své spasné poslání, jest třeba, aby všichni její jednotlivci sjednotili své pomocné síly; každý katolík může a má přispět dílu šíření víry, ať modlitbou nebo hmotnou podporou. Jiní národové, zvláště Francie, obětovali desetitisíce svých nejlepších synů a dcer zámořským misiím. A my? Český národ je na posledním místě v tomto ohledu, český misionář je „bílou vranou“. Rozkaz Božského

¹ Čti Kuzén.

² Čti Tén.

Velitele dán již dávno a stále plněn: „Jdouce do celého světa, učte všechny národy!“

Zdá se mi, že tyto řádky, které píši do daleké vlasti, jsou jako pavučiny... než jsou to zlaté pavučiny lásky k misiím. Kéž by se některá mladá, nadšená duše dala chytiti! Příteli, slyšíš-li v srdci tu výzvu Spasitele: „Pojď, následuj mne!“ jdi a neohlížej se!

STUDENTŮM.

Děkuji vám za laskavé zasílání „Jitra“, které mi věrně dochází již po devět let sem do dalekého čínského vnitrozemí, kde jest mi milým společníkem z daleké vlasti. Vzpomínám, jak jsem za studentských let jezdil na první sjezdy katolických studentů, jejichž snahy stále s největším zájmem sleduji a raduji se z dosažených úspěchů, opravňujících k nejlepším nadějím.

Myšlenka zámořských misií není zajisté žádnému katolickému studentu neznámou, ona je živelným a stále uskutečňovaným ideálem katolické církve, poslušné rozkazu svého hlavního Velitele: „Jdouce do celého světa, učte všechny národy.“

Každý katolík má býti jaksi věrozvěstem, i když nepůsobí u pohanů v zámoří. Dnešní doba přináší pohanství a otravuje jím naše staré křesťanské kraje. Proto každý věřící má tak, jako misionář, hlásati víru, býti ochoten pro ni vše opustiti, má býti pln svého přesvědčení, horlivým průkopníkem své zářivé a průbojné ideje. Proto se u nás tolik volá po zachování ideí svatováclavských a cyrilometodějských. Nejsou-liž to ideje věrozvěstů, které po prvé zazářily v našich, tehdy temnotami pohanství pokrytých vlastech, jejichž nositeli jsou: mučedník Václav a otcové naši sv. Cyril a Metoděj? V zácloní srdce svého se každý zpytuj, co jsi pro tu svoji víru vykonal, jakým jsi byl věrozvěstem... Božská Prozřetelnost nás postavila ve středu Evropy a na pokraji velikého slovanského Východu, který potřebuje katolické víry jako soli.

Náš Čelakovský napsal:

„Nepaměti do propasti klesne pustý darmochleb,
blah, kdo pěstoval své vlasti jednu růži, jeden štěp!“

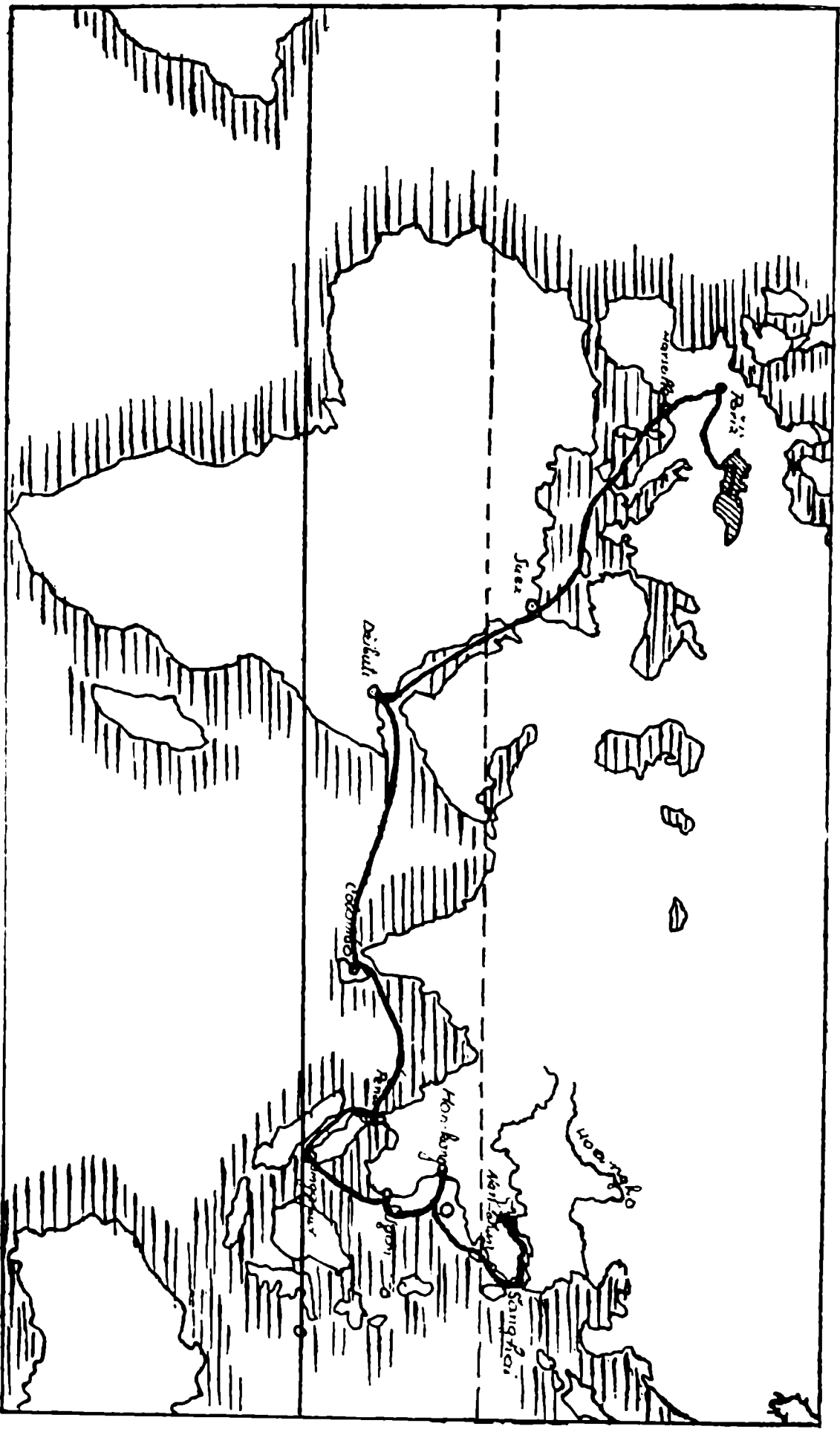
Tou růží, tím štěpem budiž alespoň každý z nás své církvi, vlasti, Slovanstvu.

Chystáte se příštím rokem¹ na pout do Říma, srdce křesťanstva; tam uvidíte tu rozsáhlou činnost misii ve všech světa dílech. Misijní výstava z r. 1925 jest umístěna v paláci lateránském jakožto „misijní museum národopisné“, kde vědecky jsou sestaveny doklady o životě, zvycích a náboženstvích i těch nejzaostalejších národů dle svědectví misionářů, kteří z lásky ke Kristu a k duším se odsuzují k životu v nejodlehlejších koutech světa. Prvním rokem (r. 1927) přijalo museum 20.000 návštěvníků. Naši katoličtí studenti a inteligence neopomenou důkladně si prohlédnouti toto vzácné dílo, které je zvláštní chloubou nynějšího sv. Otce — vědce — Pia XI.

Nejhorlivější a nejobětavější pro misijní ideu byla Francie, která jí velkodušně věnovala tisíce svých nejlepších synů a dcer a milliony darů. Katolické Československo nezůstane snad v tom ohledu popelkou jako dosud. Ve službách ideí cyrilometodějské a svato-václavské nahradíme vše!

„Cesty mohou býti rozličné,
jenom vůli mějme všichni stejnou!“

¹ 1931.

Náčrtok cesty P. Jos. Zemana do Číny.
(Jim samým pořízený.)

C E S T A D O C I N Y

I. PAŘÍŽ—MARSEILLE.

Přáli byste si nějakých údajů o mé daleké cestě; s radostí Vám vyhovím, ač počítám s každým okamžikem. Ty dojmy jsou zcela osobní. Cesta trvala 38 dní po moři z Marseille do Šanghai. Dne 2. září jsem odjel o 8 hod. rychlíkem z Paříže do Marseille.

V Paříži jsem opustil ten drahý útulný dům v rue de Sevres 95, který nazýváme Saint¹ Lazare na upomínku našeho prvního ústředního domu „Saint Lazare“ (odtud Lazaristé). Byl to můj druhý domov; přijali mne tam před dvěma lety — cizince a opuštěného sirotka — jako svého a prožil jsem tam dva roky, z nejkrásnějších v mém životě, v tichu a mlčení noviciátu, tam uprostřed bouřícího středu samé Paříže. Miloval jsem ten dům i jeho obyvatele, staré, upracované misiónáře, které po strastech a úzkostech apoštolského života již nic nepřekvapuje, ostatní spolubratry mladé, ohnivé Francouze, z různých koutů té milé Francie, kteří tam přicházejí, aby společně se připravili na v ý p r a v u za zářivými ideály až do nejzazších končin okrsku. Kristova láska nás spojila v rodině apoštolské lásky sv. Vincence z Pauly², jehož tělo odpočívá v kapli našeho ústředního domu.

Naposled jsem dával s Bohem představeným a s jejich požehnáním odešel do dalekých končin mi určených. Naposled jsem spěchal těmi hlučícími ulicemi pařížskými dát poslední s Bohem Máti Páně v rue du Bac³ v kapli našich sester, kde se zjevila roku 1830 Panna Maria ze sv. Numismatu.⁴ Miloval jsem velmi tu útulnou kapli, kterou jsem navštěvoval dvakrát týdně a kde se mi dostalo nesčetných milostí. Jsem

¹ Čti Sén = Sv. Lazar.

² Zakladatel řádu Lazaristů. † 1660.

³ Čti ry dy Bak. (Název ulice.)

⁴ Jak se vyobrazuje na medailce.

ujištěn, že požehnání mé drahé Matky mne doprovází všude. V duchu jsem se poklonil ještě na Montmartru,¹ kdež jsem vykonal toho dne ráno pout. Sestoupil jsem do podzemní dráhy, přeplněné dělníky, vracejícími se z továren a v malé čtvrt hodině jsem byl na Lyonském nádraží. Tam mne čekal můj společník. O 1/29. hodině jsme odjeli z Paříže.

Noc minula klidně. Ráno jsme se probudili v Provence.² Bylo cítit jih; vlahý, čistý vzduch od jihu byl prvním pozdravem moře. V dáli se rýsovaly na žlutém, jasném nebi vrcholky Alp. Spolucestující byli dva páni s dvěma dámami, mimo to jedna mladá paní — všichni jeli do mořských lázní — do Nizzy. Když zvěděli, že my odjíždíme do Číny, pohlíželi na nás jako na „bêtes curieuses,“³ jak říkají Francouzi. Zvláště mladá paní nemohla pochopiti, jak možno opustit krásnou Francii a odejet do Číny; ukazovala nám krásný kraj provençalský a čarovné zálivy mořské, kol kterých jsme jeli. Pochopíte, že je těžko mluvit o ideálu, jehož uskutečnění vyžaduje na člověku oběť všeho, na čem lpí srdce — těmto buržoům, slunícím se v pohodlí života, jedoucím do mořských lázní do Nizzy!

V Marseilli⁴ přivítalo nás žhavé slunce jižní, jehož zázraky vyluzují pomeranče a bohatou středozevní floru, u nás neznámou. Město má ráz kosmopolitní!⁵ — viděti spousty lidí, dělníků neb obchodníků různého vzhledu a různé pleti. Jsou tam snad zástupci všech národů evropských a z Orientu. — Příštího dne přijeli tři ostatní spolubratři. Jeden od Toulouse⁶ byl naposled u svých staříčkových rodičů, které již zde na zemi vícekrát neuvidí. Jeden z Avignonu,⁷ kde se byl rozloučit chladně se svým otcem-nevěrcem, a třetí byl v rodišti v Lotrinsku u Nancy; jest již stařec s bílou, po pás sahající bradou. Okolo druhé hodiny odpoledne jsme odjeli tramwayí na přístaviště, několik kilometrů zděli,

¹ Čti Monmartru = Návrší mučedníků.

² Čti Provans = Kraj ve Francii.

³ Čti bét kyryés = zvláštní zvířata.

⁴ Čti Marsej.

⁵ Světový.

⁶ Čti Tulús.

⁷ Čti Aviňonu.

kdež jsme vyhledali naši loď „André Lebon“, která nás měla dopravit na dálný Východ. — Pro Francouze to znamenalo odjezd a rozloučení s drahou Francií, já odjížděl z ciziny do ciziny, odjev přede dvěma roky z drahé Moravěnky. Než, zasílal jsem poslední „S Bohem“ své vlasti i já, neb jsem opouštěl evropskou půdu — pravděpodobně navždy. Kol 6. hodiny zazněla lodní siréna mocným, dunivým hlasem, který se rozléhal po dálném přístavišti; okolo kotvicí lodi odpovídaly. Šerilo se. V přístavišti vycházeli dělníci, lidé drsného vzhledu, sluncem osmahlí, opouštěli doky,¹ na kamenné výspě stála spousta lidí, známých a příbuzných odjíždějících krajanů; mávali šátky. Byli jsme taženi malým parníčkem z přístaviště až k ochranné hrázi. Slunce zlatilo vrcholky kopců a výběžků Alp v pozadí — z basiliky Notre Dame de la Garde² Božská Máti nám naposledy žehnala, její socha na vrcholku věže zmizela znenáhla ve večerních mlhách, pevnina mizela, až úzký její proužek byl pohlcen ohromným kotoučem moře. Na lodi jsme byli vším zaopatření; kabina pro čtyři: můj spolubratr z jižní Francie, jeden Švýcar (protestant), který jel do Singapuru na čtyři roky za obchodem, a jeden Ind temné pleti z jižní Přední Indie z Pondišery; konal ve Francii právnické zkoušky, mluví perfektně francouzsky a anglicky. Byl v Paříži, v Londýně, — u Verdunu prohlédnouti si bojiště, v Lurdech na pouti — je dobrý katolík — dobrák — má 21 roků, já mu čítal přes 30; to je to předčasné stáří v tropech.³ Mnoho jsme spolu mluvili za večerů — jeli jsme spolu až do Kolombo — zajímal se o naši osvobozenou vlast a slíbil mi, že se při příští návštěvě Evropy zajede podívati na zlatou Prahu. Jest vzdělaným, sebevědomým Indem a těžce nese jho anglické.

¹ Dílny na opravu lodí.

² Čti Notr Dam de la gard = P. Maria Opatrovnice.

³ Tropy = horké kraje.

2. DO PRŮPLAVU SUEZSKÉHO.

Ohromné moře, mírně se vlnící, působí mocným dojmem, staví člověka před obraz něčeho nesmírného, co se dá těžko vymezit — pojem nekonečna. Slunce vstává z moře a léhá do moře, opisujíc velký polokruh nad tou neomezenou plochou. Krásné jsou východy a ještě krásnější západy. Když slunce vychází neb se chýlí k západu, stříbrná pěšina běží po vlnách, úžíc se až ke slunci. Vlnka stíhá vlnku, moře si hude svoji věkovitou píseň. Vzpomněl jsem si na verše, jež napsal Znorov loni v „Životě“:

„Tak náš je život, jako to moře houpavý;
naděj a lítost, smích a zas slzy, jak den to nese
střídavý.“

Propluli jsme mezi Korsikou, rodištěm Napoleonomým, a Sardinii. Rozeklané a vypráhlé skály, pouze kol břehů trochu zeleně — několik menších ostrovů a opět ta nesmírná plocha. Zdravý silný vzduch mořský nám dodává notné chuti. Minuli jsme zeměpisnou výšku Říma — věčného města.

4. září jsme jeli okolo pověstného Stromboli,¹ jsou to dva prudce z moře se tyčící kopce. Projeli jsme úžinou Messinskou; viděti ještě trosky z poslední pohromy zemětřesení v Messině: v pozadí se zdvíhají modré holé skály — na Sicilii bylo lze spatřiti v dáli kouřící Etnu. Po modré hladině se šine občas plachta lodiček rybářů, bílá jak labuť. Moře bylo dosud výtečné, klidné, trochu zčeřené — ráno vždy hladké jak ohromné zrcadlo s dlouhými pruhy a skvrnami, jako by „zadýchané“. Náš „André Lebon“ majestátně brázdil k východu. Charybda,² okolo které jsme jeli, nás nepohltila; je to vír, který možno pozorovati podle spirálovitého pění a točení se vln. Dnešním lodím ovšem mnoho neuškodí. — Ráno jsme měli mši svatou v hudebním saloně I. tř. na horní palubě. Účast byla dosti značná vzhledem ke společnosti a prostředí. Mši svatou sloužil jeden biskup-jesuita, již stařeček, vracející se do své misie v Maduras

¹ Sopka na ostrově ve Středozemním moři.

² Vír již ve starověku známý.

v Přední Indii, s dvěma misionáři a několika bohoslovci. Cestující zpívali: *Reine de France, priez pour nous*.¹ Jeden z důstojníků námořních zpíval s doprovodem piana: „*O salutaris Hostia*,“ a „*Ave maris Stella*“.² Ta Hvězda mořská nás provázela a bděla nad námi. V první řadě věřících byl Paul Claudel,³ vyslanec francouzský v Japonsku, který jel s námi. Je to muž neobyčejně vzdělaný, zná dopodrobna *Summu theologicu* sv. Tomáše Aq.⁴ a každý měsíc přečítá všech 150 žalmů. Byl s námi též jeden biskup-misionář z Nové Guineye,⁵ vracel se do své pustiny mezi lidožrouty, u nichž prožil 23 let. Vyprávěl nám mnoho zajímavostí ze života těch dětí přírody. Když konají jeho divoši⁶ hostinu, trvá celých pět dní. V noci pořádají tance, šestého dne zabijí a snědí pozvané hosty. Jsou s ním: jeden misionář (prodělal válku jako letec a jest rytířem řádu čestné legie), jeden bratr a sestra misijní. My jsme měli místo na zadní části paluby nad restaurantem a hudebním salonem II. třídy, kdež jsme obcovali denně několika mším svatým, které byly slouženy na malém, přenosném oltáříku. Byli s námi rovněž dva misionáři ze zahraničních misii pařížských (jeden jel do Koreje, druhý do Annamu, mimo to dvě sestřičky z naší sesterské kongregace, Vincenciánky neb Vincentky-Filles de la Charité⁷, založené rovněž sv. Vincencem z Pauly). Jely s námi do Číny, kdež je jim svěřeno na 25 nemocnic, sirotčinců, chudobinců a škol. Pripadaly mi mnohdy jako dvě holubičky s bílými křídly, které přechnívají na jejich plachetkách, jako by letěly daleko za okeán ku pomoci a záchraně těch ubohých tvorečků, hynoucích bédou a hladem.

Barva moře je hluboce modrá, takže nebe, to jasné azurné nebe, se zdá býti šedým, srovnáme-li je s mořem. Když jsem hledíval se zádi lodi na stopy, které zanechává loď, míval jsem zvláštní dojem. Je to jako

¹ Královno Francie, oroduj za nás! (Čti Rén de Frans, prie pur nu!)

² Ó spasná oběti! Zdrávas, Hvězdo Mořská!

³ Čti Pól Klodel.

⁴ Velký bohovědný spis.

⁵ Rozsáhlý ostrov u Australie.

⁶ Pohanští.

⁷ Čti Fij de la šarité = Dcery křest. lásky.

široký pás, rozvířený a zpěněný, který mizí v dáli a úplně se ztrácí v plošině vodních spoust. Jak věrný to obraz života! — Bylo nás na 1200 cestujících a plujeme na lodi životem. Co činíme jiného, než že rozvíříme trochu své okolí, že způsobíme nějakou tu vlnu, která se houpá do dálky, než brzy se ztrácí v chladné jednotvárnosti okolí. Tak nás 1200 propluje životem a po nějakých 100 letech nezbude po nás na moři lidstva ani vlnka, ani pěna, ani stopa.

Okolo pevniny, v blízkosti ostrovů a opuštěných skalisk, krouží v jasných výšinách rackové. Klidný a vážný let těchto ptáků-bouřliváků na azurné hladině tohoto světa mi připomíná cosi jako posly ze záhrobí, neb oni krouží výše, níže, rychleji, pomaleji, než vždy vážně a jistě, hledající kořist ve vlnách, tak popluje nad našimi hlavami posel z věčnosti. Kdy nás vyloví z vln života a postaví tváří v tvář Absolutnu?¹

Za dlouhých nádherných večerů na Středozemním moři jsem hledíval k severu, vzpomínaje na léta nedobrovolných toulek v císařské armádě.

Terst — Oděsa — Kolomea — potom Olomouc — odjezd z Prahy — Paříž — dvě léta tam prožítá. Z hloubi srdce jsem děkoval Prozřetelnosti za ochranu tak viditelnou; kéž Bůh sám odplatí těm, kteří, byť jen kapkou radosti, rozmnožili blaho neb umírnili trpký osud opuštěného sirotka!

Dne 7. září jsme přistáli v Port Said, v „Dobré přístavě“. Starý Arab nás převezl z lodi na pevninu. Město nepatrné, jednopatrové až dvoupatrové domy s plochými střechami a verandami. Ulicemi vanul horký, dusivý van; bylo k večeru. Africká půda oddychovala. Zašli jsme k našim sestrám, nedaleko francouzského vyslanectví; předložily nám po šálku silné mokky. Město čistě orientální, živé, plné statných, silných Arabů s červenými fezy. Černoši většinou pracují v přístavišti. Můj kollega Francouz zašel k jednomu hodináři, Řekovi, dát na správu hodinky. Podivno — nic nežádal za správkou. Poseděli jsme chvíli v arabském restaurantu u teplého, nechutného piva, pozorující pestrý, vířivý život v ulicích. Ženy mohamedánské

¹ Nekonečného Boha?

chodí se zahalenou tváří — jsou oděny černě — a pouze pro oči jest otvor. Mezi očima je závoj spjat žlutou sponou. Mnohé ty oči pohlížely na nás zvědavě, drze, nenávistně. — Po západu slunce jsme vyšli za město na výspu v moři, kde začíná Suezský kanál. Je tam socha Ferdinanda de Lessepse, francouzského inženýra, mohutná, energická postava muže, který ukazuje ke kanálu, jehož zřízení hrdinně podnikl. Na podstavci jest vyryto heslo jeho života: „Aperire terram Gentibus.“¹

Večer jsem pohlížel s lodi na přístav, halící se do průsvitných mlh; stříbrná luna rozprostírala široký, chvějící se pás po temně zelených vlnách, loďky Arabů se šinuly tiše kolem lodi, kluci, plovající jako ryby, šplouchali ve vlnách, občas zazněla kusá, melancholická píseň Araba. Kotvili jsme před holandským vyslanectvím, elegantní jednopatrovou budovou v arabském slohu, s arkádami kolkolem. Měsíc stříbřil ty štíhlé pilíře a vrhal temné stíny po verandách — přístav i město usínalo, hluk a šum odumíral — nádherná, čarovná východní noc.

Na Narození Panny Marie jsme jeli Suezským kanálem (zřízeným v letech 1858—69), zdělí asi 160 km; Suez, malé městečko, jest na jižním konci kanálu, při ústí do Rudého moře. Je to důležité místo, most mezi Asií a Afrikou. Vzpomínal jsem, že se tudy ubíral kdysi Josef, Maria a Syn Boží do vyhnanství egyptského, věrný to obraz misionáře, který opouští vše a odebírá se do Egypta pohanství, by tam kácel sochy model. Vody kanálu jsou smaragdově zelené. Po levici Asie, žlutá, vyprahlá poušť. Za dne třeba obrniti zrak zelenými skly a hlavu tropickou helmou proti slunci, které začíná býti nebezpečným. Poušť na Sinajském poloostrově budila ve mně mimoděk pocit hrůzy. Kam oko dohlédne, spousty žlutého písku; ani keříčku, ani traviny. Sluneční paprsky, které bijí do těchto pustin, tvoří z nich pravou výheň, nebo na obzoru, nad vyprahlými skalisky a kolkolem vystupují jako by šlehy, zář výhně.

Kol kanálu pracovali hulákající Arabi; odváželi na malých vozících na kolejích písek dále do vnitra pouště,

¹ „Otevřítí zemi národům“.

aby se zabránilo zasypání kanálu. Na asijské straně jsme spatřili karavanu velbloudů, odpočívajících na písku. Africká strana je poněkud veselejší, sem tam temně zelený terebinth, občas nízké domky Arabů a zřízenců kanálu. Asi uprostřed kanálu na africké straně jest nemocnice a lékárna našich sester pro dělníky při kanálu. Jak neobdivovati hrdinnost těch žen, které zřeknuvše se všeho a opustivše vše, odebírají se tam do nitra pouště pro blaho cizích lidí, jinověrců. Jedna sestra, bíle oděná, stála na náspi a mávala nám šátkem. — Suez při vchodu do Rudého moře jest malý ostrůvek před vyprahlými skalami, za něž zapadalo slunce, vrhající po roklinách a pouštích dlouhé fialové stíny — moře temně zelené, nebesa žlutá, rudá na západě — podivuhodná hra barev, které jsem se nejednou obdivoval při západech a východech slunce. Nedaleko od Suez, kde se břehy rozbíhají a mizejí na obzoru, je místo, kde podle podání přešli Israelité. Četli jsme si líčení přechodu z bible, plující v oněch místech. Kolik tajemství tu skryto! Bože věčný, budiž stále veleben, že pomáháš vždy slabým a utiskovaným! My rovněž přecházíme suchou nohou ohromnými oceány pro Tvou slávu a spásu duší Tvých. Pomož, Pane dobrý, na přímlovu Marie, pohled', že nečiníme nic pro sebe a pro lidi. Nedbej mé slabosti — ba jednej Ty sám, Bože zázraků!

3. NA CEYLON.

Rudým mořem po čtyři dny; bylo trochu živější než moře Středozevní. Bílí „berani“ (hřebeny vln) se objevují sem tam po celé ploše až k obzoru. Z Arabie a z Libyjské pouště vanul horký vítr, dnem i nocí jsme se koupali v potu — všeobecná únava, ochablost. U strojů pracují Číňané nazí a topiče polévají vodou. Vynesli jednoho důstojníka v bezvědomí, omdlel v atmosféře 55°. — 12. září jsme dospěli do Djibouti¹, na východním pobřeží Afriky — francouzský přístav naproti anglickému Adenu, na arabské straně. Když jsme zakotvili, přišli k nám na palubu malí černoši — Somalci

¹ Čti Džibuty.

— prodávali pštrosí péra, korály mořské, datle a jeden ve své naivnosti nabízel dlouhé kopí na prodej a výrazem tváře a pitvořením se snažil přesvědčiti o potřebě té zbraně k obraně. Černoši nakládali uhlí k večeru, až vedro poněkud minulo. Kluci, hnědí jakoby z čokolády, skákali z lodiček do moře a pod vodou lovili mince, které jim cestující s paluby házeli. Jsou jako ryby, dovedou býti celé hodiny nad vodou, jsou hubení, vlasy kudrnaté, dobráctí a prostí — i ti velcí — jako malé děti. Opět ti ptáci-bouřliváci, hnědí jako naši holubi, poletují celé dny okolo lodi, mají hnízda na blízkém skalnatém pobřeží.

Opustili jsme Djibouti za ranních červánků a rozjeli se vstříc tomu z vln stoupajícímu slunci. Po dlouhých osm dní jsme se plavili po ploše Indického oceánu rychlostí osobního vlaku do Colombo. Posunovali jsme denně hodinky o dvacet minut, jedouce přímo k východu, vždy blíže k Číně, vždy dále od těch, které jsme opustili. Tak jsme zůstali mezi nebem, oceánem a pod žhavými paprsky tropického slunce. Jakmile jsme přejeli Sokotru, prudký jihozápadní vítr zakymácel lodí — a to kymácení trvalo čtyři dny — byl to musson, který dul od Madagaskaru. Vlny stříkají až do oken kabin, deset metrů nad hladinou. V jídelně velké mezery, na palubě poloprázdno; vítr jako by vymetl ty jemné tvářičky a toiletty. Já jsem sáhl po knihách. Neposkytl jsem nic delfínům. Jest zajímavě se stanoviska psychologického pozorovati zde svůj duševní stav. Nemoc mořská jest ponejvíc působena illusí a autosugescí.¹ Člověk, dívaje se na rozbouřené moře, jehož vlny se řítí proti lodi jako stáda divokých, splašených koní, cítí svoji opuštěnost na lodi, která jest jako skořápka zmítána sem a tam. Přirozeně pojímá člověka závrať. Čin vůle je velmi důležitý v tomto střetnutí se rozpoutaného živlu a lidského ducha. Třeba reakce.² Jest dobře, nedívati se na pěníci se vlny, nemysleti na svůj stav a vmysleti se takřka v opak, že jsme na pevnině. Upoután-li duch vůlí, tělo se podvolí. — Četl jsem více knih o Číně. Zvláště však mne za-

¹ Zdáním a vlastními myšlenkami.

² Odporu.

jímal Léon Bloy od René Martineau (Souvenirs d'un ami).¹ Poznal jsem tu mnoho, co mi bylo dosud hádankou, občas jsem se od srdce zasmál zuřivosti toho bijáka „Caina Marchenoir“. Doufám, že vdp. Dr. Cinek dostal tuto knížečku; poslal jsem mu ji z Kolombo. Snad by uspokojilo nejednoho milovníka „Dobrého Díla“ několik statí z těch vzpomínek na toho Chudého.

Moře se utišilo, vítr ustal. Občas viděti nad hladinou létavé ryby, které mají ploutve více vyvinuté, jichž mohou užítí jako křídel v čas nebezpečí. Letí nad vodou 10—20 metrů daleko a opět zmizí pod hladinou. Někdy je jich viděti celá stáda, jindy velká ryba se vymrští nad vlny. Šineme se nad hlubinami 4500 metrů a více. Oceán, toť něco nesmírného. K jihu se rozprostírá až k jižní točně a na druhé straně polokoule se dělí po obou stranách Ameriky a běží až k severní točně. Jaký to dojem na tom široším moři! Hlubiny pod námi, hlubiny nad námi, z nichž zářily za noci miliony hvězd; tu člověk cítí někoho, který proniká tyto propasti, který zná jejich tajemství a stanoví zákony, které řídí obměny těch nesčetných těles a tvorů. Kolik tu tajemství, známých jen Jemu, Jedínému, Věčnému!

Na severní straně omývá oceán břehy Arabie, jižní Persie. Tam kdesi stála kolébka lidstva, k níž zalétají dosud teskné elegie národů o prvotném blahu a ztraceném štěstí... Tisícletí přeletěla již od té doby nad vlnami národů, kteří povstávali a zanikali, nad vlnami velehor a nad vlnami oceánů — přišel Ten, který vrátil ztracené štěstí. Již tomu 1900 let a dosud dvě třetiny lidstva žijí v bludu a nevěře.

Hovořili jsme o našich misiích. Djibuti, které jsme posledně opustili, je přístav pro Habeš. Máme několik misionářů v Habeši, kde jest jim překonávati nesmírné obtíže. P. Baeteman, který tam žije v přestrojení jako obchodník, nám psal loni do Paříže: „Přese všechno vytrváme. Bůh nám vnuká odvahu, která není z nás, která působí, že jsme hotovi žíti ve stavu, který, lidsky řečeno, jest bláznovstvím a zbytečností, že jsme hotovi tu žíti až do soudného dne.

¹ Čti Leon Bloa od René Martinó (Suvenir d'en ami = Památka na přítele).

Jest zapotřebí, aby ve vojsku Páně bylo několik těch vojínů-bláznů, kteří jsou ochotni dáti se pohřbíti zde, v nejpřednějších zákopech, bez naděje na záchranu. Vždyť oni vědí předem, že zemrou, a to jich neodstrašuje; než oni vědí rovněž, že vše jest čítáno tam nahoře, že díla Boží začínají se v katakombách a že jednoho dne skonají s křížem v ruce a že budou nahrazeni jinými, kteří sklídí, co oni zasévali. Co záleží na tom, kdo rozsévač a kdo žnec? Vždyť vše to jest pro Pána Boha.“

Pronásledování jim nepopřává oddechu. — Dále k jihu máme misie na jižní části Madagaskaru.¹ Tu žijí naši spolubratři s dětmi přírody, které se často odívají „paprskem slunečním“. Náboženství Malgašů spočívá ve víře v posmrtný život. Děti je snadno získati a ty obracejí starší. Dobrá misie, ale podnebí vražedné; sedm let v misiích vyčerpává nejsilnějšího muže. „Než, co na tom, vždyť to vše jest pro Pána Boha.“

A naše misie v Persii? Před válkou kvetoucí — přes odpor a překážky Ruska — leží dnes ve zříceninách. Turci rozpoutali v Armenii a v Persii kruté pronásledování křesťanů a našich misionářů, mohamedáni je hromadně vraždili pro jakoukoliv záminku, pro jednoduché vzývání „Allah“, jež odepřeno. Jistému knězi sedrali kůži s těla a rozsekali ho sekerami; byl vpravdě mučedníkem, jelikož odepřel obřad mohamedánský, k němuž ho nutili. Našemu spolubratru, Msgr. Sontagovi prohnali hlavou kouli, jeden perský kněz, Elias Abraham, s nímž se dobře znám z Paříže, stál vedle něho, když ho stříleli. Zastřeleného hodili — nahého — na hnojiště. Neví se, co se stalo s jeho tělem. Byl to vpravdě svatý misionář-biskup, znám a milován v celé Chaldeji. — Jak vidíte, krev mučedníků nepřestala téci a počet těch millionů vítězných „svědků“ Ježíšových stále vzrůstá. Hle, tisíce misionářů odcházejí daleko za moře, kde je čekají jen svízele, utrpení všeho druhu a předčasný hrob, a to pro svědectví a rozšíření katolické pravdy, kterou cení si výše než vlastní život. — S bolestí jsem vzpomínal na vlast a národ, jehož

¹ Velký ostrov u vých. pobřeží Afriky. Obyvatelům se říká „Malgašové“.

dvacet procent zapírá tu katolickou pravdu, za niž jiní krvácejí, jehož mnozí kněží „degradují kněžský ideál na rovnici pohlaví a žaludku.“¹ Běda! V cizině ti, kteří ani nevěří, mají pro tyto naše kněze pouze útrpný úsměv — a katolíci a kněží jiných národů se pohoršují! — — — A běda tomu, skrze koho pohoršení přichází!

Dne 20. září jsme objeli za ranních červánků mys Komorin, kde sv. František Xaverský hlásal evangelium rybářům a lovcům perel z kmene Paraver. K poledni jsme přistali v Kolombo na Ceyloně. Tu jsme po prvé pocítili omamný dech tropů, po prvé obdivovali tu nádhernou přírodu. Po přehlédnutí pasů, malý motorový člun nás dopravil na pevninu. Co nejvíce bije do očí cizinců, jest směs národů, plemen a úborů. Běloši, Angličané vládnou — jsou oděni vesměs bíle, s tropickými helmami. Arabi, v dlouhých togách s černými fezy na hlavě — jsou ponejvíce obchodníci neuvěřitelně drzí, táhnou vás za rukáv do svých bazarů, nebo pronásledují po ulicích, stavíce vám před oči své zboží a výrobky. Z domorodců vynikají vyšší kasty, bíle oděni brahmíni, s turbany na hlavách, pohlížejí nenávistně na cizince — vetřelce. A jak by jinak? Vždyť brahmíni praví o sobě, že vyšli přímo z úst Budhových, říkají sami sobě: „Já jsem bohem nezměnitelným.“ Když obětuje, říká: „Já jsem bohem, kterému tuto oběť přináším.“ Co je vzhledem k nim „vulgus profanum“?² Tato pýcha ponížila jiné kasty, sudras a parias. Sudras je brahmovi nečistým, pouhý dech jeho znečišťuje. Odtud ta nepřeklenutelná propast mezi kastami. A parias?³ Toť „vyvrhel vyvrhelů“, kterému brahma popřává z pouhé milosti místo na slunci, který smí nanejvýše čistiti cesty od mršin, bydleti v džungli⁴ a odívati se cáry s mrtvol; jeho hrobem je břicho šakalů. Dnes ti z nejnižších tříd pracují v různých řemeslech a pouze křesťanství je povznáší na pravou lidskou důstojnost. V Kolombo a v okolí je na 50.000 katolíků, misionáři jsou z řádu Oblátů Panny

¹ Mínil se tu kněží odpadlí.

² Prostý lid.

³ Pariové jsou nejnižší třída (kasta obyvatel).

⁴ Džungle = travnatá pustina.

Marie. Zavítali jsme k nim. Byl dusný den. Ulice se hemžily polonahými Indy, Malabary, Singhalci, těla různých odstínů, až do nejtemnější hnědi. Ve městě domorodců po obou stranách cesty nízké domky „otevřené“ do ulice, bez dveří, bez oken; pouze tkaniny z listů kokosovníků dělí světnice a kuchyně od ulice. Bylo viděti celé zařízení, velmi jednoduché, dělníky pracující, neb celé rodiny, sedící „po turecku“ na rohožkách. Neměli na spěch, „dolce far niente“¹ je zde domovem. Člověk by řekl, že je někde v nejzazší vesnici Indie, než sem tam anglický nápis vedle indického nebo arabského upozorní, že jsme blízko přístavu. Co je charakteristické a co na mne učinilo nejhlubší dojem, jsou dvojkolky, tažené domorodci. V ulicích, v nichž proudí spousty chodců a povozů, tažených hrbatými buvoly, vidíte občas dvojkolku. Běloch klidně sedící, kouří nedbale cigaretu a před ním běží jeho „tahoun“ — domorodec, v prachu, v úžasném vedru tropickém, pot se leje po jeho shrbeném těle. Říkaly nám sestry sv. Františka, které mají v Kolombo nemocnici, že jim přinášívají ty „tahouny“, umírající vysílením. Jest to zvykem po celém Dálném Východě. Jaká ironie — jest to nejpohodlnější dopravní prostředek! Není-liž to zbytek otroctví, které se dodnes trpí a jehož se využívá? Sedl jsem s hlubokým vnitřním odporem do jedné z těchto dvojkolek. Zajeli jsme do kolombského musea. Jest to elegantní, jednopatrová budova v krásném parku, mizející v stínu kokosovníků a různých tropických stromů. V houštinách kolem září nádherné květy, velikosti u nás neznámé, bílé, rudé, žluté. Po obou stranách vchodu se kývají dvě vějířovité palmy, t. zv. „strom poutníků“, pocházející z Madagaskaru. Museum má dvoje oddělení. V přízemí kulturní předměty, v prvním poschodí přírodopisné sbírky. V části národopisné jest vyložena v malém celá tisíciletí trvající kultura indická. Viděti mince z r. 2500 př. Kr. Různé předměty mají vysokou cenu historickou a kulturní, dary vasalů a radžů² panovníkům, vzácně pracovaná žezla ze slonoviny, jílce zahnutých šavlí, bohatě draho-

¹ Dolce far niente = sladká zahálka.

² Radža = indický panovník.

kamy vykládané, spousty šperků, náušnic, řetězů a hřebů krasavic indických, velké prsteny několik centimetrů vysoké, pravé pyramidy drahých kamenů. Nádobí od nejstarších dob až dodnes, zdobené keramikami velmi vkusnými, lodi, původně pramy hrubě svázané, i dnešní kanoe indických rybářů, lehké a hbité, malé domečky s celým zařízením, kroje prosté i oslňující bohatostí. Nejvíc mne poutalo náboženské oddělení. Po stěnách jsou rozvěšeny fotografie předních chrámů říše Budhovy, ponejvíce v ssutinách, překvapujících rozměrů. Kol stěn rozestaveny sochy model, bůžků, zooanthropických¹ netvorů, zpola lidí, zpola netopýrů, slonů, ptáků, ryb atd. Smutný to obraz převrácených pojmů o Bohu. V té směsi bludných představ snadno lze odhaliti potřebu člověka, klaněti se něčemu vyššímu. To mnohobožství indické jest jako džungle, spletné, tajuplné. Každý národ přinesl něco ze svého. Poražení kmenové z dob předhistorických, cizinci neb Dravidové, se vyznačují klaněním se hadům, kouzly a znemravňujícími slavnostmi. Brahminí, svým poměrně čistým pantheismem², přikryli tyto pověry, utvořili jakousi báječnou mythologii.³ To prý je dobré, a je toho třeba pro lid. Sami se zahalili do jakési esoterické nauky, složené z metafysiky a mysticismu.⁴ A to se tolik líbí našim turistům diletantům; vždyť se nauka ta snáší s mravními výstřednostmi. Nedivno, že i v Paříži jsou budhisté.

Lidový polytheismus⁵ tu zastoupen spoustou bohů a bůžků. Šiva, bůh plodnosti a stád, než zároveň ničitel, vůdce zlých duchů, bůh zuřivosti a zároveň asketismu.⁶ Má mnohdy kol krku růženec z lidských lebek. Bohyně Kali, jeho žena, jest ještě zuřivější, její ctitelé byli t. zv. Tugové, rdousiči; ještě před sto lety jí byly každoročně obětovány lidské oběti, zvláště těhotné ženy. Někteří tvrdí, že oběti ty se konají dodnes. (Edg. Thurston: „Ethnographical notes in Southern

¹ Zooanthropický = půl zvířete, půl člověka.

² Pantheismus je nauka, dle níž svět a Bůh jsou stejné podstaty.

³ Mythologie = nauka o božstvech.

⁴ Tajuplné, tajemné nauky.

⁵ Mnohobožství.

⁶ Přísného života.

Čínský dům v Šanghai.

India“¹, Madras 1906.) — Tu opět Rama ztrnulého vzezření, Puléar s hlavou sloní neb na hřbetě potkána, vedle něho neumělý kůň z červené hlíny, kterého používají bohové k „projíždkám v temnotách“. Bohové s třemi hlavami, znak bystrého rozumu, bohové se šesti rukami, znak moci, bohové se čtyřmi nohami, znak rychlosti. Dále Višnu-lev, Višnu-kanec, Višnu-želva atd. Jaká to směs bizarních² představ o Bohu!

Než hle, některé modly představují ďábla, příšerně se šklebícího, s očima vyvstávajícíma, s tělem pomalovaným křiklavými barvami. Vzpomínal jsem na mikulášské večery a na masky šklebících se „čertů“. Nedivno, že tito národové, odvrácení od pravdy, klesli tak hluboko; „ďábel byl vrahem od počátku a nestál v pravdě, jest lhář a otec lži“ (Jan VIII, 44) a ďábel pokoušel i Syna Božího, aby se mu klaněl.

V prvním patře jsou sbírky bohaté přírody indické. Ptáci kolibříci, papoušci oslňujících barev, různé druhy vodních ptáků. Birma, Západní Indie a Sundské ostrovy s Novou Guineí jsou bohatě zastoupeny; zvláště krásnými druhy jsou zde podivné rajky. Oddělení zvířeny a ryb rovněž bohatě vypravena. Uprostřed sálu jest ohromný, 5 metrů dlouhý žralok, o něco dále rovněž tak dlouhý piloun. Co krásy tu nashromážděno, toť výstava děl toho Umělce kat exochén³.

Vrátili jsme se zpoceni v úmorném vedru, slunce bylo v nadhlavníku⁴. Po obědě, krátce si odpočinuvše, vyšli jsme opět do města, pozorovat ruch a život ve stínu kokosovníků. Viděti všude hejna havranů, posvátných ptáků. Pozoroval jsem též zajímavý výjev v ulicích kolombských. Na bídném vozíku, taženém buvolem — ležel nemocný, přikrytý rohožkami; kočí popojížděl, zvonil zvonečkem a zpíval jednotvárnou píseň, vyzývající kolemjdoucí k almužně pro ubožáka. Bakšiš žádá kdekdo, a často jest cizinec obklopen žebráky, vztahujícími své vyzáblé ruce.

¹ „Národopisné zprávy z Jižní Indie“.

² Podivných.

³ Po výtce = pravého, skutečného umělce (Boha).

⁴ Svítilo přímo nad hlavou.

4. KU BŘEHŮM INDIE.

Odjeli jsme z Kolomba kol 11. hodiny v noci. V přístavě bylo mnoho lidí z různých zemí; v temné noci to byla pravá záplava světél. Každá loď má na zádi rudé a na pravé straně zelené světlo; za dne se dávají signály vlajkami, za noci světly. Často jsme potkávali na širém moři lodi a nikdy nechyběl pozdrav. Ze všech těch zářivých bodů z kolombského přístavu nezbyl než jeden — světlo majáku, který vždy po trojnásobném záblesku na chvíli ustane a opět se objeví. — Byli jsme již daleko na moři, hovoříce na palubě — a svítící maják dosud bděl na obzoru a zasílal nám poslední pozdrav z Ceylonu. Kéž bychom byli majáky na bouřlivém moři života! — Opět po dlouhé dny na hravých, temně modrých vlnách oceánu. Dne 22. a 23. září uspořádali cestující dva zábavné večery se zábavnými hrami, zpěvy a koncertem; bylo na lodi několik umělců, hráli: Rossini: Overture du Barbier de Seville, Gillet: La lettre de Mamonn, St. Saens: Samson et Dalila, Sousa: Semper fidelis atd.¹ Byla to zušlechťující zábava; uspořádali rovněž tombolu pro dobročinné účely. Pan Paul Claudel měl několik dobrých „numer“. Na konec byl ples v přestrojení, a tu ta smetánka společnosti I. a II. tř. se objevila v prapodivných úborech. Arabi hnědí, Číňané a Anamité žlutí, Indové v krojích, děti — malí Japončiči; Bretoňky v loktuších a bílých zástěrách připomínaly odjíždějícím Francouzům vlast — já bych ovšem byl rád viděl naše Slovačky neb Hanáky.

24. září jsme přistáli u ostrova Pennang, na severozápadní straně Západní Indie. Přístav anglický; město čítá na 200.000 obyvatelů. Byla zde přísná prohlídka pasů, zvláště těch, kteří měli jména s německým nádechem, Angličané se bojí o Indii. Než po Egyptě a Irsku přijde na řadu pravděpodobně Indie. Četl jsem o tom zajímavé stati ve francouzských revuích na naší lodi. V Indii připadá na 7 vojínů domorodých jeden Angličan. V městě Pennang — vlastně na jednom blízkém ostrůvku, mají misionáři ze zahraničních misí pařížských (naši nejlepší přátelé) seminář pro domorodé

¹ Jména skladatelů a skladeb.

duchovenstvo; čítá asi 120 bohoslovců ze všech 41 apoštolských vikariátů Společnosti — roztroušených po Západní Indii, Číně, Tibetu, Koreji a Japonsku. Msgr. de Guébriand, generál Společnosti, byl právě před několika dny hostem ústavu, vraceje se do Paříže ze Sibiře, kde měl zvláštní posláni a odkud přivážel s sebou jednoho Rusa, budoucího misionáře Společnosti.

Z Pennangu do Singapuru jsme jeli 3 dny — mezi Sumatrou, jejíž hornaté, bohatě porostlé břehy jsme měli po pravici, a mezi poloostrovem Malakou, jejíž hory se občas objevovaly na obzoru. Blížili jsme se rovníku. Vzpomínám, že jednoho večera byl čarovný západ slunce. Smaragdové moře, na východní straně temně fialové, přecházelo pozvolna do jaspisu, jímž nadechnuta obloha; ta žlut pak, promítaná růžovými paprsky zapadajícího slunce, se měnila v karmín — a když slunce skleslo za štíty hor Sumatry, tu se zdálo, že plujeme mezi dvěma krvavými moři — stíny východu brzy zahalily tuto poutavou hru barev.

K Singapuru jsme dospěli 24. září k večeru, míjejíce ladné ostrůvky. Singapur je malý ostrov, na němž zřízen r. 1819 světový přístav Angličany; město má dnes 200.000 obyvatelů. Malaka, kdysi velmi důležitý bod pro obchod Portugalců, Španělů a Holanďanů, která jest na pevnině na nejjižnějším cípu poloostrova a Asie, dnes úplně zatlačena do pozadí Singapurem. R. 1511 byla Malaka obléhána a dobyta slavným Portugalcem Albuquerquem,¹ který si sliboval, že dobytím tohoto moslímského města získal vítězství nad islamem, neúprosným nepřítelem Portugalců v Indii; ve skutečnosti však islam zůstal pánem v tomto koutě světa, kam se sjížděli obchodníci arabští, indiští, čínští a malajští z okolních ostrovů. V Singapuru jsme se po prvé setkali s Číňany. kterých je tu na tisíce; pracují ponejvíce jako kuli v přístavišti. Sotva jsme zakotvili, tu již počali nakládati Číňané uhlí; nosili vždy dva a dva velký koš, zavěšený na bambusové holi.

Podivný lid! V pronikavém světle velkých obloukovek těla jejich se leskla jako olejová; byli oděni v cáry, vlasatí, nedůvěřivé tváře, rysího pohledu.

¹ Čti Albukerk.

Nedivím se, že běloši jimi pohrdají a cítí k nim odpor — z lidského stanoviska ovšem — než „obratte medajli“ — ti lidé mají rovněž nesmrtelnou duši, která má větší cenu než celý vesmír a za niž Kristus rovněž vykrvácel a oni jsou pohané, žijí v nevědomosti a podle svých nízkých vášní; než, jsou velmi střídmi a ve svém zevnějším chování slušní. Nakládali dlouho do noci; když nesli uhlí, šli skokem a zpívali si do kroku. Na mnoha prostých primitivních dvojčolkách přivezli k lodi umělý led. Byla teplá, zářivá noc, na jižní obloze se stkvěl Jižní kříž¹, byli jsme pouze 1° od rovníku. V rozlehlém přístavišti jsou veliké strojírny na správu lodí. Loď vjede do velké nádrže, z níž se vypustí voda; boky nádrže jsou z tmele, stupňovité, vypadá to jako malý amfiteatr,² možno obcházeti okolo lodí se všech stran. V Singapuru nás opustil Msgre z Nové Guiney, který přestupoval na anglický parník a spolucestující Švýcar. Sestoupilo rovněž mnoho jiných cestujících, zvláště obchodníků. Mnozí vykonali cestu na dálný východ 8—10krát; touha po zlatě je žene do těchto dalekých končin, oplývajících přírodním bohatstvím. Jest zajímavé poslouchati kosmopolitní společnost. Možno říci, že jsou to lidé vesměs velmi slušní a mají úctu k misionáři, vždyť vidí ten rozdíl cílů, snah, ideálů i prostředků. Misionář je chudý a jede s čistým ideálem, povznést pohanské národy. Obchodníku postačí, vydělá-li. Jsme chudí. Cesta z Marseille do Šanghai stála pro každého z nás na 5000 franků; ovšem, není to hrazeno z našeho, nýbrž z milodarů, které dobré duše věnují na misie.

5. K ČÍNSKÝM BŘEHŮM.

Odjeli jsme ze Singapuru následujícího dne před polednem. Vzpomínali jsme na své spolubratry v Paříži, měli jsme právě výročí sv. Vincence — to bývá veliký svátek u sv. Lazara. Kol lodí, vyjíždějící z přístavu, křižovaly malé lodičky Malajců, vydlabané z kmene stromu. Bohatý tropický liják jako by věšel

¹ Souhvězdí kříže.

² Okrouhlé divadlo starověké.

šedé tkaniny v ovzduší. Než Malajci málo toho dbali — „moc toho na nich nezmoklo“. Cestující jim házeli mince do vln, které oni hbitě lovíli, potápějíce se jak kačeny. Vjeli jsme do Čínského moře a postupovali znenáhla k severu. Měli jsme po několik dní zlé moře: bouře, vichry a lijáky. Tu moře, obyčejně tak jasné a hravé, se zamračilo, cáry mraků, hnané po obloze prudkým východním větrem, chrlily do vzdouvajících se vln proudy vod, moře bylo šedé jako ohromná kaluž zvířeného bláta. Paluba prázdná, všude crčely proudy vod, jídelna opět skoro prázdná. Měl jsem dojem jako kdysi ve válce, když nás vezli napěchované po 40 ve vagonech na Ukrajinu za podobných deštivých dnů z jara 1918. Díky Bohu, nepostrádali jsme na lodi mše sv., kterou sloužil denně v hudebním saloně srdnatý misionář z Nancy. Božský Spasitel denně k nám sestupoval do pokorné Hostie.

Dne 29. září k večeru jsme dospěli do Saigonu, hlavního přístavu Annamu, državy francouzské. Annam byl zcivilisován v III. stol. př. Kristem Čínany a byl jim poplatný až do roku 1874, kdy rovněž jako Tonking (r. 1885) přešel pod protektorát Francie; proto Číňané z duše nenávidí bělochy, předstírajíce, že obsazují území staré Číny. Než protektorát Francie jest blahodárným pro tyto země.

Minuli jsme mys St. Jaques¹ a jeli po několik hodin jedním z chobotů delty řeky Don-nai. Po obou stranách je rozsáhlá bažinatá nížina, která se táhne na 600 km do vnitrozemí. Daří se tu výborná rýže, sklizeň dvakrát do roka. Bylo vidět po obou stranách plantáže rýže, dosud zelené jako brčál. V Saigoně nás opustila velká část cestujících Francouzů, vracejících se nebo nastupujících různé služby v kolonii. Zůstali jsme po dva dny v přístavě a byli jsme hosty misionářů „Společnosti misionářů zahraničních misí“. Bylo deštivé počasí, které nám nedovolovalo konati delší procházky. Prohlédli jsme si pouze místní museum, méně bohaté než kolombské. Jest znatelný rozdíl mezi kulturou Přední a Zadní Indie. Tato nese zřejmě stopy vlivů a námětů čínských — v krojích, v pagodách a zvláště

¹ Sén Žak = Sv. Jakub.

v písemnictví, které sem přešlo z Číny; viděli jsme tu nápisy v čínských značkách, vryté do kamenů náhrobních a na různé náboženské a kulturní památky. Značky čínského písemnictví — jichž se počítá přes 30.000 — budou po dlouhá léta předmětem našeho studia.

V Saigoně jest rovněž vzorně zařízená botanická zahrada a zahrada zoologická,¹ v níž jsme ztrávili jedno odpoledne. Obdivoval jsem tu zvláště královskou nádheru tropické přírody, o níž si těžko učiniti pravý pojem na našem chladném severu. Podrost je velmi bohatý pro vlhkost půdy; sytá zeleň keřů je zdobena vzácnými květy ohnivých barev, s kmenů stromů visí spleť liany, v rozsedlinách stromů trčí těžké orchideje, nejruznější palmy hrdě tyčí své hlavy, v jejich stínu poletují s květu na květ velcí motýlové duhových barev, vážnými, oblými křivkami pozvolna, jakoby omámeni tou nádherou a vůní květů. Člověk mimoděk umlká a jen se dívá. — Velký rozdíl je mezi našimi jasnými, veselými kraji a kraji zdejšími, kde příroda překypuje bohatstvím a plodností. A v té bohaté zeleni, na paloucích, v ohradách anebo klecích, se nalézají různé druhy zvířeny. Nejvíce nás zajímal starý slon, „le vieux Jaques“,² který byl ve velké ohradě, bral do chobotu mu podávané peníze a házel je přes ohradu prodavače ovoce. Hozené mu banány obratně lapal. Činil rovněž poklony na pozdrav „bon jour“,³ kdo mu však nic nedal, po tom stříkal vodou, kterou nabral do chobotu v nádržce. Zajímavý chlapík; kly mu vylámali, aby někoho neporanil. — Dále lze viděti v klecích několik tigrů, kteří jsou zde ve své vlasti. Jeden z nich chodil kol klece, pohlížeje zuřivě skrz mříže na mimojdoucí — svoboda mu chybí. Vedle klece byli dva malí tygři v nízké ohradě, ti se dali ještě hladiti, jsou jako koťata, než chodí velmi nemotorně. V jiné kleci byl černý, jako by sametový pardál, který se elegantně procházel na svých lehkých, vysokých tlapách. Na malém rybníčku se projížděli pelikáni; dlouhonozí plameňáci lovíli si kořist při břehu mezi lotosovými květy, bílými

¹ Zvěřinec.

² Čti Le vié Žak = Starý Jakub.

³ Bon žúr! = Dobrý den!

jak padlý sníh. Na břehu dumali vážení „marabu“ (druh čápů), stojíce na jedné noze, nedávíce se ničím vyrušiti. Zahrada je pěkně vypravena, každý druh stromů a květin jest opatřen cedulkou, jako v kroměřížské zámecké zahradě.

Na lodi nás zbylo jen několik. Ze Saigonu do Hong-Kongu jsme měli tak zv. přední vítr. Neumenšil ovšem nikterak rychlosti lodi, než značně námi houpal. Často, procházeje se po dlouhé palubě a přicházeje na příď lodi, měl jsem dojem, že jsem ve vánici; prudký vítr rozvíval hřebeny vln, rozrážených jedoucích lodí, jako sněhové vločky.

Dne 7. října jsme přistali v Hong-Kongu. Jest to jeden z přístavů světových. Tu lze pozorovati zdatnost, podnikavost a vytrvalost Angličanů. Hong-Kong jest posledním z přístavů a pevností anglických, které obírají Evropu a Asii — Gibraltar — Malta — Aden — Kolombo — Pennang — Singapur — Hong-Kong. A „finis coronat opus.“¹ Ostrov Hong-Kong byl postoupen Anglii Čínou po válce opiové 1840—42, která, ač vítězná pro Anglii, zůstane vždy černým bodem v jejích dějinách pro nespravedlnost, které se dopustila k Číně, vnutivši jí obchod opiem. Nový důvod nenávisti Číňanů proti „dáblům ze Západu“. Hong-Kong byl tehdy pustým, skalnatým ostrovem, na kterém pílí a vytrvalostí Angličanů vzrostlo v necelých 80 letech půl-millionové město s prvotřídním přístavem, chráněným mocnou pevností. Angličané byli nuceni sem přivážeti i hlínu pro sadbu stromů. Hong-Kong jest před vjezdem do Kantonu, nejdůležitějšího města jižní Číny, které důležitostí a obchodem zatlačuje do pozadí; jest jakoby strážní budkou u bran Číny. Číňané, nemajíce loďstva, průmyslu a velkoobchodu, nemohou závoditi s cizinci, jsou bezmocni, než nesou velmi netrpělivě to cizí jho. — Vyjeli jsme ozubenou drahou na vrchol horského pásma, táhnoucího se středem ostrova. Jaký to nádherný rozhled! Město, přístav s četnými loďmi pod nejrůznějšími vlajkami, okolní ostrovy a dále skalnatá pevnina jako velký plán pod námi v celé své skutečnosti, v pestré směsi barev a odstínů. Po dvě hodiny jsme se kochali vzácnou vyhlídkou, procházeje se po temeni

¹ „Konec korunuje dílo“.

a v sadech na úbočí; všude jsou pohodlné chodníky z cementu, i na srázných bocích roklí a výsep. Jsme dosud v tropickém pásmu, jak svědčí bohaté rostlinstvo, palmy, banány a mohutné stromovité kapradiny. Na jednom z okolních ostrůvků, jménem Sancian, zemřel roku 1552 apoštol Indie a Japonska, sv. František Xaverský. Chtěl proniknouti i do Číny, než nebeská říše byla tehdy uzavřena cizincům. Tu neohrožený, svatý misionář, vyčerpán nadlidskou námahou svých dalekých cest, sklesl v bídne, opuštěné chatrči na břehu mořském, toužebně pohlížeje na protější břehy čínské, kde tušil ony nesčetné milliony bloudících a skonat, líbaje svůj prostý misionářský kříž řka: „V Tebe jsem, Pane, doufal, nebudu zahanben na věky!“ Kéž za nás oroduje u trůnu Božího, ať alespoň zdaleka následujeme jeho šlépějí! Ah, ta Čína, již tolik století sedí ve tmě a v stínu smrti; vzejde jí slunce z nynějších prvních spasných červánků?

Odjeli jsme z Hong-Kongu se západem slunce dne 7. října. Následující přístav, cíl naší dlouhé plavby, byl Šanghai, který nazývají Babylonem Východu.

Po tři dny jsme jeli podél břehů čínských. V noci zářily na pobřeží majáky, vzdálené od sebe na dohled, ve dne bylo viděti na obzoru skalnatou pevninu; míjeli jsme rovněž ostrovy a ostrůvky, jejichž boky byly ohlodány zvýší několika metrů vlnami a bouřemi oceánu. Konečně tedy v dohledu té daleké Číny! Vzpomínky mé zalétaly do minulosti — myšlenky mé k budoucnosti. Do kolébky mé kanulo mnoho slz z očí mé drahé, zemřelé matky, neboť do třetího roku jsem se potácel mezi životem a smrtí. Snad to byly slzy, které mi zasloužily milost mého povolání misionáře. Mnoho let uplynulo již od toho večera, kdy za duchovních cvičení jsem slyšel v setmělé kapli kroměřížského semináře tajemný hlas v hloubi své duše: „Jdi, synu můj, k těm, na které nikdo nepamatuje, kteří žijí dosud v temnotě a hříchu, buď misionářem!“ — Ideál ten mi zazářil v duši a více nezašel, a hle, nyní po mnohých zkouškách, utrpení a nejedné slabosti blížím se k cíli. Ideál ten uzrál ve víru života, není to žádný chimerický prelud, nýbrž čirá skutečnost; jdu tam, kam mne Bůh volá. Bůh to chce. „Jdouce do celého světa, učte všechny

národy . . .“ K provedení třeba, mimo milost Boží, síly ducha, aby ty vlny utrpení, nesnází, svízeli a neúspěchů neudusily mé odvahy, aby má důvěra, která jest hlavní vzpruhou v duši, neochabla. Co mne čeká, vím a přijímám to předem, námaha, utrpení, vysílení. Než chvátám pod praporem kříže, chvátám odhodlaně jako důstojník ve vojště Kristově do pole. Polní tažení je plno útrap, žádá mnoho obětí a krve, to moje polní tažení potrvá až ke hrobu, dá-li Bůh. Táhneme do boje pro pravdu, neboť pravda má nepopíratelné právo a pravda má osvoboditi a obnoviti lidstvo. Tito národové dálného Východu neznají pravdy a světla evangelia. Nuže, ku předu! Pro bojovníka Kristova není neúspěchu, není porážky. Není neúspěchu, neboť věc jeho je věc všemohoucího Boha. Zdánlivý neúspěch, jako Kristovo ukřižování, není leč předzvěstí vítězství — vzkříšení. Zdaliž máme příčinu nedůvěřovati? Hle, co vytvořila církev Kristova během dvaceti století, počnuvši se zchátralým živlem římského světa a s divokými národy. Dnešní kultura evropská jest dílem křesťanství, neb ono jediné má v sobě živoucí sílu. Ta církev Kristova, svatá církev katolická, proti níž se celý svět bouřil a bouří, čítá 305 milionů¹ ze všech národů a plemen, a dále se klidně rozšiřuje. Během minulých sto let, 1800 až 1900, získala církev katolická 46,000.000 duší. Jak možno malomyslněti? My máme pravdu a tu svou pravdu dokazujeme. Naše náboženství povznáší a zušlechťuje národy. Ovšem dílo to vyžaduje námahy a — jako nezbytný prostředek — také utrpení, které nezastrašuje, leč duše slabé; kdo miluje, rád trpí. A kolik strastí čeká misionáře v tom prostředí pohanském, kde lid přikován takřka srdcem a tváří k zemi! Než milost vítězí, misionář jest nástrojem a trpítelem. Toť úděl apoštolů. Buďme vděční! Sv. Cyril a Metoděj také kdysi opustili vlast, aby přišli hlásat pravdu k nám na Moravu. S radostí se dovídám o slibném hnutí u nás ve vlasti pro misie v Rusku. Kéž Pán Bůh požehná těm svatým snahám ve prospěch našich bratří. Než nezbylo by snad též několik drobečků pro psy? Jsou tak řídci

¹ Číslo, která byla tu uvedena (i potom dále se uvádějí) ještě dle starší statistiky, byla pořadatelem upravena dle statistiky nejnovější dle slovního odborníka P. Rob. Streita.

ti misionáři-Češi v misiích zámořských. A modlitba, ó, ta modlitba, zmůže vše a my věříme v obcování svatých! Modlete se a prostě o modlitbu! Nejedno obrácení, nejeden křest nesmrtelné duše posledního Číňana nebo divocha, vděčí snad modlitbě některé pokorné, skryté duše, která trpí a se obětuje. Bůh vidí vše a používá zásluh oněch modliteb ke spáse nesčetných pohanů. Čína sama jich čítá na 400,000.000. To jsou pohané, kteří neznají Krista a radostného tajemství spásy. Naši bratři na Rusi jsou pouze odštěpeni, než, jsou křesťany a v církvi ruské proudí rovněž milost Kristova. A jelikož jsme lidé a misionáři třeba žít, prosívá se vždy i o obol křesťanské dobročinnosti, jménem chudého Krista, který zanechal apoštoly chudé, ale doporučil je rovněž dobročinnosti všech: „Chudé máte vždy mezi sebou a jestli chcete, můžete jim dobře činiti.“ A misionář, který žije po léta na těchto dálných nehostinných pobřežích mezi pohaný, jest jedním z těch chudých.

Katolická církev má přes 12.712 misionářů v zámořských krajích, 4456 misijních bratří, 30.756 misijních sester a kolem 73.828 domorodých katechistů. Milodary celého katolického světa činí asi 12 millionů franků (protestanté obětují ročně na misie 100 millionů). Ve Francii jsou dělníci, kteří každou sobotu věnují několik franků ze své těžce vydělané týdenní mzdy na misie . . .

Jedouce stále podél pobřeží Číny (provincie Fo-Kien a Šeleiang), minuvše ostrov Formosu, blížili jsme se k Šanghai. Jsouce dosud vzdáleni mnoho hodin od přístavu, který jest jižně od ústí Jangtsekiangu, pozorovali jsme, že voda mořská žloutla, až blízko Šanghaie byla úplně hnědá; to jsou naplaveniny, které ohromný veletoč asijský přináší z vnitrozemí a chrlí do Žlutého moře (odtud pravděpodobně název).

6. V ČÍNĚ.

Šťastně a radostně jsme dospěli do Šanghaie dne 10. října k večeru. Tedy po 40 dnech z Paříže, toho pravého Babylona západu, do Šanghaie, který nazývají, jak jsem podotkl, Babylonom východu. Je tu na 3 milli-

ony Číňanů v čínských čtvrtích; kol přístaviště jsou „Concessions“¹ předních států, evropsky vystavěná města, splývající v jedno. V čínských čtvrtích lze pozorovati tu bouřlivou Čínu — v úzkých, křivolakých ulicích, přeplněných chodci, dělníky, nosiči — neboť vozy jsou v jižní Číně věcí neznámou.

Obchody a dílny otevřené do ulice, bez dveří a bez oken. Viděti celé zařízení, dělníky, pracující primitivními nástroji s horečným a jak nám se zdá, se strojeným chvatem. Potkáte ty podivné postavy a postavičky s klidnými tvářemi, s chladným pohledem, neboť v Číně jest „tvář“ hlavní věc a kdo jeví zevně příliš znatelně svůj smutek nebo své neštěstí, jest pokládán za slabocha. To rovněž vysvětluje podivný zjev, že totiž chudí Číňané, kteří trpí věru krutě a jsou nuceni pracovati během celého roku jak tažný dobytek, nikdy neprojevují svého neštěstí, naopak — jsou vždy veselí. Odtud také „ztratiti tvář“ znamená v Číně ztrátu cti a dobrého jména. Co nejvíce zajímá cizince, jsou zajisté ty čínské copy, které nosí dosud velká část obyvatelstva z nižších tříd a ti „konservativní“; cop buď volně visí, mnohdy až k zemi, neb jest stočen kolem hlavy. A ty malé nožky, ta okrasa žen čínských! Mnohdy nejsou větší než hlava kočky, když na ni hledíme zpředu. Ženy ty mnoho trpí a chodí namáhavě. Jaký to brutální zvyk! Od prohlášení republiky v roce 1910 zákony zakazují znetvoření nohou i nošení copů, které byly znakem poddanosti mandžuské dynastii Tsing. Než Čína jest země po výtce konservativní a těžko lze vykořeniti zvyky předků, kterým se tu vzdává posmrtná úcta, a přinášejí oběti. Podivná země, podivný lid — nejstarší národ dálného Východu; Egypťané, Asyřané a Médové vymizeli beze stopy — a Číňané, jejich současníci, trvají dosud a jsou nejpočetnějším národem světa! První císař čínský Hoang-ti (žlutý) panoval v r. 2600 př. Kr.! Ty ohromné masy čínského lidu držány v naprosté poslušnosti císaři, který byl „synem nebes“. Čína se uzavřela „barbarům“ z vnějšku a ve své hrdosti a sebevědomí nazývala sama sebe „Říší středu“. Prvotní jednobožství, víra

¹ Tak se říká evropské čtvrti. Čti Konsesion.

v Pána nebes, se zvrhlo v nynější mnohobožství a lidové pověry. Vzácné mravní předpisy Konfucia a Lao-tse zůstaly bohužel ponejvíce jen na papíře a v paměti čínských literátů, mravní a sociální poměry Číny jsou neutěšené. Moderní duch proniká i do zkostnatělé Číny, mocná vlna nových myšlenek, cílů a snah stoupá a zaplavuje novou republiku. Bohužel, jako v Japonsku, duch moderních filosofů německých oslňuje a otravuje i studující mládež čínskou; protestanté, zvláště američtí, nákladem všemocných dollarů, zřizují vzdělávací ústavy a získávají mravní převahu. Než katolíci nelení. Vědouce, že v nynějším přechodném stavu se jedná o budoucí blaho a spásu čínského národa, nasazují všechny páky v té namáhavé obrodné práci. Jest povinností světa katolického pomoci průkopníkům pravdy! Výsledky práce jsou značné, než vzhledem k celku se sotva začíná. Počet několika tisíc katolíků před sto lety stoupl na dnešní 2,500.000, než co to jest proti těm 400,000.000 obyvatelů ohromné Číny! Přispěj, kdo můžeš! Božská Prozřetelnost si ovšem zahrává s překážkami, které nás lidi zdrcují!

Zůstali jsme po 3 dny v Šanghai, na naší misijní prokuratuře ve společnosti 3 biskupů-misionářů, kteří přijeli z vnitrozemí. Jsou to již starci s bílými bradami, ale se srdcem stále mladým, neboť láska nestárne. Žili s námi v nenucené prostotě jako s bratry. Jeden z nich, Msgr. Reynand, jest již 40 let biskupem v Číně (nejstarší z biskupů asijských), vysvětil druhého spolubratra Msgra Faveau na kněze i na biskupa. Msgr. Ciceri, rovněž Lazarista, jest z vlasti Dantovy¹. Zašel jsem se též přihlásit na naše vyslanectví na Hankow-Road v anglické čtvrti. Čína dosud naši republiku neuznala úředně, jelikož nemá s ní žádných obchodních smluv, což se stane během tohoto roku, jak mi sdělil pan vyslanec². V Šanghai je na 250 Čechoslováků různých národností naší republiky.

Chodě po nábřeží šanghajském, spatřil jsem sloup, o němž jsem se domníval, že jest to maják, než můj

¹ Z Italie. Jména biskupů čti: Rejnán, Favó, Čičeri.

² Psáno v r. 1921/22.

kolega místní mne opravil; jest to jedno ze stanovišť meteorologické stanice ze Zikauwei, řízené Jesuity. Na sloupu jsou přístroje, které samočinně zaznamenávají směr a sílu větrů. Každodenně jeden z otců ze Zikauwei přichází zapsati údaje, vystupuje na sloup. V centrále pak stanoví statistiky. Tím prokazují Jesuité neocenitelné služby námořní plavbě; neboť ve Východní Asii nejedna loď ztroskotala na čínských březích, zmítána a stržena pověstným prudkým tyfonem. Na meteorologické centrále pozorují změny teploty, které jsou v těchto krajinách náhlé a které působí ony zkázonosné vichřice, a bezdrátovou telegrafií oznamují všem lodím v čínských a japonských vodách, bez rozdílu a ohledu na barvu vlajky, ony mořské tyfony a jejich směr, takže lodi je zavčas minou. Obávali jsme se rovněž tyfonu v Čínském moři, než námořníci nás ujistili, že je vždy oznámen 24 hodin předem ze Šanghaie.

Tím prokazují Jesuité vzácné služby, veřejné a všeobecné, a i vlády protestantských zemí, jako Ameriky a Anglie, služby ty plně oceňují a posílají Jesuitům do Zikauwei pochvalná uznání a dary. Myslil jsem na ty lecjaké naše „učitele-světloňoše“, kteří nikdy nevytáhli paty za humna a bouří proti těm „jezovitům, tmářům a zpátečníkům“. Jesuité mají v Zikauwei rovněž universitu „Sturova“, na níž vyučují nejlepší odborné síly. Zašli jsme se tam podívat jednoho odpoledne. V rozsáhlých budovách jsou vzácné sbírky z různých oborů. V odděleních pro ruční práce pracuje na sta Číňanů velmi obratných. Jsou tu dílny sochařské, malířské, kovodělnické. Připojena jest i velká moderní tiskárna. Mimo to mají Jesuité v Šanghai nemocnici „St. Maria“, ponejvíce pro chudinu. Ošetřovatelkami v ní jsou naše sestry. Podivné to tmářství a zpátečnictví, není-liž pravda? Po třech dnech, ztrávených v té hlučící vřavě Šanghaie, jsme odjeli s ranními červánky do vnitrozemí.

Modleme se a pracujme!

Nos cum prole pia, benedicat Virgo Maria!

S Božským Dítěm Máti, rač nás požehnati!

MANŽELSTVÍ U ČÍŇANŮ.

Manželství a rodina jest základní buňkou lidské společnosti. Jako prameny živí potoky, řeky a veletoky, tak z těchto pramének povstávají kmeny a národové a celý veletok lidstva, který se nezadržitelně valí k břehům oceánu Záhrobí.

Náboženství má velký vliv v životě národů, jest takřka duší a středem všeho. Chceme-li poznati smysl a význam zjevů v jednotlivých kulturách, jest třeba zkoumati ideu, která je oživuje a osvětluje a tou jest ponejvíce idea náboženská.

Tak, chceme-li běžný názor Číňanů o manželství, které jest základním prvkem celého národa, třeba stopovati ideu v životě a světový názor Číňanů vůbec.

Číňané se nazývají „národem 100 rodin“, ve skutečnosti ovšem není sto rodin, ale počet jmen rodinných, vlastních, jest velmi omezen, jelikož jich jest v Číně celé jen asi 450, což ukazuje jednak, že s počátku bylo málo rodin, jednak, že jednotlivé rodiny jsou stále tytéž, že rodokmen jest nepřetržitý po těch 40 století, od kterých Číňané obývají východní kraje Asie. Tážeme-li se, jak jest možno, aby jednotlivé rody zůstaly a jak to, že vzrostly v národ nejpočetnější na světě, čítající přes 400,000.000 duší, dostane se nám odpovědi vlastním složením a ústavou rodiny. Rodina jest v Číně skutečně vším, jelikož jsouc ústavy patriarchální, pohlcuje takřka individualitu a jednatelce nemá významu, leč jen potud, pokud patří k rodině, mimo ni oň nikdo nedbá. Rodiny počítají mnohdy 30—40 členů, někdy celé vsi, až 1500 duší. Otec rodiny, tak jako „pater familias“ u starých Římanů, jest zároveň knězem, knížetem a soudcem, který na mnohých místech má dosud moc nad životem členů své rodiny, které může odsouditi k smrti za souhlasu osmi starších členů rodiny.

Náboženství Číňanů, které jest náboženství rodinné, posvěcuje tento tuhý svaz a jednolitý celek rodiny. V každém domě uprostřed ve velkém sále, zvaném „t'ang“, jest oltář rodinný s tabulkami jmen zemřelých členů rodiny (ling p'ai); tento rodinný chrám jest nejen středem rodiny, nýbrž středem celého života Číňana, zde třeba hledati vysvětlení těch záhadných zjevů

Poutni kostel P. Marie v Tonglu v severní Číně.

a zvyků, které nás cizince mnohdy tolik překvapují. Duše předků a úcta k nim, toť vysvětlení všeho. Základní ctností Číňana jest úcta synovská. Proč? Otec jest hlava rodiny s neomezenou mocí a ve svém stáří, kloně se již nad hrobem, brzy bude přiřazen k duším zemřelých a jaksi již má nárok na úctu prokazovanou praotcům v záhrobí. Otec jest dárce života, jaksi původcem, neboť dle názorů čínských otec bývá přirovnáván k nebi, které dává život, matka k zemi, která život přijímá. Proto úcta synovská jest takřka neomezená a provinění se proti ní jest v Číně zločinem, který se trestá jako vražda. Projevy úcty synovské nám připadají jako známky naprosté poroby otrocké, nám západníkům, kteří jsme zvyklí uctivé svobodě synů. Úcta synovská a pokračování této úcty u potomků a tudíž nutnost mít syny, toť zákony, které přikazují Číňanu vstoupiti v manželství. Konfucius praví k svému žákovi Tseng-tse: „Rodiče dali nám tělo a údy, kůži a vlasy, není nám dovoleno je zničiti nebo znetvořiti, to jest základ úcty synovské.“ Ve skutečnosti možno pozorovati, že velká většina Číňanů žije dle této zásady. Tak na př. ti, kteří nosí dosud cop, činí tak proto, že rodiče a předkové nosili cop. Konfucius pokračuje: „Tělo jest jako větev, která pučí na kmeni rodu, nemíti úctu k tělu, jest zneuctíti rodiče, poraniti tak rodiče, jest poraniti kořen a je-li kořen poraněn, větev odumírá. Proto, synu, nedovolíš si vystaviti tělo své nebezpečí, je raniti, vydati se na cestu, leč s dovolením rodičů. Dobýti si slavného jména jest rovněž povinností synovou, jelikož tím oslaví i své rodiče. Než jest důležitější, snad nejdůležitější povinností synovou, pokračovati rodinu manželstvím, mít četné mužské potomky, kteří by obětovali duším zemřelých rodičů. Tak budou mít rodiče po své smrti ctitele, kteří budou obětovati pokrmu a víno duším, které sídlí v tabulkách v rodinném chrámě, duše jejich se budou radovati a nebudou trpěti osamocením a bídou. Jednej tak a vyplníš příkazy úcty synovské.“¹

¹ Výtahy z Li-ti a z Šiao-tin. Li-ti kniha obřadů, připisovaná princovi Čeu-Kong, jest základní kniha čínské obřadnosti, jakýsi zákoník, stanovící poměry občanské, rodinné a přátelské. Za dob Konfuciových zbývaly z této staré památky čínského písemnictví

Tato slova svědčí o smýšlení Číňanů a o cíli, kterého chtějí dosáhnouti manželstvím. Pro Číňana manželství jest povinností, které uzavírá ne z neodolatelné nutnosti přírody ani z osobních zájmů, ani aby zajistil štěstí osobní a manželčino, nýbrž aby pokračoval rodokmen a zajistil kult duším zemřelých. Posloupnosti má býti dosaženo za každou cenu. Dosáhne-li manžel čtyřicátého léta a manželka jest neplodná, tu dle zákona manželka sama vyhledá muži souložnici, aby měla syny, které patří právem jí. Tak kdysi Sára přivedla Abrahamovi Agar, Egyptanku. Zemře-li manžel bezdětný, jest zvykem přijmouti za svého některého syna z blízkého příbuzenstva, který jménem zemřelého pokračuje rod. Číňané mají jenom jednu manželku, než ústupek zákona o souložnici v udaném případě jest vykládán volně, zvláště ve vyšších třídách obyvatelstva. Svazek manželský má trvati celý život, praví filosof Čang-tse v knize Šiao-šio,¹ jest proti spravedlnosti a dobrým mravům uzavřítí nový sňatek po smrti jednoho z manželů. Manžel, který ovdověl a nemá synů, má dostatečný důvod k novému sňatku, vdova však nemá prádného. Oženiti se s vdovou, jest uzavřítí sňatek se ženou, která se prohřešuje proti zdrženlivosti a proti čistotě, a tudíž jest hřešiti sám proti těmto dvěma ctnostem. Než což, když jest vdova chudobná a nedbá ctností, ptá se žák Ngan-ting-ho, smí se provdati, aby jí manžel pomáhal nésti tíži života? Nikoliv, odpovídá starý mudrlec, zemřítí hladem znamená pro vdovu málo, prohřešiti se proti obřadům jest velmi mnoho. — Ve skutečnosti dostávalo se vdovám, které se po druhé nevdávaly, velké pocty, císařský výnos chválil jejich ctnost a po smrti jim stavěny vítězné oblouky, které dosud lze spatřiti kolem cest a kanálů, většinou v rozvalinách. Jsou to čtyři 3 m vysoké sloupy, které jsou nahoře spojeny příčnými kamennými deskami, zdobenými rytinami draků, lvů a ornamentikou rostlin,

jen trosky. Li-ti jest z nejobjemnějších klasických děl, čítá přes 99.000 značek. Šiao-tin, kniha úcty synovské, obsahuje odpovědi Konfucia žákovi Tseng-tse. Učí, že úcta synovská jest královnou ctností a základem společnosti a státu. Sepsána jest r. 480 př. Kr.

¹ Šiao-šio, kniha drobného studia, obsahuje sbírku starých podání a nauk, jest sepsána filosofem Ču-li r. 1150 po Kr.

uprostřed jsou značky jména rodu vdovina. Vítězný oblouk pokrývají tři kamenné stříšky, z nichž prostřední vyniká nad poboční. Vdova má býti věrna manželovi i po jeho smrti. Sebevražda vdovy v tomto případě uznávána za čin vysoké ctnosti, co se zdá býti stopou dřevních dob, kdy manželka následovala zemřelého muže do hrobu neb na hranici, kde zemřelý pálen, jak se dělo do nedávna v Indii. Základní myšlenka i zde prokmitá, žena následuje muže do záhrobí, aby jemu a duším předků prokazovala služby jako zde na zemi.

Svazek manželský má býti nerozlučný, uzavřený pouze mezi jedním mužem a jednou ženou. Jeden muž a jedna žena pospolu, tak se sluší býti, praví se v Šiao-šio. Kniha I-tin¹ připomíná, že svazek manželský má býti nerozlučný a vykladač T'y vysvětluje: Narození člověka má původ v manželích; svazek manželský jest tudíž nejdůležitějším bodem lidstva a velikou rovnováhou nebe a země, proto si mají manželé vzájemně pomáhati po celý život.

Dle podání staří panovníci čínští byli vzornými manžely a doporučovali úctu k manželkám. V letopisech prvních dynastií Jao a Šung (Jao 2205—1760 př. Kr., Šung 1760—1125 př. Kr.) není nic zaznamenáno o rozluce manželské. Později za dynastie Čeu (1123—256 př. Kr.) staré zvyky zapomenuty a mravy uvolněny, ztratily bývalou strohost a čistotu. Manželky zapuzené nařikají nad svým neštěstím. V knize Še-tin² (kniha III., hl. X.) stěžuje si zapuzená a nahrazená souložnicí takto: „Když mírný vánek věje od východu, přináší mraky, déšť kropí zemi. Tak mají žítí manželé pospolu v srdečné shodě a nikdy nedopustiti hněvu jeden proti

¹ I-tin čili kniha proměn, nejstarší kniha čínská, přičítána zakladateli čínské monarchie Tu-š-i-v 3. tisíciletí před Kristem. Jedná o změnách v řádě světovém za nejstarších dob.

² Še-tin, kniha veršů, jest sbírka starých podání, pořizená Konfuciem r. 484 př. Kr. Konfucius si přeje, aby Še-tin byla jakousi mravní příručkou pro lid. Původně to byla kniha hudební, jejíž jednotlivé části se zpívaly za různých slavností lidových. Obsahuje krásné výroky o Prozřetelnosti, o Božstvu, o jediném Nejvyšším Pánu (šang-ti), kterému pouze císař, syn nebes, který jej zastupuje na zemi, smí obětovati. Šang-ti je všudypřítomný, řídí svět, je nesmírný, nepochopitelný, vědoucí o všem. — Opět doklad pro původní jednobožství u starověkých národů.

druhému. Nezahazujeme mrkev, je-li její konec poněkud nakažen, neměl jsi mne zapuzovati proto, že jsem již neměla krásu mládí. Když potok King se stéká s čistým potůčkem Wei, jeho voda zdá se býti ještě kalnější, tak jsem se ti zdála ošklivou v porovnání s ženou mladší, a ty jsi zapomněl mé přednosti. Ničeho jsem se nedopustila proti cti, měla jsem s tebou zůstatí po celý život, než ty jsi mě zapudil a jednáš se mnou nepřátelsky. Zapudil jsi mě, hle, jsem jako prodavač bez kupujících. Skořice je palčivá, než přirovnána k mému hoři, jest jako jahoda.“

V jiné písni (kn. III., hl. IV.) se ptá princezna Čuang-Kiang slunce a měsíce, proč na ni manžel zapomíná a přeje si, by byla jako v mládí u rodičů. Jedna zapuzená manželka se přirovnává k loďce, hnané vlnami a s bolestí praví, že ona, pravá manželka, ač jest jako slunce, se umenšuje, nikoliv však souložnice, která jest jako měsíc a které musí ustoupiti.

Na mnohých jiných místech odsuzováno zapuzení, jelikož jest proti rozumu a spravedlnosti.

Konfucius doporučoval úctu k manželce a poukazoval na dobré příklady za prvních tří dynastií. Nicméně Konfucius sám zapudil vlastní manželku Tien-Kuang pro důvod nám neznámý. Dle zákona neměl práva, než on, svatý Číňanů, změnil zákon a stanovil 7 případů, ve kterých jest zapuzení dovoleno: Manželka neposlušná rodičů manželových, jelikož se prohřešuje proti hlavní ctnosti — nemající synů, což přerušuje posloupnost rodovou — pyšná, závistivá, nedůvěřivá — trpící ošklivou nemocí, jelikož nemůže proto připravovati nádoby a oběti předkům, to prý jest důkaz, že ji nebe zavrhló — klevetivá, jelikož rozsévá rozkol v příbuzenstvu — konečně, hřeší-li krádeží proti spravedlnosti. Vyjímá tři případy: nemá-li manželka rodičů, nosila-li smutek po tři léta pro rodiče manželovy, změnila-li manželským sňatkem stav nízký za stav vznešený. — Tedy důvodů k rozvodu dosti, mimo příklad samého filosofa. Pouo-jy, syn a Tse-se, vnuk Konfuciův, zapudili dle „práva“ své manželky. Tsengtse, žák Konfuciův, rovněž učinil rozvod proto, že manželka nedovařila hrnec hrušek; jelikož tento případ nebyl v „zákoně“, omluvil se: „Nedovařiti hrušky jest

ovšem maličkost, než já jsem si přál hrušky dokonale uvařené, žena neuposlechla, což kdybych byl žádal o něco velmi důležitého?“

Tím otevřena široká cesta svobody mravů a rozvratu rodin, ovšem dle našich názorů. Žena jest v Číně něco méněcenného, zákon s ní jedná skoro jako s otrokem a dovoluje v jistých případech prodej ženy. Abychom poznali sociální stav Číny, který teprve před několika lety byl změněn zákony republiky a jen částečně a zevně, třeba se vmysleti 2000 neb 3000 let př. Kr. nazpět do dějin lidstva. Od té doby Čína zůstala nehybnou. Její patriarchální ústava rodiny přežila tisíciletí beze změn, duch, který ji oživuje, zůstává stále týž. Poznáme to srovnáním zvyků čínských s nejstarším psaným zákoníkem světa, nalezeným v Susách, zákoníkem babylonského krále Chamurabiho,¹⁾ který se kryje ve velkých rysech se zákoníkem čínským. Táž moc otcovská, totéž adoptování za vlastního syna, skoro stejné zákony o manželství, konkubinátě a vlastnictví. Velmi důležitý bod jest, že zákoník Chamurabiho jest dokonalejší než čínské právo; tak, rovněž jako v Číně, otec dává manželky svým synům, ale v Babyloně král sám ochraňuje ženu; tak žena babylonská nesměla býti zapuzena pro nemoc, muž smí se sice znovu oženiti, ale musí podržeti první manželku a ji živiti až do smrti. Rovněž tak zákoník babylonský zajišťuje věno nevěstě a dědictví matčino jejím vlastním synům, což jest v Číně neznámo, neboť nejen že manželka nepřináší věna, nýbrž ani děti její po ní ničeho nedědí. Moc otcovská jest absolutní.

Přihlédneme-li k obřadům sňatku v Číně, shledáme nápadné shody s týmiž obřady u starých kulturních národů Evropy, u Řeků a Římanů.² Jako zde, tak i tam možno rozeznávati tři oddíly, hlavní myšlenka jest tatáž: pokračovati rod a zajistiti kult penatům, duším předků. Proto hlavní osobou jest otec, hlava rodiny, který s jedné strany dovoluje dceři odloučiti se od ro-

¹ Zákoník Chamurabiho, vydlabaný na dioritovém sloupě, nalezen M. de Morganem r. 1902. Jest nyní slávou pařížského Louvru. — Uvedené texty srov. překlad V. Scheil, Leroux, 1904, str. 165, 166, 170.

² La lité antique par Fustel de Coulanges, Paris, Hachette, 1893.

dinného krbu, a činí tak vlastní mocí v rodinném chrámě, s druhé strany otec ženichův přijímá nevěstu rovněž v přítomnosti posvátných tabulek do lůna rodiny; jest to úplné odloučení se od vlastní a přivtělení se k ženichově rodině. Nevěsta jest přenášena do domu ženichova v červené, neprodyšně uzavřené přenosné židli, v průvodu mládenců nesoucích lampiony z olejevého papíru — tak v starém Římě nevěsta se zahalenou tváří, provázena svatebními pochodněmi. V domě ženichově nevěsta jest vynesena ženichem, který dbá, aby se nedotkla prahu, rovněž jak učinil v domě jejích rodičů, což jest zbytek bývalého únosu. Manželství v Číně jest na druhém stupni kulturním, který jest koupí, uzavřenou mezi rodinami, a její hlavní činitelé jsou otcové s obou stran; dosud nedospělo třetího stupně, který spočívá ve svobodné volbě, tak jak je tomu u nás. Za svatebním průvodem spatříte několik nosičů, kteří nesou krabice a nějaké maličkosti, toť veškeré věno nevěsty, která „vyšla ze dveří“ dle čínského výrazu pro sňatek, a nemá již žádného vztahu k vlastní rodině, které se stala cizí, jakož i jejím domácím bůžkům a byla přivtělena k jiné rodině, vlastně k jiným předkům, jimž ihned se klaní při vstupu do domu ženichova a náboženskou hostinou jest jaksi jimi přijímána, neboť jim bude po celý život sloužiti hlavně rozením synů. Tak sňatek v Číně jest událost obyčejná; jedno nové dítě jest přijato do rodiny, které nejednalo dle tužby svého srdce, nýbrž bylo prodáno mnohdy lakomými rodiči, kterým jest povinno naprostou synovskou úctou.

Nedivno, že v rodině, které netvoří láska, kde není vzájemné úcty, není pravé lásky, nýbrž krutá síla mocnějšího nad slabším; otec neobejme syna, syn kleká před otcem na obě kolena jako před svým pánem. Všechno to blaho a štěstí, které se vybavuje v našich myslích při vzpomínkách na domov, na matku, jest Číňanu neznámo. V rodinách čínských vane chlad. I vzdělaného Číňana slyšíte mluvit neuctivě o jeho matce, protože je ženou. Otec a matka jsou k sobě jako cizinci. Často, když se muž vrátí z daleké cesty, manželka ho přijme naprosto lhostejně a on sám jako by nepozoroval přítomnosti své ženy. Často děti jsou

zbaveny matky rozvodem nebo prodejem, což snášejí bez jakéhokoliv projevu. Stává se, že muž pronajme svou ženu na několik let jinému, po uplynulé době se žena vrátí ke svým dětem, zanechavši v jiné rodině rovněž vlastní děti.

Pravá úcta synovská a rodinná láska jest v takových poměrech nemyslitelná. Jaký to rozdíl od ducha našich rodin, od teplé a hřejivé lásky rodičů, starostlivého otce, dobré, ustarané matky, která nás s láskou a s úsměvem vítala na prahu života a nás doprovázela hodně daleko na jeho stezkách a vzpomínka na její nezištnou dobrotu nám vysílá zářné paprsky až do pozdního večera, kdy vzplane nad životem rudý západ. Číňan jest příliš pozitivní a city nemají přístupu do jeho chladné duše, kterou ovládá pouze zákon osobního prospěchu. Muž je silnější od přírody, tudíž drtí slabšího tvora, ženu. Svědomí, srdce, tělo, duše, jmění, čest ženy, vše je v moci muže, který ji zapudí, prodá, prodá její děti nebo je utratí, dle libosti. A ženy jsou otrokyněmi tělem i duší, kloní se až k zemi před mocí muže, nemají té síly duše, svobody svědomí, které svobodně a hrdě se staví vůči brutální moci s oním „non possumus — nemůžeme“, slovem cti nezdolné, slovem, které jest jedinou zbraní slabého spravedlivce, slovem, které se opírá o právo a spravedlnost, které se odvolává na věčné pomsty, proti kterému se láme konečně každá moc a bezpráví. Než v duších, kde svědomí udušeno, kde nesvítá naděje za okraj hrobu, kde rozkoš a prospěch je vším a povinnost ničím, tam vládne pouze otroctví a hrubost. Toť všechny ty hrůzy a příšery pohanství, které vládnou, kde nevládne Bůh v duších. Bojujte proto s napětím všech sil za nejdražší statky proti tomuto pohanství, které se vrací k nám.

Číňan nechápe našich mravů a zvláště zacházení se ženou a jejího práva u nás. Vysoký státní úředník Huan-hai-sang-fou, který konal cesty po Evropě, vydal své cestovní zápisky v knížce: „Cizozemští ďábli“ (jak nás nenávisťně nazývají — obyčejně „mořští ďábli“ „jang-kuj-tze“), kde obdivuje sice naše vynálezy, ale hrozí se našich mravů. „Muži a ženy,“ píše, „se vodí pospolu na ulicích a nikdo se nesměje. Muži prokazují i ženám různé služby, i nižšího druhu,

a nikdo si z nich nedělá vtipů. Dle způsobu Evropanů je znakem slušnosti se navzájem objímati a líbat, což činí i ženy; to jest nejvýš urážlivé. Rovněž jest nepochopitelné, proč ženy jsou při hostině obsluhovány před muži? Konečně každý muž má jen jednu ženu a i hlava státu má jedinou královnu.“

Jiný literát a moderní ministr Čang-če tong praví poněkud mírněji, že Evropané překročí meze v lásce a úctě vůči ženám.

Srovnáme-li názory zdejších východanů s našimi, snadno pozorujeme, jaká propast je dělí. Vůdčí myšlenka v příměru jest v mravním oboru, neboť významným rysem každé civilisace jest pojem o vzájemném vztahu lidí a názor na lidství vůbec. Zde sestupujeme ke kořenu věcí, zde se nám jeví zásadní rozdíl mezi názorem Číňanů a názorem Evropanů. Jest nesporno, že dějinami lidstva evropského a amerického se táhne jako červená nit dogma rovnosti jednotlivých lidí mezi sebou, které vyplývá přirozeně z víry v jednoho Boha a z lásky k bližnímu jako k sobě samému. Nikdo nepopře, že tyto dvě zásady byly a jsou prožívány evropskými národy od doby, kdy přijaly křesťanství. Kázání apoštolů získávalo srdce otroků a ubohých v předměstích římských, ponenáhlu pravda, která osvobozuje, zářila ve světě a i bohatí přinášeli vše k nohám apoštolů. Křesťanství stálo u kolébky novorozenat a chránilo jejich život, povzneslo ženu a postavilo ji po bok muži jako jemu rovnou, osvobodilo otroka. Myšlenka rovnosti jest duší dějin Evropy a hybnou silou velkých převratů na poli náboženském, politickém a hospodářském a k ní spěje lidstvo západní stále. Ona inspirovala reformaci, ona jest jiskrou, která způsobila onen strašný výbuch francouzské revoluce, jejímž heslem *liberté, égalité, fraternité*¹; ona živí nynější ohromný požár na východě, v bolševickém Rusku, které se snaží násilně vyrovnati rozdíly hlavně hospodářské. Špatné porozumění a vášně lidské zneužívají oné rovnosti, která jest inspirována jednotou Boha, Tvůrce a Cíle jednotlivců i lidstva, a nejvznešenější modlitbou: Otče náš, která učí bratrství lidskému,

¹ Rovnost, volnost, bratrství.

rovnoprávnosti, než pod podmínkou věrnosti a poslušnosti tomu Otci. Ona čistá idea rovnosti, byť v podvědomí, jest duší všech revolucí a krajních výstřelků socialismu. Tak celá kultura evropská jest prosáknuta základní myšlenkou křesťanství: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého — vy všichni jste bratry.

V Číně je základní myšlenka úplně opačná, jak lze poznati z názoru na vztahy lidí mezi sebou, které se nejvíce jeví v té dvojici muže a ženy, která jest společností kat exochén¹, v rodině, v poměru dětí k rodičům. Lid nežije filosofií a několik vět Konfucia o všelidském bratrství, o dobrém zacházení s cizinci, neproniklo do lidových mas, lid má nedůvěru k cizinci, má jej za nepřítele a zlovlného ďábla, jemuž není povinen pravdou ani spravedlností. Jak jsme stopovali v názoru na manželství a rodinu, vládne zde v patriarchální ústavě autorita, moc silnějšího nad slabším a tuto myšlenku moci silnějšího nad slabším si odnáší Číňan do života, ona tvoří jeho světový názor. Mravní ideál Číňana jest zcela opačný ideálu Evropana, pro Číňana myšlenka rovnosti lidí není, nýbrž převaha silnějšího nad slabším. Ironicky vás odkáže na skutečný rozdíl, který ve společnosti lidské vládne mezi slabými a silnými. Číňan nenávidí Evropany a vše, cokoliv tito říkají, jsou proň vždy „křesťany“, t. j. lidmi s názory úplně opačnými čínské společnosti a tudíž nepřáteli této společnosti. Čína žije samotářsky po dlouhá tisíciletí, zde jest neznáma nauka, o niž se opírá názor západního lidstva: Víra v jednoho Boha a láska k bližnímu, která z ní plyne. „Čína jest jako zakletá země, kde není tepla, není lásky,“ psal mi onehdy krajan, český lékař Dr. E. ze Šanghai.

Nedivno, že miláckové moderní Číny jsou Voltaire, J. J. Rousseau, Renan a zvláště Nietzsche. V důsledku se svými názory Čína také jedná, přejímá od Evropanů vynálezy, zvláště válečné zbraně, neboť cítí svou slabost a moc jest jejím cílem, napodobuje sousední Japonsko. Vojsko čínské jest nyní cvičeno dle německého

¹ Po výtce.

vzoru, ve zdejší městi jest instruktorem pruský důstojník. Dnes čítá Čína kolem 2,000.000 vojínů, hodlá během času zvýšiti počet své branné moci na 40,000.000! Onen pověstný Čang-če-tong pravil: „Napřed spojení s Evropany, zvítězíme s nimi, potom spojení s Asiaty také zvítězíme s nimi.“

Až se Čína zorganizuje, svět udivený uslyší křik deroucí se ze 400,000.000 hrdel: Asie Asiatům! A potom: Svět Asiatům! Dnes již zavírá Amerika a Austrálie své brány žlutému plemeni, pro které jest Čína přetékajícím zřídlem. Díky své ústavě rodinné, jest zřídlo života v Číně velmi bohaté, neznáma jest tu nauka Malthova, hlásaná v Evropě. Vlny tohoto nesčetného národa, poháněné myšlenkou moci a nadvlády, která dřímá v jeho duši, snad zaplaví svět. Dějiny bývají přirovnávány ke kolu točícímu se, jehož články se vracejí. Kroniky dějin evropských zaznamenaly ony hrozné vpády žlutého plemene do našich krajů v dobách, kdy hordy Mongolů, okřídlené touhou nadvlády, letěly vítězně až daleko na západ. Uprostřed naší drahé a požehnané vlasti dosud stojí pomník oněch časů¹ jako bílý maják, hlásající, že lid křesťanský neutonul v oné záplavě. Jest to náš Hostýn, bílý chrám Matky Páně, kam náš vděčný lid po staletí spěchá. Draží krajané, vzpomeňte tam modlitbou těch, proti nimž vrhá Božské Dítě blesky hněvu, potomků těch, jejichž kosti tlejí na úbočích sv. Hostýna, aby Bůh je osvítil pravdou a milostí ve tmách pohanství, aby je přivedl ke křesťanství, které jediné skýtá svobodu, lásku a mír. My, kteří zde hlásáme křesťanství, jsme nenáviděni, naši předchůdci často umírali v krutých mukách. Naše učení o lásce, o rovnosti a o smyslu života se přímočarně rozchází s názory Číňanů, jak možno z toho, co řečeno, jasně poznati. Nač tedy všechna námaha? Kristus, Bůh káže svou nauku všem národům, toť jeho nejvyšší vůle. Svět římský nelišil se příliš svými názory od světa čínského, který jest, rovněž jako onen, v hlubokém úpadku. Křesťanství se šíří, poznenáhlu proniká a přeměňuje ty uzavřené

¹ Jiný výstražný znak a živá upomínka na vládychtivost žlutého plemene jsou Maďari v srdci Evropy. Jak jednali s okolními národy, svědčí dějiny a nedávná minulost.

a tvrdé duše. Manželství a rodina v duchu křesťanském zjemní i zdejší společnost a povznese člověka, ženu, dítě k pravé lidské důstojnosti, která je zde tak hrubě zneuznávána. Práce ta tedy není chimerickým preludem, nýbrž činí duše šťastnějšími a spěje ku prospěchu a uznání pravého lidství a děje se v zájmu a na záchranu celé evropské kultury a vyšší civilizace vůbec. Kéž by to na patřičných místech bylo známo a uznáváno!

★

Píši Vám tyto řádky do drahé vlasti, nejen aby byl znám stav a názory daleké Číny, nýbrž aby též byla uznána p o v i n n o s t nás katolíků v účasti církve v obrodném díle misí. Jsme slabí jednotlivci, ztraceni na nejpřednějších strážích v boji za pravdu a pravou svobodu duší. Vaší povinností jest nás podporovati. Opět mi tanou na mysli pokorná slova Kananejky prosící: „Ovšem, Pane, neboť i psíci jedí z drobtů, které padají se stolu pánů jejich.“ (Mat. XV. 27.)

P r a m e n y :

Le peuple chinois. F. Farjenel. Edit. Chevalier et Riviere, 1904, Paris. Les Lettres d'un missionnaire. Wen-ču, Již. Čína 1910 (rukopis):

ŽENA V ČÍNĚ.

Často jest slyšeti mínění, jak prý křesťanství zotročilo ženu, ačkoliv celé dějiny tomu tvrzení odporují. Známo jest přece, jaké bylo postavení ženy u Římanů a Řeků; méně známější, ačkoliv nikoliv méně poučnější, je postavení ženy, jaké po staletí zaujímá za „čínskou zdí“. Nuže, několik slov o tom.

Při narození chlapce věrně celá rodina se raduje, neboť podle zvyků pohanských Číňanů hošík je pravým požehnáním nebes; předkové zemřelí se radují ve svých hrobech, otec rodiny jest uspokojen, že až bude přiřazen ke svým praotcům, syn jeho bude se starati,

aby ni jemu „ničeho po smrti nechybělo“, že syn bude pokračovati v kultu rodinných předků. Tyto dojmy jsou společné všem Číňanům, od dlouhých staletí takřka vžité.

Naši čínští křesťané, nově na víru obrácení, nepřestují ovšem kultu předků, nicméně narození chlapce jest ještě i u nich mnohem více oceňováno, než narození děvčete. Přirozeně nelze změnit obratem ruky názorů, myšlenek a smýšlení tak zastaralého v národě. Přes všechnu dobrou vůli naši křesťané se těžce zbavují domněnky, že narození děvčete je znamením neštěstí, zlořečení a pohromy pro domácí krb.

Přibude-li nějaký nový člen do čínské rodiny, soused se ihned táže šťastného manžela: „Co se vám narodilo? Perla či křidlice? (Čínské pořekadlo.) „Perlou“ je samozřejmě syn, který bude chloubou a pýchou rodiny, který bude pečlivě vychován. „Křidlicí“ je dcera. Narození děvčete je všeobecně pokládáno za trest nebes za přečiny spáchané v nynějším nebo minulém životě, neboť Číňan věří v metempsychosu, ve stěhování duší. Děvče je bytost bez významu a bez ceny v rodině, neboť pouze synům jest vyhrazeno právo obětovati předkům a pokračovati v rodokmenu, dcera se stane provdáním „majetkem“ jiného. Dcera není počítána v rodině. Ptáte-li se otce, který má jednoho syna a čtyři dcery: „Kolik máte dětí?“ — odpoví vám: „Jednoho.“ — „Než, zdá se mi, že máte také dcery?“ — „To nic není,“ odtuší.

Hlavná spisovatelka čínská Pan-hui-pan se snaží ponížiti své pohlaví, připomínajíc mu stále jeho nižší stupeň v řádu stvoření. „Když se narodí syn,“ praví, „tu jest položen na lůžko, jest oblečen do šatů a hrá si s perlami — všichni vyhovují, křičí-li princ o něco. Když se narodí dcera, spí na zemi, přikryta jsouc kouskem plátna, hrá si s křidlicí, není schopna ani dobra ani zla, nemá mysliti, než jak připravovati pokrmy a nápoje a neobtěžovati svých rodičů.“

V dřívějších dobách, místo radosti při narození dívenky, ubohé novorozeně bylo naopak ponecháno na zemi po celé tři dny, ležíc na hadrech a rodina neprojevovala žádného zájmu na této „bezvýznamné události“. Po měsíci se konaly jakési nepatrné obřady,

kteře byly ve velké protivě se slavnými a radostnými obřady při narození synově. P a n - h u i - p a n chválí tento starodávný zvyk, který připravuje ženu k uvědomění si její nízkosti. Kde hledati příčiny tohoto smýšlení vůči ženě v Číně a vůbec na Východě, kde žena tolik ponižována?

Filosofové a vychovatelé čínští — a to od nejstarších dob — studovali ženu a úzkostlivě zkoumali její vlastnosti i nedostatky a usoudili, že jest třeba, by se měli oni i všichni ostatní na pozoru před ženou pro nedostatek mravní a fysické rovnováhy, kterou, jak se domnívali, zjistili v ženě. Pravili, že žena jest tvor příliš lehký a frivolní, než aby bylo lze jí dáti svobodu, že třeba naopak ji přísně střežiti. Rozhodli, že logická a normální¹ podmínka pro ženu jest o t r o c t v í. „Žena,“ pravili, „jest jako země, muž jest jako nebe. Žena má býti jako otrok, podrobená ve všem.“ (Kniha o úctě synovské, hl. XVI.)

Jest ovšem přirozeno, že žena působí na muže v Číně jako všude jinde svou jemností a svými vnaďami, to jest zákon přírody, proti němuž není zákonodárství. Než to nemělo účinků na muže a na jeho názory náboženské; tyto názory jsou, že žena neexistuje² sama pro sebe, že jejím úkolem jest roditi děti, zvláště hochy, kteří budou pokračovati v obětování duším předků. Podle tohoto starého ideálu čínského žena není než pouhým prostředkem k pokračování života, jest tvorem nižším, kterého třeba udržovati v područí. Dle toho mladá dívka neb manželka zůstaly v Číně ne-li přímo otroky, kteří se prodávají na tržišti, tedy málem otroky, neboť zákony dovolují v jistých případech prodej ženy.

K o n f u c i u s, velký mravní zákonodárce čínský, byl nešťastným manželem, který zapudil svou ženu; přirozeno, že byl málo spravedlivým k ženám a že jim nedůvěřoval. Podle něho „slabší pokolení jest pro muže svůdcem, který brání povznést se k výšinám“ života ctnostného a klidného. Žena jest pokušelem stále pohotovým, který působí, že muž zapomíná na

¹ Přiměřená a přirozená.

² Nežije.

všeliký vyšší ideál ctnosti. (L e u - j u, hl. XVII.) Žena — praví staré obřadní knihy čínské — jest neschopna svobody, proto, jsouc mladou dívkou, má býti pod mocí otcovou, jsouc provdána, pod mocí manželovou, jsouc vdovou, pod mocí svých synů. Tyto názory „svatého“, jak nazývají Číňané K o n f u c i a, jsou směrodatnými. J e d e n b á s n í k č í n s k ý praví rovněž: Nebezpečný jest jed zmije, nebezpečný had skrývající se pód bambusem, než mnohem nebezpečnější jest jed v ženském jazyku. — „Z l a t á k n í h a ž e n“ je poučuje, že jsou od přirozenosti tvory slabými, „stíny, bázlivé myši“, které mají čerpati veškeru svou sílu z trpělivosti, mírnosti a podřízenosti, že jejich mravní i hmotné schopnosti jsou naprosto odlišné od schopností mužů, že nemají práva na jakoukoliv hodnost ve společnosti lidské. Číňané říkají o ženách, že nemají „tváře“, to jest zevnější cti a důstojnosti. Pro muže naopak jest „tvář“ tolik jako dobré jméno, jeho největší chloubou a ctí, kterých hájí jako pokladu.

Jest pravda, že i v Číně dobývá si žena mnohdy úcty a vážnosti. Jedna doktorka čínská K i n g - j a - m é j pravila ve své řeči při jednom shromáždění v Šanghai: „Mám za to, že to pohrdání, kterého se nám dostává ve veřejnosti od mužů, má svou příčinu v těch četných porážkách, jichž se dostává jejich mužské důstojnosti v domácnostech. Co chce žena, to chce též muž, říká se v Americe, já myslím, že tato slova jsou právě tak pravdivá v Americe jak v Číně.“ Nicméně jest pravdou, že 'zákonodárství v Číně klade ženu na stupeň nižší. Číňané se diví, že v Evropě se dostává ženám tolik úcty a tak význačného místa v rodině i ve společnosti. Číňan nikdy nejde veřejně po boku své ženy; jde sám před ní nebo za ní, takže nikdy nelze rozpoznati manžely. Když vidí Číňané Evropany, vedoucí se pod paždí se svými ženami, nejsou s to, by pochopili tento způsob.

V rodinách dělnických, kde se těžce dobývá denní rýže, v rodinách chudých, čili ve velké většině rodin pohanských, malý tvor ženský jest od svého narození považován za neštěstí, za nesnesitelné břímě, jako zboží, kterého se rodina zbaví se ztrátou provdáním. Proto ti chudí lidé neváhají se zbaviti svých děvčátek;

*Svatá Matka čínské země.
(Překlad čínských slov pod obrázkem.)*

buď je udusí v cárech nebo je utopí v kotlíku horké vody nebo v jiné nádobě nebo je pohodí na ulici, kde je rozsápají psi, nebo — co přichází zřídka — je dají do nalezince, v němž však rovněž brzy zemrou, nemajíce náležitého ošetřování, neboť mezi pohaný nelze naléztí pravé lásky, oddanosti a sebeobětování, jak jest tomu v krajích katolických, kde tisíce řeholnic se oddávají službě nemocných a výchově sirotek. To nelidské nakládání zdejších pohanů jest ovšem zakázáno zákonem, svědomí lidské rovněž křičí a odsuzuje tyto zločiny, než pohané jsou hluboce mravně pokleslí a tyto hříchy nejsou u nich ničím, nemají pro ně nic znehodnocujícího a nikterak se jimi netají.

Tato odporná rána sociální a mravní — pohazování dítek — našla lék u lásky katolíků. Bylo otevřeno a vydržuje se v Číně mnoho nalezinců, ve kterých na tisíce dětí prospívá, zdravých a zbožných, modlících se vděčně za své zachránce z Evropy, kteří zachránivše jim život, ukázali jim zároveň cestu k Pravdě a k ráji.

Během posledních 200 let úředníci čínští i privátní osoby se zabývají otázkou pohazování dítek. Skoro ve všech okresech jsou dobročinné ústavy, veřejné neb soukromé, mající za účel sbíratí pohozené dítky nebo dáti rodičům dostatečnou podporu na výchovu těchto dětí; tyto ústavy však, bohatě nadané, jsou v naprostém nepořádku a zanedbalosti, odpuzují nečistotou, peněz a příspěvků využívají správcové a zřízení pro sebe.

V mnohých částech Číny přestává pohazování dětí, zvláště v blízkosti velkých přístavů, jako jest Šanghai. Než bohužel mnohdy chudobní rodiče vychovají dceru a potom ji prodají k prostituci — k životu tisíckrát horšímu nežli je smrt. Bože věčný, jaké to ohavné otroctví připravují tito rodiče pro své vlastní dítky! V mnohých přístavech a větších městech jsou „obchodníci“, kterým prodávají rodiče své dcery, muži, když jsou nespokojeni, své ženy a chudí lidé v největší bídě i své syny! Dohodne se cena a pak toto „lidské zboží“ jest dopraveno na velké tržiště do Šanghaie.

Kolem 7—8 roků jest dáno či spíše prodáno malé děvčátko do rodiny, kde se stane později manželkou jednoho ze synů. Mnohdy se jí dostává lidského zacházení, častěji však jest bita, špatně živena a šacena.

Proto také samovraždy opiem a oběšení nejsou řídké mezi těmito mladými snoubenkami.

Dcery, které zůstanou ve vlastní rodině, mají často podobný osud; jejich bratři je mají jako služky, které mají konati i nejnižší služby. Od malička pracují v domě, na polích, později se učí šíti, tkáti, řídit domácnost. Jediná jejich zábava jest hra se sousedními dětmi — hochy i dívkami — co však se stává na konec nebezpečným pro její ctnost — vždyť pohanství jest mravní zchátralost, která proniká všechny třídy obyvatelstva. Jen křesťanství si váží vpravdě a chrání ctnost!

Mladé děvče v Číně se nesmí učit ani čísti ani psáti; pro ně není ani školy, ani jiného vychovávacího ústavu; jest odsouzeno živořiti v naprosté nevědomosti a osamocení až do dne, kdy se pomýšlí na sňatek. Jaký to život těchto ubohých tvorečků, jejichž rozumové schopnosti jsou násilně a úplně potlačeny; pohanství tak hluboce ponížilo ženu na pouhého tvora, živočicha! Když se přiblíží sňatek mladé dívky, tu všichni ostatní se starají o ženicha, vyjma ji samu. Přesvědčení o její nicotě a nevědomosti jest tak hluboké, že se jí nedovoluje vyjádřiti vlastní vůli. Ona, která má vstoupiti ve sňatek, jest naprosto vyloučena z projednávání tohoto pro celý její život tak důležitého činu! Ptáti se jí, dáti jí poznati jejího budoucího manžela nebo říci jí byť jen jeho jméno — jest považováno za zbytečnost! Mladá dívenka jest jako zboží, které se prodává více nabízejícímu, prodává se tomu, kdo dá víc, aniž měla právo k nejmenší otázce o schopnostech, stavu a rodině svého budoucího manžela. Přechasto jaké to zklamání vzájemné po uzavření sňatku; odtud nespokojenost, sváry, rozvody a často samovraždy.

Tyto poměry ukazují částečně čtenářům, s jakými obtížemi se setkává misionář, který se snaží přesvědčiti nově obrácené pohany o hodnosti a rovnocennosti ženy po boku muže, tak jak tomu chce Tvůrce v souladu stvoření. M s g r. G e r b e r t o tom krásně píše: „Křesťanství, ničící radikálně otroctví svou naukou o bratrství všech lidí, staví se zvláště proti otroctví ženy svou naukou o božském mateřství Marie. Kterak by dcery Evy zůstaly otroky padlého Adama, kdyžtě nová Eva,

nová Matka všech živých (milostí Boží) se stala královnou andělů! Když vstoupíme do těch svatyní, kde Máti Páně jest zvláště uctívána, jsme pohnuti znaky vděčnosti, které tam zanechává pověšeny matka, vděčící Marii za uzdravení dítky, námořník po přestálé bouři pod ochranou Hvězdy mořské. Než ve světle rozumu a dějin, které vidí v úctě mariánské jakoby velechrám postavený katolicismem pro všechny časy a pro všechna místa, lze tu pozorovati zvláště jeden odznak důležitosti vyšší, sociální, všeobecné. Muž mával krutým žezlem po 40 století nad družkou svého života, nad ženou, a odložil je teprve, když poklekl před oltářem Marie, odložil je tam z vděčnosti, neboť ponížení ženy bylo jeho vlastním zneuctěním. Tam bylo osvobozeno od svého vlastního otroctví!

Oprava v sociálním postavení ženy v Číně se děje v našich katolických misiích, pomalu sice, ale vydatně. Když se narodí děvčátko v křesťanské rodině čínské, nesmí býti utraceno, jak tomu je u pohanů. Náboženství křesťanské bdí nad narozeným robátkem a jako by je bralo s láskou do náručí, je ukazuje rodičům se slovy: „Hle, vaše dítě, tvor podle obrazu Božího, mající dojiti svého cíle a spásy jako vy; děkujte Otci nebeskému za to, že vám je dal a Královna andělů budiž jeho ochránkyní!“ Často zbytky pohanství jako by chtěly ohlušiti hlas ten v srdcích nových křesťanů, kteří včera ještě byli pohany a podle jejichž názoru jednají proti svému „prospěchu“, vychovávajíce děvčata. Než jest tu misionář nebo domorodý katechista (zástupce misionáře), který bdí nad těmito novými ovečkami, posiluje jejich víru a brání hříchu, za který by zasloužili pekla.

Starý křesťan Zabi pravil misionáři, ukazuje na své čtyři dcery: „Otče, podívejte se na ně, mají skutečně štěstí, že jsem se stal křesťanem; před svým obrácením jsem utratil čtyři jejich první sestry. Kdybych se nebyl stal křesťanem, ani tyto čtyři by zde nebyly.“ Sestry s úsměvem poslouchaly řeč otcovu a s radostí děkovaly Prozřetelnosti, že poslala k nim misionáře, který je zachránil od smrti a ukázal jim cestu pravdy a spásy.

Misionář bdí dále, aby mladé děvčátko nedřepělo v nevědomosti a proti zastaralým zvykům dbá o výchování a poučení dívky. Ve škole misionářově se naučí číst, psát, naučí se znáti nauku křesťanskou a cestu ctnosti. Překonány jsou předsudky; mladá dívka křesťanská chodí do školy, kde pěstují její schopnosti rozumové, naučí se číst čínské značky, které jsou nerozlučitelnými pro její pohanské družky.

Hlavně křesťanským sňatkem setřásá čínská žena ohavné otroctví, které ji tíží v pohanství, a vstupuje tak s plným svým právem a důstojností do velké rodiny lidstva. Křesťanský sňatek je platně uzavřen, je-li svobodné svolení s obou stran; následkem toho vůle dívčina padá na váhu a misionář nesvolí k sňatku nucenému, jak jest tomu u pohanů, kde vůle nevěsty není brána v úvahu. Tak dívka křesťanská, která se naučila ve škole misionářově číst a psát, počítat, plést a háčkovat, jest schopna vésti domácnost, býti šťastnou matkou a spokojenou manželkou.

Mimo misionáře katolické rovněž i angličtí pastoři podobně pracují.

Kéž by katolíci u nás jevíli více zájmu a podporovali vydatněji ty, kteří pracují o mravní povznesení národů pohanských. U nás se žije ve znamení zábav, plesů a výletů, jako by život byl pouhou zábavou. Kdo pomyslí, že na druhém konci světa hynou milliony lidských tvorů v hluboké mravní i hmotné bídě? To jsou ti maličtí, kteří lačnější a žízňí, neznajíce pravdy, jsou nazí a nemocní a v žalářích krutého pohanství. Tyto nám Pán doporučuje a jeho rozsudek jako Soudce jest příliš dobře znám!

PROTIKŘESŤANSKÉ HNUTÍ V ČÍNĚ.

Čína vysílá spousty studentů za moře, do Ameriky, Anglie, Francie, Německa, odkudž se však bohužel vracejí zkažení mravně a s převrácenými názory. Na vysokých školách v Evropě a v Americe jsou syceni záští proti náboženství zjevenému vůbec a proti katolicismu zvláště. Když se vrátí do vlasti, jsou uprnutými nepřáteli apoštolátu, zvláště svou působností na vy-

sokých místech ve státě. Proti kongresu „World student christian association“¹ v Pekingu v létě minulého roku bylo zuřivě protestováno v tisku čínském. Vyčítá se křesťanství, že učí „poslouchati mravnímu kódu,² který činí otroky — věřiti v pověry, které znemožňují poznatky přirozené“ a tím že předkládá člověku „přelud království nebeského“, odvrací od životní skutečnosti a překáží radostem ze života. Zlo, které takto působí, jest prý nesmírné, které přesahuje to nepatrné dobro, které působí svými sociálními a lidumilnými spolky. Křesťanství prý se spolčuje s kapitalismem a s militarismem a misionáři prý jsou náhončími velkých firem, které vykořisťují Čínu.

Posluchači protestantské university de Lantaisse (provincie Se-čuen) a ostatní členové Yung-Men-Christian-Association odpadli podle svého způsobu — odstranili název „Christian“, a z YMCA³ se stala YMA. Konečně reformované náboženství mnoho neztratilo u těchto svých oveček, jimž politika a sport jsou dogmatem a morálkou.

V Kantonském kraji utvořena „Společnost protináboženská“ nejen ze studentů, nýbrž i z dělnických spolků — s bolševickým zabarvením. Na schůzích se útočí proti křesťanství bez rozdílu katolíků nebo protestantů. Žádá se vyloučení studentů křesťanských ze škol veřejných a z úřadů. Hnutí to se šíří po celé Číně.

V městě Hang-ču studenti zavedli systém sovětů, zvolivše ze svého středu radu, která řídí ústav. (Hang-ču jest hlavním městem provincie Šekiang.)

Po kongresu ve Washingtonu, kde Amerika tolik přála Číně, aby ji vytrhla ze spárů Japonska a sobě naklonila — vláda Spojených států chtěla odvolati z Tientsin okupační korpus.⁴ Než obchodní rada americká v tomto městě poslala protest do Washingtonu tvrdíc, že by bylo bláznovstvím odvolati ochranné vojsko „v době, kdy v různých sférách čínského obyvatelstva se jeví duch, který upomíná na onen, z něhož vzešlo hnutí Boxerů“.⁵

¹ Světské studentské sdružení křesťanské (protestantské).

² Zákonu.

³ YMCA = Sdružení křesť. jinochů. Spolek protestantský.

⁴ Posádka.

⁵ Revolucionářů dob minulých.

Slavný sinolog¹ Léon Wieger S. J. uveřejnil dva svazky *Chine moderne*: I. *Moralisme officiel des écoles* en 1920 a II. *Le flot montant* (in 8° — 484 stran). Imprimerie Sienhsien (možno dostati též Leipzig, Querstrasse 14). Zajímavý je zvláště druhý svazek, kdež se jeví myšlenkové hnutí čínských vzdělců. Jak název značí, kniha jedná o nových proudech, které čínští studenti nazývají: „Nový příliv“, který není ničím jiným než emancipací a modernisací Číny, vzdor zdání, že Čína se nehýbá, jsouc zapletena v obtížích finančních, vojenských a politických. Kniha jest setkána ze 143 překladů článků z čínských kulturních revuí, a obsahuje 12 částí: 1. Úvod. 2. Náboženství (zvláště zajímavé, 75 stran). 3. Konfucius. 4. Nietzsche, von Bernhardi, Tolstoj. 5. Nový duch. 6. Školy. 7. Socialism, komunism, anarchism. 8. Feminism² (názor naturalistický, pozn. pis.) 9. Obřady. 10. Studenti a studentky moderní doby. 11. Pověry, spiritism, hypnotism, vitalism, magie. 12. Přizpůsobení vědy lidu.

Lze tu viděti jako fotografovány vzdělance čínské, probírající se ze své ztrnulosti, kteří přijímají jako neomylná dogmata staré systémy filosofie z Evropy, a ty nejhorší z nich mají za vědecky dokázané: atheism, spoluvýchovu, transformism, volnou lásku, malthusianism atd. Je bolno čísti ty stránky, v nichž se zračí nevědomost a bloudění duší, které vrcholí v anarchii všech zdravých názorů, v nenávisti proti křesťanství; nicméně několik myšlenek jest dobrých a vznešených. V Závěru mírném a laskavém P. Wieger žádá misionáře, by pracovali a snažili se rozžehnouti maják, který by osvětloval tento stoupající příliv. Třeba bojovati za pravdu s láskou, slovem i pérem. Podle toužebného přání Benedikta XV. rozšiřuje se síť apoštolské činnosti v Číně, aby se plně splnilo slovo Páně: „Jdouce, hlásejte evangelium všemu stvoření.“ V Číně jest 1400 misionářů Evropanů, 930 kněží domorodých, 52 biskupů; obyvatelstva se čítá na 430,000.000, takže připadá asi 180 tisíc na jednoho kněze! Misionáři obyčejně nepřežijí 40. rok a bohužel noví nezvyšují počet

¹ Znalec Číny.

² Otázka ženská.

věrozvěstů, nýbrž plní pouze mezery, které působí nemoci a smrt. Proste tedy Pána žní, aby poslal dělníky na vinici svou, ke spáse tohoto velkého národa čínského, kterému jest pravý Bůh dosud „Deus ignotus.“¹

ÚSUDEK PROTESTANTSKÉHO PASTORA O CÍRKVI KATOLICKÉ.

Protestantský pastor G. Reid (presbyterián), dobře známý v Číně svým ústavem: International Institute of China, jehož jest zakladatelem a řiditelem, se snaží sjednotiti všechna náboženství a za tím účelem uveřejnil dílo, jímž, jak se domnívá, dokáže, že konfucianism, taoism, buddhism, mohamedanism, judaism, katolicism a protestantism mají stejný základ nauky a že mezi nimi není skutečné neshody. (Rev. Gilbert Reid D. D. A christian appreciation of other Faiths, Chicago, in 12 p. — 350 p.)

V VI. hlavě nadepsané: Úsudek protestanta o církvi římské, píše tak sympaticky, že jest to ve skutečnosti obhajobou katolicismu. Chtěje přesvědčiti své čtenáře (protestanty), že církev katolická jest hodna toho, aby byla připuštěna do společnosti církví křesťanských, podává deset následujících důkazů:

1. Církev římská a církev řecká mají totéž základní učení jako protestanté. „Křesťanství jest jedno náboženství, ač církev jest rozdělena.“

2. Církev římská má organizaci nesrovnatelnou (unparalleled) na světě. „Sv. Otec, který sídlí ve Vatikáně, ať se naň pohlíží jako na zástupce Ježíše Krista, či nikoliv, jest předmětem větší úcty a má více poddaných ve všech končinách zeměkoule, než se kdy šnilo Césarovi, Konstantinovi, Karlu Velikému, nebo Napoleonovi.“

3. Vznešenost ideálu, který mají katolíci o církvi boží a který se shrnuje ve třech pojmech: svatá, jedna, apoštolská (posloupností).

4. Duševní pokoj, který zajišťuje církev římská svou autoritou věřícím v pochybnostech a nejistotě. To byl důvod, který pohnul Johna Newmana ku přestoupení

¹ Bůh neznámý.

ke katolicismu. Po jistou dobu lze rokovati a zkoumati, než na konec pouze čin a závažnost autority poskytne duchu touženého míru a jistoty.

5. Církev římská jest školou úcty: úcty k Bohu klečením při modlitbě, uctivým chováním se v kostele, kdežto protestantské temply se podobají spíše klubům.

6. Duch zbožnosti a modlitba, které vyznačují církev římskou; v chrámech katolických jsou vždy modlící se a adorující před oltářem, kdežto temply protestantů jsou oficielními shromáždíšti. — Asketická literatura¹ církve římské jest neobyčejně bohata: hymny, modlitby, rozjímání, kázání atd. Následování Krista, díla sv. Bernarda, sv. Terezie, sv. Františka z Assisi atd. Zakládání klášterů, duchovních cvičení, svátost pokání, misie a kostel s oltářem usnadňují křesťanu odloučiti se od světa, byť jeden den, jednu hodinu.

7. Duch obětavosti a sebezáporu. „To jest duch té obětavosti, který prozařuje ty nesčetné legie milosrdných sester. Kněžství znamená zřeknutí se rodiny a osobního prospěchu. Tyto stavy hlásají křesťanství lépe než nejvybranější promluvy... Církev římská byla „missionářem“, dříve než kterákoliv společnost protestantská na misie myslila; v Indii, v Číně, v Japonsku byli misionáři katoličtí účinnými oddíly, které připravily cestu nám protestantům.“

8. Duch přizpůsobení. Církev římská objala celý svět a přizpůsobila se všem způsobům vlády a všem zvykům místním: Všechny vzdělanosti, všechny třídy a stavy, všechna plemena v ní našla něco, co je přitahuje...

9. Církev římská způsobila pokrok ve vědách a v uměních (malířství, stavba katedrál). „Svět by byl ochuzen, kdyby nebylo církve římské, která povznesla talenty umělců k tak vysoké inspiraci.“²

10. Závěr: Katolicism a protestantism by se měly tudíž vzájemně oceniti a spojití své síly proti materialismu a nevěře, zakládati nemocnice a sirotčince a hlásati evangelium po celém světě...

Vzdor utopistické snaze dra Reida nelze neuznati jeho

¹ Náboženská.

² Oduševnění, nadšení.

sympatií a upřímnosti v jeho zdravém úsudku o církvi katolické

NÁZOR ČÍŇANŮ NA DUŠI LIDSKOU.

Základní otázka o pojmu duše lidské jest neobyčejně důležitá a její různá bludná vysvětlení jsou příčinou spousty pověr u lidu čínského.

Podle prostého názoru lidového má člověk dvě duše: hoen¹ nebo šen, duši vyšší, složenou z jakési vzdušné látky, která povstává stlačením vzduchu v nitru novorozeněte. Druhá duše, p'ai, duše nižší, která oživuje tělo, jest nerozumná. Mimo to se uznává 5 duší jiných ve vnitřnostech člověka, ú-kuj.

Duše vyšší se podle názoru neo-konfucianistů po smrti rozptýlí, podle buddhistů se znovu vtělí (čtvrtým způsobem), dle taoistů odejde žítí do podsvětí. Ve skutečnosti metempsychosa a znovuvtělení jest všeobecně přijato a lid jiného názoru nemá. Vtělení duše se děje:

1. Posedlostí — duše vejde v tělo živého člověka, kde přebývá; používá jeho očí, úst atd. Takový člověk má dvě duše, svoji a onu, která v něm dočasně přebývá na způsob posedlosti ďábelské. Podle názoru buddhistů tyto dvě duše zůstávají rozdílny, podle theorie Ču-Li duše se vzájemně pronikají, jako dvě sklenice vody vlité v nádobu. Dvojnásobná tíže jest znakem posedlosti, ačkoliv duše sama o sobě má váhu nepatrnou. Rozum a schopnosti posedlého jsou zvýšeny.

2. Návratem — duše se může vrátiti do těla, není-li tělo v rozkladu; z toho plyne, že vzkříšení mrtvého není pro Číňana nic zvláštního. Podle názoru Číňana nemoc není nic jiného, než ztráta jedné z duší. Když člověk sní, jeho vyšší duše vyjde spojkou lebky na temeni a bloudí sem tam. Co v tomto stavu zažívá — sní — jest objektivní² skutečnost, a těžko jest přesvědčiti Číňana o subjektivnosti³ snění. Když duše bloudí venku, stává

¹ P. r.: Podstatné názvy jsou psány v rukopise v čínských znacích, což ovšem nemůžeme otisknouti.

² Naprosté.

³ Domnělé.

se, že jest přestrašena něčím a nenalezne cesty k návratu do těla; tu pouze nižší duše zůstává v těle a člověk jest nemocen, blouzní. Odtud pověra „volání duše“ t'ia o šen. Blouzníci mluví o jistém místě a to jest z onoho místa, kde duše jeho jest ztracena, tam ji třeba hledati. Podobně se děje při úrazech a zranění. Tu se vezme oděv nemocného a tlupa lidí jde na udané místo; ten, který drží oděv, volá jménem nemocného: „Pojď jíst — — pojď pít!“ — ostatní odpovídají: „Ano, již jdu — již přicházím!“ Poté odejdou s „duší“, kterou chytili do oděvu, k loži nemocného, oblekou jej a tak mu vrátí duši. Nevrátí-li se duše, následuje zhoršení stavu a smrt nemocného. Někteří mohou poslati svou vyšší duši z těla za účelem otázení se, pátrání. Tu vyšší duše přijímá podobu i oděv člověka, jemuž náleží, ba on může mluvit sám se sebou, jednati mimo tělo; bilokace¹ tudíž nemá pro Číňana rovněž žádné důkazné síly.

3. Prodloužením — je-li duše zbavena svého těla z důvodu jakéhokoliv, může se zmocniti těla člověka neb zvířete, je-li toto ve stavu zachovalém.

4. Metodou znovuzrození. To jest obyčejný prostředek. Duše vyšší proniká do života těhotné ženy krátkou dobu před porodem a oživuje tělo, ve kterém již jest duše nižší.

Co však se stane s duší vyšší, když se tělo rozpadne?

Podle neo-konfucianistů se rozplyne. Tato duše jest totiž to, co filosofové nazývají li nebo K'i; před narozením člověka byla smíšena s li a K'i všeobecným — po smrti se tam opět vrací — jest to stálý koloběh jako vodního čerpadla. Odtud pořekadlo: „Dech člověka splyne s větrem a tělo jeho zvýší plodnost půdy; kdo zemře, zemře; smrtí vše končí.“

Podle taoistů duše vyšší odchází po smrti do podsvětí. Soudce podsvětí Yen-wang vysílá do světa satelity ša-šen podle rozkazů knihy osudu, která jest vedena Nejvyšším Pánem šang-ti, který ví sám o všem, co se děje na zemi, než ve skutečnosti se tváří, jako by to nevěděl² a čeká, až o tom bude zpraven od svých

¹ Býti současně na dvou místech.

² Sem náleží zajímavý zjev, který částečně vysvětluje mnoho-božství. Člověk zná Boha, o kterém mu svědčí jeho přirozené poznání, ví, že jest nekonečný, vševědoucí, spravedlivý, absolutní,

ministrů, neboť v podsvětí vládne podobný řád jako ve světě zdejším, kde mandarini a ministři podávají zprávy hlavě státu. Proto také vysocí úředníci jsou přijati v podsvětí se všemi poctami, které jim náleží. Jasný Nejvyšší Pán má moc neomezenou nad živými i nad mrtvými. V hodině smrti dva neb více satelitů z podsvětí přichází zmocniti se duše, kterou vytahují z těla vidlemi (bývají znázorněni v pagodách s vidlemi neb s háky v rukou). Na cestě do podsvětí jsou dva směry — buď na západ směrem k provincii Se-c'uan, kde jest město Fong-ton — předsíně podsvětí. Nebo duše prochází vírem žlutého písku (vrstva naplavenin půdy čínské), přichází do podsvětí — kraje naprosto totožného s horním světem. Přechod ze života do smrti se děje bez námahy a bez bolesti, takže toho duše mnohdy ani nepozoruje.

Všichni sebevrahové a zemřelí násilnou smrtí, jelikož nebyli voláni do podsvětí a nikdo jim není vůdcem, nejsou s to nalézt sami cestu do podsvětí a tudíž jsou nuceni blouditi. Budhisté mají zvláštní obřady za vyprošení znovuvtělení bloudících duší. Sem náleží též okolnost, již všichni uznávají, ač jí nikdo nevysvětluje, totiž, že duše sebevraha se snaží zavraždit nebo k sebevraždě pohnouti jiného; rovněž tak utopenci, kteří pokoušejí živé, ukazující jim křišťálové vodní zámky, tančící vodní víly. Když se jí to podaří, je znovu vtě-

než člověk se skrývá před Jeho pohledem, „poněvadž jest nahý“, cítí vinu svých hříchů a namlouvá si, že Bůh oň nedbá, a aby se cítil jistějším, činí si modly, bohy podle svých vášní, kteří by byli společníky v jeho zločinech. Než přes to cítí vinu a obětuje na usmířenou, jak svědčí oběti u všech národů. Sv. Pavel píše: „Vědomost o Bohu jest v nich (pohanech) zjevna; Bůh totiž ji zjevil jim, vždyť neviditelné vlastnosti Boží od stvoření světa se spatřují, jsouce poznávány z věcí stvořených a to i jeho věčná moc i božství, takže nemají omluvy — stali se blázny, zaměniliť slávu neporušitelného Boha za podobu obrazu porušitelného člověka a ptactva i čtvernožců a plazů (List k Řím. I, 18—23). Tak člověk činí sebe středem všeho a sebe ctí ve svých modlách s lidskou podobou. — Jak neobdivovati a neděkovati Bohu, který, maje útrpnost s člověkem a s jeho náklonností, snížil se až k jeho podobě a přirozenosti ve vtělení Syna Božího, čímž podivuhodně vyplnil propast mezi člověkem a Bohem a zároveň se stal Obětí, kterou člověk hodně zadostučiní a zaslouží smír s Bohem.

lena a svedená duše bloudí na jejím místě.¹ Věří se rovněž i o tygrech, že si podmaňují duše rozsápaných, které jim otročí, chodí před nimi, varují je před nástrahami a ukazují kořist lidskou, aby se jim dostalo svobody znovuvtělením. Konečně všechna zvířata, která vycházejí za noci na lov, jsou do jisté míry „šen“ transcendentní, jelikož za ticha nočního slyší něco z toho, co se děje v podsvětí.

Všeobecně se věří, že místa, kde se někdo oběsil aneb utopil, třeba míjeti, jelikož tam bloudí nešťastné a zlé duše. Duchové hor, vod a lesů jsou jakýsi druh šen a víra v ně je tak starobylá, jako Čína² sama.

Vyšší duše, opustivší tělo, jeví se v podobě zelené mouchy, motýla, cvrčka. Mrtví chovají své lásky³ a svá záští. V jedné pověsti se vypravuje, že otec zemřelý každé noci přicházel a tak po deset let vychovával svého syna, který netušil, že otec jeho byl mrtev. — Vojska dřívějších dob dosud bojují mezi sebou. Nejohybnějším zjevem jsou pohlavní styky mrtvých s živými. Konečně nemravnost, prostituce i sodomie, ačkoliv se počítají mezi věci méně rozumné, jsou prý souzeny mírně u soudů v podsvětí. Všechny sekty se v tom shodují, poukazujíce na neustálé plození přírody a tvorů.

Podle buddhistů duše sestoupí po smrti do X. okresu v podsvětí, kde král Tčooan-luen-wang soudí a váží dobro i zlo všech lidí, vykonané za života a na to je rozesílá do čtyř dílů světa, by se znovu zrodili jako muži nebo ženy, na život krátký nebo dlouhý, v chudobě nebo bohatství. Duše velkých zločinců jest dána do moci ďáblu Ja-ča, který ji usmrcuje šípy, nato se promění v tsi, která jest horší než kuj, duše bloudící. V tomto stavu duše zločincova se vtěluje v životě matky, nebo ve vejci, ráno se rodí a večer umírá. Až tak od-

¹ Zdá se, že národ náš si přinesl nejednu zkazku asijské pravlasti. Pověry ty však jsou nyní v hlubokých tůních lidové duše, zaplašeny jasným sluncem pravdy křesťanské.

Srovnej: Kytice Erbenova: Vodník:

Nemá dceruška, nemá stání, k jezeru vždy ji cos pohání,
k jezeru vždy ji cos nutí, nic doma, nic jí po chuti.

² Srovnej naše vodníky, rusalky, lesní žínky, trpaslíky.

³ Srovnej: Milenec-zloduch ve Svatební košili, Mateřídouška, Lilie.

pyká zločiny, narodí se jako člověk v zemi divochů, bydlí tam v děrách a v jeskyních a přikrývá se koží zvířat. Jestli se snaží dobře žít, smí se znovu narodit jako poddaný v říši čínské. — Ti však, kteří v životě konali čtyři hlavní ctnosti: rovnost, přímost, přívětivost a spravedlnost, jsou posláni do království Ki-lo-Kuo (nejvyšší blaho), Ráje Západu, kde vše je pouze veselím, svátkem, tancem a radovánkami.

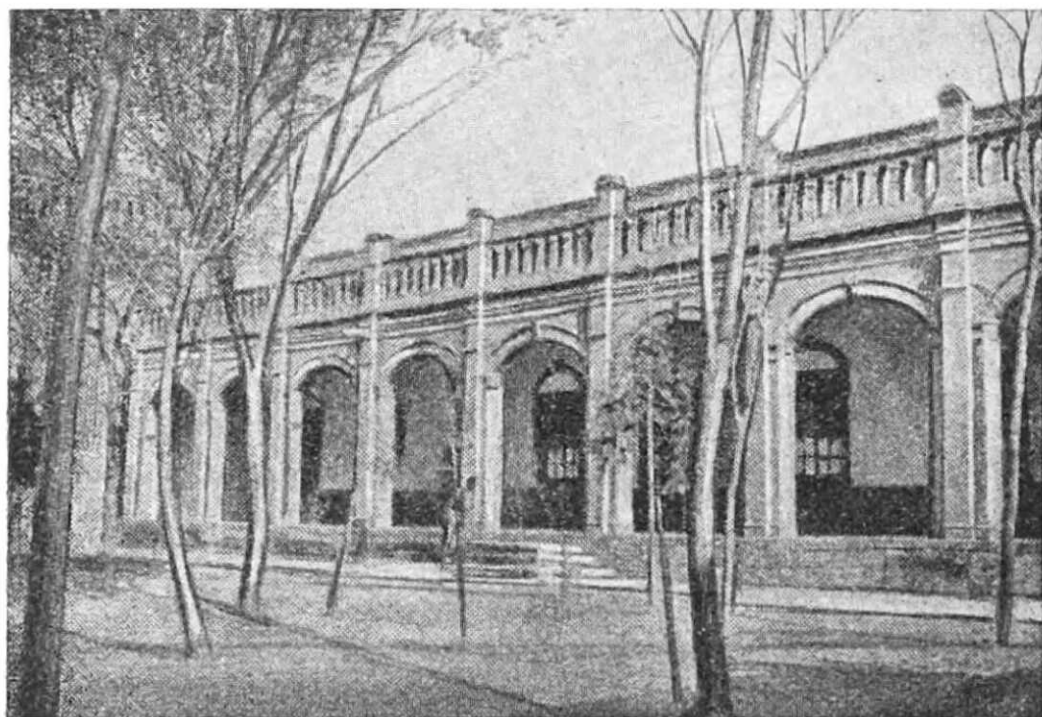
Nižší duše, zvaná p'ai, může zachovati dlouhý čas. tělo po odchodu duše vyšší, má-li dosti síly. Tato duše jest nerozumná a krutá, byť i patřila nejšlechtetnějšímu člověku, a tělo, v němž bydlí, jest nejhroznějším upírem, zvaným t'iang-še, který vraždí a požírá lidi, znásilňuje ženy atd. Proto každá mrtvola, která se přirozeně nerozkládá, bývá spálena a tím zničena i duše nižší. Podobně se nepochovává v rovinatých a vlhkých krajích (jako je zdejší) do země, nýbrž rakev zůstane na poli obložena jsouc pouze černými cihlami a přikryta stříškou, jelikož jinak mrtvola, pokryta dlouhými bílými nebo černými štětinami, v noci vychází a odvažuje se i do příbytků lidských. Rakve čínské jsou přes 1 metr vysoké bedny, pevně sbité z desek 10 cm širokých, do nichž se nasype nehašeného vápna, na které se mrtvý položí. Mrtvoly se vzdalují od obydlí, neboť každá lidská kost může býti i po dlouhých stoletích příčinou různých neštěstí. Lebka umrlce jest pro Číňana nejnebezpečnějším předmětem, jelikož v ní hlavně sídlí nižší duše, a v pověstech lidových se mnohdy vypráví, že za noci lebka pronásleduje chodce a zuby ohlodává prah domu, kam se utíká.

Mezi sektami není shody co se týče přirozenosti a přežití duše nižší. Jsou tři názory: Člověk má tři duše: šeng hing, duši rostlinnou, kio ling, duši živočišnou a hoen ling,¹ duši rozumnou, která sama zůstává po smrti; jiní praví, že zůstávají všechny tři duše: duše rozumná zůstává v rodině na tabulce ling-p'ai, kde má své sídlo a kde se jí přinášejí oběti a potraviny vícekrát do roka,

¹ Tento název přijat do nauky křesťanské pro duši lidskou.

neboť Číňané praví, že pokrm, který stačí živému na tři dny, stačí duši na celý rok a to hlavně vyčítají křesťanům, že nechávají své mrtvé hladem. Duše živočišná bloudí světem, stěhujíc se do jiného těla. Duše rostlinná se přidržuje mrtvoly a zemře prý v hrobě po třech pokoleních. Jiní praví, že tyto tři duše se spojí v jedno po třech letech. Podle opět jiných člověk má tři duše vyšší a sedm duší nižších, san hoen tsi p'ai; tyto hoen jsou to, co nelze viděti, p'ai to, co se vidí, čili tělo lidské. Z těchto tří duší vyšších jedna jest šeu-hoen čili duše strážná, která neopustí mrtvoly ani po smrti.

Druhá jest jú-hoen, duše bloudící, samotářská. Tyto duše bloudí po světě, škodí živým a baví se konáním zla. Jsou jich dva druhy, prvý juen kuj čili duše mstivé. Aby se jich zbavili, utíkají se Číňané k různým pověrám. Tak když umírající jest v posledním zápase a vydává nesrozumitelné skřeky, jest vynášen ze světnice a z domu, aby snad jeho mstivá bloudící duše se nevrátila a neuškodila domácím. Jelikož však jest možno, že se duše přece vrátí, vystrkují umírajícího oknem po desce, aby pomátli duši paměť vzhledem na zpáteční cestu. Ubohý umírající jest vynesena až do slaměné chaty mimo dům, kde se složí na víko rakve. Podobně jsou odháněni od dveří domů žebráci a malomocní, kteří, by snad v brzku zemřeli. Jindy se páli těmto bloudícím duším papírové oblaky a papírové peníze, ne ze soucitu, nýbrž aby daly pokoj. Dne 5. března jsou páleny na hrobech ty pověřivé předměty, by ani mrtví nebyli znepokojováni. Toť vždy ta bázeň živých i o mrtvé před různými příšerami, které oživují Číňanovi vzduch, vodu, hory a lesy, jež potkává na cestách a kterých se hodlá zbaviti, pokorně sice, ale bez velkých výdajů a obtíží. Tak petardy střelného prachu se zapalují při každé slavnosti a jejich výbuchy odhánějí duše bloudící od prahu příbytků. Pohané konají 15. dne 7. měsíce průvody ke cti Tčeng-wang, ochranného ducha polí, aby schytl bloudící duše, kterým na společné výlohy obětují pokrmů a nápoje až do 10. měsíce, kdy je „propustí“, jelikož není již obavy, že by škodili sklizni. — Při popravách plivají diváci směrem k popravenému,

Katolické školy v Tonglu v Číně.

jelikož slina lidská zapuzuje mstivou duši, která by se jinak přichytila.

Druhý druh duší bloudících jest t'i-šen-kuj, který vyhání duši z těla a těla se zmocňuje; podle buddhistů jsou to duše zločinců, tsi. Zemře-li hned po porodu více dětí, poslednímu se utne ruka neb se jinak zmrzačí neb trápí než zemře, aby prý se mu nezachtělo vrátiti se. Neboť se říká, že tyto děti byly vtělením téže duše mstivé a jsouc takto zmrzačena, nemůže neb nechce se duše již vrátiti.

Třetí duše vyšší se nazývá tčen hoen či ta hoen, t. j. pravá nebo velká duše; tato jest odpovědna za všechny činy lidské. Po smrti se předvede před soudce podsvětí Yen-wang, který jí určí podobu, v níž se má znovuzroditi. Mrtvému se dává do úst mince — na cestu — do rukou se mu vloží rýže, jež má býti hozena vzteklým hladovým psům, které zemřelý potká ve vsi na cestě do podsvětí. Mimo to se kupují a spalují papírové vozy v severní Číně, palankiny¹ v jižní Číně pro cestu duše, papíroví koně, na žlutém papíře psaný pas pro cestu do podsvětí, žádost za osvobození od cla, doporučení k pekelnému soudci a žádost za dobré znovuzrození; to vše se spálí a o skutečném účinku nikdo nepochybuje.

To jsou hlavní rysy lidového názoru o duši, ke kterým se přidává mnoho jiných bizarních zvyků a obřadů podle jednotlivých krajů a podání. Základ jisté nauky chybí, nedivno, že se bludy množí do nekonečna. Pověry tyto koná nevědomý lid i vzdělanec, ač praví, že jim nevěří; přece ale říká: „Kdo ví, není-li na tom něco, třeba býti opatrným“.

Jaký jest vliv těchto pověr v životě Číňanů? Číňané věří v dobré skutky a jejich dobré následky pro zdejší život a zvláště pro životy pozdější, věří v jakési ospravedlnění pro dobročinné skutky a v předsevzetí polepšení se. Tato víra jest věrou v širokém slova smyslu, jakési kladné pochybování se sklonem k přesvědčení. Oni nežádají více a bojí se jasných pojmů. Všeobecně se věří v život posmrtný podle buddhistů, ve stav odpykání, po kterém následuje znovuzrození. Velká

¹ Nosítka.

většina Číňanů nekoná jiných náboženských obřadů mimo ty, kterých třeba ku pohřbu, které jsou však více občanské než náboženské.

Ve skutečnosti je tedy tento veliký národ hrubě materialistickým a žije, jako by duše nebylo.

Zajisté má svědomí, které má každý člověk, a svědomí jemnější než jiní národové, jelikož jest nad jiné vzdělanější, než svědomí to jest nicméně jako síto s velikými oky, kde pouze velké kusy nepropadnou.

Apoštol Kristův, který podle rozkazu Mistra opouští vše a odjíždí sem do nejzazších krajů pro spásu duší, začne tudíž stavět základ, který je zde rozbit, totiž přesvědčováním o nutnosti spásy jediné, rozumné, duchovní a nesmrtelné duše lidské, a to vírou, nadějí a láskou v jediného pravého Boha.

★

P r a m e n y :

Henry Doré: Recherches sur les superstitions en Chine t. I.—II. Changhei 1911.

Bulletin catholique de Péking (Imprimerie des Lazaristes au Pe-tang, předplatné 2 dol. 40 s.). Mars. Les Chinois et la notion de l'ame par L. M.

Léon Wieger S. J.: Folk-Lore chinois moderne. Ho-kien-fu 1909 (nebo Leipzig Guerstr. 14) s přiloženým textem čínským. Je tu na sta povídek nejbujnější fantasmie, vypravovaných s neuvěřitelným klidem a jistotou, neb vždy se udává rok a místo událostí — ovšem nedokázaných.

I. DOPIS Z ČÍNY ČESKÝM DĚTEM.

Modlitba, zvláště modlitba maličkých dětí, je jedním z nejmocnějších prostředků obrácení pohanů na víru křesťanskou. Misionář se nejednou přesvědčí o této pravdě na svých apoštolských cestách.

Poslyšte, co o tom píše jeden misionář:

„Minulého roku při svých cestách jsem důtklivě kladl křesťanům na srdce, aby naučili své děti od nejútlejšího věku modlitbě, kterou mají denně se modlit. Mé napomenutí padlo na dobrou půdu, zvláště u křesťanů v Kiang-dang, rybářské to vesnici u moře. Vzpomínám s pohnutím zvláště na jednu rodinu, ve které hošík má 7 let a sestřička 5 let. Ó, přál bych vám sly-

šeti jejich modlitbu. V Číně se modlitby zpívají, je-li více křesťanů pohromadě, ve dvou sborech. Na vyzvání matky malý Jeník Tai se postavil se sestrou proti mně, obklopen rodiči a sousedy seběhnuvšími se se všech stran a počali zpívatí ranní a večerní modlitby, že jsem až radostí zaplakal, slyše je tenkými hlásky chváliti P. Boha, P. Marii a svaté. Modlitby čínských křesťanů jsou velmi krásné a obsažné. Okolo stojící sousedé se divili a rodiče našich maličkých se radostně usmívali.“

Šťastní rodiče, šťastná rodina, šťastná misie, kde se děti modlí a zvláště ti nejmenší. O tom jsem kázal našim křesťanům a vybízel jsem je, aby naučili svoje děti kratičkým modlitbám k P. Ježíši, P. Marii, k Andělíčku strážnému, jako to dělají maminky v Evropě: „Ježíšku, já Tě miluji, Matičko Boží, já jsem dítko Tvé, sv. Josefe, oroduj za nás, Andělíčku můj, opatruj mne. Ježíšku, požehnej babičku a dědečka, tatínka a maminku, mé velké bratry a sestry.“

Toto požehnání Boží se zřejmě ukázalo při smrti jednoho velmi zbožného hošíčka. Jeho matka byla nově na víru obrácená pohanka, její otec je dosud velmi horlivým pohanem. Matka se provdala za křesťana a když jí P. Bůh dal dítko, naučila ho velmi záhy modlit se Otče náš a Zdrávas. Loni měl tento malý hošík 5 let.

„Jednoho dne,“ vypravovala matka, „vidouc, že je velmi unaven, chtěla jsem ho večer uložit, než on zvolal: Mami, dosud jsem se nepomodlil.“

„Ale dnes jsi tak nemocný, není třeba, aby ses modlil Otče náš a Zdrávas.“

„Ó ne, já se přece pomodlím, to mne neunaví.“

Po nějaké době hošík onemocněl nebezpečnou úplavicí a P. Bůh si ho vzal k sobě. To byla příliš krutá rána pro ubohou matku, její víra nebyla dosud tak pevná a proto začala reptat proti P. Bohu, že na ni seslal takový trest, kterého si nezasloužila, a chtěla vůbec od víry zase odpadnout zpět k pohanství. Než malý andílek neopustil svou dobrou matičku, která pro něho tak truchlila, a vyprosil jí u Boha a P. Marie odevzdanost do vůle Boží. Ona sama potom s pláčem vypravovala: „Když jsem po smrti svého dítko chtěla od Boha odpadnout, tu jsem vždycky viděla před sebou svého

drahého, zbožného synáčka, který tak krátce, ale tak krásně žil a zemřel s úsměvem na tváři. A tu, zapomínajíc na všechno, jsem chtěla jen jedno: býti tak zbožnou jako on, abych mohla tak umřít jako on.“

A bolest matky se mírnila na přimluvu jejího dítěte, a ta bouře, která hrozila vyvrátiti její víru, způsobila, že její víra zapustila ještě hlubší kořeny. A Bůh jí požehnal a jiný andílek přišel na místo toho, který odešel do nebe a těší svou maminku.

II. DOPIS Z ČÍNY ČESKÝM DĚTEM.

Všem dobrodincům, sběratelům a sběratelkám příspěvků pro naše čínské misie vyslovuji tímto co nejserdečnější dík naším českým, poctivým: „Pán Bůh zaplať!“ A není pochyby, že Vám všem P. Bůh odplatí, jelikož On řekl, že co učiníme pro jednoho z nejmenších, učiníme pro Něho a On slíbil, že odplatí i za sklenici vody podané z lásky jednomu z Jeho učedníků.

V příspěvcích, které mi posíláte, vidím skutečně řízení Boží Prozřetelnosti v nynějších těžkých dobách pro naše misie. V Číně jsou nyní velké zmatky, války a revoluce, které škodí našim misiím. Dříve dostával každý misionář na rok 600 piastrů (asi 1200 předválečných korun) na svou výživu, šatstvo a jiné potřeby a mimo to z těchto peněz musil vydržovati školy. Zde nejsou školy jako u nás. Na venkově, kde jest naše misie, škol není, a když misionář otevře školu pro své křesťanské děti, musí děti ž i v i t, platit učitele a vše ostatní z vlastních peněz! Čínské písmo, které se skládá z mnoha značek, jest velmi těžké, a kdo nezná číst, nezná také náboženské nauky, neumí se modlit ani zpovídat. Proto jest velmi nutno míti školu pro naše děti, aby se naučily katechismu a všemu ostatnímu potřebnému ke křesťanskému životu. Nyní máme těžké doby, tak že ani školu nemůžeme vydržovat. Následkem revoluce nelze dostávat mnohé z příjmů, které sloužily k vydržování našich misií a tak roční příspěvek pro každého misionáře jest snižen na polovici, t. j. 300 piastrů, což sotva stačí na výživu. Dostaneme-li nějaký dar z ciziny, jest to nemnoho, jelikož jest třeba 15 francouz-

ských franků na 1 piastr! Tak vidíte, že máme mnoho trápení v tomto ohledu. Ve škole máme asi 30 dětí ve dvou odděleních: 14 hochů a 16 dívek, všichni mají již přes 10 let a dosud ničeho neznají, ani modliteb, ani nebyli dosud u sv. přijímání, tak jest naprosto nutno, aby šli alespoň na nějaký čas do školy. Za Vaše dary a příspěvky nakoupíme tedy něco rýže pro naše školáky a tak nám pomáháte v díle šíření víry, neboť zdejší křesťané, kteří nenavštěvovali školy, ničeho neznají a jsou skoro jako pohané.

Snad Vás bude zajímati, jak ta naše škola vypadá: je to prostranná místnost, na jedné straně jsou stolky, u kterých studují naši školáčci, na druhé straně jsou lůžka, kde spí. V druhé místnosti, která jest s jedné strany otevřená a oddělena od dvora jen malou přehradou, jest naše kaple. V zimě tam fučí vítr, takže se zimou tetelíme. Kaple zvláštní nemáme, jen základy pro budoucí kapli, dá-li P. Bůh kdy ji vystavěti? — U nás se říká obyčejně o místě, kde jest mnoho hluku: „Jest to jako v židovské škole!“ Nejednou jsem si na to vzpomněl, pozoruje ty naše žáčky, jak se učí. V Číně se učí děti všemu nazpaměť a o d ř í k á v a j í s i v š e n a h l a s, křičí jeden víc než druhý, od rána do večera! — Jest to jako v židovské škole. Nikterak tím jeden druhého nevyrušuje a naučí se každý své úloze nazpaměť. Večer je p. učitel zkouší. Dle čínského způsobu musí žák vše odříkati stoje, obrácen zády k učiteli. Také se říká čínsky: „pei-šu“, t. j. „obrátití záda knize“, což značí odříkávat úlohu. Přál bych Vám vidět ty malé Číňany, jak se dobře učí nazpaměť a odříkávají obrácení zády a klátíce se zprava nalevo! Ve škole se naučí ranním a večerním modlitbám, katechismu, modlitbám při mši sv. a sv. růženci, což se modlí společně a ve dvou sborech; modlitby — jak již víte — se zpívají, ne pouze odříkávají jako u nás. Když se naučili všemu potřebnému, vrací se do svých domovů na vesnice a zůstávají dobrými křesťany. Jest nám zde v misiích velkou útěchou, viděti horlivé a zbožné křesťany, kteří, ač mnohdy jen jednou nebo dvakrát za rok vidí misionáře a obcují mši svaté, přece zůstávají uprostřed pohanů horlivými křesťany, kteří často v mnohém zahanbí naše křesťany ve vlasti. Tudiž školy

jsou jedním z nejdůležitějších prostředků k šíření víry.

Ještě jednou Vám vyslovuji upřímné Zaplať Pán Bůh za Vaše milodary, budeme se modlit za Vás a vyprošovati u Pána Boha stonásobnou odplatu za vše. Modlete se také za nás, zvláště k Panně Marii, aby nás i naše křesťany chránila v nynějších bouřlivých dobách.

Příspěvků na misie se také používá na výchovu opuštěných pohanských dětí, jejichž osud je velmi smutný.

Jednoho zimního dne zrána přede mší sv. jsme slyšeli pláč přede dveřmi z ulice. Otevřevše dveře, viděli jsme na kamenném prahu v cárech ubohé malé robátko, které tam nelidská matka položila, chtějíc se ho zbavit; než měla ještě trochu citu, chtějíc je tak zachrániti od jisté smrti, v důvěře, že se děťátka ujmem. Bohužel tisíce jiných pohozených dětí čeká jistá smrt hladem nebo zimou, nejsou-li přímo utopeny nebo jinak utraceny. Byli jsme ve velkých rozpacích s holandským misionářem, s kterým společně pracujeme, jelikož nemáme prostředků k výživě a výchově tolika dětí. Vedle naší misie je ústav domorodých „Sester Matky dobré rady“, dvě sestry právě přicházely na mši svatou. Po krátké úvaze jsme malé děvčátko přijali k sestrám, důvěřující v Prozřetelnost Boží. Malá Cecilka brzy na to pokřtěna a s pomocí Boží po letech založí křesťanskou rodinu, jako mnohé z jiných opuštěných dětí, zachráněných a vychovaných katolickou misíí.

Jiný obrázek, smutnější než předešlý: Sestra představená (Sester sv. Vincence z Pauly) v nemocnici hlavního města provincie mi vypravovala, jak pokřtila jedno pohozené dítě. Jednoho dne tamější strážník přišel se otázat, zda přijmou nalezené dítě. Na kladnou odpověď přinesl nalezené děvčátko v politováníhodném stavu, celé zakrvácené a vypravoval, jak je našel. Dítě bylo položeno v malé krabici v koutě u hradeb města, kde je vyčenichal pes a v zubech unášel, když strážník zpozoroval stopy krve, psa dohonil a dítě mu odňal. Ubohé robátko bylo polomrtvé a Sestřička měla právě nejvyšší čas mu uděliti sv. křest a poslati je do nebe, kam jeho nevinná dušička brzy po křtu odletěla. —

POMĚRY V MISIÍCH NAPROSTO ODLIŠNÉ OD NAŠICH.

V nynější době, kdy se šíří zájem o zámořské misie, často je slyšet všelijaké posudky a mínění o díle misií, zvláště misií čínských. Říkají, jak to, že Čína, kde již po několik století se hlásá evangelium, má pouze dva milliony katolíků z 400 millionů obyvatelů? Tyto posudky přicházejí ze „zázemí“, kdyby posuzovatel byl zde, „na frontě“, mluvil by jinak.

Předně, nehledě k nevyzpytatelnému řízení Božské Prozřetelnosti, jejíž cesty jsou nám neznámé, učí nás dějiny, že Evropa se stala teprve po celém tisíciletí hlásání víry křesťanskou; v prvních třech stoletích bylo v říši římské rovněž jen dva neb tři milliony věřících. Církevní otec Origenes, který mnoho cestoval, praví, že všude našel jen nepatrný počet křesťanů. Výsledek práce misionářů nelze ceniti jen dle „číselných výsledků“, jinak by sám Božský Mistr, který získal mezi svými jen dvanáct apoštolů a několik set učedníků, nebyl dobře pochodil, ani Jeho církev, která již po dvacet století hlásá Jeho nauku a získala jen malou část lidstva (300 millionů)¹ z 1600 millionů).

Možno říci, že v Číně je sto millionů lidí, kteří nikdy nepotkali, ani neviděli misionáře. Často na cestách ve vnitrozemí, v odlehlých krajinách, kde není křesťanů, se lidé na setkání zastavují za mnou a ohlížejí, říkajíce: „Yang-nin“ — „Mořský muž“ = Evropan; dle celého jejich vzezření a řeči je vidět, že potkávají Evropana po prvé. Čína sama o sobě jest odlišným světem, velikým jako celá Evropa, žijíc od pravěku odloučena od západu nebetyčnými horami Himalaye, Tibetu, pouštěmi a stepí střední Asie.

V prvních stoletích křesťanství pronikli sem rozkolníci Nestóriané, než nezanechali trvalých stop. Nato v 13. a 14. století přišlo do Číny několik Františkánů, mezi nimiž vynikl arcibiskup pekingský J. Montecorvino, který sám obrátil a pokřtil 35.000 Číňanů. Než nástupcem čínské dynastie Mingů (r. 1368) křes-

¹ Poslední statistika (P. Streit) udává počet katolíků 305,000.000. Všech lidí na světě 1726 milionů.

řanství z kořene vyrváno, takže v 16. století první Jesuité, přišedší do Číny, nenalezli po něm ani stopy.

Čína se neprodyšně uzavřela všemu světu a sv. František Xaverský umíral r. 1552 na ostrově Sancianu, před branami Kantonu, kam se nikdo neodvážil ho převézt, jelikož pod trestem smrti bylo Evropanům zakázáno vstoupiti na čínskou půdu! Tento stav trval s kratšími obměnami až do počátku minulého století. Misionáři byli pronásledováni, mučeni, vypovídáni za hranice; čínská církev čítá desetitisíce mučedníků, zvláště četní byli za boxerského povstání r. 1900 a dodnes ta nenávist proti všemu cizímu a křesťanskému trvá a ještě minulého roku o velikonocích zastřeleni dva misionáři z T. J. v Nankingu a čínský kněz P. Hou se svým sluhou.

Vzdor tomu protiproudu církev se ujala, roste, kvete a nese plody; dnes čítá čínská církev 2,400.000 katolíků, 6 biskupů čínských a 1250 domorodých kněží, ve všech krajích jest na sta nemocnic, útulen, sirotčinců a škol. Bylo by nespravedливо odsuzovat a mluvit o chatrných výsledcích, vždyť to vše vykonali misionáři teprve během posledního století, a kdyby byli bývali početnější, výsledek by byl desateronásobný. Tu jsou přiléhavá slova velkého misionáře sv. Františka Xaverského, který psával ve svých dopisech do Evropy: „Kolikrát jsem již chtěl jíti na vysoké školy evropské, na pařížskou Sorbonu a křičeti jako blázen, domlouvati těm velkým učencům, kteří mají více učnosti než horlivosti, aby užívali své vědy ku spáse duší, kterých velký počet jejich vinou padá do pekel. Zde na dalekém Východě jsou milliony a milliony nevěřících, kteří by se stali křesťany, kdyby bylo dostatek pracovníků.“

Jindy se říká, že bezvýslednost práce misionářů pochází z toho, že chtějí „evropanisovat Číňany!“ To jest veliký omyl, který pochází rovněž ze „zázemí“ od lidí, kteří sedí za pecí.

Že náboženství katolické jest Číňanům cizí, o tom není žádné pochyby, tak jako bylo cizí pohanům v říši římské a našim pohanským předkům. Katolické náboženství jest „cizí“ lidem všech krajů a všech dob, neboť jako Jeho Božský Zakladatel pochází s nebe,

víra jest tajemství, před nímž se musí mysl lidská sklonit; mravní zákon křížuje tělo a jeho sklony. — Misionář v Číně hlásá prostě nauku víry a nikoliv evropskou kulturu (o to se snaží naopak různí „obchodníci a podloutníci“, kterými se hemží přístavní města, svými výstřednostmi pohoršující Číňany a otravující jejich mravní život, který vzdor pohanství stojí na značné výši; misionář hlásáním desatera neučinil dosud z nikoho lupiče nebo vraha!). Církev katolická má tu jedinečnou zvláštnost, že zůstává jedna vzdor své rozličnosti, přizpůsobujíc se všem krajům a věkům, a to jest jedním z nejhmatavějších znaků jejího božského poslání. Misionář nečiní z Číňanů Evropany, naopak sám stane se takřka Číňanem a ta změna — mluvím ze zkušenosti — stojí mnoho sebezáporu a obětí: nosí čínský šat, zvyká na čínskou stravu (rovněž tak „nečistotu“ žlutým příslovečnou); když Číňané nosili ještě copy, misionář sám se též podvolil té nepříjemné „módě“.

Navštívíte-li misii v čínském vnitrozemí, nevidíte nic evropanisovaného. Kostel jest ovšem ve slohu církevním a dům misionáře obyčejně prostranný pro nesmírná vedra a horečky panující v těchto krajích — než křesťané jsou tak Číňany jako ostatní pohané; v kostelích jsou zlacené nápisy, hlásající křesťanské nauky, na deskách visících na zdech, jako v pohanských pagodách, křesťané se modlí — zpívají dle čínského zvyku a vše po čínsku. Při různých slavnostech nebo návštěvách vše se děje po čínském zvyku. Někteří misionáři šli ve své horlivosti dokonce velmi daleko a chtěli podržeti pro křesťany zvyky místní, které však jsou pověřivé, jako klanění před rakví zemřelého, úcta k tabulkám se jmény zemřelých (o kterých věří pohané, že v nich sídlí duše zemřelých) a tak veden mezi misionáři a jednotlivými jejich řády dlouholetý, urputný boj (všichni měli nejlepší vůli — jedni získati co nejvíce Číňanů, druhí chrániti své křesťany pověřivých zvyků), až papež Benedikt XIV. přísně zapověděl jmenované obřady (zvyky) a dodnes každý misionář musí složiti přísahu, t. zv. „proti obřadům“, než počne duchovní správu v Číně.

Že se církev katolická v Číně přizpůsobuje a ještě více přizpůsobí, není pochyby. Církev je věčná a na

zemi má před sebou ještě všechna staletí. Těm, kteří hledají předně království Božího, bude vše ostatní přidáno.

PEVNÁ RODINNÁ POUTA V ČÍNĚ.

Náš Neruda napsal: „Bude-li každý z nás z křemene, jest celý národ z kvádrů!“

Často myslívám na tento verš našeho básníka, pozoruje způsob života Číňanů, mezi nimiž žiji již po osm let. Zvláště rodina jest v Číně jednotkou tak pevnou, že díky její hutnosti, se Číňané z nejstaršího dávnověku zachovali dodnes a jsou nejpočetnějším národem světa.

Celý smysl života, ba i náboženství Číňana, se soustřeďuje v rodině, v úctě předků. Rodina má v Číně dosud ráz patriarchální; hlava rodiny, otec, děd, a často praděd, vládne nad všemi členy rodiny skoro neomezeně. V Číně se rodiny nedělí, nýbrž soustřeďují, často sedm i osm synů žije pohromadě se svými rodinami v témže domě, někdy i 50 i 100 členů! Někdy, zvláště po smrti otcově se bratři rozdělí, obyčejně pro neshody a sváry, a výraz „fen-kia“ rozdělit rodinu, má v Číně vždy špatný význam. Matka nemá v rodině moci, se ženou se nepočítá, nemá výsad ani práv a ve skutečnosti nemá jmění, ani práva na dědictví. Pouze nynější dobou čínské zákony se přizpůsobují v tom ohledu zvykům evropským, ale zůstávají po většině mrtvou literou.

Sňatek nemá v Číně takového významu jako u nás v Evropě; zde, když se syn ožení, to znamená, že přibyl o jedno dítě víc u domácího krbu. Číňan se žení takřka „ze zvyku“, jedině a hlavně z touhy po četném potomstvu, a této touze obětuje vše. Žena, mající četné děti, zvláště syny, jest ctěna, nemá-li dětí, jest její život často mučednictvím. Tak hluboce jest zakořeněna myšlenka a touha po potomstvu, že i výraz „dobro“, věc dobrá vůbec, jest v čínských značkách vyjádřen značkou „ženy s dítětem“, matky, mající syna. Číňan se snaží všemi prostředky, aby ten řetěz rodinný nebyl přetrhnut, aby předkům, kterým vzdává jakoby bož-

skou poctu, se dostalo potomstva, a v tom vidí smysl života.

Jak houževnatě lpí Číňané na touze po potomstvu, osvětlí několik příkladů. Ve zdejším kraji jsou dívky zasnubovány rodiči a to již v nejútlejším mládí, často před narozením se mluví, narodí-li se děvče, bude dáno do té oné rodiny, kde se právě narodil chlapec. Že tu o svobodné volbě snoubenců není ani řeči, jest samozřejmé! Oba „zasnoubení“ žijí v rodině ženichově, slaví sňatek v mladém věku 16—20 let. Ten způsob má pro Číňany jisté výhody, zvláště peněžité; ženy se zde kupují; v dospělém věku stojí 100—150 dollarů, kdežto jsou-li dány v mladém věku do rodiny snoubencovy, jsou peněžité oběti nepatrné; mimo to během let snoubenka zvykne v rodině, ve které má zůstat po celý život a stává se, že přilne k rodině snoubencově, ač chudé, více než k vlastní rodině, z níž jest „prodána“, nikoliv dobrovolně „provdána“.

Naši křesťané podržují mnoho z pohanských zvyků a zlořádů. V nedaleké křesťanské osadě byla tak zasnoubena jedna dívka, jež nikdy nechtěla svoliti ke sňatku, chtějíc vstoupiti do řádu zdejších „Sester“ a zachovávatí panenství. Než obě rodiny nechtěly o tom ani slyšet. Po tři léta trpěla ubohá dívka spoustu příkoří a týrání. Utekla do vlastní rodiny, než i zde bylo pro ni pravé peklo, stále nucena ke sňatku, ani ve světnici nesměla spát, nýbrž na dvoře v jakési díře. Denně chodila do místního kostela, než i v tom jí chtěli zabrániti; vlastní matka jí ustříhla vlasy, takže nemohla vyjít. Tu se ubohé děvče rozhodlo raději zemříti hladu a po tři dny ničeho nejedlo. Třetího dne všichni příbuzní a celé stařešinstvo osady svoláno, všemi důvody ji chtěli přesvědčiti, než ona prostě odpověděla: „Nemohu!¹ raději bych volila smrt pro své panenství!“ Tu konečně rodiče, chtějíce jí zachrániti život, svolili, trvalo však dlouho, než svolení to bylo úplné. Nyní jest dívka v noviciátě milosrdných Sester sv. Vincence z Pauly v Šanghai.

Jiný případ. Snoubenka, dosud pohanka, nechtěla

¹ Čínské: „Tsuo pu tao“ jest těžko přeložitelné, znamená dospěti na krajní hranice možnosti.

svolit ke sňatku s jedním novokřtěncem, který přes napomínání a zákaz misionáře chtěl slavit sňatek. Snoubenka požila hlavičky ze sirek; stěží ji zachránili od otravy. Na to, jsouc nesena do domu ženichova v červených uzavřených nosítkách, jak jest v Číně zvykem, skočila do studny u cesty; po druhé ji stěží zachránili od smrti. Tak donucena k sňatku. Později byla pokřtěna a smířila se se svým losem a pokojně žije se svým bezděčným manželem. — V jedné nedaleké vesnici jest škola, kde se vyučují hoši křesťanů katechismu a psaní čínských značek. Mám tam jednoho nadějného, velmi bystrého chlapce, který touží vstoupit do semináře a stát se knězem, k čemuž bohužel snad nikdy nedorazí! Proč? Malý, 12letý školák má doma snoubenku, která zároveň s ním kojena, jelikož přijata do domu necelý rok po narození a matka nikdy nesvolí k oběti, zřící se obou „dětí“, jelikož jest zřejmé, že snoubenka seminaristy nemůže zůstat v rodině, půjde-li hoch studovati. Hoch jest sice třetím synem v rodině, ale Číňané tak lpí na své snaze míti četné potomstvo, že všelike domluvy o svobodě a budoucím nešťastném životě donucených ke sňatku jsou marny. Číňané jsou fatalisty¹ a obyčejně se smíří s postavením, k němuž byli donuceni.

Čína jest skoro tak veliká jako celá Evropa a má rovněž tolik obyvatel, a její obyvatelstvo přetéká z toho nesmírného zřídla celé čtvrtiny lidstva! Vzdor nečistotě, nakažlivým nemocem a veliké úmrtnosti dětí, obyvatelstvo Číny stále roste. Číňané věrně plní rozkaz Stvořitele: „Rostte a množte se!“ Než jaké to odsouzení našich zchoulostivělých a zhýralých národů evropských, kde moderní výstřednosti otravují zdroje života! Nedávno jsem četl, že v průmyslovém kraji střední Francie Clermont-Ferrant 67 rodin ze 100 jsou bez dětí, většinou úmyslně. Číňanů přibývá a již zaplavují kraje na jihu i na severu (Amerika jim zavřela své brány), mimo hranice čínské. Číňané jsou lid houževnatý, pracovitý a strídavý, duševně předčí — jako Japonci — ostatní asijské národy. Zajímavý jest příklad Mandžuska, na severovýchodě Číny, kde již po desetiletí

¹ Věří v slepý osud.

se vede úporný, ale pokojný boj mezi přibývajícími Číňany ze severních, válkou trpících provincií Číny a ostatními národy, Mandžuy, Rusy, Korejci; všichni jsou Číňany zatlačováni, žádný nevydrží soutěže s Číňany. Do Mandžuska ročně přibývá přes 1,000.000 Číňanů, kteří tam přicházejí s holýma rukama, než svou zdatností a pílí činí z opuštěných krajů úrodné lány. Rovněž tak na jihu, v Indočíně a na Malajských ostrovech, kde takřka všechen obchod jest v rukou Číňanů.

V celé Číně jest jen asi 100 rodinných jmen (příjmení). Veletok čínského národa, čítajícího 430 mil. duší, vyvěrá z původních „sto rodin“; jméno lidu vůbec vyjádřeno v čínštině názvem „sto rodin“; (pai sing) a ve skutečnosti v celé Číně se počítá pouze asi sto jmen rodinných; všichni žáci se učí ve škole na z paměť knihu sta rodin (pai sing t'in). Duch rodinný a příbuzenský jest velmi živý, kdežto národní vědomí se probouzí teprve za revoluce r. 1911. Na venkově jednotlivé vesnice, čítající někdy i několik tisíc obyvatelů, se jmenují prostě dle jedné rodiny. Na příklad: Fu-Kia, Wang-Kia- Sie-Kia = rodina Fu, Wang, Sie, a skutečně všichni obyvatelé mají stejné jméno, Fu, Wang, Sie a jsou bližšími či dalšími příbuznými. Cizinec, který se ve vsi usadí, nemůže koupit ani pole, ani dům. Takových stejnomenných osad, příbuzenstev, jest často více pohromadě; tak zde, v blízkém okolí jest 7 osad rodiny Fau s několika tisíci „bratrů“ Jindy čítají takové kmeny i 50.000, ba i 100.000 členů! Samozřejmě jsou pak velmi mocné; jsou to pravé državy, které vedou mezi sebou někdy i válku. Běda slabším osadám v jejich okolí, obyčejně jsou „pohlčeny“ těmi mocnými „jmény“, jejich statek ponenáhlu zabírán následkem soudů a hašteření, v nichž jsou Číňané nepřekonatelnými mistry. Obyčejně předchází boj, v němž na každé straně několik padlých přivádí soudy, které potom dle starých čínských zvyků trvají celá léta. Strana silnější ovšem „vydrží“ — platit a podplácet soudce — slabší podlehne a vše ztratí — na konec se obyčejně vše skončí „smírně a po dobrém!“

Čínský národ má před sebou velikou budoucnost. Minulého roku ruský bolševismus se snažil vniknouti

do Číny, ale ztroskotat¹ o pevný vnitřní ústroj společenský. Co jest v Číně krásné, jest vzájemná družnost všech společenských tříd, není zde otravného třídního boje, který jest heslem socialistů a komunistů. Čínský bohatý venkovan nebo kupec žije skoro jako dělník, s kterým žije v bratrském poměru. Číňané se nazývají: „4 + 100,000.000 rodných bratří“, není mezi nimi třídní nenávisti.

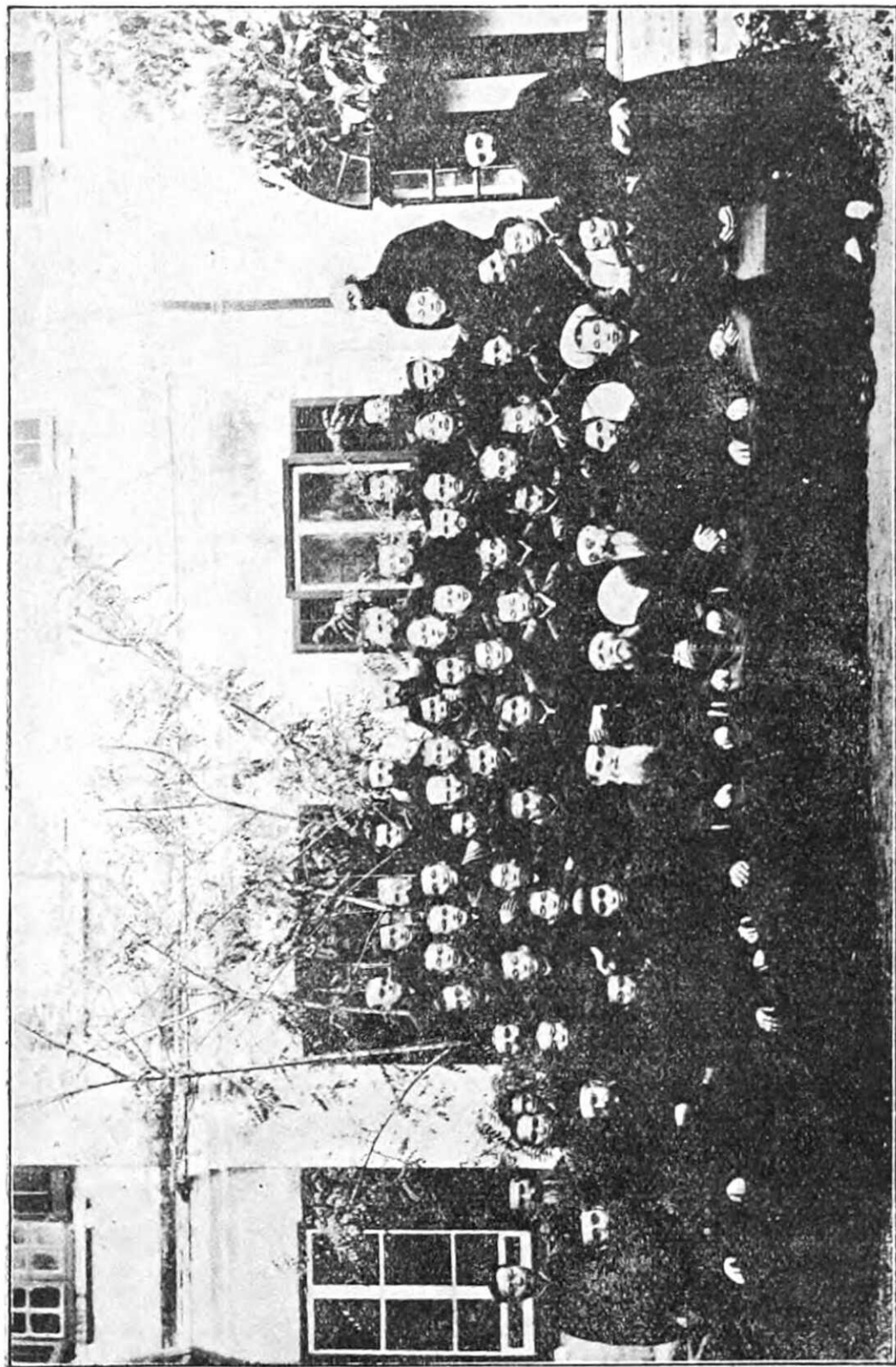
Loňského roku jsem konal misie poblíž města Nanchang, kde dlel Borodin² a mnoho ruských bolševiků, kteří vedli národní revoluční armádu; vše bylo rozvířeno, čekali jsme nejhorší. Než na venkově ve vesnicích plynul život tak klidně a nerušeně jako před stoletími, a tu pozoruje ty rozdíly, pojal jsem pevnou naději, že se bolševismus v Číně neujme, že nedovede rozbít ten tisíciletý ústroj rodinný, základ celého čínského národa. Díky P. Bohu, moje naděje se uskutečnily.

Čína prožívá nyní vnitřní krizi, jaké snad dosud žádný národ neměl, jelikož se jedná o zemi velikou a početnou jako celá Evropa. Dostáváje dopisy od svých příbuzných a několika řídkých přátel z vlasti, čítám, že nevědí, co si mají myslit o té Číně, že noviny píší o velkých krveprolitích a o míru a zanedlouho naopak. Zprávy z Číny jsou v našich českých listech jen kusými ohlasy zahraničních listů evropských, které opět jsou jen ohlasem pravých událostí zde, skoro u protinožců! U nás není většinou jasné představy o Číně, která není jako nějaká republika evropská. Přirovnáme-li Čínu k Evropě, pak hlavní města jednotlivých provincií jsou v poměru jednotlivých hlavních měst zemí evropských takto od sebe vzdálena. Na př. Kanton by byl evropský Řím, Šanghai — Paříž, Hankou — Praha, Honan — Varšava, Peking — Petrohrad. A tak často zuřila válka v jednom kraji, kdežto vše ostatní bylo klidné. Čína jest nyní jako rozbouřené moře, bude dlouho trvat, než se úplně uklidní.

Jeden z předních čínských ministrů pravil: „Nedivte se, že naše revoluce trvá tak dlouho, jelikož ve

¹ Trvá v Číně dosud.

² Rádce revoluční vlády, americký Žid, původem Litvan, pravým jménem Michael.

*Domorodi bohoslovci Lazaristů v Číně,
(vlevo nahoře krajní je P. Jos. Zeman. V první řadě biskup a profesori).*

skutečnosti čtyři revoluce se u nás rozpoutaly, nyní se u nás děje najednou to, co se dělo v evropských zemích během celých století, revoluce vládní, filosofická, národní a sociální.

Máme nyní revoluci p r o t i d y n a s t i c k o u; více než tisíc posledních let jsme žili pod císaři-cizinci, Tary, Mongoly, Mandžuy, nyní se jedná změnit vládu, ustanovit republiku.

Následuje revoluce filosofická, následkem srážky našich starodávných zvyků a názorů s moderní kulturou evropskou a americkou. Již po dlouhá léta, zvláště od poslední světové války, desetitisíce našich studentů přichází z Ameriky a Evropy, kde na univerzitách získali vzdělání a výchovy; než po návratu shledávají Čínu tak zastaralou a zůstávají obyčejně bez místa; odtud revoluce, převrat, násilné změny, na nichž mají hlavní podíl ti mladí Číňané, vrátivší se z ciziny, kteří slouží většinou jako důstojníci v revoluční armádě.

K tomu přistupuje krise n á r o d n í; mladí čínští vzdělanci nabývají sebevědomí a všemi silami se snaží shodit jho, které tíží Čínu následkem starých smluv s ostatními národy, snaží se o rovnocenné postavení Číny k ostatním zemím.

Máme rovněž revoluci s o c i á l n í, následkem šíření nauk ruskými bolševiky a literatury o sociálních otázkách. Postavení čínských dělníků je ubohé u přirovnání s jinými národy. Kromě toho velmi mnoho čínských dělníků pracovalo v Evropě, kde vidělo ty rozdíly a nyní se snaží o nápravu postavení dělníka čínského.“

Tyto pozoruhodné poznámky osvětlují příčiny čínských zmatků; nutno však přidati, že jednou z vnitřních příčin je militarismus, nároky jednotlivých vůdců, kteří vládnou neobmezeně nad jednotlivými kraji a navzájem se potírají. Pomocí ruskou zvítězila čínská revoluce kantonská (velká část vojáků nosí známé mi ruské pušky se štíhlými bodáky), nyní se zdá, že se uskutečňuje jednota a mluví se o demobilisování 2,200.000(!) vojáků; chtějí jich podržet jen 800.000, než prozatím militarismus („malomocenství“ Číny) dosud trvá. Nejslavnější čínský román (z našeho středověku) „Troje království“, počíná slovy: „Takový je

stav naší země: po dlouhotrvajícím sjednocení se rozdělí a po dlouhé době rozdělení se vrátí k sjednocení.“ Dějiny učí pravdivosti této věty.

Kéž by se Čína sjednotila hlavně nábožensky, v jedné svaté církvi Kristově!

BOLESTI A RADOSTI MISIONÁŘE.

Podporují-li naši krajané misie, činí dobrý skutek a tak prospívají na prvním místě sobě samým. Já z těch peněz nezbohatnu. Mám zde nyní školu, zatím deset žáčků, kteří jsou zde i živeni. Koupil jsem asi za 100 dollarů rýže, která jest letos velmi drahá následkem sucha. Již tři měsíce nepršelo. Poměry dosud nejsou uklidněny, takže zde nemohu ničeho zařizovat, ani uchovávat nejsv. Svátost; bez ní žít je bolestné... Když jsem sloužil v císařském kabátě po tři léta ve Slezsku, Kraňsku, Uhrách a Haliči, ba i v Oděse, vždy jsem vyhledával kostel a nejsv. Svátost. To byla má jediná útěcha a záchrana. Nyní jsem v pravém vyhnanství. Již po dvě léta jest mi žítí bez sv. Eucharistie, můj kostel jest prázdný a v pohanském kraji není kostela na veliké vzdálenosti. Klaním se Božskému Spasiteli při mši svaté a potom v duchu na všech místech světa, zvláště na Montmartru v Paříži, kde jest stále vystaven; tam jsem kdysi často chodíval.

Včera (30.-X.) jsem se vrátil z misií, kde jsem byl 14 dní, zítra opět odjedu do jedné vzdálené osady u velkého jezera, kde jsem byl zaopatřovat v lednu stařenku, jejíž syn je odpadlík. Vráťím se teprve začátkem prosince, navštívím ještě tři čtvrtiny svých misií, často na velké vzdálenosti, obyčejně pěšky nebo na trakaři¹ nebo na loďce. Jest v tom něco krásného a unášejícího, co převyšuje všechny radosti světa, ono sv. Pavla: „Oplývám radostí...“, když chodím po těch cestičkách z místa na místo, často unaven, zpocen, zaprášen a hladov, hlásati božskou nauku našeho Mistra, který řekl: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na

¹ Dopravní prostředek pro osoby. Má jedno velké kolo, po jehož stranách jsou sedadla.

zemi, jděte tedy a učte křtíce . . .“ Kdyby On nás nechránil, nebylo by možno ani kroku učiniti, pro ďábla a zlobu pohanů. — Před několika dny jsem byl pěšky zaopatřovat jednoho starce 80letého, na 30 km daleko; přišel jsem hladov v noci zpět. U nás si těžko lze učiniti představu o čínských poměrech, zdejší zvyky a způsoby jsou často naprosto odlišné od našich. A naši křesťané, nedávno obrácení, nejsou zcela dokonalí; jsme zde teprve v počátcích a třeba mít mnoho a mnoho trpělivosti v každém ohledu. Co jest největší potěchou pro misionáře jest, když vidí, že víra zapouští kořeny a se začíná pomalu jevit ve způsobu života, mravech a zvycích. U nás v Evropě mají lidé do kostela několik kroků, kdežto zdejší křesťané obcují mši sv. a slyší kázání jen několikrát do roka a žijí uprostřed pohanů. Jest tedy radostné je viděti horlivé a plné víry. Mnozí bohužel se vracejí k ďáblu a k pohanství, alespoň „prakticky“.¹ Žije životem misionáře, plně cítím a rozumím listům sv. Pavla, toho nevystiženého misionáře, proti němuž jsme my slaměnými panáky. Tyto řádky dostanete až v prosinci, před vánocemi, které Vám přeji šťastné a radostné, rovněž tak Nový rok. Na svátek sv. Michala jsem byl v Nanchang a bylo mi do pláče celý den, jelikož v ten den revoluční vojáci, kterým sloužil náš dům již po dva roky za kasárny, konali velikou hostinu v kostele samém, s vojenskou hudbou; mnozí z důstojníků se tam opili. Prosil jsem sv. Michaele, aby je vyšlehal. Před několika dny jsem dostal zprávu, že byli nuceni naši misii vyklídit.

HRŮZY TAJFUNU NA VÝCHODĚ.

Čína je země tyfonů,² prudkých větrných bouří, které zvláště na pobřeží Tichého oceánu natropí ročně mnoho škod. Nejedna loď tak ztroskotala a ještě ztroskotá. Dne 16. července t. r.³ francouzská loď „Cap Lay“, nesoucí 250 cestujících, byla zničena před přístavem Haifong v Tonkingu. A nejtragičtějším bylo,

¹ Skutky, životem.

² Tajfun či tyfon, větrná smršť.

³ 1928.

že ztroskotání lodi nikdo netušil. Vzpomínám, jak jsme přistali před osmi lety v Haifong na lodi „André Lebon“. Přístav jest spojen s mořem úzkou řekou, kterou nutno projeti velmi opatrně. Loď „Cap Lay“ dospěla k ústí této řeky o 10. hodině noční. Jelikož zuřil hrozný tyfon, ustanoveno, že se přistane ráno.

Všichni se klidně odebrali do kabin, jelikož byla vržena kotva, majíce za to, že jsou v bezpečí. Než burácející vítr hnál loď o několik desítek kilometrů k jihu, čehož v temnotě nikdo nepozoroval.

Náhle o 2. hod. noční probudil všechny hrozný náraz, loď byla vržena na skalisko, jeden parní kotel vybuchl, elektrické světlo zhaslo. Nejšťastnějšími byli ti, kteří měli ruční elektrické lampy. Asi 200 cestujících z horních kabin I. třídy se zachránilo na palubu, 50 jiných ve II. a III. třídě utonulo, nemohouce otevřít dveří, byli zatopeni. Mimo jiné pět mladých paní s dětmi, jež se vracely z Francie ke svým mužům v Indočíně. Námořníci po lanech vytahovali zachráněné na skalisko, jež však bylo plné ostrých jehlic, které nedovolovaly ani chůze, ani odpočinku.

Stanice telegrafie bez drátu byla zničena bouří, takže nebylo možno volati o pomoc. Trosečníci prožili na skalním útesu den a noc o hladu a žízni, mnozí byli zraněni; matky oplakávaly zahynulé děti, děti oplakávaly ztracené rodiče.

Zatím bouře přestala, ale tropické slunce zvyšovalo útrapy zachráněných, kteří byli bez klobouků, o hladu a žízni. Konečně druhé noci přibližovala se loď a velkými reflektory hledala a našla trosečníky, ráno však opět se vzdálila. Jaké to zklamání pro ubohé pozůstalé! Zanedlouho však se loď opět objevila, sledována menšími záchrannými čluny, na nichž všichni zbylí trosečníci dopraveni na loď a do přístavu Haifong.

NĚCO Z BUDHISMU.

P. Huc (Lazarista), ve svém cestopise „Cesty Mongolskem, Tibetem a říší čínskou“, vypravuje zajímavý příběh z jednoho budhistického kláštera v Mongolsku.

Jednalo se o dva opaty,¹ kteří se přeli o jeden z nejbohatších klášterů mongolských. Sněm se sešel ve velkém sále pagody (budhistického chrámu) a dva protivníci si sedli na rohožky tváří v tvář, jejich přívrženci se postavili polokruhem za každým mistrem. Oba opati byli oblečení v nejlepší roucha, rovněž tak ostatní účastníci.

Po krátké modlitbě nastalo hrobové ticho. Oba nápadníci seděli nehybní jako socha Budhy, která na ně patřila s oltáříku, měli ruce na kolenách, prsty přikryté širokými rukávy, nejmenší pohyb neprozrazoval, že věnují nějakou pozornost tomu, co se děje.

Tu jeden z nich pronesl pouze pohybem rtů výrok: „Co není, jest obsaženo v tom, co jest a co není, není . . .“ Chystal se vysvětliti tu záhadnou větu, v tom druhý opat zdvihl ruku a žádal mlčení; nevolí, třesoucím se hlasem zvolal: „Ustaň, nejsem s to slyšeti hrozný křik vši, kterou mačkáš mezi palcem a ukazováčkem.“ Nato zvolna spustil ruku. Když jeho protivník pronášel svou tajemnou myšlenku, pozoroval, že zatím takřka bez nejmenšího viditelného pohybu štípal na břichu se pasoucí veš; ač sám pravděpodobně cítil na sobě podobného „kata“, odolal pokušení, kterému propadl jeho odpůrce.

Nařčení tak těžké úplně porazilo protivníka, „hubitele vši“, který pozbyl nároku na opatství a byl ponechán svému dumání o tom: „Co není, jest obsaženo v tom, co jest, a co není, není.“

Vzíti totiž život jinému tvoru, byť i nepatrné vši, je v buddhismu největším zločinem; nedivno, že sněm okamžitě rozhodl v neprospěch opata, který právě rozmačkal veš.

Často jsem vídal na ulici čínských měst, jak dávána čínským buddhistům příležitost vykonati dobrý skutek, „vykoupiti život“ (fang šeng.) Otrhaný žebrák nese v bambusovém košíku několik hadů (druhu užovek, větší, než jsou u nás) a vyzývá lidi, aby se smilovali nad životy těchto hadů. Budhisté věří ve stěhování duší, možno tedy, že v tom hadu je duše některého blízkého příbuzného. Za několik grošů žebrák hada okázale

¹ Pohanské představené klášterů.

před diváky pustí (toť smysl čínského: fang šeng — pouštěti život) a věřící buddhista má o jeden dobrý skutek více. Zatím žebrák hada bedlivě sleduje, o něco dále jej chytí a na jiné ulici opakuje totéž „pouštění života“.

Nedaleko hlavního města provincie Chekiang, jménem Hangchow, jest jedna zvláštní pagoda, kterou jsem několikrát navštívil. Jest to rovněž jakási pagoda „pouštěného života“. Na dvoře jest velký rybník, jehož dno a břehy sestávají z pečlivě hlazených kamenů. V čisté vodě nádržky se prohání na sta ryb bílých, černých, červených, nejrůznější velikosti. Bonzové (buddhističtí kněží) dbají o zachování života těchto ryb, ač jsem slyšel, že nejsou příliš úzkostlivými v plnění toho úřadu a že mnoho ryb nezahyne přirozenou smrtí. Nad rybníkem jest skryté podloubí, kde hosté popíjejí čaj s malými zákusky, které jsou také stálou potravou ryb, neboť není návštěvníka, který by nehodil několik kousků těm „vysvobozeným“ rybám a tu jest zajímavé pozorovat shon ryb, hru barev a stínů v křišťálových vodách rybníka.

Kéž by ti nesčetní buddhisté Číny a Indie, tak milující život, poznali pravého Dárce života.

NEJNOVĚJŠÍ ČÍNŠTÍ MUČEDNÍCI.¹

Posledním rokem byla veliká země čínská velmi rozbořena, alespoň v jižní své části, následkem občanské války. Kantonské vojsko, na popud bolševických rádců a vůdců, zničilo mnoho kostelů a kaplí, způsobilo mnoho příkoří a útrap misionářům, kteří často byli nuceni přihlížeti, jak plody dlouholeté práce propadaly zkáze a na konec nejeden misionář byl nucen opustiti jen zbylé zříceniny.

Celý svět ví o zavraždění a zneuctění Evropanů a Američanů obého pohlaví v městě Nankingu nedaleko Šanghaje, při zabrání města revolučním vojskem, při čemž zastřeleni rovněž dva misionáři z T. J., P. Dugout, Francouz, a P. Vanara, Ital, dva učenci, kteří byli profesory na tamějším ústavě. Méně znám je snad osud

¹ Od oné doby řada mučedníků, misionářů i křesťanů, v Číně velmi vzrostla.

jednoho čínského kněze a mladého křesťana ve zdejší provincii Kiangsi, daleko ve vnitrozemí. Po obsazení revolučním vojskem všude zřízeny společnosti, „sověty“ dělníků, rolníků a zvláště studentů, kteří se nad jiné vyznačovali horlivým šířením nových nauk, směřujících hlavně proti cizincům a proti náboženství. V městě Wan-ngan, kde byl popraven P. Hou (čti Hu) s oním mladým křesťanem, studenti stále, zvláště v neděli, pronikali do kostela, kde lepili na zdi protináboženská návěští a konali přednášky v témže smyslu. Dne 17. dubna 1927, na Hod Boží velikonoční, jejich jednání bylo ještě drzejší a nesnesitelnější, což velice těžce nesli tamější křesťané (kteří jako všichni obyvatelé jihu mají horkou krev), takže P. Hou je vybízel k trpělivosti, což všichni ochotně přijali a slíbili plniti.

Na pondělí velikonoční se vrátili studenti do kostela k nadávkám a pronásledovali kněze až do jeho příbytku; křesťané se jim postavili v cestu, při čemž povstala hádka; od slov došlo k činům, až jeden křesťan lehce poranil jednoho ze studentů v boku.

P. Hou, dovědév se, že jeden student byl křesťanem raněn, poslal hned svou navštívenku otci raněného s prosbou o smírné jednání; byv odmítnut, dostavil se osobně k představenému policie, chtěje s ním o věci vyjednávat. Studenti, spatřivše kněze, svázali ho jako „pravého“ (domnělého) původce poranění jejich souduha. Svázaného pověsili provazy na jevišti uprostřed města, kde pohané hrávají své komedie na počest modlám. Mladý křesťan, který byl ministrantem P. Hou, přišel k místu, kde byl tento vystaven na odiv, byl také poznán, svázán a rovněž s knězem pověšen po několik hodin, zatím co studenti konali před zběhnuvší se luzou přednášky, jejichž obsahu lze snadno se domyslit. To bylo o poledni. O třetí hodině byl kostel a dům misijní úplně vyloupen. Večer byli oba zajatci vedeni do soudní budovy města Wan-ngan.

Při výslechu P. Hou prostě dle pravdy hlásil, že neměl žádného podílu na poranění studenta; zato byl zbit do krve pochopy a studenty před shromážděním asi sta revolucionářů. Ubohý otec vzýval ve svých mukách sv. Jméno Ježíš. Po něm mladý křesťan byl ještě více ztrýzněn, načež oba odnešeni do vězení, jelikož nebyli

schopni chůze. Soudce po velmi zběžném přelíčení se ptal telegraficky představených v hlavním městě Nanchang (čti Nančang); odpověď zněla: „Jednejte dle vůle lidu.“ Tato vůle „lidu“, několika zběsilců, byla odsouzení k smrti, což vykonáno. Z vězení psal ubohý trpitel slova: „Pro lásku k Bohu a k mým křesťanům jsem byl uvržen do vězení. V noci 18. dubna jsem byl zbit padesáti ranami. Připravil jsem se k umučení, pročez se nikterak nermuťte, jen vás a křesťany prosím o modlitbu; vyproste mi síly od Boha. Zemru-li, uvidíme se opět v ráji. Mé ruce jsou svázané.“ Na opačné straně lístku napsal: „Onen Weng Chang (bývalý učitel v misijní škole, odpadlík) je vpravdě jako ďábel, zlořečil mně a nutil mne k odpadu od víry.“ Téže noci byli hrdinný kněz i mladý jeho křesťan odsouzeni k smrti zastřelením.

Tragedie jejich trvala několik hodin. — Ráno se shromáždilo několik tisíc členů různých sovětů, vězni vyvedeni a v průvodu celého množství kráčeli k popravě. P. Hou žádal naposledy soudce o spravedlnost, který mu v odpověď strhal oděv s těla, takže šel k popravišti jen ve spodkách. Tu se obrátil hrdinný kněz horlivou modlitbou k nebi o pomoc a sílu, volaje hlasitě: „Ježíši, Maria, Josefe, spaste mne!“ Načež se horlivě modlil celou křížovou cestu, což vzbudilo jen smích okolo krácejících revolucionářů: „Jelikož volá Ježíše, proč ho Ježíš nevysvobodí? Jde k smrti, nač se ještě modlí?“ Tak se rouhali. Dospěvše na popraviště, kázali P. Hou kleknouti na kolena. Dva náboje ho těžce zranily. Zemřel po několika hodinách smrtelného zápasu. — Mladý křesťan byl prvním výstřelem těžce raněn na rameně, druhý chybil, proto nebyl ještě mrtvý, když ho položili do rakve vedle P. Hou, přikryli vrstvou hlíny, a okolojdoucí slyšeli ubohého mladíka sténati za živa pohřbeného... Pohané jsou dodnes, jak je líčí sv. Pavel v I. hl. listu k Římanům, zvláště: „Bezcitní, nesmířliví, nemilosrdní.“ (v. 30.).

V den poprav byl hrozný nečas, vracel jsem se právě z misií v okolí města Nanchang. Zuřivý vítr hnal déšť a mraky, plazící se u samé země. V městě Wan-ngan mnoho pohanských obyvatelů nesouhlasilo s popravou, pravíce, že „nebe samo zavrhuje takové jednání“ (hrozný

tyfon jim byl jaksi výrazem „nebes“, vyšší moci). Revolucionáři a studenti však se smáli, ať prý se to líbí nebi nebo ne, musí býti zastřeleni.

Jak vidíte, drazí přátelé a čtenáři dlouhá řada mučedníků pravdy, počínajíc oním Velemučedníkem, vykrvácevším na kříži, až dodnes stále pokračuje. Než jako vždy, krev mučedníků jest semenem křesťanů, jak pravil Tertullian. Božský Spasitel ukázal příklad a dal pravidlo: „Zrno, které padne do země a zhyne, vydá mnoho plodů.“

OHAVNOST — NA MÍSTĚ SVATÉM.

Považte, že misie v Nanchang, hlavním městě naší provincie, jest již přes rok proměněna v kasárny, u dveří stojí hlídky s bodáky, vše plno revolucionářů. To vše nedodává velké odvahy našim křesťanům, choditi sem do kostela. Nyní zde máme jednoho generála s jeho generálním štábem. Jest velmi bezohledný, vše obsadil a nenechal leč čtyři světnice prázdné. Kostel jest díky Bohu volný, takže nám možno sloužití mši svatou. Loni však po dlouhé měsíce sloužil za přednáškový sál, kde jeden plukovník „kázával“ revoluční nauku vojákům. Dům náš zde byl vyloupen. Tak prožíváme doby pokoření, utrpení a pronásledování, které však dle Boží Prozřetelnosti jsou jako doba zimní, kde símě slova Božího, které již po několik století v Číně zaséváno, má vzklíčiti a vydati plod . . .

Máme zde mnoho trampot s tím revolučním vojskem. Zde před několika dny vojsko rovněž obsadilo dům i kostel, který jsem nechtěl otevřít. Oni však prostě vyrazili dveře, v noci tam udělali oheň a jeden pekelník tam dělal (úplně nahý) jakési výstupy před oltářem Panny Marie. Spálili jednu lavici v kostele. Dovedete si představit, jak to bolí. Stěžoval jsem si důstojníkovi, který však o nic nedbal. Děj se vůle Boží. On to vše dopouští pro dobro své církve. Mladá církev čínská musí projít ohněm utrpení a býti pálena, jako hrnčířské nádoby. Jelikož je nyní tak pokořována, máme skromnou naději, že dle slov Páně bude jednou povýšena a

že mnoho duší z tohoto převelikého národa bude spaseno.

V Tzekiang je malý kostelíček a misijní dům, oboje však je prázdné a opuštěné. Minulého roku tam bydlilo skoro stále vojsko, jednou dokonce učinili z kostela konírnu a svatostánek byl prolomen, takže nemám ani té útěchy, míti nejsvětější Svátost.

JAK PUTOVALI DVA K NEBESKÉ VĚŽI.

Od pradávných dob jsou v Číně známy léčivé vlastnosti rostlin a jest podivuhodno, že Číňané mají vydatné léky pro malomocenství (alespoň v jeho počátcích), vzteklinu, oční a jaterní nemoci. Pitva jest Číňanům neznáma a mají pro operace velký odpor, za to však různými rostlinnými léky dosahují obdivuhodných někdy výsledků.

Dle čínské pověsti zakladatelem čínského lékařství jest císař „Šenlung“ t. j. „Svatý zemědělec“, který prý vyzkoušel sám na sobě sto druhů (t. j. mnoho) léčivých rostlin v nedostupných horách, na srázných skalních útesech a v roklich u ledovců.

Stará čínská pověst vypravuje, že jednoho dne dva horalé, jménem Liu-čen a Jin-čao, se vydali do hor na temeno T'ien-ta (t. j. nebeské věže) za léčivými rostlinami.

Nebeská věž byla pověstná svými ledovci a divokými šelmami a zvláště tím, že byla obydlena horskými vílami, které nenáviděly smrtelníků, přicházejících rušiti jejich klid.

Dva dobrodruzi se vydali na vrchol hory, nedbajíce proseb a odstrašování svých příbuzných. Cesta měla trvati několik dní, proto se opatřili vším potřebným. Když minuli pásma lesů a pastvin, došli k ledovcům, odkud nebylo viděti leč moře nakupených mraků, zakrývajících celý kraj. Kolem horské bystřiny vystupovali stále výše klikatou pěšinkou. Zásoby, vzaté na cestu, mizely, ale dobrodruzi nepomýšleli na návrat; jako by je něco neviditelného neodolatelně táhlo k temeni hory. Když všechny zásoby byly vyčerpány, stále pokračovali v stoupání, aniž by věděli, proč. Když

únavou sedali u skalní bystřiny, našli vždy divoké plody, pečené v hliněné nádobě, připravené neznámými bytostmi.

Pokračující ve vzestupu zpozorovali, že místo chladu počal vanouti teplý vánek, objevovaly se rostliny a květy, až konečně dospěli na jakousi náhorní planinu, uprostřed níž se prudce zdvíhal skalnatý vrchol, kolem stromy divných tvarů a květů, rostliny opojné vůně, ozařovány duhovými barvami mírného slunečka; vládlo tu věčné Jaro.

Vtom spatřili, jak z kalichů květů vystupovaly dvě krásné paní, horské víly, jejichž jemné postavy se vznášely před udivenými horaly. Přiblíživše se, pravily: „Buďte zdraví, smrtelníci! Očekáváme vás ode chvíle, kdy jste se narodily na zemi. Vězte, že jest vám usouzeno žítí mezi námi, horskými vílami. Vaše těla a kosti nejsou již hmotná jako jiných smrtelníků, nyní můžete se vznášeti nad lesy a vrcholky horských temen. Jest vám možno zachytiti se pláště bohyně větrů! Můžete jezdit na mračnech. Opusťte tedy svět a vše, co jest na něm, a žijte zde s námi!“

Slyšíce tato slova, oba návštěvníci cítili v sobě touhu opustiti svět, odkud přicházeli. — Skutečně, od nejútlejšího mládí chovali v sobě přání býti nesmrtelnými, než nikdy nebyli s to, aby tuto touhu blíže určili. Ve společnosti víl počali nový, skoro nehmotný život. Několik semenek, zavátých větrem, kapky rosy jim byly potravou a nápojem.¹

Jak dlouho žili takto s vílami na horách? Nikdo toho nepoví. Dle pověsti se zdá, že to netrvalo leč jediný den. Najednou je pojala touha po návratu. Patřice na sestupující bystřinu, vzpomínali oba na své ženy a děti, které se jistě o ně strachovaly a čekaly jejich návratu. Jejich příbuzní a přátelé se jistě odebrali po jejich stopách do hor a je hledali v lesích a roklinách. Jejich smutek zpozorovaly víly a jedna jim pravila: „Já jsem již myslila, že jste sem přišli předčasně; dosud dosti neznáte pomíjející věci tam dole na světě! Nyní

¹ Nejvyšším ideálem „zbožštění“ života již zde na zemi jest čínským taoistům žítí se paprsky vycházejícího slunce! U města Hang-chow jsem viděl na jedné hoře kamenný náhrobek na místě, kde jeden takový blouznivec zemřel.

vsedněte na tento vůz, který jsem připravila pro váš návrat do světa. Zavřete pevně oči, řeknu vám, kdy je máte otevřít.“ Na ta slova vyňala ze záhybu rukávu nepatrný vozík, velikosti oříšku; když jej postavila na zem, byl z něho vůz obyčejných rozměrů. Tu si oba horalé do něho usedli, víla třikrát na vůz zafoukla, načež mocný vichor odnesl vůz do oblaků. Po několika okamžicích slyšeli vílu, ona jim šeptá do ucha: „Otevřte oči, jste doma. Jděte navštívit váš kraj, ale dobře se tam vyznejte a nezabludte. Tento vůz si pečlivě schovejte, až se budete chtít vrátit do hor, vsedněte naň a snadno dospějete k nám.“

Když otevřeli oči, oba dobrodruzi spatřili na zemi nepatrný vozíček, víla zmizela. Prohlíželi si kraj, ale s údivem poznali, že tu vše změněno; domy byly jiných tvarů, obyvatelé jinak oděni, než když je opustili. Dva příchozí vzbudili údiv, všichni se kolem nich sběhli. Několik starců se rozpomínalo, že kdysi, v mladých letech slýchávali vypravovati o dvou obyvatelích vesnice, jmenujících se jako tito dva, kteří odešli na Nebeskou věž, než nikdy se nevrátili. Nyní již není v osadě ani potomků dvou zmizelých před dávnými lety, proto nikdo jim nevěřil, že by to byli titíž dva dobrodruzi. Jednotlivé rodiny hostily pořadem dva „vrátivší se předky“, jejich vypravování se zdálo všem podivuhodným.

Jednoho dne oba zmizeli. Zajisté odjeli na tajemném voze do hor, do kraje víl.

POVĚRA A HADAČSTVÍ V ČÍNĚ.

Číňané jsou velmi pověřčiví, mají za to, že božstva v nebi a v pekle je stále pozorují a udělují jim buď štěstí nebo neštěstí a to je vede přirozeně k tomu, aby těm nejrůznějším bohům přinášeli smírné nebo prosebné oběti. V každém čínském domě na venkově jest na čestném místě oltářík s tabulkami popsány jmény zemřelých, t. zv. ling-p'ai (sídlo duše), o kterých věří, že jsou sídly duší předků, kteří tak jaksi stále žijí v rodině a jsou svědky všeho. Vedle tabulek předků jsou na oltáříku v malých, často uměle vyřezávaných výklen-

cích, různé modly, bůžci, kteří rovněž „vidí“ vše, co se děje v domě! Před těmi modlami Číňané a Číňanky padají tváří k zemi a zapalují nesčetné tyčinky vonného dřeva.

Zvláštní kalendáře určují pro celý rok, které dny jsou „blahé“ a které „neblahé“. Tak často vidím jednoho dne mnoho svateb nebo mnoho pohřbů a po dlouhou dobu poté ničeho. Vysvětlení jest v tom, že onen den jest šťastný, blahý, dobrý, na př. svatba slavená v ten den, bude jistě počátkem blaha a štěstí. Nejnovější čínské zákony, zvláště nankingské národní vlády, přísně zakazují užívání těch kalendářů dní šťastných, než ve vnitrozemí zůstávají dosud mrtvou literou, lid jich stále užívá k hledání blahých dnů, ke konání cesty, stavbě domu, opravě pece, zavolání krejčího, svatbám, pohřbům atd.

Na ulicích měst a osad četní hadači určují dobré a špatné dny pomocí jakéhosi kola se zvláštními značkami, o kterých se říká, že se jich užívá od počátku Číny, přes 4000 let. Takoví hadači z povolání žijí často v pagodách (pohanských chrámech). Pagody vypadají jako velké kůlny s jedné strany otevřené, uprostřed jest oltář hlavního božstva (obyčejně budhická trojice nebo nějaký starý císař nebo vojevůdce se svou paní, kterým se nyní dostává božské pocty), po obou stranách jsou řady jiných bohů a bohyň. Často jsem viděl, jak se Číňané v pagodách klanějí a vrhají losy. Bývá to pomocí dřevěného růžku, sestávajícího ze dvou polovic, které vrženy na zem ukazují odpověď kladnou nebo zápornou, podle toho, padnou-li na zem vnitřní nebo vnější částí. Jindy užívají sto tenkých úzkých tyčinek z bambusové lodyhy, z nichž každá má své číslo, losy ty jsou v kulatém bambusovém toulci. Tazatel přichází se klanět modle, když byl uhodil dřevěnou paličkou na velký zvonec, aby upozornil boha a zapálil před ním tyčinku kadidla. Na to třese toulcem losů, až jeden los vypadne; zjistiv jeho číslo, jde stranou vyhledati odpověď, visící na stěně na úzkém proužku papíru. Není-li s odpovědí spokojen, začíná znovu! Viděl jsem jednou jednoho pohana, který bledý a velmi rozrušen horečně stále znovu hledal odpověď, až ho tamější

taoista vypověděl z pagody, odpověď prý jest taková, nezbyvá mu než se podvolit.

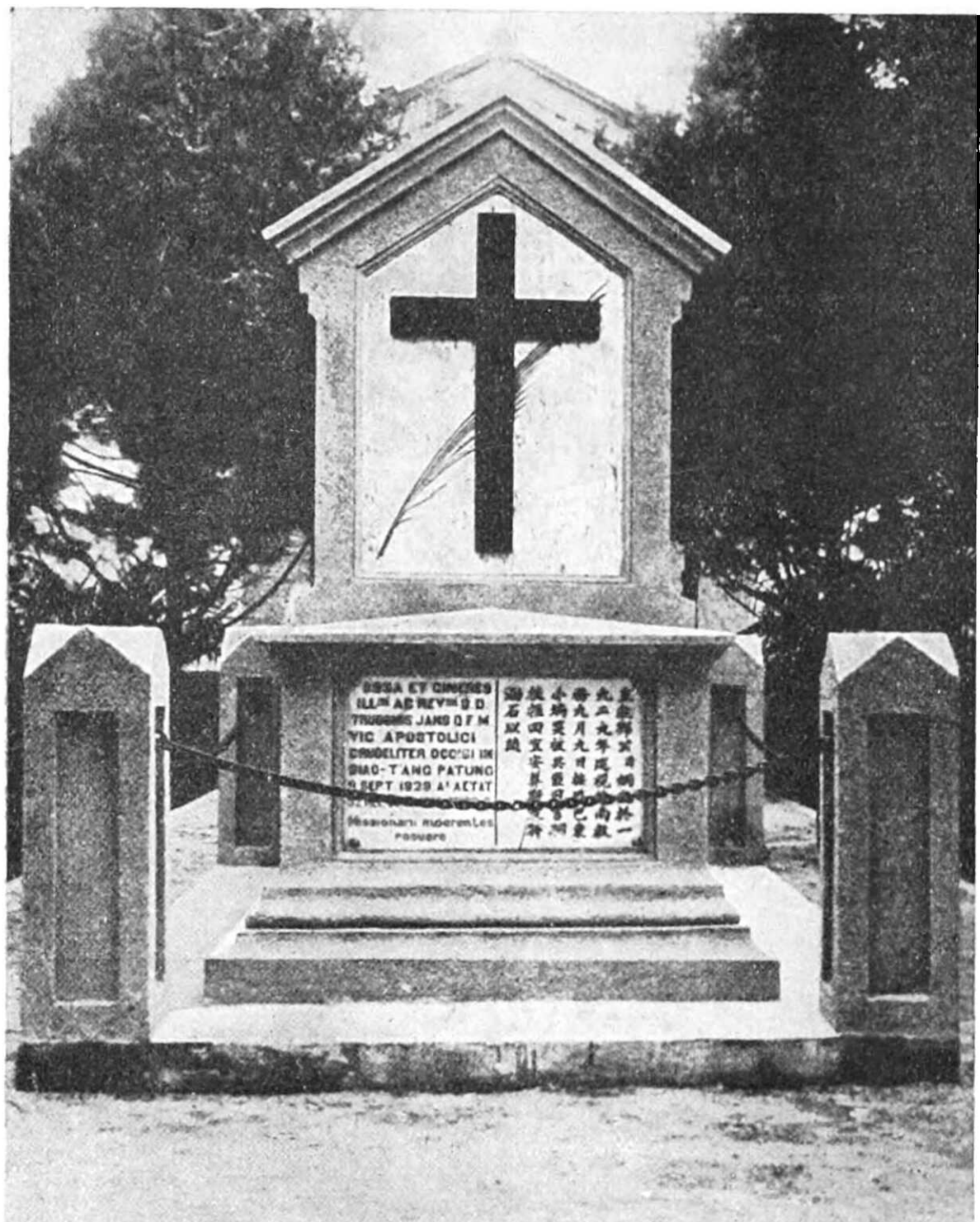
Číňané jsou fatalisté, ne v takové míře jako mohamedáni, věří však, že vše, co se jim v životě přihodí, bylo určeno, napsáno, že se tak mělo státi. To vysvětluje ten ledový klid tváře a celého zevnějšku, který zachovává Číňan, byv postižen velkým neštěstím. Zbohatne-li nebo pozbude-li jmění, je-li zdrav nebo churav, shoří-li mu dům nebo učiní-li výhodný obchod, Číňan zůstává vždy klidným.

Slepci se těší zvláštní oblibě Číňanů, neboť prý, nevidíce věcí tohoto světa, vidí věci skryté a budoucí. V Číně jest jich vidět celé skupiny, jdoucích husím pochodem pod vedením malého dítěte: tak žebrají od domu k domu. Jindy chodí sami, tápajíce před sebou holí. Mnozí jsou povoláním hadači a upozorňují na sebe tlučením na plechovou křidlu, kterou drží v ruce. Nosí jakousi mandolinu o čtyřech strunách, spodní část tvoří malý bubínek. Číňané slepce z ulice volají do domu, aby jim hádal, začez ho bohatě odmění. Tu slepec usedne, zabrnká na struny, zazpívá krátký popěvek, doprovázený svým primitivním nástrojem, na to předpovídá štěstí. Takoví slepci-hadači jsou obyčejně velmi důvtipní a poznají hned dle kladených otázek, oč se jedná a dle toho jsou jejich odpovědi a „hádání“. Ti, kteří jsou velmi dovední, mají „poradní síň“ a určité hodiny.

Nankinská vláda přísně zapověděla takové hádání. Šanghajská Obchodní komora však žádá, aby se napřed slepcům dostalo dostatečného hmotného zajištění a než se tak stane, ať pokračují v „hádání“. Zákony nejsou s to vyplniti pověry, nýbrž nová výchova a pravé náboženské přesvědčení.

ČÍNSKÉ ČASOPISY A ČSR. PŘI DESETELETÍ REPUBLIKY.

Díky za Váš milý list z 25. XII. 1928 z vánočních svátků; dobře píšete, že jsem vzpomínal na naše koledy, na vyzdobené, ozářené kostely a na všechny naše vánoční lidové zvyky. Zde jsem v pohanské

Hrobka apoštolského vikáře Mons. Trudone Jans na hřbitově misionářů mučedníků v Ichang v Číně. Byl zavražděn 9. října 1929.

zemi, kde není podobných slavností; naši křesťané, většinou novokřtělci (před 30 lety zde nebylo ani jednoho), však mají živou víru a přišlo jich velmi mnoho i z velkých vzdáleností do zdejšího kostelíka; zpovídal jsem dlouho do noci i celé ráno. Právě před vánocemi mi bylo konečně dopřáno „usmířiti“ a znovu vykropiti znesvěcený kostel, který sloužil po dvě léta občanských válek a revoluce za noclehárnu vojákům a za konírnu! Nyní jest, díky Bohu, klid po celé té ohromné Číně, a jestli se levičáci nedostanou ke kormidlu, poměry se budou pravidelně vyvíjeti; bude však dlouho trvat, než to v té veliké Číně dojde k harmonické souhře a podobnému stavu, jako je u nás.

Zvláště u příležitosti desetiletého výročí naší svobody jsem mnoho vzpomínal na vlast. V čínských novinách byly pochvalné stati o vývoji naší republiky, šanghajský „Shun-pas“ přinesl fotografii presidenta T. G. Masaryka, v „Šen-kiaotsa-dže“ (katolický sborník) jsem četl proslov min. Hodži o výchově a náboženství u nás. My jsme sice malý národ, budeme-li však svorně dále pracovati, získáme úctu a obdiv i velkých národů; tak pisatel článku v „Shun-pas“ si přál, aby Čína byla za 10 let také obnovena a upevněna, jako náš stát, a slova min. Hodži kladena za příklad vůdčím osobám čínským! V cizině člověk živěji cítí svou národnostní příslušnost a tím mileji dojmou takové zprávy. Asiáté pohlízejí na celou Evropu jen jako na „poloostrov“ asijské pevniny, a což je teprve náš desetimilionový národ proti 428 millionům obyvatelů Číny a proti 300 milionům obyvatelů Indie! Když čtu nějaké ty zprávy z vlasti o stranických rozkolech a hádanicích, jak se mi to zdá vše plochým a malicherným! Kéž bychom byli jednotni, když jsme tak maličtí! Bohužel, ozývají se také hlasy o depopulaci u nás; Čechů ubývá...

Bratr J. mi sem poslal jubilejní známky z 28. října 1928, na většině z nich jsou katolické kostely a celá ta naše národní krása se jeví v záři katolicismu. Tak ku př., co by byly naše Hradčany bez velechrámu sv. Víta? Jest velmi utěšeným zjevem, že se ten velechrám dostavuje přispěním celého národa. Kéž by to bylo pochopeno a došlo k pravému sbratření celého národa u hrobu sv. Václava, kterého církev oslavuje po celém

světě. Tak „Čech a katolík“ jsou pojmy, které se nikterak nevylučují.

Jsem již po 10 let v cizině; dvě léta v Paříži a osm let zde v Číně. Vzpomínám, že vlastně již od r. 1916, kdy mne přesadili s jinými, jako „Čechy“ k rusínskému pluku č. 24 z Kolomyje, tehdy v Bruntále ve Slezsku, rozházeli nás po těch různých kompaniích, takže jsme se zřídka vídali; celá tamější intelligence sestávala ze židů. Po těch různých putováních, dvakráte přes Alpy, Uhrami, Haličí, Ukrajinou — jsem zažil slasti rakouské vojančiny. Jeden přítel ze studií, tehdy u pluku K. Havlíčka Borovského v Rusku, mi psal, abych šel za ním; rakouská censura to zachytila a postavila mne před vojenský soud v Marmarošském Sihotě. Nato přišel převrat, a tak jakýsi pan Battuschka soudního výroku neproněsl — měl k tomu připraven celý sloupec listin, nadepsaných: „Hochverratsprozes!“ Svým povoláním po válce jsem byl opět veden za hranice — a za moře; za těch deset let jsem jen několikrát česky hovořil a to jenom na našich vyslanectvích v Paříži a v Šanghaji; a z Paříže mám, bohužel, smutné zkušenosti, jak stranicky se ke mně pro můj stav chovali. Ačkoliv jsem po tak dlouhá léta v cizině a sám, láska má k vlasti neochabla, naopak, přilnul jsem tím více ku svému češství. Jsem prostě Čech a katolík, kteréžto pojmy se nikterak nevylučují. Náš Sušil měl za heslo: „Církev a vlast!“ a říkal, že každá z nich má srdce jeho půl, má srdce jeho celé! Že mne vedla láska k Bohu a k duším za moře, proto nezapomínám na drahou, vzdálenou vlast. Že se lidé smějí mému počínání jako pošetilsti — jak mi bylo psáno — to mi zůstává naprosto lhostejným. „Věrozvěst má zapřítí sebe a hlásati nauku Ježíše Krista Ukřižovaného!“ Toť celá má pošetilst: jíti ve stopách apoštolů i našich drahých otců, sv. Cyrila a Metoděje!

POHŘEB. — POVĚRY.

Potkáte-li čínský pohřeb — pozorujete, že někteří z účastníků, oděných v bílých šatech (bílá barva jest v Číně smuteční), nesou papírové koně a lidi, které při pohřbu spalují. Zdá se to býti zbytkem zvyků z dávných

dob, kdy byly při úmrtí podávány za nebožtíka krvavé oběti. V pamětech čínských jest zaznamenáno, že když zemřel císař Hoang-ti (200 let př. Kr.), několik z jeho žen a z ozbrojenců ho následovalo do hrobu a kolem jeho mohyly bylo pohřbeno 10.000 dělníků za živa.

Zvláštní stav hadačů, zvaných „mistři větru a vody“, má za úkol omeziti vliv neblahých duchů. Vzduch, země, voda, jsou prý oživeny nejrůznějšími duchy dobrými a zlými a záleží velice na tom, vésti ty dobré a odvrátiti ty zlé. Potká-li rodinu nezdar a neštěstí, jest to jistě následkem vlivu zlých duchů. — Před vchodem domů jsou často stavěny malé zídky nebo jakési tabule z desek, by bylo zabráněno všemu zlému vstoupiti. — Někdy bývá celý dům přestavěn, jelikož prý byl „otevřen“ nájezdům zlých duchů. Nejapná pověřčivost jde dokonce tak daleko, že jsou nade dveřmi zavěšována malá zrcadla, aby prý zlý duch, spatřiv svoji ohavnou podobu, sám utekl; někde vidávám psáno na těch zrcátkách červenou značku šan, t. j. dobro, blaho, tím jest „dobrý“ vliv zván do domu. — Často spatřuji též nade dveřmi síta z bambusového pletiva, kdo by uhodl jejich význam? Když jsem se ptal, jaký to má smysl, řečeno mi, že síto jest jakoby „mnoho otevřených očí“, kterých se ďábel ulekne a uteče! Malý hoch naší sousedky onehdy onemocněl, a tu hned vztyčeno velké síto na bambusové žerdi vysoko nad dům, a několikrát za den slyšet bylo táhlé, teskné volání, aby prý se syn vrátil, že mu uvařila rýži a vše připravila! Myslí totiž, že v nemoci, zvláště v časté zde horečce, se některá duše potuluje venku, odtud prý nemoc a nesrozumitelné blouznění, proto volána ta duše zpět, když se vrátí, jest nemocný uzdraven.

Důležité jest u Číňana nalézt vhodné místo pro pohřbení; v Číně není hřbitovů, a viděti hroby všude kolem cest a řek, v polích i na úbočích hor a pahorků. Tu často již za života jest volán „mistr větru a vody“, aby našel šťastné místo: hledání, dle pravidel toho podloudného řemesla, trvá často celé dny a týdny a bývá bohatě odměňováno. Nedivno, že nová vláda nankingská přísně zapovídá takové vykořisťování lidské hlouposti. — Pověřčivý lid věří, že když duše zemřelého jest vystavena neblahým vlivům, přijde se jistě pomstít

na živých, odtud to úzkostlivé hledání místa pro mohylu. Duchové zlí a dobří táhnou bez ustání „jako mraky nebo mlhy“ u samé země a hlavní prý jest utvářiti povrch země tak, aby zlým duchům kladený překážky a dobrým duchům usnadňován průchod. O tom jednají nesčetná pravidla hadačů! Pro Číňana není lhostejným, kde vystavěti dům, vykopati hrob, příkop nebo studnu. Stane-li se nějaké neštěstí, jistě nebylo dbáno příkazů hadačství. U měst čínských bývaly stavěny mnohopatrové štíhlé věže, které měly jaksi zachycovati a sváděti blahé vlivy pro obyvatele měst, někde prý ty věže jsou postaveny na hlavě draka, odznaku to blahobytu a síly. Jeden mi známý misionář měl nekonečné nesnáze proto, že před hrobkou matky jednoho mocného Číňana vystavěl cestu a most přes příkop, což prý bránilo blahým vlivům „větru a vody“! Sever jest stranou neblahých vlivů, kdežto dobří duchové přicházejí od jihu. Procházeje jednou horami Kuling, nedaleko města Kiukiang, spatřil jsem na jedné 1200 m vysoké hoře, v jejíž jižní části pohoří, kamennou desku, kolmo na vrchodu postavenou, s tímto tajemným nápisem: „nan u jan u jin šang šeng, t. j. jižní ani mužský ani ženský dobrý duch“. Připadala mi ta kamenná deska s tímto nápisem jako „ruka na rozcestí“, ukazující dobrému duchu cestu do kraje, který se hluboko pod 1000 m vysokými skalními útesy malebně rozprostíral do rozsáhlé nížiny, vroubené na obzoru jezerem P'ong-yang. V duchu jsem si povzdechl a prosil vroucně Ducha Svatého, aby zahřál tyto nesmírné kraje ohněm své pravdy a lásky!

Co v čínském vnitrozemí na prvý pohled zaráží, jest, že je vše v neladu a nepořádku. Číňané, právě na opak než my, nemilují přímých směrů. Úzké cestičky jsou klikaté, běží jak jim napadne, ve stavbě domů na vesnicích žádný směr nebo soulad. Přímý směr jest prý vlastní zlým duchům; vše má být klikaté a oblé, jako proudy „řek a větrů“.

Odtud také ty zvláštní rohovitě ohnuté okraje střech čínských; tím jsou vlivy zlých duchů zachyceny a ohnutými hroty odeslány do prostoru.

Malba čínská nese zřejmé stopy tohoto názoru, vše je mělkých barev a obloukovitých linií. Hadovitý pohyb

je Číňanům vrozený, v jednání jsou zřídka přímí a ten, kdo byl s nimi ve styku ví, jak jest nesnadné dostat od nich přímou odpověď a nelíčenou pravdu . . .

Když evropští inženýři počali stavěti v Číně přímočarné železnice a silnice, došlo často ke krvavým srážkám mezi zřízenci a obyvatelstvem, které se hrozilo, jak možno provrtávati hory a klásti tak ohavné přímé kolejnice přes řeky a rýžoviště, a rušiti tím blahodárné vlivy dobrých duchů. Zajímavost jest, že nás Evropany donedávna nazývali „mořskými cizími ďábly“, (kteří milují tu přímočarnost, vlastní zlým duchům). Jest tu také patrný onen hluboký rozdíl mezi výbojným, vědeckým Západem a trpným, nedbalým Východem, jehož klidný život plyne po dlouhá tisíciletí klidně a nenuceně jako bílé obláčky, zrcadlíci se v klikatých čínských vodách.

TYFON.

Ve východní Asii, zvláště pak na pobřežích Číny, zuří každoročně tyfony (dle čínského čý fong, prudký vítr), které natropí velkých škod. Po několik roků jsem dlel v letních měsících na břehu Tichého oceánu a měl jsem tak příležitost pozorovat ty hrozné větrné bouře. Dům, kam chodíme na krátký odpočinek po vedrech ve vnitrozemí, jest vystavěn na nevysokém kopci nad samým mořem. Střecha jeho byla jednou odnesena a musela býti nahrazena plechovou, těsně a ploše přiléhající. Když přijde tyfon, musí se zavřítí vnější okenice, rovněž plechem pobité, neboť vítr jest spojen s velkým lijavcem, mraky jsou hnány takřka u samé země. Jest pološero, celý dům se otrásá nárazy tyfonu; jednou okna směřující k moři byla s rámcí vtlačena na píď dovnitř! Mořské vlny dosahují neobyčejných rozměrů, tak před dvěma roky v Hong-hongu (anglickém přístavě nedaleko Kantonu v jižní Číně) bylo rozbito mnoho velkých dopravních lodí, jelikož vlny, které vrhal tyfon na skalnaté pobřeží, dosahovaly 30 m výšky; tu jsou všechny prostředky marné. Viděl jsem na 3 m široké hráze, pevně stavěné z kamenných kvádrů, přetrhané bouřlivým příbojem jako slabé nitky.

Obyvatelstvo pobřežních krajů Číny mnoho trpí těmito živelními pohromami. Tak dne 13. října minulého roku v okrese Ning-hai, provincie Chekiang, neobyčejně prudký tyfon přetrhal všechny hráze postavené s velkou námahou během několika let v délce 40 km; v několika hodinách byl celý kraj zaplaven. Starci osmdesátiletí nepamatovali podobné pohromy. Bohatá sklizeň rýže šmahem zničena, asi 400 domů poblíže hrází odneseno, 50 osob utonulo, ostatní stěží zachránili holý život. Po té hrozně záplavě nalezeny četné mrtvoly, částečně ohlodané psy, jichž spousty zde žijí divoce.

Při této příležitosti se projevila láska a obětavost jednoho zdejšího křesťana. Když druhého dne časně z rána houf postižených volal o pomoc, žena našeho křesťana chtěla zavřít dveře, než on ji notně pokáral pravě: „Láska nade vše, milovati budeš bližního svého jako sebe samého!“ Šel otevřít dveře dokořán a přijal tolik ubožáků, co místa stačilo. Nedaleko domu bylo viděti dravý proud, odnášející střechy, stoly a lůžka, kterých se tonoucí chytali. Náš dobrý křesťan, který jest strážcem tamější malé kapličky, rychle jí otevřel a poskytl tak asi sto pohanům přístřeší, vyprázdnil své truhlice, aby ošatil polonahé trosečníky a přikázal své ženě, by připravila rýže pro všechny. V jednom dni byly tak spotřebovány všechny zásoby rýže, nastrádané po několik měsíců, druhého dne nastal půst pro všechny, náš křesťan sám již ničeho neměl. Teprve třetího dne, když vichřice a lijavec poněkud se zmírnily, bylo možno vyjít. Katolická kaple byla tak pro ubohé pohany pravou Noemovou archou, venku bylo všude spoust jako po potopě, mrtvoly lidí, bůvolů, koz, vepřů, slepic, trosky domů, nábytku a nářadí.

Četní uprchlíci našli přístřeší u svých příbuzných, jiní vystavěli na místě záplavy bídne, slaměné chatrče, postrádající však naprosto všeho. Zatím bohatí kupci a usedlíci v okolí zvyšují cenu rýže, aby získali z bídy jiných. Toť pohanství, které jest vrozená sobeckost. — Nejednen náš „křesťanský“ válečný „keťas,“ tu pozná sám sebe, rovněž ty dobré a obětavé duše, milující a podporující tehdejší „České srdce“.

ČÍNSKÝ PROTĚJŠEK SV. VÁCLAVA.

Letošního roku se pořádají v naší drahé osvobozené vlasti slavnosti tisícího výročí mučednické smrti sv. Václava, jehož jméno jest známo a ctěno po celé zeměkouli, neboť světová církev ho ctí jako světce a vzor věřících. Sv. Václav jest naším národním světcem, „kterého mají všichni rádi“ a který jest neodlučitelný od českého národa. Tím smutněji působí, že některé „národní spolky“ se za sv. Václava stydí a jím pohrdají, že prý pro národ ničeho neudělal! I zde v daleké cizině se o tom mluví, a k naší cti to není. —

Čínský národ rovněž ctí jednoho prince z císařského rodu, který za svou víru položil život a byl popraven blízkým příbuzným. V 16. stol. po Kr. žil na čínském dvoře jeden princ jménem Su-non, bratranec císaře K'ang-ši. Byl velmi bohatý, třináct jeho synů mělo nejvyšší úřady v říši; celá jeho rodina s vnuky a pravnuky čítala více než osmdesát osob, kterým sloužilo tři sta služebníků. Jeho pozemky pokrývaly několik tisíc hektarů a byly jako malá država.

Třetí syn prince Su-nona, jménem Su-eule-t'in, se vyznamenal svými zásluhami a byl povolán ke službě v císařském paláci. Byl velmi vzdělaný a jsa zvyklý práci, rád hloubal o různých záhadách. A hle! Jednoho dne jeho dobrý anděl mu dal nalézti knihy o křesťanské nauce, které princ dychtivě četl a jeho oči se otevřely velkému světlu pravdy.

Následujícího léta byl na venkově, kde se setkal s misionářem P. Parenninem. Rozhovorem doplnil své vědomosti o křesťanství, mnohé se mu osvětlilo; po návratu ke dvoru žádal u misionáře P. Suareza křest svatý. Než misionář byl opatrný, ne že by pochyboval o pravosti jeho smýšlení, ale bál se, že okolí, bohatství a pocty snad zviklají rozhodnutí princovo. Proto žádal, aby ještě posečkal a zatím se snažil obrátiti své příbuzné, aby tak mohl žíti v prostředí křesťanském. Šlechtický čekatel nepozbyl důvěry a podjal se obrácení své rodiny. Trvalo to celých devět let, co pracoval den co den, vysvětluje nauku křesťanskou a odporuje všem nástrahám a rozkoším, překážejícím jeho rozhodnutí.

Byl konečně pokřtěn s celou rodinou a dostal jméno Jan. To jest ten slavný a hrdinný čínský princ Jan.

Po křtu svatém jeho horlivost neznala mezí. Ve svém paláci dal postavit kapli, kam často zval misionáře, aby sloužil mši svatou a podával svaté přijímání jemu a celé jeho rodině. Zatím jeho bratří a příbuzní rovněž přistoupili na víru a také více než polovice ze tří set služebníků přijala křest svatý.

Dva z třinácti synů Su-nona zanechali v církvi čínské nejslavnější památku, a to Lei-še-šeng (šestý) a Ou-eul-čeng (dvanáctý). Oba byli vysokými úředníky při dvoře a vyznačovali se svatou odvahou bez jakýchkoliv ohledů lidských. Byli pravými apoštoly a šířili ve svém okolí známost a úctu k sv. náboženství. Jakmile se dověděli, že některý hodnostář jest proti křesťanské víře, ihned šli k němu, vše mu vysvětlili a odůvodnili, a tak činili z nepřátelů křesťanství jeho přátele a přívržence.

Císař K'ang-ši, který patří k nejslavnějším čínským císařům, a kterého misionáři Schall a Verbiest naučili též západním vědám, zvláště matematice a hvězdářství, byl nakloněn křesťanství a přívětivým okem pozoroval, že četní z předních zástupců říše přistoupili ke křesťanství. Bohužel však bratr císařův, Yuen-čeng, choval zarytou zášť proti křesťanům a občas projevoval své pravé smýšlení; než chování císařovo ho nutilo k vyčkání.

Po několika letech nastoupil Yuen-čeng na trůn po svém bratru, pod jménem Yong-čeng. Jeho vláda byla zákáznosná křesťanství. Pronásledování počal proti dvěma bratrům: byli obžalováni, že se tajně scházejí s jinými dvořany (kterým vysvětlovali křesťanskou nauku), byli sesazeni se svých hodností a vypovězeni do vyhnanství do Si-ning v Mongolsku; to znamenalo hanbu, bídu a zničení. Hrdinní vyznavači neváhali ani okamžik a odešli s radostným srdcem do vyhnanství; princ Jan zajisté uvažoval, jak jeho sv. ochránce sv. Jan podobně trpěl vyhnanství, pro svědectví Ježíšovo, na ostrově Patmu. Vyhnanství je neodloučilo od Krista, naopak je k Němu přiblížilo. V Si-ning poznali svatého misionáře P. Monrão, který doplnil jejich vědomosti o víře a je pokřtil. Nato všichni horlivě kázali víru

okolním pohanům; za nějaký čas velký počet okolních obyvatelů se stal křesťany, vystavěn kostel, takže křesťanství kvetlo v zemi jejich vyhnanství.

Císař, dověděl se, co se děje, hněvem se rozpálil, povolal oba vyhnance do Pekingu a vsadil je do žaláře, určeného pro největší provinilce. Často se psává o čínských vězeních, která obsahují souhrn všech muk. Nad vstupem do žaláře jest namalována hlava zuřícího tygra, toť odznak! A tam úpěli císařští princí, vychovaní v přepychu a blahobytu, byli podrobeni krutým výslechům a slyšeli konečně ortel smrti, která učinila konec jejich mukám. Pronásledovatelé jsou vždy stejně krutí, bezmocní a nevědomí. — Nepřátelé křesťanství u dvora popudili zatím císaře Yong-Čenga proti všem ostatním křesťanům v rodině prince Jana, všichni byli vypovězeni do mongolských pouští, všichni těžkými řetězy spoutáni, i ženy a děti, ba pronásledovatelé zašli tak daleko, že i novorozenci byli svázáni řetízky a tak již od narození na ně kladena kletba pro křesťanské jméno! Hlavní členové této vznešené rodiny byli vhozeni do vězení, kde po dlouhá léta hnili takřka za živa. Jedinému z nich, princí Janu, který první přijal jho Kristovo, bylo popřáno pouze jednou přijmouti Božského Spasitele ve svatém přijímání; kdo pochopí a vypoví radost a štěstí tohoto svatého přijímání vyznavače a mučedníka Kristova? Po několika letech zemřel v žaláři, svém živém hrobě. On-eul-čen, dvanáctý syn prince Jana, byl stát, když ani hrozby, ani sliby císařovy nebyly s to odvrátiti mladého prince od předsevzetí zůstatí věrným Bohu a církvi katolické. Potom, ze zášti k hrdinnému křesťanu, i po jeho smrti dali mrtvolu spáliti a popel rozsypati na rozcestí.

Na konec vlády císaře Yong-čenga neočekávaný projev milosrdenství osvobodil zbylé členy rodiny prince Jana okovů, ale nedovoleno jim opustiti mongolské vyhnanství. Čínský kněz P'an je šel tehdy navštívit a ku podivu! — Zůstali všichni tak horliví a zbožní ve své bídě a opuštěnosti, jako za dnů blahobytu a slávy! Tato krásná rodina, podobná svým utrpením rodině Jobově, než mnohem šťastnější v duchu Kristově, nikdy nedosáhla spravedlnosti zde na zemi, ale jest příkladem a důkazem, jak Kristus všude vládne a

vítězí, a čekala, až se všem dostalo koruny, slíbené těm, kdo trpí pronásledování a soužení pro království Boží.

NOVOROČNÍ BLAHOPŘÁNÍ.

V Číně se slaví nový rok koncem našeho ledna a začátkem února. Nyní máme zimní prázdniny, děti jsou doma, kde se oddávají novoročním radovánkám, které trvají několik týdnů. Křesťané přicházejí nyní s blahopřáním k novému roku. Dle čínského, pai-nien t. j. „klaněti se na nový rok“, jelikož v rodinách blahopřejí děti rodičům „na kolenou“, rovněž se chodí na nový rok klanět modlám do pagod. Moji zdejší křesťané přišli s velikou radostí ráno na mši sv., kterou jsem obětoval za ně, načež mi přáli šťastného nového roku; křesťané a křesťanky odděleně. Přinesli malé dárky, drobné pečivo z rýžové mouky, zabalené v červeném papíře (znak radosti), kousek masa, nebo několik vajec. Tak vypadá čínská koleda, ani jsem však nekoledoval. Než v Číně je takový zvyk, že nikdy nelze přijíti s prázdnou za podobné okolnosti. Po blahopřání se křesťané usadili v mé prázdné škole, popíjeli čaj a jedli k němu drobné zákusky, které jsem jim koupil za jeden dollar. Dostal jsem právě před několika dny malé obrázky čínské, což jim způsobilo velkou radost. Jsouť ti moji dobří venkované povahou jako dobré, prosté děti. Mají ovšem dosud nejednu „pohanskou“ vadu, která však není řídkou ani v našich „křesťanských“ krajích a má počátek od Adama.

Zítřka je popelec. „Masopustu“ v Číně — chvála Pánu Bohu — dosud žádného neznají. Křesťané mají rádi kostelní obřady a dlouhé modlitby, které střídavě zpívají (muži a ženy) často až k ohluchnutí. Zpěvu kostelního zde žádného není. Bohužel, zdá se mi, že se zbožnost často projevuje jen zevně: myslí, že čím více křičí, tím jsou vroucnějšími. Proto často a často kážu ve smyslu: „Království Boží jest ve vás.“

CÍRKEV A NÁRODOVÉ. — ČÍNSKÝ STUDENT.

Mnoho se mluví nyní o „probuzení barevných národů“, bohužel, to probuzení se neděje bez krveprolití, jak pravil náš Palacký, že každý nový národ se musí zapsati do dějin krví. Veliká Čína, která rozlohou a početností obyvatel se rovná celé Evropě, jest již po osmnáct let zmítána občanskými válkami a revolucí a teprve v posledních měsících zavládl klid; kéž by byl trvalý! Turecko, Persie, Afganistan, Indie nastupují nové cesty. Japonsko je již dávno předešlo.

Jak se chová církev k těmto novým národům? Jsou matkou národů, vychází jim s otevřenou náručí vstříc a dává toho neklamné důkazy. Pohledme zpět do své vlastní minulosti. Zdaž to nebyl Řím, který zachránil náš národ tím, že potvrdil a ochraňoval naše slovanské věrozvěsty sv. Cyrila a Metoděje, bez nichž bychom podlehlí německé záplavě jako bratrští polabští Slované? — Poslední dobou teče krev po ulicích Bombaye a Kalkuty, církev však již před lety uznala, že Indové jsou schopni samosprávy, vysvětlivši několik indických biskupů. Když válečné lodi všech mocností křížily čínskými vodami, církev uznávala samostatnost a rovnocennost Číny s ostatními národy a projevila svou důvěru čínskému národu tím, že nejvyšší hlava církve vlastní rukou vysvětila 28. října 1927 šest čínských biskupů ve velechrámě sv. Petra v Římě. Církev jest si vědoma svého světového poslání, které věrně plní přiváděním národů ke Kristu. Nezalekla se divokých národů, kteří povalili říši římskou, naopak vytvořila z nich nynější „kulturní“ národy evropské. Tak jde nyní důvěryplně vstříc barevným plemenům.

Všichni křesťanští národové mají své zástupce-misionáře ve velkém díle šíření víry a budování světové církve. Jejich posláním jest na prvním místě vytvoření domorodého kněžstva u nekřesťanských národů, které bude působiti dále jako kvas v těch nesčetných davech, zvláště ve východní a jižní Asii. Tak na př. seminář naší Společnosti v Kasling (prov. Chekiong) vychoval během 25 let svého trvání 60 kněží, z nichž jeden jest prvním z čínských biskupů (Msgre Hou).

Jedním z důležitých bodů jest též získati inteligenci

pohanských národů. Jak známo, jest velký počet studentů východních národů na evropských universitách. Před třemi lety, na podnět Říma, byl zřízen v Paříži „Útulek studujících Dálného Východu“ (ulice Hallé č. 13), který převzal P. Jos. Mollat (ze Společnosti zahraničních misí pařížských). V útulku bylo již přijato 100 studujících z Číny, Japonska, Siamu, Annamu atd. a za skrovný peníz jsou jim umožněny studie na Západě. Třeba poznamenati, že svědčí o velké rozšafnosti zakladatele a církevních kruhů okolnost, že nečiněn žádný rozdíl při přijímání studujících nekřesťanů.

Východoasijsí studenti jsou neobyčejně bystří a rovnají se studentům evropským, ba v mnohém je předčí. Jeden z nich, Vu Ngonk Ang (Annamita), byl právě prohlášen doktorem lékařství s výborným prospěchem. Předseda zkušební komise, pařížský dr. Balthazar, mu pravil: „Blahopřeji vám, pane, zvláště, že jste z nejlepších a nejschopnějších mých posluchačů tohoto roku a nepravím jen z posluchačů cizích, ale ze všech.“ Před třemi roky jeden Číňan, Sin Čáo Pao, obdržel cenu mezinárodní akademie hayské a jest nyní profesorem na universitě v Nankingu. Loni jiný Číňan dobyl skvěle doktorátu věd. Jeden Annamita byl prvním při zkoušce na Centrální škole pařížské; dcera bývalého císaře Annamu dobyla první ceny na Zemědělské škole. Asijsí studenti jsou zvláště četní na fakultách právnických a lékařských. Svou pílí činí nejen radost svým profesorům, ale také čest svým zemím, jsou též velmi střídmí a uctiví, v čem by mohli býti často vzorem studentům jiným. Bohužel, nebývají pochopení a trpívají často chladným chováním svých druhů. Východané jsou právem hrdi na svou tisíciletou vzdělanost, která je vytvořila takovým, jací jsou, s výtečnými vlastnostmi; co hledají na Západě, jest hlavně příučení se moderním vědám. V hodnotách duševních a společenských nás často předčí.

Zřízení Útulku pro východoasijské studující v Paříži jest krásným činem nezištné dobročinnosti a krokem k sblížení Východu se Západem. Nelze stále říkati s Kiplingem: „Východ jest východ, západ jest západ, oba se nikdy nesetkají.“ Setkání jest možné — a nutné pro světový mír — a má se díti hlavně na poli duchov-

ním, ve všennárodní rodině všeobecné církve, která slučuje všechny v pravém bratrství, aniž by setřela jednotlivým národům jejich vlastní ráz, který naopak pěstuje a chrání, jak dějiny svědčí.

Naše Československo jest kulturně i zeměpisně jakoby mostem mezi Západem i Východem, a Prozřetelnost nás snad pověří velkým úkolem na Východě, odkud nám přišlo světlo svaté víry.

PROČ SE BOJÍTE, MALOVĚRNÍ? — URAŽENÉ HLAVY MODEL. — KŘEST.

Život misionáře se podobá plavbě na moři. Někdy plyne vše klidně, jak na lesklé hladině, jindy opět ve větru a bouři, nebe zatemněné, kolem všude hrozivé vzdouvání a zrádné propasti. Božský Spasitel si vyvolil první své apoštoly z rybářů, a první kázání evangelická jsou neodlučitelná od ložky a od zrádného živlu vodního; mnohé události ze života Božského Mistra a apoštolů na moři (jezeře Genezaretském) jsou náznačné a velmi poučné. Tak má misionář vždy slyšeti slova Spasitelova tonoucím Petrovi: „Malověrný, proč jsi pochyboval?“

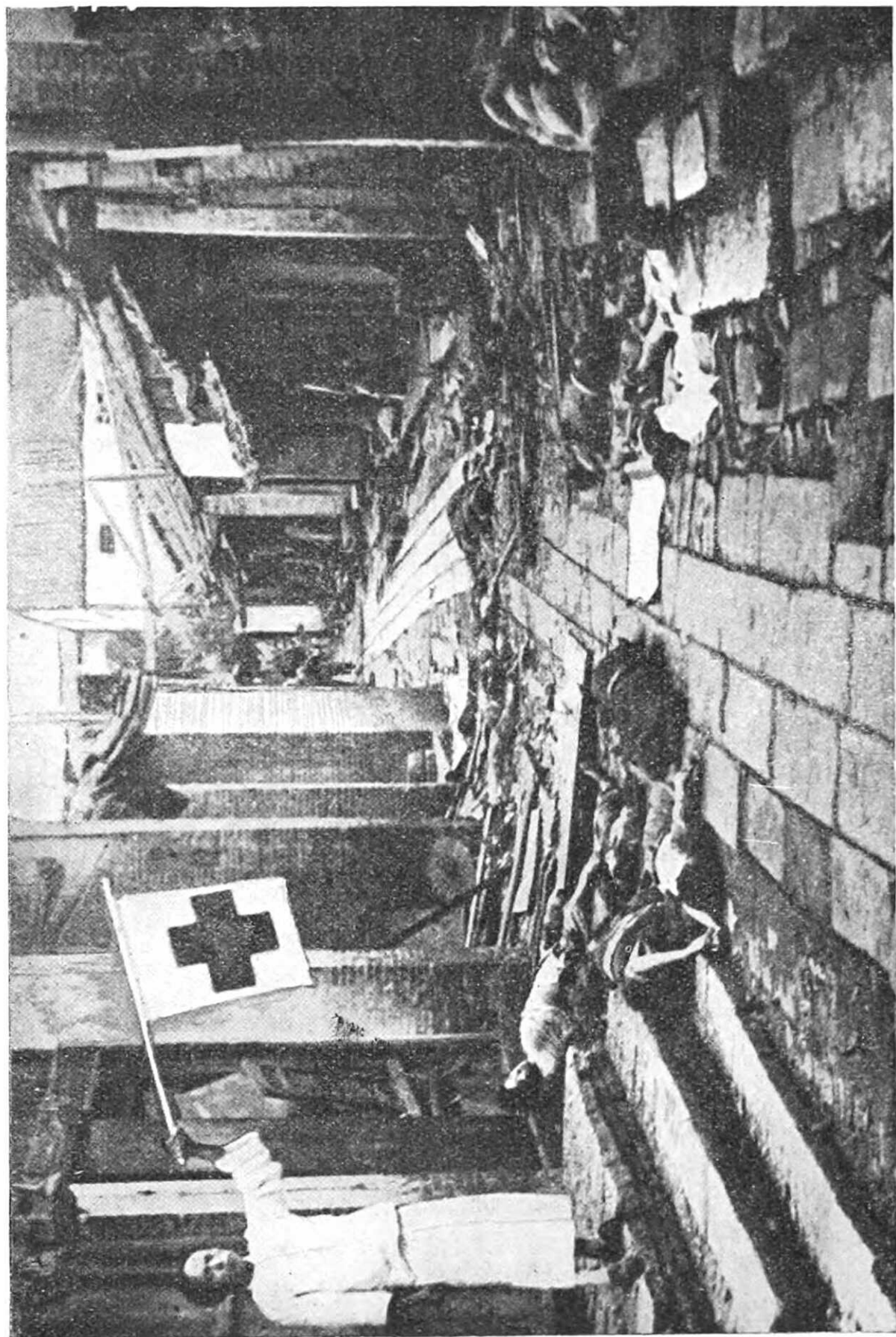
Během posledních dvou let prožívali misionáři v Číně často velmi těžké chvíle, nejednou se zdálo býti vše ztraceno a hmotně tomu tak mnohdy bylo, když kostely a misijní domy byly vyloupeny, vypáleny neb obsazeny revolučním zbolševisovaným vojskem. A po takové bouři nastal klid, kterého nikdo nečekal, jakoby na slova Spasitelova rozbouřenému moři: „Mlč a utiš se!“ Církev svatá, proti které znělo všude v Číně hrozné heslo: „Vyhubit!“, jest opět v rozkvětu, zaceluje své rány a jest po přestálé bouři krásnější než dříve.¹

V neděli dne 3. března 1929 jsem byl v osadě Tseulin-wang-kia, vzdálené od Tzekiangu 15 km. Mám tam školu, ve které se učí 15 žáčků katechismu, modlitbě a čínským značkám. Třeba předeslati, že celá osada se obrátila ke katolicismu asi před 15 lety; tehdejší zdejší misionář (P. Smits, holandský lazarista) žádal od

¹ Později vzplanuly nové boje.

nově obrácených katechumenů, aby roztloukli své modly a přinesli jejich hlavy do Tzekiangy; uposlechli na slovo. Jaký to byl tehdy poplach, když ti horliví novokřesťané nesli hlavy svých bohů misio-náři! V pohanských vsích cestou se jich lidé ptali, jak se odvážíli uraziti hlavy modlám, načež se jim dostalo případné odpovědi: „Vždyť nejsou k ničemu, jak vi-díte! My se klaníme jedinému pravému Bohu, Stvořiteli nebe i země.“ Tamější křesťané obrátili svou pagodu (pohanský chrám) v kostel, a na místě, kde stály ohavné, nehybné sochy, stojí nyní oltář Boha živého. Tam mi bylo již několikrát popráno sloužiti mši svatou. — Když však jsem tam přišel před dvěma lety v revoluční vichřici, přišlo pouze několik křesťanů; víry nezapřeli, ale byli velmi sklíčení těmi trampotami. Na nástěnných kalendářích minulých let (v Číně se užívá jednoho listu po celý rok, s obrázkem uprostřed, přilepeného na stěnu), světcům a světicím „vylopány oči“, pouze ďábla na obrázku posledního soudu se pohané ne-odvážili dotknout! — Zatím jsem dal kostelík opravit (nákladem asi 80 dolarů, jednu zeď a trámův bylo nutno obnovit), a několikrát jsem tamější křesťany navští-vil, zřídil loňského roku školu, což dodalo křesťanům od-vahy a působilo nemalým dojmem na pohany. Oni sly-šeli stále, že bude církev vyhubena, ona však stále stojí a více rozkvétá! V neděli 3. března mi bylo dopráno uděliti v bývalé pagodě v Tseu-lin-wang-kia deset křtů svatých, bylo to jako znovu vzkříšení církve svaté v tom kraji.

V sobotu ráno, dne 2. března, jsem se tam vydal; vše potřebné ke mši svaté a příkrývku na noc mi vezli na tra-kaři. Hadovitá stezka se vine pahorkovitým krajem, na vrcholcích se začínají nesměle zelenat malé boro-vé lesíky, což jest v Číně vzácností, jelikož zde lesů není, jsou mýceny, ze strachu před tigry a z po-třeby drahého paliva. Bylo se nám přepraviti přes dvě povodní široce rozlité řeky. Ke 3. hod. odpoledne jsme dospěli a o 4. hod. jsem mohl poobědvat. Zatím se spustil prudký dešť, hnaný zuřivým větrem. Večer jsem zkoušel novokřtence, kteří výborně doslovně odříká-VALI celý katechismus a dávali jasné odpovědi na všechny otázky. Poznal jsem, jak věrně spolupůsobili s milostí

Po explozi cantonské bomby bylo v jedné ulici Nanningu v Číně nalezeno 26 mrtvých a 36 raněných.

Boží a vroucně si žádali křtu svatého. K večerní modlitbě zvonili, vlastně bili kusem dřeva na veliký zvonec (nehybný a bez srdce), jaký lze spatřiti v každé čínské pagodě.¹ Vydává divný tlumený zvuk, jakoby přicházející z neznáma. — V misii Tzekiang, kde bydlím, jest v sousedství pagoda, kde denně večer tak zvoní; po dlouhou dobu jsem nedovedl uhodnout, odkud zvuk přichází, měl jsem po několik měsíců za to, že ty duté tóny doléhají z druhého břehu řeky, u které stojí naše misie. Po růženci a večerní modlitbě mi křesťané vyprávěli příběhy ze svého života. Zvláštní důraz kladli na to, že jim P. Bůh žehná na rýžovištích i v rodinách, což uznávají i okolní pohané, kteří jsou jaksi účastní tohoto požehnání a přijdou prý zítra P. Bohu poděkovat.

V noci se nečas zhoršil, počal padati sníh s malými ledovými kroupami. Unaven jsem ulehl v jednom koutě na desky, přikryté trochou slámy, a usnul jako do vody ponořen. Po nějaké době jsem procitl, jelikož skulinou ve střeše vítr smetal sníh a krupky do mého kouta; natáhl jsem pokrývku přes hlavu a přemýšlel o tom, že není nic nového pod sluncem; zasmál jsem se podivné shodě okolností. Právě před 11 lety (2. března 1918) jsem byl v koňském vagoně, vezli nás tehdy „transportem“ z Marmarošského Sihotu přes Karpaty do Haliče, padal rovněž sníh, vagon se cestou v noci otevřel, takže jsme ráno s pokrývek setřásali navátý sníh. Při vzpomínce té jsem opět usnul. Po chvíli jsem byl však znovu probuzen, něco se mi hýbalo pod hlavou; byl to potkan, který prováděl své noční rejdy; řekl jsem mu uctivě, aby šel tančit své balety jinam, on poslechl a již se nevrátil.

Ráno při studeném vstávání jsem uvažoval, že ten nečas zabráni mnohým přijíti do kostela, který jest za osadou. Notně jsem se však zklamal; přišli nejen všichni křesťané, nýbrž i velký zástup pohanů ve svátečních šatech, ženy a dívky v pestrých oblecích, majíce umělé květy ve vlasech; šátků nebo klobouků zde nenosí. Se širokých, plochých deštníků z olejovaného papíru setřásali tající sníh, po kamenné dlažbě zněl klapot

¹ Pohané věří, že na každý úder jest vysvobozena jedna duše z podsvětí.

„ozubených“ střevíců, které jsou nezbytny k chůzi za deštivého počasí.

Kolem desáté hodiny počato ranní modlitbou, načež zpívána loretánská litanie a část katechismu. Měl jsem za to, že pohané přišli ze zvědavosti a že budou hlucheti, jak tomu bývá jinde, což nemálo ruší modlitby, kázání a obřady. Zde však pohané přišli jako „věřící“! Klečeli jako ostatní křesťané, pozorně sledovali krásné obřady křtu desíti mladíků, poslouchali kázání, které bylo přirozeně o křtu sv., o víře, naději a lásce. Kéž těch několik zrnek Slova Božího vzklíčí a přinese svým časem plod v srdcích těchto pohanů, stojících již na prahu církve! Na úmysl ten jsem se modlil při mši svaté, rovněž tak všichni křesťané, z nichž jest jeden zvláště horlivý, pravý světec, jemuž připisují celý úspěch; já jsem pouze ubohým a často neužitečným nástrojem. Číňanům není v kostele dlouhá chvíle, milují církevní obřady a rádi se modlí své dlouhé, dvojsborově zpívané modlitby. Novokřtělci přistoupili ke sv. přijímání. Kolem poledne obřady ukončeny. Po díkůvzdání zapalovali v přední části čtverhranného nádvoří bývalé pagody spoustu prachových nábojů, jednak růžencových druhů žabek, jednak jednotlivé, asi jako patrony, které vyhazovány do vzduchu, s velkým třeskotem vybuchovaly. A svou radost projevovali tak nejen křesťané, nýbrž i pohané, říkajíce, že přišli poděkovat P. Bohu za Jeho dobrodiní! Pálení prachových petard má v Číně velký význam, když pohané prosí nebo děkují modlám, jsou nezbytné; rovněž tak při dosti učinění uražené cti; uražený obyčejně žádá v náhradu pálení petard před svým domem, nebo při velkém zneuctění, po celé ulici, čímž jest čest veřejně napravena. Tím větším dojmem na mne působila účast pohanů při našem slavném křtu. Po mši sv. zapáleny dvě řady červených lojových svíček před oltářem, z nichž část rovněž obětována pohany.

Odpoledne jsem prožil ve sladké společnosti mých novokřtělců, z jejichž očí zářila radost očištěných duší a radost ta se přelévala do mého překypujícího srdce. Všechny rozkoše světa nevyváží oné hluboké radosti, kterou jsem zažil onoho dne ve staré, zaprášené pagodě, přeměněné v kostel; prudký severák a sněhová vánice

jako by byly zvyšovaly ještě to vnitřní teplo. Ta má nová desetičlenná rodina se tlačila kolem mne, opakovali si svá křestní jména, která jsou pro naše novokřtěnce obyčejně jména apoštolů, jejichž ochraně doporučujeme tyto útlé květinky na zdejších dalekých záhonech církve. Dal jsem každému nástěnný obrázek sv. Josefa, pěkný růženec a čínské modlitební knížky (pro každého asi za půl dolaru křestních dárků), koupil jsem večer mísu oříšků a tu bych vám přál vidět to radostné záření očí mých malých Číňanek!

Celý ten krásný den se všemi okolnostmi se mi zdál býti utěšeným a významným. Holandský předchůdce získal osadu, přeměnil pagodu v kostel, jeho český nástupce ji opravil a s pomocí Boží zvýšil poněkud počet křesťanů. Budovatelé církve za mořem pracují bez ohledů nebo nároků, cílů politických, kladou zde prostě základy církve a připravují cestu čínským kněžím a biskupům. Dábel sice jim činí mnoho překážek a obtíží, které však nejsou, leč jako ta sněhová vánice, běžící kolem pagody, vyrvané ďáblovi a které nezabraňují pohanům vstup do svaté, obecné církve. Misionář sám zažije nejednu trampotu, která však jest pouze jako trochu zimy, únavy, sněhu na hlavu, nebo jako ten noční potkán. Božský Spasitel nám dal ujištění, že brány pekelné církve nepřemohou, a mně po celý ten den zněl v duši ohlas naší národní písně: „Marné vaše proti nám jsou vzteky!“

Druhého dne se nebe vyjasnilo a jižní slunce rychle vypilo sníh a vysušilo stezky. Po rozloučení a slibu brzkého shledání jsem se vracel do Tzekiangu. Vzduch, vyčištěn sněhovou bouří, byl jasný a jako zvětšovací sklo přibližoval vzdálené hory, pahorky a vesnice. Ne-daleko Tseu-lin-wan-kia se klade velká, 8 m široká silnice, vedoucí z hlavního města Nanchang do sousední provincie Fo-Kien. To jest ve vnitrozemí jediný a první zjev moderního světa. Na části silnice již jest zavedeno automobilové spojení. — Na chatrné loďce nás přepravil převozník přes dvojí rameno řeky. Kolem plynuly čínské loďky, jejichž kolmé plachty se zdály býti složená křídla obrovských motýlů. Čistým, zářivým nebem brázdila klínová stáda divokých husí, jichž celá hejna štěbetala na písčitých ostrovech uprostřed

řeky; vracely se z jižnějších krajů, kam byly odlétly v listopadu minulého roku, míříce k severu, do sibiřských plání, aby tam v letních měsících vyseděly své mladé. Připadali mi ti poslové jihu jako znamení vracejícího se života a nezdolné naděje.

CHOROBA. — ŠKOLNÍ STAROSTI A RADOSTI. — SV. JAN NEP. PATRONEM V ČÍNĚ.

Dnes, 10. května, jsem obdržel poukázku z 5. dubna 1929 od Živnostenské banky v Praze na 3000 Kč (88.87 dollarů), zaslaných prostřednictvím Yokohama Specie Bank přes filiálku v Hamburku. O obdržení posledních 148 dollarů jsem Vám již psal. Jak Vám za to vše poděkuji? Cítím se až příliš nehodným té pozornosti a lásky, ale jest to pro P. Boha a vynasnažím se všeho využití ve prospěch a šíření sv. víry! Posledně jsem hrubě napsal rozvrh svých výdajů a příjmů. Račte vysloviti mým jménem co nejsrdečnější dík těm šlechtným dobrodincům, kterým P. Bůh stonásobně odplatí. Naše děti ve škole se denně za ně modlí růženec.

Mám zato, že jste zatím dostal ty články o křtu v bývalé pagodě, o čínské zdi a princí Janovi; příště Vám opět něco pošlu z misií. Včera byl svátek Nanebevstoupení Páně, který jsme radostně a skrovně oslavili, měl jsem 16 sv. přijímání, mých školáčků, mezi nimiž několik prvních; zde v Tzekiang nejsou křesťané příliš početní, zato však horliví, na májovou pobožnost chodí četní. Nyní mají pilno v rýžovištích, napršelo v tyto poslední dny, tak se rýže začíná řádkovat v zatopených polích, jako ve velkých zrcadlech, kterým ty tenoučké stonky rýže dávají zelený nádech. Voda v řece, u které stojí naše misie, rovněž stoupla asi o 2 m, takže loďky více plují a obchod je živější. V jarních měsících zde plaví s hor velké vory, zvláště bambusu, jehož tyče dosahují až 6 m, který slouží k hotovení nejrůznějších nástrojů a náradí, zvláště židlí a nízkých lehátek, skoro nezbytných v letních vedrech. Moskyti již začínají píchat a vedra se již hlásí; největší však jsou kolem letního slunovratu a v srpnu. V tu dobu člověk tak zmalátní, že není schopen žádné vážné práce; štěstí ještě,

vyvázne-li jen s tím stálým pocením. Loni jsem dvakrát vážně onemocněl. Na nemoc musíme být zde připraveni, jest stále ve dveřích. Tak předevčírem jsem měl náhle velmi prudký záchvat horečky, na jídlo ani pomyslení, vlastně jsem nevěděl ani, co se mnou se děje. Celý den jsem létal v aeropláně, vlastně konal samé pády; měl jsem za to, že jsem byl vyslán od nás z ČSR. k pohřbu maršála Focha do Paříže (o němž jsem četl v jednom francouzském časopise), než letadlo mělo stále srážky s jinými a vězelo více v zemi než ve vzduchu. V noci nato jsem měl stále dojem, že někdo rozbíjí naše dveře. Poslední dobou tudy táhlo totiž vojsko, které chtělo mocí obsadit dům a kostel, po tři dny tu prošlo asi 10.000, bylo to stálé pření a „zápasení“, abych uchránil školu a kostel, z kterého by učinili pravý chlév. Mnozí vojáci, nasáklí bolševismem, mi hrozili a nechtěli slyšet mých důvodů o škole, jejíž žáků bych neměl kam uložit. To byly tři perné dny a v té horečce jsem je znovu prožíval. K tomu se pojilo kruté bolení hlavy, zvláště její zadní části. Myslel jsem již, že se z toho vyklube opět nějaká úplavice. Díky P. Bohu, přešlo to bez následků. Zde si nemůže člověk činit velkých plánů do budoucna, takřka „dvojnásobně“ třeba říkati, jak píše sv. Jakub: „Bude-li P. Bůh chtíti, tam a tam přijdeme a to a to uděláme.“ Jediný úpal sluneční nebo takový záchvat horečky může „snadno a rychle“ ustlat do hrobu.

Tak tedy, „bude-li vůle Boží“, půjdu zítra do Tseoulin-wang-kia, kde jsem měl 3. března t. r. 10 křtů svatých; objednal jsem si trakař (zde není automobilů, ani kočárů nebo vozů!) a jednoho nosiče, který mi bude zároveň sloužit za kuchaře. Musím navštívit své novokřtěnce a vyzkoušet ve škole, jak se učili za ty dva měsíce. Díky P. Bohu, měli tam výborného učitele, bývalého seminaristu, původem z jedné staré křesťanské rodiny, který tam svým příkladným životem a stálým poučováním víru takřka sází a neustále zalévá.

Před týdnem jsem byl v jiném vzdáleném tržišti, kde jsem rovněž založil školu, před dvěma lety jsem tam byl zaopatřovat v noci stařenku, jejíž syn byl odpadlík, který nyní, zajisté díky prosbám své matky, svěťice, se obrátil po devíti letech bloudění. Příště Vám napíši,

co jsem tam zažil radostí. Božský Spasitel praví, že „slyšíš vítr, nevíš však, odkud přichází, ani kam jde“, tak jest tomu ve světě duší, ta obrácení, horlivost, svatost, jsou působeny vanutím Ducha svatého, jehož účinky pozorujeme, stojíme však zamyšlení, nechápajíce jejich hlubokých a tajemných příčin.

Dne 16. května budu zvláště vzpomínat na Prahu a jejího slavného mučedníka sv. Jana Nepomuckého, který jest nyní též druhým patronem hlavního města čínského Nankingu. On jest se sv. Václavem slávou našeho národa, jehož jméno roznesli do končin světa. Letošní výročí jeho blahoslavení a smrti sv. Václava budou zajisté slavná a jeví se o ně nemalý zájem v cizině. Budete-li mít příležitost zajeti do Prahy, račte se laskavě za mne pomodliti u hrobů těchto našich sv. mučedníků, u kterých jsem naposled klečel před desíti lety.

ČÍNSKÁ ZEĎ.

Často se mluví o „čínské zdi“, hlavně jako znaku uzavřenosti nebo překážek mezi jednotlivci, nebo stavy a národy. Skutečná čínská zeď jest ochranný pás hradeb v severozápadní Číně, na hranicích Mongolska, kterým se Čína chránila proti nájezdům divokých národů. Číňané ji nazývají Wan li čang č'eng, t. j. zeď dlouhá 10.000 lí, což by bylo asi 5000 km; ona však má ve skutečnosti jen 3300 km délky; na mnohých místech je dvoj- až trojnásobná; počítáme-li průměrnou výšku zdi jen 8 m a šířku 6 m, shledáme, že celé to ohromné zdivo dává 160,000.000 kubických metrů! Zeď byla počata v 1. stol. před Kr. císařem Še-hoang-ti, který ke stavbě poslal milliony dělníků, z nichž statisíce zahynuly při té těžké práci. Ve zdi zřízeny bašty a u bran vojenské tábory s posádkami, kolem nichž vznikla tržiště a města. Chránění touto zdí proti divokým Mongolům, Číňané se více sjednotili a upevnili uvnitř a když veliký Džendžis-khán dobyl Číny, a tím ochranná zeď pozbyla významu, bylo tomu již čtrnáct století, co chránila Říši středu!

Čínská zeď byla často opravována a nynější její tvar jest z V. stol. po Kr.; části severně od Pekingu jsou

z 15. a 16. stol. Zub času, nepohody a zvláště výstřední podnebí mongolské, kde po vedrech náhle přichází mráz, notně zeď ohlodaly, takže na mnohých místech v poušti zůstaly jen rozvaliny; severovýchodní část jest dobře zachována, základy jsou z kamenných kvádrů, hliněný střed pečlivě obložen cihlami, po obou stranách cimbuří vroubí širokou hradbu. Jest obdivuhodno, s jakou houževnatostí zeď byla postavena; vystupuje na vrcholky 2000 m vysoké, sestupuje do propastí nebo je obchází, takže nenechána ve zdi nejmenší skulina! Císař Še-hoang prý vydal trest smrti proti dělníkovi, který by nechal ve zdi skulinu jako hřebík širokou.

Tklivá čínská pověst však vypravuje, že ve zdi byla učiněna trhлина slzami jedné chudé ženy! — Jednou žila chudá dívka se svou starou matkou, kterou opatrovala a z lásky k ní se vzdala nároků na manželství. Jelikož byla ctnostná, mnoho mladých jinochů se ucházelo o její ruku, než ona všechny odmítala. Jeden z nápadníků poznal, že dívka velice miluje svou matku, a aby si získal jejího srdce, počal prokazovati velkou pozornost její matce, která poznala, že nenajde své dceři lepšího manžela a tak konečně dívka svolila ku sňatku.

Za nějaký čas po svatbě přišel rozkaz od císaře, aby všichni mladí muži toho kraje odešli stavět velkou zeď. Mladý manžel byl rovněž nucen odejít. Před odchodem mu pravila jeho manželka: „Jdi pracovat, jelikož jest to tvá povinnost. Než zdá se mi, že budeš dlouho vzdálen, jest třeba, abychom zůstali nějak ve spojení. Každoročně na počátku zimy, když začíná foukat severák, čápi se vracejí k jihu a letí našimi krajinami. Hle, ušila jsem několik závitků, každoročně, když se budou čápi vraceti, napiš mi dopis v jedné této obálce a svěř jej čápu, snad jej dostanu.“

Když manžel odešel, chudá žena žila opět v samotě se svou starou matkou. Každoročně na podzim, když letěli čápi k jihu, nasypala žena zrní před dům, a po každé přiletěl jeden čáp, na jehož noze byl připevněn dopis od manžela, pracujícího při stavbě zdi na severních hranicích říše. Tu srdce ženy bylo potěšeno; na jaře, když čápi letěli k severu, žena posílala po jednom z nich odpověď svému manželů.

Po několika letech přinesl čáp místo dopisu zlomený

prsten, žena s pláčem se tázala: „Jaké to znamení? Jest živ nebo mrtev?“ Načež čáp jen bolestně zasténal.

Žena pokračovala: „Chci vědět, co se mu stalo! Na jaře, až se budeš vracet na sever, zastav se u nás, potom mne povedeš tam, kde on byl.“ Příštího jara se čáp věrně dostavil. Zatím stará matka chudé ženy zemřela. Tu čáp ukazoval cestu ženě; v noci zůstávali pod širým nebem, čáp ji ráno budil a nosil jí divoké plody za pokrm. Konečně dospěli k velké zdi, která byla již z části hotova. Řekli jí, že ti, kteří tam zemřeli, jsou pochováni v základech zdi, mezi nimi byl také její manžel. Chudá žena počala plakati nad hrobem svého muže, to jest nad čínskou zdí, plakala dlouho a bolestně. Ta část zdi, kde ronila slzy, šes sesula a tak povstala skulina v čínské zdi; a trhlina tam zůstala na památku a nikdo jí neopravil.

JMÉNA OSOBNÍ.

Číňané mají obyčejně dvě jména, vlastně jméno a příjmení, sestávající ze tří značek, první značka jest jméno rodinné, vlastně rodové.

Rodinné jméno jest často jen značka, bez jakéhokoliv významu, na př. Sü, Fan, Tseo, atd.; jindy jest název zvířat jako Ma (kůň), Šiung (medvěd), Lu značí jelen. Moje čínské jméno jest prostě Sie, což značí dík nebo vděčnost. K tomuto rodovému jménu se přidává příjmení, sestávající ze dvou značek, kterými se obyčejně vyjadřuje vlastnost, přání nebo okolnosti narození nebo stavu té které osoby.

Příjmení čínská jsou nesmírně rozličná a jeví se v nich čistě východní duch, dle kterého věc nebo osoba má míti jméno, vyjadřující vlastnosti a takřka jeho podstatu. Také již z nejstarších zpráv Písma svatého se dovídáme, že jméno Adam = člověk, prach ze země. Jak dr. J. Hejčl v poznámkách České Bible píše: „Utvořil Hospodin Bůh člověka z hlíny země, názorněji: v hebr. ‚z prachu vzatého ze země‘, nebo ještě názorněji: ‚Člověka, prach ze země.‘ Hebrejské slovo 'adámá(země) zní podobně jako jméno prvního člověka, 'Adám' (člověk). Obojím slovem (země, prach) označuje se

látka, ze které pochází lidské tělo, má se připomněti, že toto tělo svou přirozenou povahou jest hmotné jako těch zvířat, že je smrtelné (prach); bylo přirozeně smrtelným, ač je Bůh nadpřirozeným způsobem smrti chránil.“ — Podobně: „Nazval pak Adam jméno ženy své Eva (hebr. Chaddá, t. j. Život nebo Matka), poněvadž se stala matkou všech živých.“ Dále jméno Kain se odvozuje od hebr. Káná = nabyt, získal, tak, že by dle toho Kain znamenalo asi „získaný“ (od Boha). Výrok Evin a jméno dané Kainovi a že se tedy začíná plniti přípověď Boží, vyslovená v prvoevangeliiu jest projevem její radosti, že se jí dostalo od Boha syna. Abel = Syn, Ruben = Vizte syna, Hle syn! Simeon = Vyslyšení, Juda = Slavný nebo pod. („Nyní budu slaviti . . .“) Tak všechna jména Písma sv. mají jistý význam, vyjadřují okolnosti při narození nebo vlastnosti dítěte, přání a touhy pro jeho budoucnost.

Podobně jest tomu dosud na dálném Východě. Stačí mi nahlédnouti do mých křestních seznamů, abych shledal co nejružnější jména, mnohá z nich byla by těžkou urážkou nebo posměškem u nás, zde však se nad nimi nikdo nepozastavuje. Tak matka nazve při narození svého syna Vai teou, t. j. křivá hlava, malý plešivec, Jin fu, plnost blaha, San ši, trojnásobná radost, Čun šuj, jarní voda, a ta jména jim po celý život zůstanou.¹ Jindy z pověřčivého strachu před ďáblem dávají Číňané svým dětem jména zvířat, zvláště psů, a tak prý ďábel, slyše nazývati kluka jménem zvířete, oň nedbá a jemu neškodí (lidská pošetilost nezná mezí!). Tak v jedné rodině jest La keon, zimní pes, Ta keon, velký pes, a ostatní syni: třetí a čtvrtý pes! Jeden můj křesťan se dokonce nazývá Tsien keon, mizerný pes a jest tak beze všeho nazýván! Jiný jest prostě Ly tce, osel! Představte si jen, že by na Václavském náměstí v Praze, na Náměstí svobody v Brně nebo na dunajském pobřeží v Bratislavě druh na druhu volal: Mizerný pse! Osle!

Těm, kteří dosáhnou nějaké hodnosti neb úřadu, jest třeba změnit jméno, ale často podržují jméno pů-

¹ Jiná: moře stříbra, zlatý kořen, blažený proud, syn matky, zlatý život, pokojné blahopřání, drahá perla, nově obdržený, tekoucí voda, zlatý pramen, velké blaho atd. . . .

vodní. Vůdce revolučního vojska čínského, a nynější prezident čínský, Čiang-kaj-še, t. j. Čiang jméno rodu, kaj še = mezní kámen, se jmenuje též: Čiang-čung-čeng, t. j. vnitřní příměst. Moji dva učitelé ve zdejší škole změnili svá jména; jeden z nich se nazval King šien, t. j. mudrc hlavního města!

Ženská jména jsou obyčejně názvy květin, tak Ca-hoa, kamelie, Ca-šiang, vůně kamelie, Mei-hoa, švestkový květ atd. Provdané ženy se prostě nazývají svým původním rodinným jménem Čeng še, t. j. jmenovaná Čeng, jmenovaná Wan.

Křestní jména (která se připojují ku jménu a příjmení čínskému) jsou křesťany málo užívána; na otázku, proč se tak děje, mi odpověděno, že jména světců se mají vyslovovati s úctou, což by se občas nestalo při denním styku v rodině, kdy někdy třeba láteřiti a kárati neposlušné. Jiný důvod k tomu jest, že čínská příjmení sestávají obyčejně jen ze dvou značek, kdežto jména svatých, přeložená do čínštiny, třeba vyjádřiti vícero značkami, na př. Pe-tu-lu, t. j. Petr (Petrus), Ja-ko-be, Jakub, Vei-cen-cio, Vincenc, jejichž výslovnost, jako běžný název, působí Číňanům obtíže; a když se skutečně jmenují křestním jménem, jest toto prostě zkracováno na dvě značky: z Pe-tu-lu se stává Tu-lu (Petr), Lao-len-co zkracováno na Len-co (Vavřinec). Je-li však jméno jen dvouhláskové (dvojznačkové), jako Pao-lu, Si-mon, Jo-se (Pavel, Simon, Josef), v obyčejném styku se těchto počínštěných jmen běžně užívá, ačkoliv v čínštině významu nemají, jsouce přeloženiny jmen cizojazyčných.¹

JATERNÍ A LEDVINOVÉ NEMOCI. — ZASE TŘI MISIONÁŘI POPRAVENI.

Konečně se dostávám k odpovědi na milý dopis z 19. V. a děkuji všem dobrodincům za zaslaných 4300 Kč prostřednictvím Yokohama Specie Bank (odbočkou v Hamburku). Byl jsem poslední dobou přes 3 týdny na cestě v Tseoulinwangkia, kde jsem měl opět 4 křty

¹ Písmeno r v čínské řeči chybí a Číňan ho vysloviti nedovede.

sv., odtud do města Nanchang, kde jsem konal 8denní duchovní cvičení, na to přes Siehfow do Tzekiang. Nejsem již tak dobrý chodec jako dříve, zdejší vedra mne rok od roku více zkrušují a zeslabují, horečka se rovněž častěji hlásí a poslední dobou trpím bolestmi v ledvinách, zvláště ráno při vstávání. To jest malarie, která se usazuje v ledvinách. Zním mnoho misionářů, kteří byli nuceni se podrobiti operacím pro jaterní a ledvinové nemoci, které jsou zde, v těch horkých a „horečnatých“ krajích velmi časté. Náš bývalý p. biskup Msgre Ferrant měl rovněž tu nemoc a když ho v Šanghai lékaři otevřeli, poznali, že játra byla samý vřed a nedlouho po operaci zemřel. — Hodie mihi, cras tibi.¹

Dnes je svátek našich sv. ochránců sv. Petra a Pavla, těch prvních a největších misionářů. Naši křesťané mají živou víru a mnoho uctívají sv. apoštoly, jejichž jmény jsou skoro všichni nazýváni. Církev sv. jest sázena a zalévána jako za dob apoštolů krví, potem a útrapami. Před nedávnem byli v sousední provincii Hunan zastřeleni tři američtí passionisté,² z nichž jsem jednoho znal. Když se vraceli z duchovních cvičení, lupiči — uprchlí vojáci — je vedli do hor, svlékli ze šatů a chladnokrevně zastřelili, načež vhodili zastřelené do opuštěného dolu, kde se kopalo na měď. Cestou k popravě šli kolem pramene, kde se vojáci, nosiči i mezci napili, misionářům však to bylo odepřeno, nevěděli ovšem, že budou za chvíli zastřeleni. Dva mladší byli zastřeleni napřed, když nad nimi jejich představený hořce plakal a je žehnal, přišla řada na něho. Po vraždě vojáci zatroubili na polnice a odešli do hor a dosud jsou nedaleko místa zločinu a vláda proti nim ničeho nepodnikla. Těla byla nalezena a odnesena v rakvích do nejbližší vesnice, kde tamější misionář právě zemřel na tyfus. Tak sloužil představený misie, který přišel po několika dnech, zádušní mši sv. před čtyřmi rakvemi misionářů a před plačícími křesťany, kterým bylo asi jako římským křesťanům, když jim téhož dne popravili sv. Petra a Pavla.

¹ „Dnes mně, zítra tobě“.

² Kněží z řádu „Umučení Páně“.

V jižní části naší provincie Kiangsi byl odveden komunisty jeden americký lazarista s německým pastorem a jeho rodinou, než v noci se jim podařilo uprchnouti. V tomtéž kraji byl posledně chycen komunisty jiný misionář a je prý v horách krutě mučen.

ZEMĚ PODIVNÝCH PŘÍHOD.

Jednoho zimního odpoledne přišel jeden mladík z daleké vsi Yulan-tang, abych tam šel zaopatřovat stařenku, která jsouc již delší dobu nemocná, nyní pozbyla vědomí. Spěšně jsem připravil tašku se vším potřebným a najal jednoho pohana s trakařem, který jest zde jediným dopravním prostředkem po „souši“. Sotvaže jsme opustili Tzekiang, s vysokého, jakoby olověného nebe se začal spouštět jemný déšť; tu pohan pravil, že nepojede. Mnoho jsme se ho s mladým křesťanem naprosili, až konečně svolil. Déšť poněkud ustal, než začalo se smrákati a my měli před sebou ještě tři hodiny cesty.

Bylo to koncem ledna t. r., před novým rokem čínským (na čínském venkově se počítá dle dosud měsíčního kalendáře), který jest největší slavností čínskou, kdy všichni členové rodiny hledí býti pohromadě, jako u nás o vánocích. Číňané večer před novým rokem pořádají rodinnou hostinu, celou noc probdívají, obětují a klanějí se modlám v pagodách. Nedaleko každé vesnice, v polích, obyčejně u cest, jest malý výklenek, přikrytý stříškou, v němž jsou modly místních bohů, „bohů země“, jak je nazývají. Jsou to obyčejně dvě sošky pestře pomalované, znázorňující boha a bohyni, kteří jsou obyčejně bývalí císaři, úředníci a správci, nyní ochranní duchové kraje. Onoho večera se mi skýtal zvláštní pohled. Kolem cesty a u každé vesnice, sem tam v polích, malá světélka, ve všech výklencích před bůžky hořely celé řady lojových červených svíček a doutnaly kadidlové tyčinky, uhnětené z drtin vonného dřeva. Tak jsem uvažoval, jak duše lidská jest přirozeně náboženská, zde hluboko ve vnitrozemí čínském, kam dosud světlo křesťanství neproniklo, všichni uznávají nějaká božství, jemuž se klanějí a obětují, byť i nepatrné oběti.

Zatím soumrak padal na rozlehlý kraj a my spěchali stále vpřed k nemocné stařence. Prosil jsem svého anděla strážce, aby nás dobře dovedl. Nedovedete si představit, jak vypadají cesty v čínském vnitrozemí; u nás jsou všude krásné, bílé silnice nebo široké vozové cesty, po kterých nelze tak snadno zbloudit. Zde jsou všude úzké, hadovité pěšinky, vyšlapané během tisíceletí nesčetnými bosými chodci. Ty čínské cestičky na mne vždy divně působí, mívám dojem něčeho tajemného; běží mezi rýžovišti, kolem vsí a jezírek, z nichž se čerpá voda na rýžoviště, rozdělují se a scházejí, prolétají a rozbíhají. Zvláště na malých písčitých kopcích, kde roste jen zakrňelá tráva, jsou ty cesty zrádné, často se rozbíhají až osmi směry, všechny stejně úzké a mlčenlivé. Stokrát bych byl zbloudil onoho večera, kdyby nebylo toho mladého křesťana. Často myslívám, že pro Číňany nauka pravdy a náboženství jest jako taková cesta; pro ně není velkého rozdílu a důležitosti pro stěžejní lidské otázky, jsou lhostejni ku pravdě! „Nauka“, „učení“ jest také nazýváno v čínštině názvem „cesta“ (tao). Rozsvítili jsme svítilnu a spěchali dále po úzké pěšince: z okolních vsí se ozývaly rány prachových nábojů, radostné výkřiky dětí a štěkání psů. Pozdě v noci jsme dospěli k nemocné. Byla bez vědomí, přála si být zaopatřena, jak všichni tvrdili. Když jsem počal mazání sv. olejem, tu jakoby se probírala, vytáhla ruku zpod přikrývky a chtěla udělat kříž, než v polovici jí ruka sklěsla, opět zemdlela a již se nikdy neprobudila.

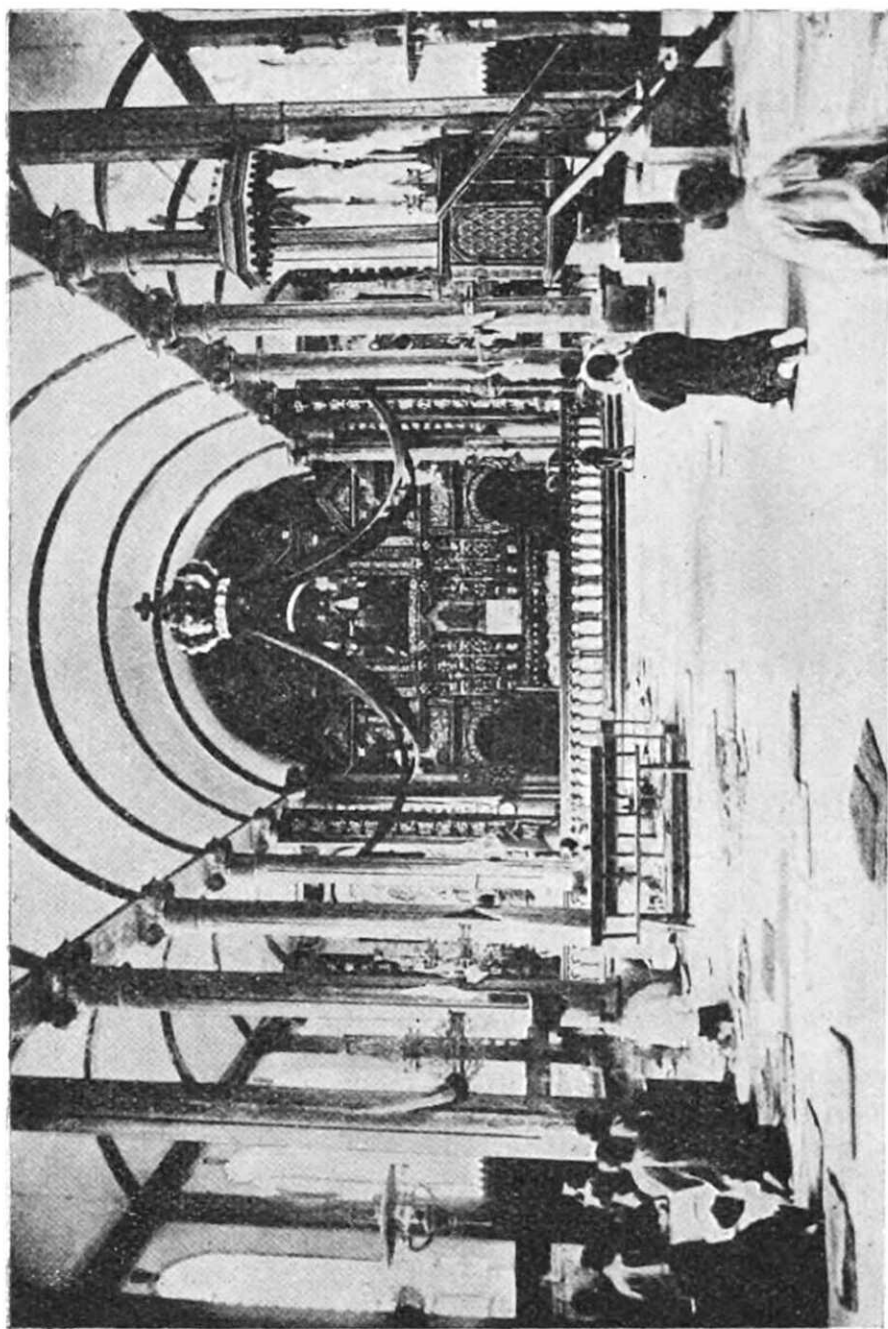
Syn její, bohužel, jest odpadlík a vrátil se opět k modlám! V prostranné čtyřhranné síni, jakési kůlně, s jedné strany otevřené, večerela právě celá rodina. Měl jsem bolestný dojem, vida nemocnou tak opuštěnu; bylo znáti, že o ni mnoho nedbali; v malé světničce, jakémsi příkrovku, všude plno špíny, prachu, pavučin, pokrývka nemocné roztrhaná a umazaná, vedle lůžka jsem cítil plno bláta a nečistoty.

V pozadí oné „slavnostní síně“, kde právě všichni hltali tučné kusy vepřového, na jakési úzké skříni, byla malá modla tlustého a napolo obnaženého, sedícího „boha blaženosti“ (ovšem pozemské!). Ptal jsem se odpadlíka, jak to, že se klaní modlám? On se vymlouval, že prý

tomu nevěří. Před touto modlou kouřily ještě dohořívající tyčinky, důkaz to, že právě modle obětovali a se klaněli — podle čínského zvyku po třikrát na obě kolena, načež se každý dotýká třikrát čelem země. Vidím-li pohany, klanějící se neživé a často ohavné modle, srdce se mi vždy chvěje odporem a bolestí, tím více v rodině tohoto odpadlíka, který, chtěje nabýti hmotných výhod, zapřel jednoho pravého Boha a vrátil se k modlám, dílu neumělých rukou lidských! Snad nikdy již se nenavrátil. Je to jakýsi písmák, plný pýchy, nauky a názorů pohanských a který provádí nyní řemeslo hadače.

Než večeřeli zabitého vepře, obětovali ho předem modle. V čínských městech poblíže pagod jsou všude řezníci, kteří tu následkem obětí — dělají dobré obchody. Celé vepřové hlavy, tmavě usmažené, jsou zde na prodej nebo „na půjčenou“ za malý peníz a tu chudší klanitelé si vypůjčí takovou usmaženou vepřovou hlavu, v pagodě ji obětují modle, načež ji opět vrátí. Základní myšlenka „obětí“ zůstává, než jak ji ti Číňané obcházejí! Podobně obětují i mrtvým celé papírové domy, koně, přenosné židle, ba i peníze, celé sloupy stříbrných peněz z papíru (velmi laciných!), které na hrobech spalením posílají mrtvým na onen svět!

Čínský venkovan vypravoval tento příběh: „Před několika roky jsme se připravovali na nový rok. Můj šestnáctiletý syn měl na starosti oběť pro „boha země“, jehož malá kaplička byla právě za naší stodolou. Zapálil svíčky a kadidlové stonky, vepřovou hlavu postavil před bůžka; vepřová hlava nám měla sloužit k večeři. Potom jsem byl zavolán, abych jako člen rodiny vykonal obřany. Oblekl jsem se v dlouhé slavnostní šaty, vzal klobouk a následoval syna, který svítil malým lampionem z olejového papíru, jelikož obřad se měl konati kolem půlnoci. Když jsme přišli k oltáříku, můj syn vykřikl, odhodil svítilnu a utekl. Volal jsem ho zpět, abych zvěděl, co se mu stalo, než on byl příliš přestrašen a nenavrátil se. Vrátiv se domů, ptal jsem se syna, proč utekl. Tu on, ukazuje směrem k modle, odpovéděl: „On ji snědl, bůh snědl vepřovou hlavu!“ Celá rodina se odebrala za mlat — a skutečně, hlavy před modlou nebylo; zmizela. Někteří dokonce pozna-

*Poutnický chrám v Tonglu v Číně s obrazem Matky Boží čínské, darovaným
Neposkvrněné Panně za ochranu mise, pojme 3000 lidí.*

menali, že tvář boha září spokojeností, než já jsem neviděl nic zvláštního. Navrátili jsme se domů a spokojili se chudou večeří, jelikož bůh byl tak spokojen s naší obětí, že z ní nezůstalo ani kůstky!

Druhého dne jsme vyprávěli ten zázrak sousedům. Jeden z nich odpověděl: „Aha, včera večer jsem šel před vaším oltáříkem a viděl jsem žebráka horlivě se klanějícího čelem k zemi. Když váš syn přišel s obětí, schoval se a než jste se vrátil k obřadu, zmizel s vepřovou hlavou!“

ŽLUTÍ ĎÁBLOVÉ.

Během posledních dvou let¹ se Čína podobá rozbouřenému moři, zvláště v jižní své části. Následkem revoluce, občanské války, šíření bolševické nauky a nenávisti proti cizincům a náboženství, všechny vrstvy obyvatelstva nesmírně trpěly, zvláště však misionáři a křesťané. Byly doby pravého pronásledování, jak svědčí zprávy z různých částí Číny. Díky Pánu Bohu, komunism nenabyl nadvlády, poměry se uklidňují, nastává klid po bouři, takže možno zjistiti škody, které ta bouře natropila.

Dovolte mi podati několik zpráv podle dopisů misionářů nebo z vlastní zkušenosti. Jak známo, poslední revoluce čínská počala v Kantoně pod vůdcovstvím prvního presidenta Sunya-tsena, který se narodil na Havajských ostrovech v Honolulu, byl vychován po anglicku, stal se lékařem a po 40 let byl neúnavným bojovníkem za osvobození Číny; byl přítelem Leninovým a přijal nejeden jeho názor; zemřel r. 1924 v Pekingu. (Poslední dobou se jedná o přenesení jeho pozůstatků do velkého náhrobku v Nankingu, nynějším hlavním městě mladé Číny.) Pomocí ruských zrádců a vůdců, kteří přinesli potřebné peníze a zbraně, revoluční hnutí se rychle šířilo k severu, r. 1927 revoluční armády dospěly břehů veletoku Yangtse-kiangu a v červnu tohoto roku města Pekingu. Zvláště minulého roku bolševism hrozil zaplaviti celou Čínu, než skončil

¹ 1927—1928.

úplným nezdarem, zejména když v prosinci r. 1927 bolševici se zmocnili Kantonu, kde vraždili a pálili; tu se Číňané obrátili proti nim a v Kantoně samém bylo popraveno 13 Rusů (vlastně židů nebo příslušníků jiných národů, hlasatelů komunismu). Nyní se klid pomalu vrací, než mnohé kraje dosud trpí pod vládou bolševiků.

Tak dodnes v západní části naší provincie Kiangsi vládnu místní sověty s neuvěřitelnou krutostí. Jak píše tamější misionář P. Russo (Lazarista), asi tři tisíce lidí bylo povražděno, celé vesnice a městečka vypáleny! V té krajině právě před rokem zastřeleni z nenávisti proti náboženství dva poslední čínští mučedníci, kněz P. Josef Hou a jeho sluha Lo-si-li. Zdá se, že Boží spravedlnost trestá prolití jejich nevinné krve, loňského roku povodněmi a hladem a letos hrůzami komunismu.

V sousední provincii Hunan, hornatém kraji, jehož lid jest divoký a bojovný povahy, byly zřízeny celé armády bolševické. V jižní části mnoho kostelů a domů misijních bylo vyloupeno a spáleno. Kudy táhli, vše pálili a ničili, pravíce, že chtějí obnoviti svět, a tu že třeba předem vše zničit. Zdá se, že jejich řádění jest vpravdě na popud ďábla. Neuznávají žádného náboženství a ničí naše kostely zrovna tak, jako pagody pohanské a modlitebny mohamedánů a protestantů. V městě Pin-kiang byla prohlášena a doslovně provedena následující ustanovení:

S t a t u t v r a ž d ě n í: 1. Pouhý důvod vlastnictví (polí nebo domu) stačí, aby byl dotýčný popraven s celou svou rodinou, jeho dům a všechny úpisy spáleny a jeho pole rozdělena. 2. V každé rodině, čítající 5 členů, alespoň dva (muži nebo ženy) musejí vstoupit do vojska bolševického. 3. Všichni pod trestem smrti jsou povinni dáti své jméno bolševické straně. 4. Ten, který dá své jméno, jako důkaz své upřímnosti, musí někoho zavraždit nebo zapálit dům. 5. Kdo jest protivníkem bolševismu, budiž stát.

Dovedete si představit, k jak hrozným výjevům tu docházelo. Obyvatelstvo měst a vesnic houfem prchalo před bolševiky, lupiči a nejhorší lotři byli vládci. Utvořeny zvláštní skupiny „petrolijců a vraž-

dilců“, kteří nečinili nic jiného, než pálili domy a vraždili občany.

Při schůzích bolševiků docházelo k hrozným výjevům. Tak zvláště „horliví“ přicházeli s růžencem lidských hlav kolem krku, jiní vraždili veřejně nejbližší příbuzné. — Všechny pozemky rozděleny a každý dospělý dostal tři měřice k obdělání.

Nejen však bolševické oddíly, nýbrž i revoluční (jižní) a pravidelné (severní) vojsko způsobovalo mnoho útrap a svízeli. Jižní vojska, nasákla bolševickými názory, všude zabírala a obsazovala kostely, misijní školy a domy. Říkali a říkají, že kostely a domy misionářů byly vystavěny za čínské peníze, že tedy patří Číňanům, že jsou jako obecní domy. V městě Fou-tcheou (provincie Fokien) zabrán tak velký sirotčinec misionářů (španělských dominikánů), misionáři a sestry vyhnáni, bloudili dlouho nehostinnými krajinami, než dospěli k přístavu u moře, sirotci a chovanky vytrpěli mnoho příkoří, jsouce nuceni přijati revoluční nauku, a hrozeno jim i zastřelením.

V hlavním městě naší provincie, vzdáleném odtud asi 30 km, náš misijní dům již po dva roky slouží jako kasárny revolučnímu vojsku. Důstojníci pořádají občas v samém kostele ohavné pohanské komedie. Loňského roku v noci na 1. srpna byl dům obsazen bolševickým oddílem, protibolševici učinili na dům útok, naši misionáři (Francouz a dva Číňané) stěží unikli smrti. Strojní pušky rachotily na dvoře i v domě samém, bolševici přemoženi, načež protibolševici po tři hodiny dům loupili a to tak dokonale, že misionáři měli ráno pouze to, v čem skočili s lůžka, košili a spodky, vše ostatní vyloupeno a prodáno. Měl jsem tam v kufru šaty, které stihl stejný osud, kufr rozbit a vše, mimo knihy, ukradeno. Říkali jsme si navzájem, jako kdysi sv. Job: Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal, budiž jméno jeho pochváleno!“

I má zdejší misie sloužila po celý rok kolem táh-noucím četám za nocleh. Zbyly pouze holé stěny a ty dokonale ušpiněné blátem a plivanci a popsané revolučními hesly proti cizincům a náboženství. Z kostela dokonce učinili konírnu a svatostánek prolomili, takže v těch zmatcích již po dvě léta zde nemožno chovat

Nejsv. Svátost Oltární. Jedenkrát jsem nechtěl kostel otevřít. Tu prostě vyrazili dveře, v kostele udělali si tři ohniště, spálili jednu lavici a kus plotu u kostela. V takových chvílích bývá misionáři těžko u srdce, je to ohavnost, zpuštění na místě svatém.

Bohužel, pravidelné vojsko severní se nechovalo lépe a pravidelně na celém ústupu všude loupilo. Velká část čínského vojska jsou bývalí loupežníci, kteří si často vynutili přijetí pod prapory, a naskytne-li se jim toužená příležitost k loupení, tu jsou ve svém živlu.

V měsíci květnu m. r. udál se ve vsi Tong-lu v provincii Če-li pravý zázrak ochrany Panny Marie. Severní vojsko ustupovalo k Pekingu. Kolem města Pao-ting-fu chtělo klásti odpor. Sháněli venkovany po desetitisících, aby jim kopali zákopy, ovšem bez jakéhokoliv platu, pouze o jednom jídle denně a skoro bez oddechu. Zatím nevázaná cháska vojenská rekvírovala obilí, šaty, dobytek, vozy, zneuctívala ženy a dívky. V jedné vsi 52 žen se utopilo, aby unikly vojákům! Zatím jižní vojska rychle postupovala. V tom zmatku a hrůzách hledali křesťané a pohané útočiště. V jižní části toho kraje všichni jakoby smluven, utekli do vsi Tong-lu (čítající 4000 obyvatel), všichni si vzpomínali, že jsou tam pohostinní křesťané, dobrý otec P. Trémorin (Lazarista) a zvláště svatyně naší milé Paní čínské, P. Mari z Tong-lu, známá po celé Číně. K té mocné Ochránkyni všichni volali o pomoc a ochranu. Tu se stal neuvěřitelný případ, pravý zázrak! Do vsi Tong-lu uteklo se přes tři sta tisíc uprchlíků, vše bylo přeplněno, mnozí spali na návsi, a zůstali tam dvacet dní, nikdo neonemocněl, nic nepříjemného se nepříhodilo, všichni měli co jísti. Kolem vše bylo jako zpěněné vlny v bouři, celé armády nevázaných vojáků-loupežníků táhly kolem a pouze tato vesnice, o níž všichni viděli, že jest plná uprchlíků, kteří měli ovšem s sebou to nejcennější, co mohli odnést, a tudíž velmi lákavá pro loupení, zůstala neporušenou! Vesnice byla úplně bez obrany. Kolem táhnoucí vojsko na ústupu jakoby bylo raněno slepotou! Pouze několik vojáků, kteří chtěli způsobit zmatek a tak dáti příležitost k loupení, vhodilo do vsi asi deset ručních granátů, z nichž ani jeden nevybuchl.

Panna Maria chránila své děti, křesťany i pohany dokonale až do konce. Budiž Jí vzdán dík a chvála!

ZEMĚ ZABÍJEJÍCÍCH MODEL.

Číňané se dosud klanějí modlám, znázorňujícím Budhu, různé duchy i samého ďábla. Modly, zhotovené ze dřeva nebo z hlíny, pestře pomalované a bohatě oblečené, jsou upevněny v pagodách (pohanských chrámech) v jakýchsi skřínkách, malých domečcích. Za různých příležitostí bývají modly vynášeny ven — tak když se hraje divadlo ke cti toho kterého boha, jeho modla je postavena proti jevišti na čestné místo a komedií je tak bůh „obveselován“.

Modly bývají též nošeny na nosítkách v průvodech a slavnostech nebo do domů nemocných, kde se pak konají oběti, aby bůh nemocného uzdravil. Skoro denně vídám, jak nosí kolem po cestách vousaté modly, obyčejně temně pomalované, jejichž bělmo očí silně vystupuje, oděné v červené nebo pestré hedvábí, v nadlidské velikosti, sedící na přenosné židli, kterou na bambusových silných tyčích nosí čtyři nosiči. Bambusové žerdě vydávají podivný skřek, provázející modlu křičí krátké průpovědi. V noci nosívají kolem modly velké, rudě planoucí pochodně, takže takový průvod působí hrozně, ďábelsky. V letních měsících za velkého vedra a sucha se pohané často „mstí“ na svých bozích za to, že nedávají deště. — vystavují je na palčivé slunce, aby prý věděli, jak to bez deště vypadá, a tu na slunci ty ubohé modly pukají! Jindy nosí v průvodu žábu — boha deště!

Při návštěvě velkého buddhistického kláštera v Lin-ing (v okolí města Hongebon) jsem viděl, jak zhotovovali modly ze dřeva v sedící poloze. Dokud není modla omalována, není ničím, jakmile však ji malíř omaluje a zvláště štětcem vykrouží dvě černé zřítelnice v očích, „vdechne jí život“, tu ji bůh oživuje! Bonzové (buddhističtí kněží) jsou u lidu čínského ve velkém opovržení pro svůj lenivý a nemravný život. Také žádný pořádný Číňan nestane se bonzem, ani nedovolí synovi podobné povolání. Bonzové obyčejně kupují malé ho-

šíky, kteří se tak stávají bezděčně bonzy, služebníky model!

V jistém kraji zasvěcovali nový chrám modle, právě zhotovené. Kolem chrámu stály skupiny úředníků, ro-
kujících o blízké slavnosti. Jeden dělník, který byl
odeslán z práce, se smál a vtipkoval o modlách, že
prý se jim nikdy neklaní ten, který je zhotovil. Zlo-
řečil modlám a bonzům, načež odešel. Po schůzi jeden
bonz šel vyhledat onoho dělníka a měl s ním tajný
rozhovor: „Chcete-li přijíti na slavnost a hanit naše
náboženství před celým shromážděním, dám vám
deset dolarů.“ Deset dolarů značilo pro dělníka
mzdu tří měsíců, což ho silně lákalo, bál se však ně-
jaké lsti a váhal, maje zato, že bonz má nějaký tajný
prostředek, aby svolal pomstu boha na jeho hlavu.

Bonz však vysvětloval: „Když začnete zlořečit a
lát, jak jste činil dnes, já přijdu a budu vás prosit,
abyste se uklidnil. Čím více vás budu prosit, tím více
se budete rozčilovat a mně nadávat. Tu vám přinesu
šálek čaje a dvě pilulky, podobné této — podal děl-
níkovi jednu černou pilulku — napijete se čaje a vez-
mete pilulku, která jest z mýdla, čajem pilulku roz-
mělníte načež vám budou vystupovati pěny z úst.
Nato budete se váleti po zemi, kouletí očima, jako
byste byl v posledním tažení. Já pokleknu před oltář
a budu prositi modlu o vaše uzdravení. Po nějaké
chvíli si můžete opět sednout a já vás požádám, abyste
šel k oltáři prosit za odpuštění za vaše rouhání. Což
učiniv, způsobíte velké uspokojení u lidu a mé modly
budou míti slavnou pověst po celém kraji.“

Dělník myslil, že je to žert. Vzal pilulky, které mu
zpěnily ústa. Žádal bonze, aby mu dal něco peněz
předem. Dostal dva dolary s ujištěním, že nebudou
počítány se slíbenými 10, bude-li dobře hráti svou
úlohu.

Slavný den nadešel. Venkované se svými ženami a
dětmi přišli velmi četně do města. Bohatý pot jim kanul
s osmahlých tváří. V pagodě usedli u stolů a popíjeli
čaj, kouřice z krátké bambusové dýmky. Bonzové se
shromáždili z celého okolí a zpívali ponuré buddhistické
zpěvy. Velké červené lojové svíce hořely na oltáři,
kouř kadidla z vonného dřeva naplňoval chrám těžkou

vůní. Tak to vypadá v pohanských chrámech, kde nevládne velká úcta k bohům. Účastníci popíjeli čaj a hovořili, zatím co umělec dokončoval modlu, oživuje ji velkými černými zřítelnicemi!

V tom přišel „objednaný“ dělník, trochu podnapilý, běhaje sem a tam a zlořeče k všeobecnému ustrnutí. Dav jevil nelibost, starý bonz rychle přišel konejšit bezbožníka. Pravidl, že je to krásný den, den šťastný. Bylo by velmi zlým znamením rušiti tuto slavnost. — Starý bonz omlouval dělníka, že neví, co mluví a prosil ho, nazýváje ho svým „starším bratrem“, zda chce přijmouti šálek čaje?

Dělník se velmi rozhněval, slyše se nazývati bonzem jeho „starším bratrem“, než svolil a usedl. Přinesli čaj, bonz přiložil dvě černé pilulky, dělník brzy počal opět zuřit, válel se po zemi, ústa plná bílých pěn.

Bonz poklekl u rozzuřeného a podával mu čaj — než tento nemohl již píti. Jeho škubání pomalu ustalo a za několik vtěrin byl — mrtev!

„Modla ho zabila,“ — nebo spíše prohnáný bonz mu dal něco silnějšího než mydlinové pilulky!

V DEŠTI A NEPOHODĚ.

Jednou z největších radostí misionáře jest křest dospělých, což jest cílem všeho jeho konání a snažení. Když vylévá křišťálovou vodu na čela obrácených pohanů a očišťuje tak milostí Boží jejich duše, jest to vyplnění příkazu Božského Spasitele: „Jdouce do celého světa, křtíte všechny národy,“ a zároveň splněním dávného proroctví Ezechielova (36, 25—26): „A vyliji na vás vodu čistou, abyste očištění byli ode všech poskvrn vašich, a ode všech model vašich očistím vás. A dám vám srdce nové a ducha nového vložím do vás.“ Jsou to radostné a dojemné chvíle a mívám dojem, že ta milost křtu sv. se jeví i zevně přeměněním výrazu tváře a očí mých novokřtěnců. Často však jest třeba zasloužiti si té radosti nejednou strastí a utrpením.

V polovici května t. r. přišel starý „Tin seng“ (= Zlatorodý), ze vzdálené misie Yulantang, kde jest ve škole kuchařem, aby mne tam doprovodil, jelikož

následující neděli tam mělo býti pokřtěno několik dospělých. Můj šedesátiletý „Zlatorodý“ vzal a nesl na bambusové holi na rameně koš a příkrývku a statně klusal po celých 20 km; najal jsem za dollar trakař, než cestou jsem naň nesedl, jelikož můj „povozník“, pohan ze sousedství naší misie v Tzekiang, byl souchotinář, který občas kašle krev; chtěje sednouti na trakař, byl jsem převalen do rýžoviště a těžký dech souchotináře mi nedodával chuti seděti před ním na trakaři a přepínati jeho síly. Byl dusný den; chuchvalce černých mraků se hnaly k severu, ozařovány prudkým sluncem, zdály se býti olověné, na okrajích jakoby žhavé, a celé ovzduší bylo jako z olova. V květnu jsou zde již vedra, jako u nás v nejvyšším létě. Hadovitá cestička probíhala mezi rýžovišti, zalitými vodou, z níž se řádkovaly stonky pučící rýže, zelené jako brčál. Tropická helma a slunečník z bílého plátna mne chránily proti palčivým paprskům slunečním, nebylo však možno uniknouti lesku kolmému slunce v hladinách rýžovišť, kterýžto odraz jest rovněž nebezpečný pro úpal sluneční. Pro pocení jsme popili šálek horkého a neslazeného čaje, dle čínského způsobu, na polovici cesty, v tržišti Touteou; tam jsem se snažil usmířiti dva křesťanské manžely, žijící v neshodě. Sotva jsme opustili Touteou, přivalil se liják, lilo jako z konve, asi třikrát jsme se schovali a čekali pod malým podloubím, pouhou střechou na čtyřech sloupech, na pokraji cesty, a v jednom opuštěném domě v rozvalinách. Plochý kraj se změnil v pahorkatinu z červené hlíny, kde právě dozrávalo obilí, sázené trsovitě ve volných řádcích. Zde se dělá vše jednoduše a bez pomoci strojů; sází se rukama, žne se malými srpky a obilí se prostě oklepává na plochých, nakloněných kamenech na zemi, načež se zrno věje lopatou proti větru a tak odděluje od plev. V mysli jsem zalétal do rodného kraje a vzpomínal, jak jsem kdysi pomáhal u pětikoňské elektrické mlátičky na rodném mlatě... Vozů zde rovněž není, a venkované právě nosili v dešti, majíce na hlavě pouze široký klobouk z bambusového pletiva, na ramenou vždy několik snopků na bambusových tyčích. Zde výjimečně sází pšenici a žito, chleba však zde neznají; z mouky vyrábějí jakési nudle, které suší na slunci.

Já sám, jsa napolovic Číňanem, žiji zde o pouhé rýži vařené ve vodě; mám-li chléb, jest to vzácností a „velký svátek“. Když jsem doma v klukovských letech nechtěl suchý chléb, maminka mi říkávala: „Počkej, počkej, budeš vzpomínat . . .“ a já skutečně vzpomínal, zvláště za války na vojně, kdy nám u rusínského „huculského“ pluku dávali místo chleba „mamaligu“ ze ztuchlé kuříčkové mouky; a i zde v daleké Číně vzpomínávám na vonný domácí chléb! V městě Nan-chang jest nemocnice Sester sv. Vincence z Pauly, které mi příležitostně, několikrát do roka, pošlou sem trochu chleba; představíte si, jak si na něm, suchém, pochutnávám . . .

Za soumraku jsme dospěli, propocení, promoklí a hladoví, do tržiště Julantang. Přinesl jsem s sebou trochu bramborů, které mi s rýží, zeleninou a vajíčky připravili k „obědu-večeři“; masa toho dne nebylo lze dostati. Malá modlitebna slouží zároveň za školu 15 žákům, kteří spí na půdě; po obou stranách modlitebny jsou světničky, z nichž mi jednu připravili. Není to žádná světnice přepychového hotelu, nebo naší i nejskromnější fary. Stěny ze dřeva, vnější severní zeď z bambusového pletiva, opleskaného žlutou hlinou, jedno mřížové okénko, polepené protrhaným papírem, železné lůžko, stůl a židle, toť celé zařízení; na stěně obrázek Svaté Matky čínské země.

Po večerní modlitbě jsem ulehl unaven na trochu slámy, sloužící za polštáře v malém železném loži. Liják neustával po celou noc. Vím ze zkušenosti, že cestování v dešti, zde v jižní Číně, mi přivádí pravidelně záchvaty horečky, tak tomu bylo i tentokrát. Ležel jsem jako kus dřeva, duch můj byl štván prudce se střídajícími vidinami, horečka mi bušila kladivy do spánků. Prudký lijavec bubnoval na střechu jednotvárný pochod všednosti, skulinou ve střeše kapalo vedle lůžka, a kapky ty se tříštily jako marné, sledující se vteřiny. Tak minula celá noc, oživená pouze pískotem a běháním potkánu, kteří si pochutnali na mých přinesených bramborách, které „Zlatorodý“ zapomněl přikrýt! Ráno jsem vstával s rozlámanými údy a s bolestí v ledvinách, na které obyčejně nejvíc působí záchvaty malarie. V pološeru mé zapadlé světničky jsem vzpomínal na slova našeho zakladatele, sv. Vincence z Pauly, která mi byla

jako nejzářnější paprsek sluneční. Sv. Vincenc pravil jednou ku svým misionářům: „Kdyby některý z vás umíral u cesty, opuštěn, v dalekém cizím kraji, kam ho přivedla láska ke Kristu a k duším, co by odpověděl na otázku, co ho přivedlo do tohoto stavu? — Láska, bratři moji, láska, která vysvětluje vše!“

Ráno mi horečka ulevila, takže jsem mohl vykonati dlouhé obřady křtu dospělých, kázati a sloužiti mši sv. Novokřtenci byli čtyři: vážený místní lékař jménem Li, se svými dvěma syny, a jeden hoch jménem Cang. Pověstný písmák Ho-ce, nedávno znovu obrácený, byl jednomu novokřtenci kmotrem. Otec Li si zvolil za ochránce sv. Michala (čínsky Mi-ngo-eul), starší jeho syn nazván Janem (čínsky Lo-han), mladší František (Fan-ti-ko), čtvrtý byl Josef (Lo-se). Byl jsem dojat vroucností, s jakou odpovídali novokřtenci na otázky o odvržení model a ďábla, o víře v trojjediného Boha. Byl právě svátek Nejsvětější Trojice, v Jejímž jméně byli pokřtěni; kázal jsem o tom nejhlubším a nejnutnějším tajemství naší víry. Námět k tomu dal právě vykonaný křest a výstižné, krátké čtení evangelia mše sv. „Dána jest mi veškera moc na nebi i na zemi,“ pravil Božský Spasitel apoštolům, — „jdouce do celého světa, učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“. — Tato věta na mě přemocně působila již od nejútlejšího mládí, a vší silou duše své jsem toužil státi se misionářem a tomu povolání vše přinesl v obět. Jak jsem byl šťastným právě na svátek nejsvětější Trojice — moha odíti čtyři duše skvoucím rouchem křestní nevinnosti! Toho dne mě chtěli tamější křesťané pohostiti, koupili těch moučných nudlí, vepřového masa a rýžového vína, které má zvláštní trpkou chut, uprostřed modlitebny připravili stůl k „hostině“, jak činívali křesťané v dobách apoštolů, slavíce tehdejší „agapy“.¹ Než po celý den jsem nemohl ničeho pojísti pro novou „návštěvu“ horečky; ležel jsem jako Lazar v pološeré světničce.

Druhého dne jsem se poněkud zotavil; přišel jeden křesťan s prosbou o poslední pomazání jednomu stařečkovi. Třetího dne po mši svaté jsem odejel na malé

¹ Agapy = hody lásky.

lodce, nesa na tkaničce na krku malou schránku s Nej-
světější Svátostí, ukrytou pod šatem, jak jest zvykem
zde v pohanském kraji, takže zevně nic nepozorovati.
Asi po 3 hodiny jsme jeli na lodce, do níž položili koš
s mešními potřebami i přikrývkou na noc. Svalnatý
Číňan vesloval vpřed na zádi lodi stoje a maje vesla
zkrřížená před sebou a rukama opisoval rozpažné kruhy
při každém zabrání vesel. Následkem posledních dešťů
byla řeka rozvodněna, rozlévajíc se daleko po zelených
březích; jeli jsme proti proudu a proti větru, loďka se
povážlivě kolébala na žlutých špinavých vlnách. Tak
jsem jel s Božským mistrem na lodce a vzpomínal, kolik
On vykonal plaveb na vlnách jezera Genezaretského . . .

Po přistání na jižním břehu a půlhodinové cestě jsme
dospěli k nemocnému, 70letému to starci, opuštěnému
jako sv. Job. Jeho žena a syn odpadli od víry, ves je
celá pohanská, nikdo oň nedbá. Tvář a ruce nemocného
byly jako ze žlutého, zvráskovaného pergamenu, těžce
a dlouho kašlal a nemohl z lože povstati. Při sv. zpovědi
mi položil hlavu na rameno a dlouho usedavě plakal . . .
Ač je tak opuštěn a chud, jest přece bohat vírou, nadějí
a láskou k Bohu a ač se zdá býti posledním Číňanem,
bude zářiti na obloze věčnosti jako hvězda té první
velikosti. Jak zevnějšek často klame! —

Sv. Jakub ve svém listě zřejmě píše (2, 5): „Poslech-
něte, milovaní bratří moji! Nevyvolil Bůh chudých pro
tento svět za bohatce ve víře a dědice království, které
zaslíbil těm, kteří ho milují?“

TRPĚLIVOST.

Plavbou do Číny, při zastávce v Kolombo na ostrově
Ceyloně, na otázku mladého misionáře, čeho nejvíce
třeba v zámořských misiích, jeden starý, bělovousý
misionář odpověděl: „Trpělivosti, trpělivosti a opět
trpělivosti.“ Po devítiletém pobytu v Číně jsem poznal,
že tato ctnost musí řídit a podporovat takoruka každý
krok a pohyb misionářův, který, cizinec, přichází
hlásat víru a nauku, přičící se přímočárně zvykům a
mravům pohanského národa, který, jako Číňané, žije
dle nich již po dlouhá tisíciletí. Obratem ruky se nic

přeměnit nedá, tím méně vynutit a věrozvěst jen klidně orá svou brázdu a zasévá, aniž by často viděl užitek a plodů své práce. Trpělivost je tedy základem a vrcholem všeho jeho počínání.

Jednoho slunného dne jsem se vydal do Yulangtang, osady ležící při velkém jezeře Póng-yang (provincie Kiangsi). Jest to tržiště, kde se provozuje čilý obchod, zvláště dřevem. Nosič klusal s bambusovým košem, obsahujícím mešní potřeby, na trakaři mi vezl jeden křesťan příkrýku, zamotanou v nepromokavé plachtě: a tak vypadá to cestování do misii v čínském vnitrozemí. Úzká, hadovitá cestička se táhla nekonečnými oklikami mezi rýžovišti, kol vesnic a pagod, přes tržiště Tou-teou, pahorkovitým pásmem, kde jsem žasl nad těmi tisíci a tisíci hrobů, pokrývajících úbočí pahorků; hrob na hrobu, celá pokolení a snad kvetoucí města před staletími zde odpočívají. Některé mohyly jsou větší, s velikými kamennými deskami, kolmo vpředu zasazenými, a s nápisy zemřelých. Staří bohatýři a hodnostáři mají kamenné okrouhlé náhrobky s jakousi slavobranou, před níž po obou stranách vchodu stojí řadami kamenné sochy ministrů, vojevůdců, osedlaných koní, jakoby čekajících na rozkazy pána. Mnohé z těchto soch jsou napolovic v zemi, popukané a ošlehané dešti a bouřemi staletí. — Den byl horký a k večeru jsme dospěli k cíli, dokonale propocení a pokryti vrstvou prachu. V Yulangtang má misie dosti prostranný dům, jehož hlavní nádvoří (jakási kůlna) slouží za modlitebnu, část domu je pronajata jednomu obchodníku dřevem. Na venkově je značný počet křesťanů, kteří následujícího dne přišli na mši sv. a pozdravit misionáře. Tak začala osmidenní misie. Denně dvoje kázání, zpovídání, návštěva křesťanů, křty a sňatky. Na to vše je misionář sám a často večer únavou klesá. V této misii jsem bolestně poznal, že jeden křesťan odpadl se svou rodinou. Pro jakou příčinu? Před několika měsíci onemocněl, pohanští příbuzní mu radili, aby dal donést do domu modly, ty prý ho uzdraví. Ubohý křesťan podlehl tomuto pokušení, dal přinést bohy, nedlouho nato se uzdravil. To zviklalo jeho víru, která byla již slabá. Brzy potom jeho syn rovněž onemocněl, opět „zkusil“ prostředek model, ale syn jeho zemřel; to ho úplně vrhlo v náruč

dáblovu a veřejně odpadl. Třeba věděti, že Čínan na-
devše lpí na svých dětech — svém potomstvu. Smrt
v rodině přechasto zchladí horlivost křesťanů, že prý
jim Pán Bůh bere děti. Onen křesťan-odpadlík přišel
ke mně jednoho večera, ale tajně. Po celou hodinu
jsem mu domlouval a ho pobízel k obrácení, než vše
marno, jako by byl házel hrách na stěnu; odešel zarytý
a beznadějný. Nezbyvá mi, než ho doporučiti milo-
srdenství Božímu skrze Marii.

Jednoho dne jsem naopak spatřil s nesmírnou radostí
jiného odpadlíka, věhlasného písmáka jménem Ho-ce,
který přišel prosit pokorně za odpuštění. Již po devět
let nev kročil do kaple. — Čínští písmáci, t. j. znalci
písma a literatury, mají na čínském venkově, kde vět-
šina obyvatelstva jest písma neznalá, velký vliv; pís-
máci jsou zvláštní stav, v dřívějších dobách řídili
veškerý čínský život, v nové době vliv jejich mizí. Vy-
značují se neobyčejnou pýchou a soběstačností, po-
hrdajíce vším, co není dle knih starých čínských vědců
a filosofů. Lid k nim má velkou úctu, které z části za-
sluhují, již pro tu práci a píli, potřebnou k ovládnutí čín-
ského písemnictví, která vyžaduje 20—30 let. — Náš
Ho-ce hřešil také pýchou, než stále choval přesvěd-
čení, že církev katolická má pravdivou nauku, a přes
jeho bludy a pády mu Pán Bůh popřál milosti obrácení.
Před dvěma roky mě zavolal, abych dal poslední po-
mazání jeho staříčké matce, křesťance, která se vy-
značovala zvláštní píli ve křtu nemocných pohanských
dětí. Pán Bůh shlédl na její zásluhy a prosby a dal
milost obrácení jejímu synu. Když se vyzpovídal a
předě mší sv. veřejně se modlil vyznání hříchů, pln
lítosti v náhradu za pohoršení, patře na jeho stříbrnou
skloněnou hlavu, jsem se radoval s anděly plesajícími
nad jedním hříšníkem pokání činícím... Náš Ho-ce
si zasloužil lásky Boží svou láskou k bližnímu, neboť
on jest též jakýmsi místním lékařem a vždy léčil chudé
lidi zdarma. Obrátiv se, přivedl rovněž rodiny svých
dvou bratrů, které již asi po deset let nekonaly křesťan-
ských povinností. Tím byla radost všech křesťanů do-
vršena.

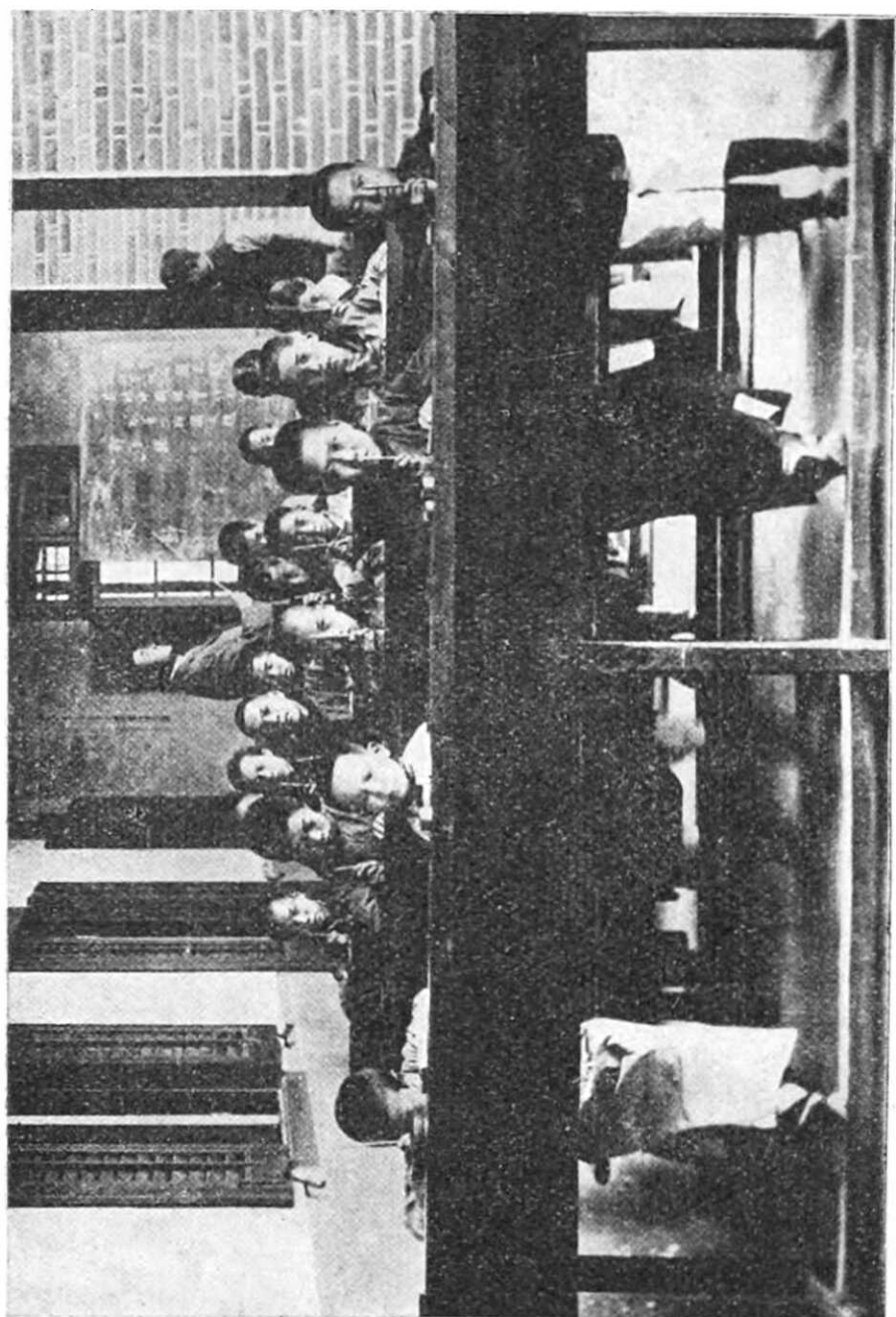
Téhož dne při ranním kázání předě mší sv. přibyl
do modlitebny jeden křesťan, nesa na rameně na tyči

dva visící kulaté bambusové koše a v každém z nich — po malém vnukovi, jež nesl ke křtu svatému. Dvě snachynásledovaly; po osmahlých tvářích se jim perlil pot. Jsou dosud pohankami, ale na podzim půjdou do školy a budou pokřtěny. Zatím nastal rozruch mezi křesťany, vítání a usazování, i ustal jsem v kázání, až se uklidní. Slunce vrhalo své mocné paprsky celou jižní stranou otevřeného polokrytého dvora, sloužícího za kapli, a ty zářivé jižní paprsky se tříštily na sedících křesťanech a odrážejíce se naplňovaly jako zlatý prach všechny kouty čtyřhranné modlitebny. To jižní slunce není matné a nejisté jako slunce v našich severních krajích, jeho světlo je takřka hmatatelné, kypré, vše zatopující, dává předmětům, krajům a obzorům ostré, zářící obrysy a vše naplňuje životodárnou radostí. Zatopen těmito pronikavými paprsky, byl jsem v té malé přestávce jakoby zaplaven dusivou radostí; srdce se mi šířilo v hrudi, an jsem patřil, jak vytahují oba maličké z košů, oděné v červené pestré šatečky; tak nové dvě rodiny vcházely do lůna církve svaté. Na mysli mi tanuly verše proroka Issaiáše:

„Synové tvoji z daleka přibyli
a tvé dcerky z klínů vstávají (Is. 60, 4.)
I budou hlásat slávu mou národům,
a přivedou všechny bratry vaše
ze všech národů v dar Hospodinu,
na koních, na vozech a na nosítkách,
na mezcích a na velbloudech
na mou svatou horu do Jerusalema,
praví Hospodin. (Is. 66, 20.)

Jak Dr. Hejčl v poznámkách své České bible dodává: „Všelijaké druhy vozidel tu vypočítané znamenají podivuhodné cesty, po kterých povede milost Boží pohany do lůna nového Jerusalema, t. j. katolické církve.“

Po mši sv., při které nově obrácený — vzkříšený — Ho-ce přistoupil po tak dlouhých letech k sv. přijímání, byl křest těch maličkých. Příště tam budu mít několik křtů dospělých, kteří se učí nauce sv. náboženství, mezi nimi jeden vážený literát, jménem Li, se svými třemi syny.

Misijní škola v Číně. Katolických studentů je v Číně 284.000.

Skončením misíí v Yulantang odebral jsem se do osady Pe-hiong-kia. Cesta šla pahorkovitým krajem, kde pečlivě obdělávaná pole se o píd' půdy takřka rvala s nesčetnými hroby, které jsou Číňanům nedotknutelnými, i když vadí cestě, nebo jsou uprostřed rýžoviště. V těchto vyšších polohách částech se rýže nedaří, jelikož pole těžce udržují potřebnou vodu a tak se zde výjimečně sází obilí, které jinde v kraji též sejí, ale když dospěje do klasu, je zaorávají jako hnojivo do rýžovišť. Vůně vysoké vlnící se pšenice mne omamovala a přenášela mne v duchu o 20.000 km na západ, do drahé domoviny v okolí Brna. Vzpomínal jsem podle slov Svatopluka Čecha:

„Jak vítr osením po tobě hrají
mé vzpomínky a touhy, rodný kraji . . .“

Pozdě odpoledne jsme dospěli do Pe-hiong-kia, vesnice skoro cele křesťanské. Dům, ve kterém se koná misie, je přeubohá chatrč, více nakloněná než pověstná věž v Pise. Divil jsem se, že se dům nezhroutil a jak tam může několik rodin klidně bydlet? A dům nehrozí spadnutím od včerejška; čínský kněz, který zde v kraji v minulých letech přede mnou konal misie, nikdy nechtěl v tom domě bydlet, máje oprávněný strach, že tam bude za živa pohřben. Malá světnička, kterou mi vykážali, měla jen lůžko, hrubě tesaný stůl a malou skříň; zbývající prostor stačil právě pro židli. Země byla tak hrbolatá, že ani stůl ani židli nebylo možno uvést do vodorovné polohy. Mimo jediné dveře byla tu malá prostranná branka do dvora; nechtěje míti v místnosti psů, se kterých blechy takřka srší, postavil jsem k ní bambusový koš, jelikož branka byla bez závory. Ale průchodu psů jsem neubráníl. Večer, když ve vedlejší světnici, do níž vedla pod postelí malá díra, se ozvalo zvláštní mlaskavé volání, statný pes vrazil brankou, povalil koš a zmizel ve vedlejší jizbě, — kde vykonal „hygienickou potřebu“, očistiv olízáním hliněnou podlahu, kde maličký vykonal právě svou potřebu — tak na čínském venkově neužívají nočníků pro malé děti . . .

V noci se strhla bouře, celý dům skřípal a stenal ve všech kloubech, dveře, kterých nebylo možno zavřít

pro nakloněné veřeje, bouchaly celou noc. Po půlnoci ve vedlejší světnici dlouho usedavě plakalo malé dítě, které matka, trpící podvýživou, nemůže kojiti. Ráno v hlavní „dvoraně“, kam dali na noc krávu, stůl, na kterém bylo připraveno vše ku sloužení mše sv., byl zalit a pošpiněn vodou lijáku, s rozbité střechy skanuvší. Když odvedli jalovici a očistili zem, s níž zametáním stoupaly kotouče prachu, bylo možno jakž takž připravit místnost pro mši svatou. Zatím však ohřívali vodu na malém hliněném krbu v jednom koutě místnosti. Kouř a saze, hnány větrem, vířily vzduchem a padaly na oltářní plachtu; při mši sv. jsem byl nucen stále je odfukovat, přece však mnoho sazí se na mokré přikrývce rozlezlo a zůstavilo ohavné černé skvrny. Dešť neustával a tak slepice, psi a vepři, kteří byli v tom krytém dvoře „doma“, stále rejdlili kolem stolu-oltáře a divili se pravděpodobně, proč by měli býti odháněni? Takové okolnosti, mimo křik malých dětí, tlačení se a zvědavé „návštěvy“ pohanů, kteří přicházejí v tu dobu snídaně s malými hrnečky rýže, kterou mlaskavě srkají, hlučí a se smějí, to vše nemálo ruší kázání a bohoslužbu, a zvláště napíná často nervy misionáře až k prasknutí. Tu třeba vzít všecku sílu a trpělivost do hrsti.

Pohané jsou velmi zvědavými, zvláště na to, co se děje při mši svaté a když se křesťané zpovídají. Zpovědnice ovšem nenosí misionář s sebou, nýbrž zavěšuje pouze černou roušku do dveří, sám sedí ve světnici a křesťané z venku přiklekají a se zpovídají. Obyčejně se stává, že je nutno se natahovat anebo schoulit v klubko, aby bylo možno slyšet zpověď, studený průvan v těch otevřených čínských domech v zimních měsících, kdy se konají misie, působí, že hodiny, vysezené v takových příležitostných zpovědnicích, jsou nejlepší školou trpělivosti pro misionáře.

Všechny tyto svízele, trampoty a zklamání jsou přesto často vyváženy čistou radostí, kterou působí věrní a horliví křesťané, a to vše je s výše ozářeno jasným vědomím, že statky duchovní, které v misiích rozdáváme jsou nepoměrně vzácnější, než vše pozemské, a že nějaké to utrpení jest nutnou a snadnou podmínkou života a působení věrozvěstova.

STAROSTI SE ŠKOLOU.

Jak jsem Vám posledně psal, asi před třemi týdny, chystal jsem se do misií na výpomoc P. Smithovi (mému sousedu v Sichfowě), který má ještě mnoho misií konat a je poněkud churav, zvláště duševně skleslý. Nikterak se tomu nedivte, že chudý misionář, sám a sám, je těmi trampotami jako zatopen. Nikdy jsem nechápal lépe listů sv. Pavla, jako po ta léta zde v Číně, jak píše o svých utrpeních, cestách, nebezpečnostech, lásce ke svým křesťanům, chybách a pohoršeních novokřtěnců, starostech a zklamáních, že ho „i život omrzel“. To je základní pravidlo každého apoštolátu, jelikož Pán Bůh chce tu slávu pro sebe a volí si slabé a opovržitelné tvory, kteří se nemají chlubit, leč svými slabostmi, a těmi nástroji koná skutky, přesahující veškeru lidskou možnost a sílu.

Děkuji mnohokrát za peníze 5000 Kč, zaslané Živnostenskou bankou; mám za to, že to bude posláno přímo do Šanghai, jak píší, prostřednictvím „Jokohama Specie Bank, Hamburg“; proměněny v dollary činí 148.37 šanghajských dolarů. Jak Vám dosti poděkovati za Vaši lásku a obětavost, se kterou podporujete mou zdejší misii? Když jsem přišel do Číny, skoro nikdo mi nepsal, mimo z rodiny. Víte však, že to vše je pro Pána Boha, já z těch peněz nemám žádného prospěchu, sebemenší výdaj píši do účtů, které každoročně v červenci předkládám našemu misijnímu panu biskupovi. Vydržuji tři školy, které spotřebují skoro všecek můj roční příjem, 800 dolarů. Díky Vaším příspěvkům, mohu konat víc, než mi mé skrovné prostředky dovolují. Osobně nevydám leč na potřebné, jsa spokojen jídlem a vděkem, a to bez jakýchkoliv zbytečností. Žiji o rýži a zelenině, obyčejně mi můj „kuchař“ připraví dvě nebo tři vajíčka, maso zřídka, jen v neděli. Mám zde na stravě 20 žáků, dva učitele, jednoho kuchaře, jednoho zahradníka (pro zeleninu a mletí rýže) a jednoho vrátného (80letého), mimo platy třeba na rýži asi 400 dolarů. Mám též dvě školy na venkově; dívčí školy však žádné, jsem nucen posílati své křesťanky do škol v sousedních misiích, kde platím za stravu přiměřený plat. Tak na příklad posledně

jsem nechal u P. Smitsa 80 dollarů pro mých šest křesťanek v jeho škole. Mimo rýži jest třeba nakoupiti oleje (kterým zde připravují zeleninu), soli a petroleje, kterýchžto věcí se ročně mnoho spotřebuje pro 30 nebo 40 lidí. Tak vidíte, že misionář má starostí všeho druhu nazbyt.

Poslední dobou zde byly opět nepokoje a hrozilo to opět válkou. V několika dnech přijelo do Nanchang 80.000 vojska, přes Tzekiang jich rovněž táhlo několik tisíc; nebyl jsem zde. Báł jsem se, že bude opět dům a kostel obsazen. Díky Bohu, sem nepřišli a praví se, že se ty strany opět usmířily. Po velikonocích Vám opět něco napíši z misíí.

MISIONÁŘ, POUTNÍK.

Přečasto vděčně vzpomínám všech dobrodinců, kteří mi svými příspěvky umožňují vydatnější misijní práci. V červenci se končí náš „misijní rok“ a skládáme panu biskupovi celoroční účty. V těchto letních měsících jest misijní práce nemožná pro nesmírná vedra a pro zaměstnání našich venkovanů v rýžovištích.

Snad bude zajímati milé čtenáře a obětavé dobrodince, nač slouží jejich groše, poslané sem, do dalekého čínského vnitrozemí, z našeho Československa. Během tohoto roku se ukončila ve zdejším kraji občanská válka, pochody vojsk revolučních a obsazování našich misijních domů ustalo, a to nám dovolilo účinněji pracovati na šíření víry. Předem však bylo třeba opravit kostely a domy, nemálo poškozené za revolučních zmatků — opravil jsem kostel a dům v Tzekiang, modlitebnu v Tseoulinwangkia (bývalou pagodu) a v Yulantang (kde poskytli křesťané 50 dollarů na opravy) — celkem stály ty opravy asi 140 dollarů.

Hlavní naše vydání směřují k vydržování misijních škol, kterých jsem měl celkem šest, tři pro hochy a tři pro dívky. Ve většině těch škol jsou žáci na stravu ve škole samé, jelikož to jest jediný prostředek důkladně žáky vyučiti — jsou z různých osad, často vzdálených — a zvláště katechumeny (čekatele, obrácené pohany) připravit ke křtu svatému. Letošního roku

jest celkový výdej pro školy, platy učitelů a sluhů, 1027 dollarů — celkový příjem, který poskytuje ndp. misijní biskup zdejší misii, není ani 1000 dollarů — tak vidíte, drazí dobrodinci, že jen díky Vaším příspěvkům mi bylo možno vyučovati těch 90 žáků v našich školách. Mimo to jsou jiné různé menší výdaje, jako cesty 24 dollarů, almužny chudým 34 dollarů, léky 21 dollarů, oděv, prádlo, knihy atd. 30 dollarů a j.

Co se týče duchovních plodů letošního misijního roku, bylo pokřtěno 15 dospělých pohanů a asi 40 žáků přistoupilo k prvnímu sv. přijímání, což činí celkem 55 nových křesťanů, takže jejich počet celkový v misii Tzekiang stoupl z 1686 na 1723 (odčítaje úmrtí minulého roku). Utvořiti nového křesťana v pohanské zemi jest věc velmi těžká, neboť nestačí jen pohana pokřtiti, třeba ho napřed vyzkoušeti, vpraviti mu křesťanské názory a nauku naší sv. víry, a to není věc snadná, zvláště zde, v hmotařské Číně, kde se o duši nedbá.

Novokřtělci musejí býti dokonale vyučeni v křesťanské nauce a dávati záruky pro pravý křesťanský život; jen tak může být dílo šíření víry pevné a trvalé. Misionáři jest při tom vytrpěti mnoho trampot, svízelů a zklamání.

Maje dvě školy na velké vzdálenosti (Tseoulinwangkia a Yulantang), byl jsem nucen letos konati mnoho cest za účelem zkoušení žáků a udílení křtů svatých, takže jsem vykonal asi 500 *km*, většinou pěšky, jen za účelem návštěv a dozoru škol, mimo misie ve 27 vsích, které pohltily asi stejnou vzdálenost a celé tři měsíce, říjen-prosinec.

Milí čtenáři mne často doprovázeli na mých misijních cestách a sdíleli mé slasti a strasti. Poslední má cesta byla do Sankiangkeou přes Tseoulinwangkia, se které jsem se vrátil dne 12. července. V této době cestovati jest dvojnásobně obtížné pro velká vedra. Cestou do Tseoulinwangkia nás překvapila bouře, trvající po celé dvě hodiny, na trakař nebylo možno sednout — koš a pokrývku nesl starý Hoai-šyen, který bydlí v tamější modlitebně, staré, bývalé to pagodě. Úzká cestička mezi rýžovišti a kolem řeky byla zaplavena vodou a tvořila s okolními

rýžovišti jedno bahnisko, takže jsem v lijáku byl nucen často přebrodit na zádech svého nosiče!

Toho dne, nedaleko míst, kterými jsme procházeli, byli zabiti dva venkované bleskem, bohem hromu (Leikung), jak říkali pohané. V jakém stavu jsme dospěli do Tseoulinwangkia, snadno si představíte. Žáci tamější školy odříkávali své úlohy, načež jim nastaly zlaté časy prázdnin. Na den sv. Cyrilla a Metoděje jsem mnoho a mnoho vzpomínal na vzdálenou vlast, i na Číně sousední, veliké Rusko, zde v zapadlé modlitebně, kdysi pagodě, daleko v Kiangsi. Pán Bůh mi dopřál pracovati zde na svatém díle šíření víry a obklopen svými novokřtělci, jsem si živě představoval, jak to vypadalo, když se kolem našich sv. věrozvěstů kupili první pokřtění Moravané... Jakým vděkem jsme povinni svatým bratřím soluňským, kterým děkujeme za neocenitelný dar sv. víry i za národní existenci, jelikož nás tak zachránili od záplavy, ve které zanikli polabští Slované...

Z Tseoulinwangkia jsme se vydali s tamějším učitelem Ho Šimonem do Sankiangkeou (doslovně: Ústa tří řek), tržiště vzdáleného asi 40 km. Pro vedro a špatné cesty jsme najali loďku za tři dollary. Plavíce se proti proudu, potřebovali jsme celý den. Malá loďka, krytá bambusovou rohožkou, byla jako pravá výheň, můj společník Šimon vedrem omdléval. Jeli jsme opuštěným krajem; vysoké břehy, lemované rýžovišti s vlnící se rýží, tu a tam malé nahé děti, pasoucí zakrnělé krávy nebo vodní buvoly, kteří se co chvíle váleli ve vodě, z níž vyčnívala jen hlava s rohy, měsíčkově na hřbet ohnutými. Po celý den jsme nepožili leč trochu ve vodě vařené rýže, připravené v malém hrnci na zádi loďky.

K večeru, kdy se zapadajícím sluncem vedro se mírnilo, jsme dospěli cíle. Zde však v jižních krajích Číny, kde každá píď půdy slouží za rýžoviště, zalité vodou, jest v první polovici roku celá krajina vlastně jako jediná bažina a výpary vodní činí vedro tím nesnesitelnějším, člověk se stále potí a ani v noci není příliš značný rozdíl teploty. Deště a bouřky však ovzduší vždy ochladí, někdy příliš prudce, odtud časté zde horečky a úplavice.

Ani spáti nelze . . . Celou noc slyšíte pískání moskytů, kteří poletují jako chvějící se ocelové plíšky a píchají jako ocelové jehlice. Následkem stálého potu objevují na celém těle červené vyrážky, dráždivě svědící.

V takovém stavu jsme ztrávili noc v tržišti Sankiangkeou, kde má misie dům od r. 1902. Celý dům i malá modlitebna byl však pronajat jedním čínským knězem v minulých letech jistému obchodníku dřevem a tesaři, jménem Ts'ai ze Sankiangkeou. Přijel jsem právě za tím účelem, abych dům od toho nájemce osvobodil. Onen Ts'ai, jsa pohanem, nikterak o modlitebnu nedbal, naopak, nalepil tam různé pověřivé nápisy; obraz Božského Spasitele byl začazen k nepoznání, neboť malý krb byl umístěn právě pod ním; kameny a cihly podlahy byly rozbité, jelikož na nich štípáno dříví a desky pro hotovení rakví, které jsou v Číně neobyčejně velkých rozměrů. Vše bylo zastaveno dřevem, prkny a rakvemi, takže nebylo možno pomýšleti na sloužení mše sv. Dle smlouvy měl Ts'ai odejít již 1. července, v Číně však není věc tak jednoduchá!

Číňan nic nepodniká bez rady u hadače, který určuje dny „šťastné“ a dny „nešťastné“, a pod trestem pomsty bohů jest třeba se takovými předpověďmi řídit. Náš Ts'ai tedy nemohl odejít 1. července, jelikož „šťastný den“ pro stěhování byl pro něho teprve 17. červenec. Co jiného s takovými názory, než býti trpělivým, násilím ničeho zde nelze pořídit.

Na štěstí přišel jeden horlivý křesťan, který má čajovnu v tržišti, a pozval nás do svého domu na venkově, asi 1 km od Sankianhkeou. Tento křesťan byl před 20 lety velmi chudým, nyní však jest zámožným a má velký vliv v tomto kraji. Na venkově si vystavěl za 1000 dolarů domek, kam se brzy uchýlí na odpočinek; má již 62 let. Dík Božské Prozřetelnosti bylo tak možno důstojně sloužiti mši sv. a nám pocestným si odpočinouti po únavě cesty. Náš křesťan nás též dobrosrdečně hostil, takže jsme se v tom láskyplném styku dobře zotavili. Zatím byla pořízena nová smlouva, dle které Ts'ai pronajme pouze dvě světničky se vchodem ze zadního dvora, takže modlitebna bude volná; přikročeno rovněž k nutným opravám, které jsou odhadovány asi na 60 dolarů.

Ts'ai kia (rodina či osada Ts'ai), kde jsme bydleli, jest velmi rozsáhlá, domy jsou vysoké a z cihel stavěné, což jest na čínském venkově řídký zjev. Osada tato jest jakýsi památník bývalé čínské šlechty, která vlastně neexistovala; za šlechtice byli považováni lidé studovaní, literáti. Ts'ai kia má slavnou minulost a v chrámě předků, který jsem navštívil, se stkví zlaté nápisy všech, kteří dobyli prvních míst při státních zkouškách. Dosud jsou čtyři vysocí hodnostáři čínští, zdejší rodáci, jakož i velký počet důstojníků národní armády. Tato osada čítá asi 1000 „komínů“ (tak se označuje v Číně počet rodin), ročně jest zde 200 až 300 narození. Bohužel mimo našeho hostitele tam není jiného křesťana. Kdy konečně vzejde světlo víry těmto krajům, pokrytým dosud tmou pohanství?

Dům našeho hostitele Ts'ai tin-fa (t. j. Ts'ai zlato-nosný!) nebyl dosud hotov, tesaři upravovali podlahy a dva dřevorubci řezali pilou desky z vodorovně položeného kmene. Večer po práci se rozsvítila uprostřed polokrytého dvora visící lampička konvovitého tvaru. Petrolej jest spalován přímo, bez knotu, což působí mnoho čoudu. Po večeři dělníci seděli kolem zdí na lavičkách, pokuřující z malých bambusových dýmek, četní obyvatelé rovněž přišli na návštěvu a dlouho do noci jsme rokovali o náboženství. Učitel Ho Šimon, který dobře ovládá čínskou literaturu, dokazoval poslouchajícím pohanům pravost našeho sv. náboženství ze samé čínské literatury a z Konfucia. Dva studenti mne přišli rovně vyhledati, z nichž jeden zná již mnoho pravd naší sv. víry, dal jsem jim nejlepší čínské pojednání o katolické církvi, vydané v městě Nanchang. Poznal jsem, že mnoho těch duší pohanů, ať učených, ať neučených, jest prostých a přímých, kéž je Bůh osvíti dokonale a dá jim síly překonati četné překážky a dospěti k Tomu, který jest Cestou, Pravdou a Životem!

NĚKTERÉ DOBRÉ A ŠPATNÉ VLASTNOSTI ČÍŇANŮ.

Četl jsem v jednom francouzském díle, nazvaném Obrana západu (La défense d'Occident, Henri Massis, Paris, Plon, 1927), že Evropané nemají žádné příčiny klaněti se před zavšivenými Východany. Jest pravda, že západníci jsou výše postaveni, a to dík křesťanské vzdělanosti, třeba však nestranně uznati, že Východané a zejména Číňané mají mnohé přednosti, hlavně v mravním a společenském ohledu.

Co nás Evropany při prvním styku s Číňany nejvíc zaráží, jest jejich nedbalost a nečistota domů a ulic. Na šaty a prádlo jsou však Číňané pečliví, často je perou a skoro denně vystavují ložní pokrývky na slunce. Domy, zvláště na venkově, se neskvějí čistotou, prach a pavučiny nebývají nikdy odstraňovány (zaprášených pavučin se dokonce používá při poranění k zastavení krve!), do malých, temných světniček slunce neproniká, jelikož okna nejsou navenek, nýbrž do krytého vnitřního dvora. V domě obyčejně nebývá záchodu, ten jest společný pro několik rodin mimo dům, ve světničkách jest užíváno pro noční potřebu jakýchsi putének, které se vynášejí, když jsou naplněny! Takové nedbání zdravotních pravidel působí velmi odporně a misionář si musí zvyknout na tento stav. To jest ovšem již ten východní život, beznáročný a nedbalý, který jest příčinou zlořádů, nad nimiž se však Východan nikterak nepozastavuje. Často jsem již přemýšlel o tom, proč není v Číně více nakažlivých nemocí za takové „hygieny“ a mám za to, že jest to hlavně dík zdejšímu prudkému slunci a zdravému podnebí, větranému častými bouřemi a tyfony (velkými větry). Číňané též nikdy nepijí nevařené vody, ani poslední žebrák, nýbrž vždy horký čaj, takže tento způsob brání rovněž mnohé nákaze, jak se stává u nás při pití studené vody.

To jsou jaksi vnější zdravotní nedostatky, které se časem dají odstraniti a již nyní nankingská vláda zdárně v tom smyslu postupuje.

Číňané však mají mnohé přednosti, vzbuzující úctu. Tak jest všeobecně obvyklá a zachovávaná zdvořilost

a uctivost, které by, bohužel, často marně hledal u nás na vesnicích nebo cestou na železnicích. V Číně není dosud znám „třídní boj“, který tolik otravuje život v našich „vzdělaných“ krajích nenávistí, závistí a zbytečnou zlostí! Číňané jsou vždy zdvořilí a bez rozdílu stavu žijí v družné pospolitosti a nazývají se navzájem „rodnými bratry“ (t'ung pas). K cizincům rovněž nemají zvláštní nenávisti, ač jich rádi nevidí, praví, že jsou svázáni politicky a hospodářsky nadvládou bělochů... Na zvědavost však si potrpí a ve vnitrozemí jest Evropan předmětem dotěrné a slídivé zvědavosti. Na některých místech to rušivě působí na misijní činnost při návštěvě misionáře, ale v Číně jest to zvykem, nikdo nemůže zabránit „jít se dívat“ všude, i dovnitř domu! Zde se děje vše veřejně a „na ulici“. I na tuto dotěrnost se zvykne, ale nesnadněji. Když jest misionář znám, jest mile přijímán nejen křesťany, ale často i pohany, kteří dobře vědí, že jsme zde, abychom konali dobro a prokazovali lásku.

Jednou z velkých předností Číňanů je věrnost v dodržování slova, slibu nebo závazku; tím předčí Číňané všechny ostatní národy na dálném Východě. Když jednou slovo dáno, je jisto, že bude dodrženo a také v kupních závazcích platí slovo a nejsou psány smlouvy; teprve ve styku s cizinci Číňané začínají psati smlouvy. V Číně jest příslovím, že nelze „snísti dané slovo“.

Po devítiletém pobytu v Číně jsem slyšel jen o velmi řídkých případech krádeží. Dle starého čínského zvyku byl jakýsi „cech zlodějů“, který měl svého vůdce a své stanovy. Zloděj se obvykle dostane do domu děrou, učiněnou ve zdi, jelikož čínské domy nemají oken na venek. Když jest zloděj dopaden, často mu bývá useknuta ruka nebo bývá jinak zmrzačen i zabit. Není-li dopaden, musí se hledat; o to se ovšem policie nestará, napřed třeba učinit udání. Nato se zavolá „vůdce zlodějů“, který jest pozván a přiměřeně pohoštěn, ukáže se mu v domě zlodějem učiněný průlom a on soudí dle tvaru díry, zda jest zloděj z jeho společnosti či nikoliv. Každá společnost zlodějů má svůj zvláštní způsob lámání díry ve zdi. Vypátrá-li se původce krádeže, zařídí se to tak, že ukradenou věc vrátí za jakousi náhradu — vždyť jest zlodějství jakési

řemeslo. V misii přístavního města Ningpo byly jednou ukradeny visací hodiny, než po takovém „čínském soudním přelíčení“ byly neporušené vráceny — za příslušný poplatek. Teprve v poslední době se začínají objevovat — hlavně v přístavních městech a dle vzoru bělochů — zloději s revolvery nebo celé lupičské smečky vyzbrojené a nasáklé bolševismem.

Opilství jest v Číně rovněž velmi řídké a viděl jsem pouze jednu veselého soudruha, vedeného pod paží jiným, jelikož jeho chůze byla váhavá . . . Pije se zde obyčejně rýžové víno, natrpklé chuti; než opilství, jak tomu bývá v našich krajích, je zde neznámé! Vzpomínám, jak jsem jednou viděl jednoho amerického námořního důstojníka, úplně opilého; bylo to v Kiu-kiang, v přístavě na Yangtzekiang, jak ho hlídka odváděla na loď. Procházející se tam Číňané naň pohlíželi s velkým opovržením.

O pevné stavbě rodinného života čínského jsem již jednou psal. Rozvody jsou řídké, při velkých neshodách pohané obyčejně své ženy prodávají. Třeba vzdáti veškerou čest čínským ženám, které jsou výborné hospodyně, vzorné a pracovité, na nějaké „táčky“ nemají kdy.

V Číně se též nikdy nesetkáte s nějakým výstředním, vykrojeným nebo krátkým oděvem; v tom ohledu jsou Číňané vzorní. Rovněž jsem nikdy v Číně neviděl toho večerního toulání se mládeže, které jest hanbou našich křesťanských krajů! Se západem slunce se každá čínská rodina sejde u společného krbu a tak zažívá neocenitelných slastí rodinného života.

PŘED CESTOU.

„Kolem sv. Václava se vydám do misií; byl bych odešel již dříve, ale otec mého učitele před nedávnem zemřel, byl jsem tam včera (22. 9.) konat pohřeb, který Vám příležitostně popíši. Nyní mi nastane perná doba misií — únav a obtíží, o nichž si u nás těžko učiniti představu. Horečka se stále občas hlásí, mívám těžké noci. Snad až kolem vánoc mi bude možno něco poslati; nemějte za zlé!

Mám před sebou misie, 27 stanovišť; budou trvat asi 3 měsíce. Proběhnu za ten čas — nečas — asi pět set *km*. Na mnohých místech mne čeká nejedna nesnáz a protivenství. Ďábel jako by závistí schnul, že zde „v jeho kraji“ jsou křesťané. A ti ubozí křesťané jsou často vlašníci. Pomozte mi svými modlitbami konat dílo Boží! Náš zakladatel sv. Vincenc z Pauly říkával, že jeden může udělati za deset, přiloží-li Pán Bůh pomocnou ruku. A On že ji vždycky přiloží, když nás postaví před dílo, přesahující lidské síly.

Tento týden mnoho vzpomínám na naše svato-václavské slavnosti. Není pochyby, že to prospěje k obnovení náboženského života u nás. Mnohý snad se pozastaví nad dějinami našeho národa od 1000 let i nad dějinami své duše . . . A sv. Václav je přece stále českým knížetem a má v nebi velkou moc svou přimluvou! Jest pouze jeden přesmutný zjev u nás, o kterém jsem četl ve francouzském časopise „Les Etudes“, to jest nedostatek kněží. To jest velmi těžký trest Boží; prosme vroucně o jeho odvrácení. Svátý farář arský říkal: „Odstraňte s jednoho místa kněze a za dvacet let tam budou lidé žít jako zvířata.“

„Piši ve výroční den mého přijetí do Kongregace (27. XI.), jest tomu dnes 10 let, co jsem přijel z Prahy do Paříže. Kolik to milostí, ochrany, pomoci během těch 10 let, zvláště v posledních letech na cestách v rozbouřeném nitru Číny! Pomozte mi laskavě v díkůvzdání Božské Velebnosti a P. Marii.

Dva měsíce jsem chodil z místa na místo, díky P. Bohu nepršelo po celý ten čas, ale v nečistotě těch čínských domů jsem trpěl jak obyčejně. Zdá se, že blechy a štěnice mají pro mou „bílou“ kůži zvláštní zálibu a apetit. Koncem druhého měsíce jsem byl velmi unaven, ale nemohl jsem cesty přerušit, z obavy, že budou nové nepokoje a pochody vojsk a proto musím býti v Tzekiang, kde jsem otevřel školu pro 25 hochů. Pro dívky a ženy nemám školy, posílám je do Sichfow. Je jich tam asi 20, platím měsíčně asi 3 dollary pro každou za stravu. V misiích jsem dostal kdesi jakýsi druh svrabu (prašiviny), která jest v Číně velmi častá. Jen si pomyslete, jestli je „pastýř prašivý“, což teprve ovce?! Jsem v nemocnici, kde mi dávají bolestné in-

jekce do rukou. — Zásilku peněz jsem dostal, obnáší zde 179 dollarů. To je vydatná pomoc. Letos jest rýže velmi drahá; proti 2 až 3 dol. za nůši (70 kg) loni, stojí letos 4—5 dollarů. Nakoupil jsem 100 nůší. — Po přečtení „Živého obrazu Ukřižovaného“ jsem napsal Dr. Hynkovi, který mi zatím poslal své „Obrození Římem“. „Živý obraz Ukřižovaného“ jsem zaslal našemu čsl. konsulovi do Šanghai.

S Bohem! Do modliteb všech dobrodinců se poroučí s přáním náplni milostí pro r. 1930 vděčně odaný J. Zeman.¹

NOVÝ ROK. — BOŘENÍ MODEL. — MOSTY. — KUCHAR A HOLIČ.

Před několika dny jsem dostal obrázky od firmy Nedomové z Olomouce. Přijmi srdečný dík za ten vzácný a zde v čínském vnitrozemí velmi výhodný dar. Obrázky jsou velmi pěkné, dobře volené a zbožné, naši křesťané takové v barvách mají velmi rádi. Snad jsi je sám vyhledal? Zaplať Pán Bůh i všem slechetným dárcům. (Dík tento patří v první řadě obětavým čtenářům časopisů „Nový národ“, „Práva“ a „Našince“, kteří tak hojně příspěvky pro P. Zemana zaslali.)

Včera byl právě Nový rok čínský. Zde se dosud počítá podle měsíčního kalendáře. Je to pro Číňany největší svátek a všeobecný. Při té příležitosti jsem již použil zaslaných obrázků a každou rodinu zde v Tze-kiang jedním obšťastnil. Jest zde asi deset křesťanských rodin, t. j. asi jedna desetina celého tržiště.

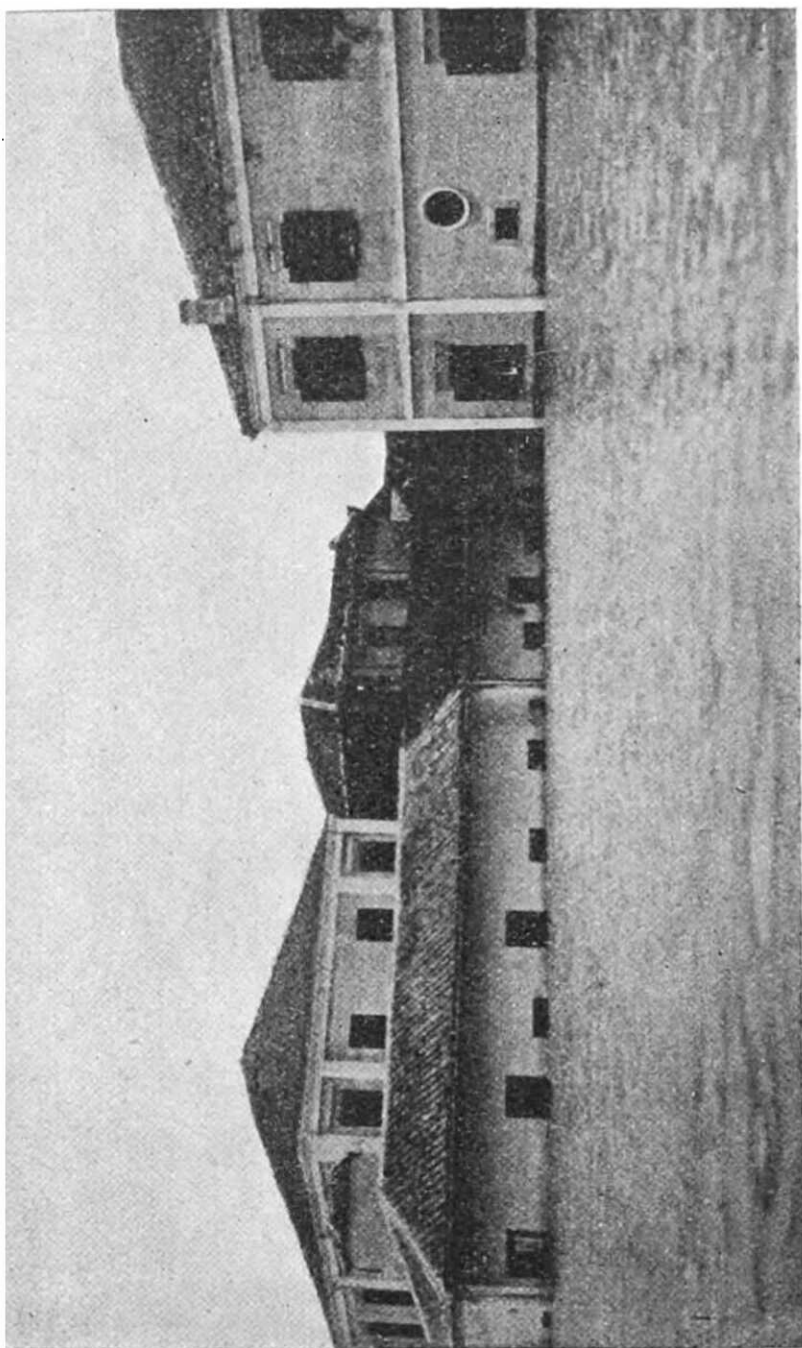
O Novém roce chodí pohané do pagod obětovat modlám. To jsou dny největších návštěv pohanských chrámů. Před pagodami se také hrají v tyto dny komedie, starobylé hry na počest bohů, modly jsou při té příležitosti vynášeny a tak „přihlížejí“ divadlu, pořádanému na jejich poctu! Pohané v pagodách obětují (velmi lacině) peníze z papíru (pozlaceného nebo postříbřeného v podobě maličkých čtverhranných misek, jak se kdysi peníze razily), tyčinky z vonného dřeva, které před modlami doutnají v nízkých, kamenných hrncích, z pola naplněných popelem. Na dřevěném ráhne před každou

¹ Dopis psán v r. 1928, ale došel až v lednu r. 1930.

modlou jsou napichovány červené lojové svíčky, jejichž knot tvoří tenká, bambusová tyčinka. Před každou modlou jest deštička s nápisem jména a moci boha! Jsou to různí staří bohatýři, ozbrojení kyji, mudrci vousatí, bonzové oholení i zlí duchové, jako ti černí v pozadí. Vždy jsem viděl, že se těm černým ďáblům nejvíce obětuje. Takových pagod a model jest v Číně nesmírné množství, každá osada má jednu nebo i více pagod. Jsou pagody buddhistů i taotistů, než lid velkého rozdílu nezná a ctí modly zvláště mocné a proslavené! Jest jisto, že ďábel, který zde neomezeně vládne již po tisíciletí, svou moc na různých místech zjevuje viditelně věštbami a posedlostí, zvláště při významnějších okolnostech. Od revoluce bylo mnoho pagod zrušeno, přeměněno ve školy neb úřadovny, modly zničeny a spáleny samým revolučním vojskem, které však jednalo z pohnutek nevěreckých a podle návodů bolševiků, ničících veškeré náboženství. V našich kostelích rovněž tak ničili obrazy a sochy, mám zde, jako upomínku na jejich řádění P. Marii lurdskou, úplně zkomolenou, oči vyloupané a sepjaté ruce useknuté. Duch, který Čínou vládne od revoluce, působí mnoho zla i u pohanů, přiváděje a utvrzuje náboženskou lhostejnost a netečnost.

V Číně jest mnoho řek a kanálů. Jsou kraje, zvláště v okolí Šanghaje, kde hlavním dopravním prostředkem jsou loďky nebo záda nosičů. Podle toho jsou zřizovány mosty z kamene a obloukového tvaru pouze pro chodce. Mohutný oblouk dovolí i malým parníčkům proplouti.

Na ulicích čínských měst všude viděti přenosné kuchyňky a — holírny! Kuchař nese celý „restaurant“ na rameně, vše jest poměrně z lehkého bambusu. Vpředu viděti palivo, kotel, v duté bambusové tubě jest zásoba oleje, který slouží k přípravě těch rýžových koláčků, oplatků a kusů kysané čočky, na kteroužto „pochoutku“ jsem si po 10 letech v Číně nedovedl zvyknouti, vždy mi obrací žaludek! Holič se zařídí leckde na ulici a nemusí, rovněž jako vandrující kuchař, platit nájem — jaká to výhoda! A jak vidět, dokonale oholí i pečlivě uši vyčistí! Pro tuto „dovednost“ svého řemesla jsou holiči u Číňanů v opovržení, rovněž jako hojiči kuřích ok a nosiči přenosných sedátek (palankinů). Tyto tři

Ohromné jsou škody, způsobené katolickým misím v Číně nedávnými povodněmi, zejména utrpěly misie v okolí řeky Azzurro (Modré). Hle, smutný a žalostný pohled na zatopené budovy misie v Hwangchově, v provincii Hupeh, kteroužto misi vedou italští františkáni.

druhy řemesel byly v dřívějších dobách vyloučeny ze všech veřejných úřadů.

VZPOMÍNKA NA TUŘANY. ČEŠKA V MISIÍCH.

Četl jsem v „Katolíku“ ze dne 3. ledna článek od Anežky Žilkové, Tuřany, Morava, a tak jsem v myšlenkách zaletěl na to krásné posvátné místo, které jsem v mládí tak často navštěvoval, neboť moje rodiště, Šlapanice u Brna, jest asi hodinu vzdáleno od tohoto poutního místa. Zvláště vzpomínám na ty dlouhé průvody bílých družiček se sochou P. Marie, které tam v letních měsících z celého okolí putují, za zpěvu mariánských písní a modlení sv. růžence. Jest to místo „P. Marie v Trní“, neb tam byla v trní její soška nalezena rolníkem Horákem z Chrlic. Tuřany jsou mocným ohniskem víry a úcty mariánské. Pan Jos. Kratochvíl a ostatní poutníci svatohorští v r. 1932 zajisté neopomenou navštívit Tuřany a prositi „Matku Boží v Trní“ za naši drahou, mnohdy bohužel trním a bodláčím nevěry a zkaženosti porostlou vlast — a české duše.

V témže čísle byla zpráva o čsl. katol. hornících v Shaesberg, Limburg, Holandsko, že jim tam sl. Lud. Kučerová ze Šlapanic poslala knihy, jakož i se o ně dp. Dr. Foltynovský a P. Jemelka z Olomouce tak obětavě starají. Ano ve vlasti často naši lidé nevědí, jakou radost a potěšení poskytnou krajanům v cizině osamoceným; tam každá maličkost jest drahou a vítanou, tam se teprve cítí ono: „Svůj k svému“, když se našim lidem často „nerozumí“ i když dobře ovládají cizí řeč. Ztotožňují nás často s cikány! Zajisté mi všichni drazí krajané dají za pravdu. Proto „Katolík“ koná neocenitelné služby, sbližuje naše krajany, rozptýlené po všech koutech města. To jest také přáním Božského Spasitele: „abychom všichni byli jedno!“

Dovolte mi proto ještě jednou poděkovati za laskavé zasílání „Katolíka“, který jest mi, opuštěnému misionáři, zde v čínském vnitrozemí potěchou a povzbuzením, skýtaje mi českou četbu a zprávy z vlasti. Vždyť bych

spočítal na prstech jedné ruky, kolikrát jsem si za těch 10 let v cizině česky promluvil, a to jen na našich konsulátech v Paříži a v Šanghai a často s krajany úplně opačného mínění a názorů! — Těší mne však velice, že jsem zde v Číně našel krajanku, a to misijní sestru, nyní Mary Justa, Sister of Loretto, původem z Čech od Písku, rozená Anežka Justinová, která žila asi po 15 let v Nebrasce. Pouze jednou jsem se s ní setkal při léčení na horách Kuling (u Kiukiang); jest nyní v městě Hanyang (Hupeh), kde vyučuje v misijní škole. „Katolika“ jí po přečtení posílám, což jí působí velkou radost.

Dnes jsem zde měl návštěvu jednoho misionáře, P. C. ze Společnosti sv. Kolumbána, který jest rodem Australan z Melbourne. Doprovázel jednoho nově přišedšího misionáře daleko do vnitrozemí a navštívil hrob svého přítele, misionáře P. Leonarda, nedávno zavražděného komunisty v Naufeng; vrátil se na loďce, byl již na cestě čtyři dny jeda po proudu zpět. Když tam jel, do hor na hranici provincie Fokien, po celý týden cesty sněžilo a byl velmi krutý mráz. Ty čínské loďky jsou jen jakési kocábky, kde pod překlenutou rohožkou se nelze ani postavit a tím méně procházet, jest to jako poustevnická cela! Dovedete si představit, jak jest to „comfortable“¹. . . Ten dobrý misionář P. C. jest ze zámožné rodiny; jsou tři bratří kněží (on studoval pět let v Římě), čtvrtý bratr lékař a pátý advokát. Jest již 5 let v Číně, do čínštiny se stěžíka vlomuje. Sedli jsme ku skromnému obědu. Bohužel P. C. si nemůže zvyknout na rýži, jak jest zde připravovaná pouze ve vodě vařená; malý šálek jedl půl hodiny, vázla mu v krku! Já jsem zde o pouhé rýži bez chleba, jak konečně na venkově a po dobu misií nemožno jinak. Tak jsem uvažoval, hovoře se svým přemilým společníkem o eucharistickém kongresu v Sydney, který navštívil. Jaký to rozdíl; v našich krajích ti různí doktoři žijí v nadbytku a snad i v prostopášnosti, a tento doktor, v Římě promovaný, se zde pohřbívá v čínském vnitrozemí jako misionář, s takovými oběťmi pro spásu duší! Kéž by i ti žijící v pohodlí o tu svou duši více

¹ Pohodlné.

dbali a pomáhali spasiti duše jiných! To jest to: „Jediné potřebné!“

ŠKOLA.

V „Katolíku“ z 28. ledna byla zpráva o osadní škole vysoce zasloužilého důst. p. O. Zlámala, Cleveland, který píše, že není nic důležitějšího nad náboženskou školu a dává pěkné přirovnání s otcem četné rodiny, který se stará a pracuje i 20 let, aniž by co ušetřil, jen aby zjednal dobrou výchovu dětem: „Proto ani my kněží nelitujeme námahy a peněz nutných na udržování katolické školy. Byť to stálo i více než polovici všech osadních příjmů, osadní škola musí býti udržována v nejlepším stavu.“

Podobně možno mluvit i o našich misijních školách zde v Číně, které však jsou snad ještě důležitější, jelikož jsou jediným vydatným prostředkem ku šíření víry. Obrácený pohan musí nutně poznati naši křesťanskou nauku a děti našich křesťanů musí navštěvovati misijní školu, jinak upadnou zpět do pohanství. Škola jest zároveň jakýmsi internátem, kde jsou žáci nebo žákyně živeni po 8 až 9 měsíců v roce, takže škola pohltí větší část příjmů misie, zvláště jsou-li skrovné. Tak pro zdejší misii dostávám od nejdůst. p. biskupa roční alokaci 1000 dol. (500 U. S. dol.), z toho dávám na školu 725 dol., k tomu přistupují různé jiné potřeby, platy, opravy, šatstvo, almužny atd., takže jen díky mým šlechtným dobrodincům mohu konati více, než by mi jinak poměry dovolovaly. Mám zde letos 30 žáků, asi 20 dívek posílám do vedlejší misie, kde na ně platím. Jest tam škola domorodých Sester Matky dobré rady. Na venkově, v osadě Tseoulinwangkia, mám rovněž školu se 17 žáky-katechumeny. Minulý rok byl velmi špatný pro sklizeň rýže, jejíž cena neobyčejně stoupla; obyčejně stojí jedna nůše (čínský „tan“ = 65 kg) 2.00 dol., letos však 4.50 dol., což jest pravou pohromou pro chudý čínský lid.

Snad se ptáte, jak ta čínská škola vypadá? Nic jednoduššího. Vedle kostela jest jednopatrový domek, dole dvě učírny, v poschodí, jehož strop tvoří střecha, jest

spárna pro žáky. Lavice jsou jen jednoduché „kozy“, které mají tu výhodu, že jsou snadno přenosné. Hoši sedí kolem podlouhlých stolů podél stěn, stolek učitelův jest u vchodu, odkud možno vše přehlédnout. Dle čínského zvyku se učí děti vše z paměti, všechny modlitby i katechismus. Paměť mají Číňané vpravdě neobyčejnou. Takový malý capart vám odříká z paměti celý katechismus! Učitel sedí u svého stolku, kde obyčejně klidně pokuřuje a pije čaj, několikrát za den k němu děti přicházejí husím pochodem, jeden za druhým napřed odříká, obrácen zády k učiteli minulou lekci, načež mu dá učitel novou, kterou se jde učit na své místo, opakuje stále hlasitě danou lekci. To vše se však děje s hrozným křikem, neboť každý žák křičí z plna hrdla, že vlastního slova není slyšet! A ku podivu, ten hluk ty malé Číňany nijak v učení neruší. Zdá se, že ti žáčci jsou hluší k řevu souseda a slyší jen sami sebe! Denně jest výklad katechismu, písemné cvičení čínských značek, po hře odpoledne společný růženec za dobrodince. Každou neděli odříkávají žáci jednotlivě před misionářem, co se naučili přes celý týden, načež se těší obyčejně na nějaký obrázek nebo pamlsek. Přál bych vám vidět tu čínskou drobotinu, jak rejdí a se prohání, jako by byl každý plný ocelových per; to jižní prudké slunce jim nashromáždí do krve tolik energie! Vzpomínám, když jsme doma dělávali hluk, maminka nám říkala: „Ale děti, je to tady jako v židovské škole!“ — s úsměvem si myslívám, že měla říkat, jako v čínské škole.

Poslední dobou se zdá, že se opět připravuje v Číně občanská válka ve velkém měřítku. Ubohá, veliká země, má stále záchvaty jako nemocné tělo. Vládní strana „kuomintang“ (revoluční lidová strana) s vůdcem presidentem Čiangkaišem, jejíž sídlo jest v Nankingu, se zdá býti schopnou vyvésti Čínu z toho bludiště zmatků a nepokojů. Počet vojska jest v Číně závratný: 2,000.000 mužů ve zbrani! Jako za dob třicetileté války v Evropě, každý generál má „svoje“ pluky a spravuje „svoje“ území. Odtud neustálé pletichy, nepokoje a války, vše ještě zhoršené zasáhnutím a pomocí bolševického Ruska kantonské revoluci od r. 1924. President Čiangkaiše jest velmi bystrý, obratný a důsledný. Vidí,

že ten militarismus a udržování dvoumilionové armády vyssává Čínu, která nyní v přechodné době potřebuje klidu a peněz k znovuzbudování všeho, a proto chce podmanit ty nesčetné generály a jejich vojska jednotné vládě. Podaří se mu to? Dosud od revoluce v r. 1911 vícero takových pokusů ztroskotalo.

Posílám pozdrav všem milým čtenářům jak v Americe, tak ve vlasti. Kdosi psal v „Katolíku“, že Chicago jest s Prahou v rozdílu asi 8 hodin, a zdejší kraj jest od Prahy rovněž asi 8 hodin na Východ; tak když v Praze obědvají, jest zde již 8 hodin večer a v Chicagu 4 hodiny ráno, tedy: Dobré poledne, dobrý večer a dobré ráno! všem milým čtenářům!

ZIMA. — MILOSRDNÁ SESTRA ČEŠKA.

Drahý důstojný pane! Již tomu asi 3 neděle, co jsem dostal Váš milý dopis z 30. XI. 1929. Promiňte, že jsem dosud neodepsal. Po celý leden jsem se skoro pera nechopil. Byly zde letos neobyčejné mrazy, kterým jsem již dávno odvykl. V létě zde bývá až 40°, v zimě se obyčejně sníh objevil na den nebo dva, kdežto letos jsou již asi po tři týdny sněhové vánice a mrazy až 20°. V Šanghai bylo na Tři krále 23.4°; řeka, která teče kolem, byla z části zamrzlá, uprostřed plulo mnoho ledových ker. Dne 15. ledna jsem byl na dva dny ve škole v Tseoulin-wan-kia. S obtíží jsem se dostal na druhý břeh. Že jsem tam „namrznul“ dost, jest samozřejmo. Kamen zde žádných není, jsme na 28° severní šířky, domy jsou jako v teplých krajích otevřeny a bez oken a tak si představte, když nás navštíví ta sibiřská zima. Uši a ruce mi namrzly, mám je jako polité „marmeládou“. Ta ovšem laskominy nedělá... Nyní se poněkud oteplilo, tak si oddechneme. Školu jsem byl nucen v takových poměrech počátkem ledna rozpustit. Jsou zde jen 3 sirotci. Na půdu, kde kluci spali, sypal se sníh a jednoho rána byli spáči pokryti 10 cm vysokou vrstvou sněhu. Když se to po několik dnů opakovalo, poslal jsem je domů; přijdou kolem 15. února. Jsou to poměry naprosto mimořádné; tolik sněhu a zimy zde již nebylo po 25 let.

Také Vám sděluji, že jsem se zde setkal s jednou misijní sestrou, americkou Češkou, ze společnosti Sester z Loretty. Jmenuje se Anežka Justinová, narodila se v Čechách a to nedaleko Písku, ale žila v poslední době už asi 15 let v Americe. Jeden výtisk „Neděle“, který mi posíláte, si ponechám a druhý odevzdám oné ctihodné sestře. Bude tedy mít „Neděle“ čtenáře až v Číně. S prosbou o vzpomínku při mši sv. zůstávám v Nejsv. Srdcích Váš vděčný J. Zeman.

MISIJNÍ KOSTEL BEZ NEJSVĚTĚJŠÍHO.

Můj kostelík v Tzekiang, který byl před 15 lety vystavěn P. Smitsem, holandským Lazaristou. Jest velmi pěkný, pro zdejší horké kraje vzdušný a v létě dosti příjemný. Ovšem, že za letních veder svíčky na oltáři měknou a klesají podél svícňů. Obraz sv. Josefa, pěstouna Páně, je malován v Zikawei u Šanghai u OO. Jesuitů. Obraz byl po dvě nejhorší léta revoluce skryt na venkově, neboť by jej revolucionáři jistě zničili, jak tomu bylo jinde. Když jsem před třemi lety přišel do Tzekiang, byl kostelík prázdný a v jakém stavu?! Svatostánek, jehož vnitřní hedvábí vojáci vytrhali, byl uschován v jakési komoře se vším možným, stěny popsány prudkými hesly protináboženskými, na podlaze stopy četných ohnišť, zanechaných vojáky, kteří v kostele přechovávali i koně! Asi 20 okenních tabulek vytlučeno, zvláště kolem hlavního oltáře, kde byl tak silný vítr, že jsem byl nucen na počátku sloužit mši sv. u pobočního oltáříku v pravo, P. Marie. V levo jest oltář B. Srdce Páně.

Dle čínského zvyku jsou křesťané v kostele rozděleni: na straně evangelní ženy a na epištolní mužové. Kostel je stavěn od východu k západu. Ráno, v letních měsících, padají vycházející paprsky zadním oknem, přímo na oltář a večer slunce zapadá směrem za oltář.

Hned za svatyní jest hráz a řeka, která v jarní době stoupá až o 3 m, takže kostelík je úplně obklopen vodou, při zvlášť silné povodni voda vniká i do kostela. Když budete pohlížet na tento chrámek sv. Josefa — v dopise byla přiložena fotografie — který jest zde daleko

v čínském vnitrozemí, vzpomeňte, že jest tam půl mého srdce, ne-li celé . . . tolik jsem zde vytrpěl! Bohužel, po dvakrát za mého pobytu byl kostel znesvěcen vojáky, nemožno chovat Nejsv. Svátost, kterou jsem mohl mít za celé tři roky jen asi 4 měsíce! Tak se modlívám brevír a konám své samotářské návštěvy Nejsv. Svátosti — před prázdným svatostánkem.

V předních lavicích klekávají ti moji malí, kteří se denně modlí sv. růženec za Vás a za všechny dobrodince.

Čínští kněží dosud nenosí talárů a my cizozemští misionáři zde nosíme též čínský oděv, který se konečně od kleriky mnoho neliší. Jest to splývající suknice s po-
bočným výstřihem, sahajícím nad kolena, takže ti Číňané všichni nosí jakési taláry, což jest znakem slušnějšího oděvu, jako u nás pěkný kabát. Zato ale Číňanky chodí v kalhotách.

Račte co nejsrdečněji poděkovati všem dobrodincům a přátelům čínských misí, zvláště oněm dobrým duším z Hlučina! Mne takové obětavé skutky hluboce dojí-
mají a zahanbují: čím jsem si takové pozornosti zasloužil? P. Bůh zaplať všem na stokrát!

Chystám dopis, co zažil jeden misionář v zajetí komunistů.

VSTŘÍC MUČEDNICKÉ SMRTI.

„Poslední dva týdny jsem byl na venkově a v Nan-
chang, odkud posílám nějaké paběrky. Prosím, abyste nám pomohli poděkovat Pánu Bohu za to takřka zá-
zračné obrácení našeho lékaře. Jest jasno, že Pán Bůh nepotřebuje nikoho. — Bohužel, poměry zde jsou
velmi smutné, na mnohých místech otevřeně vládne
bolševismus, vraždění a pálení. Snad mé olovo jest již
připraveno — nyní není nic snadnějšího, než ztratiti
život uprostřed komunistů. Proste, aby se vždy děla
vůle Páně nade mnou. Nebezpečí jest tím větší, že jest
zde nouze a hlad a neustálé deště hrozí povodní, která
by zničila jedinou naději, příští sklizeň rýže. Schyluje
se rovněž k válce mezi severní a jižní Čínou. Parce
Domine, parce populo Tuo! (Ušetř, Pane, lidu svého!)

Právě došla zpráva o zavraždění jednoho irského misionáře v sousední provincii Hupeh, jiný misionář jest tam dosud v zajetí komunistů, misijní sestry se mohly na štěstí dostatí zavčas do bezpečí. V provincii Hunan viděli misionáři ruské bolševiky, kteří jako žebráci šli směrem k jihu, do provincie Koangsi, kde jest čirý komunismus.

Nedaleko odtud bylo jedno město spáleno komunisty, krajský župan uvařen v kotli vroucího oleje, jiní úředníci a učitelé veřejně bičováni a postrženi. Vrchol jest, že bolševici zahrabávají malé děti za živa . . .

Cena rýže stále stoupá a již se jí nedostává; to jest voda na mlýn komunistů. Když přepadnou město, skoro zadarmo rozdávají ukradenou rýži, aby si naklonili obyvatelstvo. Za zajatce vyžadují velké výkupné a často ani výkupné smrti nezabrání.

Doporučuji vše do vašich modliteb v těchto rozbouřených dobách; uklidnění a mír není v dohledné době možný. Nedivno, jestli v té bouři ztroskotáme. Bude to však, dá Bůh, šťastné ztroskotání na šťastnější břehy . . .“

O HRŮZÁCH HLADOMORU V „ŘÍŠI NEBES“.

Nyní zde máme velkou bídu a hlad. Tu výhodně užívám od dobrodinců poslaných darů a tak zachraňuji některé ubohé Čínany od smrti hladem, jak mi to někteří chudí sami přiznali při letošní velmi kruté zimě po loňské neúrodě, i nyní při vrcholné bídě.

Tři čtvrtiny zdejší provincie jsou zpustošeny komunisty. Skoro zázrakem se zdá, jak jsme zde v našem koutě, jako by v závětrí, byli dosud těch hrůz uchráněni. Neví se však, co zítřek přinese. Posledně jsem psal o zavraždění jednoho irského misionáře, jiný jest dosud v zajetí komunistů — ne-li již zastřelen — v sousední provincii Hupeh, kde jest v hlavním městě ta s. Mary. Tak ti komunisti mohou přijít každé noci a — tu jest „osud zpečetěn“.

Bída v tomto kraji je veliká a neobvyklá, jelikož jest obyčejně velmi bohatý a rýže se vyváží. Letos však na nás dolehla ruka Boží. Rýže prostě není, každá

osoba může koupit jen malou dávku, a to velmi drahο. Z toho plyne, že četní praví chudí zemrou hladem . . . Veliká bída zde posledně zuřila asi před 30 lety, ne však v takovém měřítku, a tehdy ještě nebylo komunistů . . .

Tehdejší zdejší misionář, francouzský Lazarista P. Francèse, chodil stále zaopatřovat, po hladu nastal mor, až 5 osob v rodině dostávalo poslední pomazání. Při této obětavé práci misionář rovněž onemocněl morem — pestis bubonica, který se jevil zvláštními boulemi pod pažďemi — při tom pozbýval užívání rozumu a řeči. V tom stavu ho odvezli do Šanghai, kde mu Pán Bůh právě před smrtí popřál několik okamžiků jasného poznání, při čemž dostal poslední pomazání. Takový „koneček“ může velice snadno mně býti určen — snadno a rychle — jestli si však komunisté více „nepospíší“.

Při velké bídě a hladu čínská chudina dochází až k požívání jakési hlíny, smíšené s jakoukoli potravinou, což ovšem naplní vnitřnosti, avšak skoro znemožní trávení!

U nás v Evropě je něco podobného nemožno za daných poměrů, kde zvláště dopravní prostředky a řádná veřejná správa může zabránit takovým extrémům. Zde v Číně dopravních prostředků v našem smyslu prostě není. A vláda, dle našich názorů, zde rovněž není žádná a ta, která jest, je bezmocná! Vládnou jednotliví generáli, bolševici, strany — a občanská válka! Peníze místo na rýži jdou — na zbraně! I když sousední kraj má dostatek zásob, neuvěřitelným egoismem se stává, že jest zabráněno vyvéztí nadbytečnou rýži do postižených krajů, snad ze závisti pro zisk obchodníků nebo ze strachu, že by se vyvezlo tolik, že by se i ten bohatý kraj octl v bídě. Tak zde o něco jižněji bylo sepsáno 40.000 a poněkud dále 30.000 přebytečných nůšů (= 70 kg) rýže. Než nemožno odtud nic obdržeti.

Těch 70.000 nůšů značí za nynějších poměrů 420.000 dollarů! Jak dožijeme příští sklizně — po dvou měsících — ví sám Pán Bůh! Než bez jeho vůle ani vlas s hlavy nepadne, děj se Jeho vůle přesvatá!

Často si myslívám — ovšem zcela klidně — nezávisí to ode mne, že snad ten dopis, který píš, jest poslední. Od moru, hladu a války vysvobod' nás, Pane!

V Americe prý vstoupily 4 české sestry do Kongregace sv. Kolumbána, z nichž dvě přijedou do Číny. A u nás, v katolickém Československu?! Jsme snad posledními v tom ohledu? Než i to, dá Pán Bůh, přijde svým časem.

Odporučuji sebe a svou misii zcela zvláště Vaším modlitbám.

S Bohem!

BUBNOVÁ PALBA HLADU, MORU A BOLŠEVISMU.

Dnes — 12. V. — jsem obdržel třetí zásilku knih „Dobrého Díla“, celkem 18 knih, vše v pořádku došlo. Nejupřímnější díky! Představte si, jaké jste mi způsobil hody — zde v Číně. Posledně jsem Vám psal před svátkem sv. Michala, k němuž mám zvláštní úctu a důvěru! Má v brevíři exorciční formulku Lva XIII. k sv. Archandělu a již několikrát jsem jí užil zde v Číně, kde se mi v nesnázích, obtížích a nebezpečích zjevně jevila moc a vliv ďábla, a vždy vše hladce prošlo a jako by samo sebou ustalo. Nyní již po dvakrát jsem konal novenu k sv. Michalu za naše ubohé Rusko i za zdejší kraj, který spěje k podobným poměrům.

Zdejší hladomor pokračuje a takřka na celé čáře koná ofensivu. Připadá mi to jako bubnová palba, kterou jsem slýchal na Soči, na italské frontě. Jak z toho vyvážneme? Chodí sem celá procesí chudých křesťanů i pohanů, tváře vpadlé, hladem se jim oči svítí, mnozí jedí jen jednou za den trochu řídké rýže. — A rýže není — a co jest, je tak drahé, že je to chudině nedostupné. Sv. Pavel psal, že jsou pohané „bez citu“, a to zde zřejmě vidím: bohatí nic chudým nedají ani nepůjčí, leda za lotrovsky lichvářské úroky, strkají chudáky do kapsy jako dollary se vším, co mají. O těch poměrech jsem psal v posledním dopise. Konám, seč jsem, pokud mi mé skrovné poměry a dary z Čech dovolují. Jen dnešního dne jsem dal na almužny 28 dol-

larů! Ale bylo to nutné, nemohu přec pouštět ty chudé hladové! P. Ježíš rozmnožil chleby těm, kteří ho na hoře poslouchali, a týž P. Ježíš rozmnožil také mé dol-lary: předem díky obětavosti a lásce našich dobrodinců v ČS. A ta láska nese plody: zachraňuje životy hladovějícím. Něco podobného jest v Číně — v pohanství — tak nezvyklým, že i moji vlastní křesťané mi říkali, že v Číně by nikdo takových dobrých skutků nekonal, aby poslal neznámým za moře své peníze. Zůstává tu rozdíl: křesťanství „láska“ a pohanství „bezcitnost“.

Zítřka se odeberu na loďce — po celý den — do středu naší misie, do Nanchang, kde budu s P. Smitsem (holandským Lazaristou, mým sousedem 30 km vzdáleným) konati osmidenní duchovní cvičení. Hodlal jsem je konati později, ale poměry se tak zhoršují, že musíme být připraveni na vše . . . Náš p. vikář, milovaný P. Domergue, rodem z Mont Pellier v již. Francii, který jest již přes 30 let ve zdejším kraji a nyní — následkem stálé horečky a požívání chininu — úplně hluchý, mi psal: „Příští pondělí můžete přijít konat duchovní cvičení. Mohl byste přijít také později, ale myslím: čím dříve, tím lépe, neboť by se mohlo všechno pokaziti a pak — duch. cvičení Vás připraví na vzestup do výše! Všechno hyne hladem . . .“

Čekali jsme zde našeho p. biskupa, než jediná železniční trať (z Kinkiang do Nanchang, zhotovená Japonci) byla přetržena komunisty, kterých je všude tolik, že správce zdejší provincie Kiangsi se vzdává naděje je vyhubit a podal prezidentu Čiang kaišemu svou demisi, kterou však prezident nepřijal a velmi přísně zdejšího generála donutil zůstat na svém místě. Zdá se však, že tento generál je sám náchylný komunismu, alespoň komunisty trpí. Tak vidíte, kam spějeme. Jsme prostě „in ore leonis“ (v tlamě lví).

STÁLE JEN O BÍDĚ ČÍNSKÉHO LIDU.

Dnes jsem obdržel poukázku z naší prokuratury v Šanghai na 224 dollarů, Vámi zaslaných. Přijměte nejupřímnější díky za vše jménem mých chudých, kterým zachraňujete život od smrti hladem v té zdejší velké pohromě!

Psal jsem Vám posledně před odjezdem do Nanchang, kde jsem vykonal své roční 8denní exercicie, o samotě před Svatostánkem, který mám zde prázdný skoro po celá čtyři léta, co zde jsem . . . Po tom tichu a mlčení jsem se opět vrátil do těch trampot, víru a smýkání. Včera v neděli, již před mší svatou, mne lidi obtěžovali, potom po celý den jsem měl sotva kdy pojíst. Situace se stále horší, nevím, jak to dopadne. Jsou ještě 2 měsíce do žní! Rýži nyní dávají na lístky, ale velmi těžko ten lístek dostat; prodávají se jen po 2 hodiny ráno, kdo přijde pozdě, nemá nic a nejednou možno dostat jen za 1 dollar rýže (asi 7 litrů). Kéž nám náš ochránce sv. Josef přispěje na pomoc! *Ite ad Joseph!* (Jděte k Josefovi!)

Dnes jsem byl dát poslední pomazání jednomu 80letému starci, který již půl roku nevstal; jest pravá kostra. Dodával jsem mu důvěry v P. Boha, aby stále vzýval Sv. Jména Ježíš, Maria, Josef. Po posledním pomazání mne však držel za šaty a nechtěl pustit, měl starost o to, jak si pořídí jeho žena — dosud dosti statná a zdravá — rakev! Jeho rakev je již dávno připravena a celá jeho starost jest o to, jak pořídit rakev jeho ženě! Dal jsem mu několik dollarů a musel jsem slíbit, že budu pamětliv rakve jeho drahé polovice!

V téže osadě jsem pokřtil tři malé děti, načež jsem šel navštívit o něco dále jednoho křesťana, který trpí mnoho protivenství od pohanů; byl již několikrát zbit, posledně asi před týdnem až do krve, vyrazili mu čtyři zuby, na prsou má velkou ránu. Jeho žena rovněž byla pohany zbita, má velké bolesti v životě, sotva se vleče a stále stená. Onen křesťan má pouze jednoho syna, 8letého Pavla a jest sám uprostřed četných pohanů, kteří ho sužují při každé příležitosti a zámince. Víra jeho však jest neobyčejně silná a tím protivenstvím se ještě upevňuje. Říkal mi, že by si přál býti mučedníkem pro víru a P. Boha. To by mohlo býti zahanbením těm mnohým „našim křesťanům“, kterých nikdo nepronásleduje a kteří od víry odpadají — jsou však jako shnilé ovoce . . .

Onen křesťan mne pozval k obědu, který právě připravovali, šálek ve vodě vařené rýže, trochu zeleniny a solených ryb. Poseděl jsem u něho asi hodinu. Za tu

dobu přišlo do domu asi 20 žebráků, nejvíce žen, vlastně chudých hladových, kteří obyčejně nežebrají, nyní je však k tomu bída žene. Ubozí lidé! Ženy nosily na prsou polonahé děti a větší rovněž v cárách následovaly. Každé takové vyděděné rodině dal několik přehršlí rýže. O podobné bídě si u nás nelze učiniti představu! Jest to něco příšerného. — Četl jsem v „Neděli“ několik zpráv z „Číny“ — o hladu — o počtu zmírajících každým dnem; to jsou krátké zprávy, přes které se, v pohodlí po dobrém obědě, zrak jen přešine, ale ta skutečnost jest tak hrozná . . . Někteří moji chudí křesťané se tak zadlužili, že již ničeho nemají, i šaty dali do zastavárny, majíce jen to, co kryje jejich nahotu. Že malé děti hynou hromadně, jest bohužel samozřejmo. Ženy, trpící podvýživou a hladem, nemohou děti kojit, odtud horečky, které ta malá robátka rychle stráví.

To vše mne velmi unavuje, trpím tělesně i duševně, vida tu velikou bídu a nemoha jí odpomoci. Mám však to uspokojení, že, díky obětavosti drahých dobrodinců v ČS. a krajanů v Americe, mám poněkud možnost pomáhati; žádného chudého nepropustím s prázdnou! Tedy ještě jednou díky za vše a všem nejpokornější: „P. Bůh zaplať tisíckrát.“ Kéž jest to všem drahým dobrodincům nejvnitřnějším zadostučiněním, že svými milodary zachránili život, byť i vzdáleného a neznámého chudého v daleké čínské zemi. Dali vlastně Pánu Ježíši, který tak jednou před tváří všech lidí vyzná: „Co jste učinili jednomu z nejmenších těchto“ — a co jest menšího než ubohý, hlady umírající Číňan, — „mně jste učinili!“ A Písmo svaté praví, že almužna rovněž vykupuje hříchy a jest pramenem všeho dobra. Proto ať se na mne někdo nezlobí, že mi ten nějaký dárek posíláte! Jedná-li se o naše ČS krajany v cizině, nikde nežijí v takové bídě jako nyní moji křesťané; a máme milovati bližního svého — i Samaritána nebo Číňana — jako sebe samého! Pán Bůh dobře vede účty a žádný dobrý skutek se neztratí. Vzdávám všem své nejsrdečnější díky. Pomodlete se za nás! Nastávají vedra — letos to bude „dvojnásobně“ — jak to přestojíme? Děj se vůle Boží!

CO P. ZEMAN ODKAZUJE SVÝM PŘÁTELŮM.

Dopis P. Zemana potvrzuje smutnou skutečnost, že v Číně lidé hynou hladem a že proti katolickým misionářům se dmou nebezpečné vlny pronásledování. P. Zeman jest si dobře vědom, že každou chvíli může nastati i jemu poslední hodinka. Co asi jej těší a sílí při myšlence na smrtící nástroje v ruku pronásledovatelů? Nejsladší jména: Ježíš, Maria, Josef.

Malé dítě v nebezpečnosti opět a opět volá otce, matku na pomoc. Když otce, matku má při sobě, potěší se; pomoc jejich má jistou.

Také náš misionář, jak sám píše, v přítomných strastech a nebezpečích nalézá útěchu a pomoc v častém zbožném volání: „Ježíši, Maria, Josefe!“ — Pobožnost k těmto svatým jménům doporučuje i svým přátelům a příznivcům a posílá jim na památku poučení o této pobožnosti: Pobožnost k nejsl. jménům J., M., J. za živé i zemřelé.

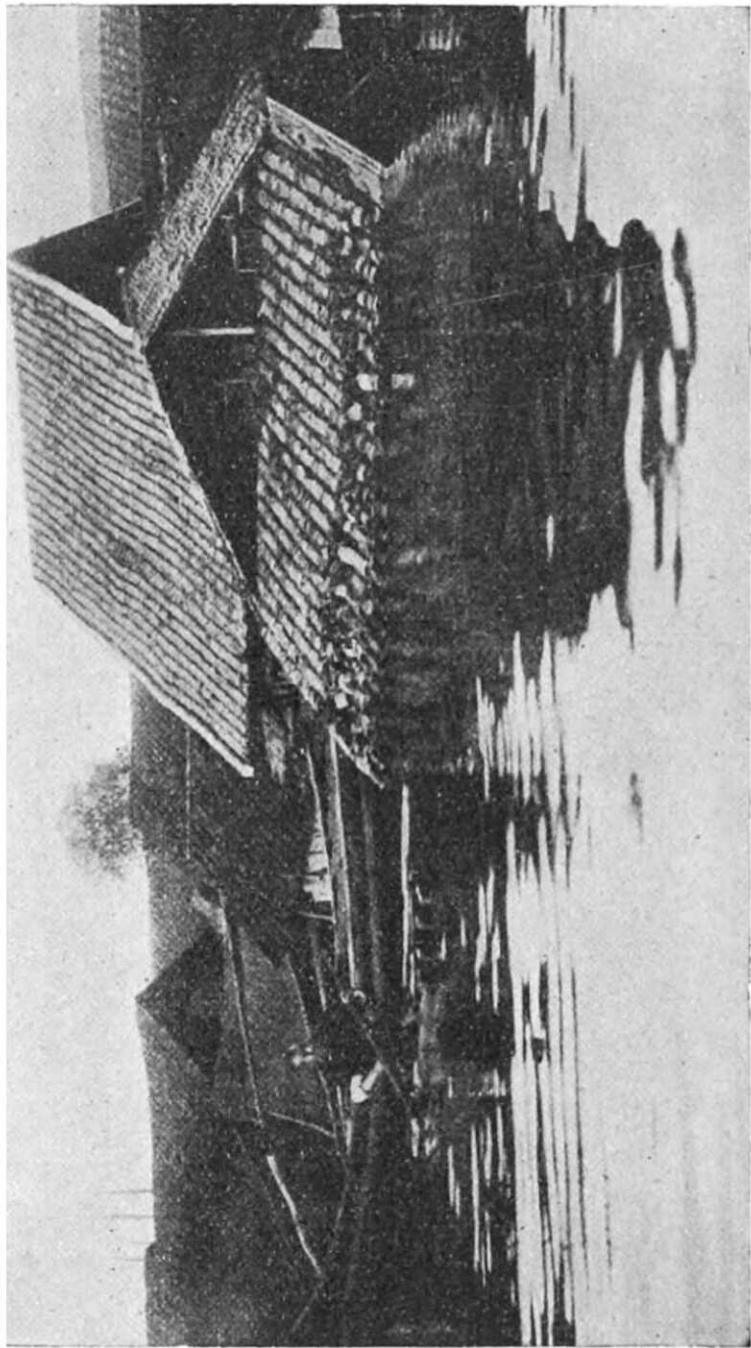
Vzhledem k nejsvět. jménu Ježíš vzpomeňme slov Spasitele samého: „Až dosud jste neprosili za nic ve jménu mém, prostě a vezmete, aby radost vaše byla úplná“ (Jan 16, 24). — „Budete-li zač prositi Otce ve jménu mém“ (ve sladkém jménu Ježíšově) „dá vám.“

Úctyhodné jméno, jež zaručuje nám vyslyšení! Jméno, nad něž není jiného jména pod nebem daného lidem ku spasení! Jméno, jež kdysi archanděl Gabriel, přinášeje poselství Panně Marii, vyslovil s nejhlubší úctou: „Nazveš jméno Jeho Ježíš“ (Luk. 1, 31). — Též k sv. Josefu řekl anděl, ukázav se mu v snách a poučiv jej, že Maria Panna počala z Ducha svatého: „Nazveš jméno Jeho Ježíš“ (Mat. 1, 21.).

Jak těsně spolu souvisí jména Ježíš, Maria, Josef. Pánu Ježíši jest velice milé, když připojíme, vzývajíce nejsv. jména Jeho, také sladká jména Maria a Josef.

Ježíši, Maria, Josefe! Touto modlitbičkou přinášíme radost nebi, blaho zemi, útěchu církvi trpící. Touto modlitbičkou vítězíme nad pokušelem. Jako když hrom uhodí, ďábel polekán utíká.

Pobožnost k nejsv. jménům jest perlou mezi pobožnostmi. Jsou perly pravé a nepravé. Papež římský, náměstek Kristův, obdařiv tak hojnými odpustky mod-

· Povodeň ve městě Ťuen-Kiang.
(Provincie Hunan, vikariát apoštolský Chany-Tehský).

litbičku: „Ježíši, Maria, Josefe“! (7 let a 7 kvadragen pokaždé; Pius X., 8. června 1906), označil nám ji jakožto perlu pravou a vzácnou.

Kratičká jest to modlitba, ale jak obsažná a účinná! Vždyť rozněcuje oheň na zemi (lásku) a hasí oheň očištcový!

Odpustky právě zmíněné lze věnovati duším v očištcí. Jak snadno můžeme plnými takřka rukama shromažďovati poklady ve prospěch bratří a sester trpících muky očištcové, poklady k útěše dušiček.

Sv. Terezička pokrývala růžemi rány Ukřižovaného. Tak projevovala svou lásku k trpícímu Spasiteli. Povzbuzující příklad! Projevujme podobně lásku k trpícím bratřím a sestrám v očištcí, útěchu v mukách jim skýtejme třemi růžemi, totiž sladkými jmény, obsaženými v modlitbičce: „Ježíši, Maria, Josefe!“

Nám samým vzejde odtud prospěch nemalý. Vyzývajíce často svatá jména, živíme v srdci zbožnost. Při delších modlitbách býváme roztržiti; zde však je to skoro nemožno. Tolik sladkosti chová v sobě tato krátká modlitbička: „Ježíši, Maria, Josefe!“

Pokouší-li se o mne vlažnost, cítím-li se vyprahlým, opuštěným, volám: „Ježíši, Maria, Josefe!“ a vzbudím v sobě opět horlivost, radost a pokoj a světlo zavítají opět do srdce mého. Jsem osvěžen, jako vadnoucí květinka rosou oživne a opět svěží vůni vydává.

Jak často opakovati jest naši modlitbičku? Často, často, bez počítání. Avšak možno též počítati na zrnkách růžencových. Provázejme touto modlitbičkou svá denní zaměstnání, své pobožnosti, svá rozjímání, své bolesti, v čas trapné nemoci!

„Ježíši, Maria, Josefe!“ Modlitbička tak snadná a kratičká doporučuje se zvláště nervově nemocným, úzkostlivým a dítkám. Modlitbička zvláště pro dítky. Dítky nevinné, pokorné, s důvěrou vyzývající svatá jména — jaká to velmoc! — „Budete-li zač prositi Otce ve jménu mém, dá vám“ (Jan 16, 23).

Nuže vám všem, milým čtenářům a čtenářkám budiž tento odkaz P. Zemana drahý a milý. Čím více svatá jména jsou od světáků a bezbožníků nadarmo brána, v lehkomyšlnosti a v hněvu vyslovována a zneuctívána, tím častěji volejte, vy všichni a jeden každý

z vás, ale zbožně a vroucně: „Ježíši, Maria, Josefe!“ Bude to k radosti církve vítězné, k posile církve bojující, k útěše církve trpící a k blahu vlastních duší!

PEKLO REVOLUCÍ A ANARCHIÍ V ČÍNĚ.

Děkuji za dopisy. Byl jsem k slzám dojat přiloženým lístkem od „Milouše z Kladna“, který si odepřel cukroví, na které mu dala babička, a peníze poslal do Číny na misie! Ty jeho řádky se budou zlatem stkvíti na obloze po věčnou věčnost, o to se P. Bůh postará. On nenechá bez odměny ani sklenici vody, podanou Jeho jménem. Račte to, prosím, ohlásiti „na střechách“, řekněte to všem milým čtenářům, jaké jsou u nás dobré a láskyplné duše, jako toho drahého Milouše z Kladna a jiných, které se sice skrývají, o kterých však P. Bůh ví a počítá všechny jejich kroky a činy, každý tlukot jejich láskyplných srdcí... Pro mne jest to vše velkým zahanbením a pokořením; tím více se mám báti P. Boha, věda, jak jsem ubohým vzhledem k takovým duším. „Pane Bože, buď milostiv mně hříšnému!“

Jak jsem posledně psal, vládne zde velká bída a hlad, byly již případy smrti hladem. Kéž se nad námi P. Bůh smiluje! Letošní žeň rýže, která bude do měsíce zralá (psáno 11. VI.), se ukazuje slibnou, nepřijde-li vše ničící povodeň, která jest zde v jarních měsících vždy možná, když se velký Yangtzekiang rozvodní, a to tak hrozně, že žene vodu zdejších řek-přítoků zpět k pramenům, vše zatopí a záplava zůstane po tři měsíce!

To nebezpečí jest po letošní kruté zimě velmi pravděpodobným, jelikož na tibetských velehorách a pláních napadla hrozná spousta sněhu, který taje teprve v květnu (3000 m vysoko). Tato pohroma by měla při nynějším hladu hrozné následky a denně se modlím, aby jí nás Bůh uchránil.

Zmatky však neustávají, naopak vše spěje k horšímu. V sousední provincii Hunan postupuje k Hankow (kde je v sousedním městě Hanyang sestra Mary Justa) bolševický generál Čangfakuj, který má asi 50.000 komunistů. Naše provincie jest rovněž ohrožena. Čiang-kaiše bojuje proti severu, byl sám poraněn pumou

z aeroplánu. Kam to vše spěje, ví sám P. Bůh. Všeobecné nebezpečí komunismu a jeho hrůzovlády jest pravděpodobným. Tak si představíte, co se pak s námi stane . . . Než P. Bůh praví, že všechny vlasy naší hlavy jsou spočítány, rovněž tak i dny pobytu zde na zemi, a jestli „naše olovo“ jest již připraveno: „Staň se vůle Tvá!“

Čína jest však podivná země, že nám cizincům vždy zůstává hádankou. Když jest nejhůř, vše se obrátí k lepšímu. Tak před půlstoletím zde bylo velké povstání Taipingů, při němž zahynulo na 20,000.000 lidí! O něco dříve povstání mohamedánů, které způsobilo rovněž podobné spousty. Takových revolucí se převálilo Čínou po dobu jejího trvání dvanáct! Po čase však vše znovu zřízeno. Tak kraje, kudy táhly hordy Taipingů, byly úplně zničeny, obráceny v ssutiny, jako na př. město Kasling (prov. Checiang), kde jsem dlel 5 let. Kolem města ukazují rozsáhlé ssutiny místo, kde stálo půlmilionové město. Nynější znovu zřízeno, nemá však takového rozkvětu. Číňané mají neobyčejnou houževnatost a přizpůsobí se nejtvrdějším poměrům. Tak nyní velká část chudiny jí pouze jednou za den trochu řídké rýže a při tom pracuje a vše vydrží. Zde jsou poměry ještě dosti příznivé, ale v severní Číně jest ten život mnohem tvrdší a po neúrodě tisíce a tisíce Číňanů putují do Mandžuska s holýma rukama a tisíce kilometrů daleko, a při tom tam zakládají kvetoucí osady, takže kdysi pusté Mandžusko jest nyní z nejbohatších krajů Číny.

Račte poděkovati nepokornějším: „P. Bůh zaplať, všem šlechetným dobrodincům! Před sv. Duchem jsem měl křty těch „rybiček“, které jsem přivezl ze San-kiangkeou: matky s třemi syny. Ostatní v Tseoulin-wangkia budou pokřtěni na udaná jména (pí. Karešové a P. Kuchaře) na svátek sv. apoštolů Petra a Pavla.

Modlete se za novokřtěnce, za hladovějící, za celou Čínu!

TECHNIKA PĚSTOVÁNÍ RÝŽE V ČÍNĚ.

Svátek velikonoc byl v naší misii slavnější, než kdy jindy před tím. Křesťanů se sešlo mnoho a počet sv. zpovědí dostoupil neobvyklé výše, což značí velkou únavu pro misionáře, ale ještě větší radost. Kostelík byl skromně, ale pěkně vyzdoben, dle čínského způsobu, visacími lampami, jejichž malovaná skla tvoří šestiboký hranol, vrchní dřevěné příčky ústí jakýmsi hlavami, jako chrličů našich kostelních střech. Uprostřed lampy se upevní červená lojová svíčka, jejíž knot tvoří bambusová tyčinka. Tyto svíčky vydávají malovanými skly klidné, milé světlo, zvláště za soumraku, ozařující celý chrámový prostor; po každé straně jest jich sedm. Na sloupy po obou stranách chrámové lodi se zavěsí čínské nápisy na červeném papíře, hlásající tajemství svátku; tak o velikonocích bolest z utrpení a radost ze z mrtvýchvstání Páně. Sváteční radost byla bohužel večer zkalena, když přišlo do tržiště osm ozbrojených lupičů, kteří počali loupiti, při čemž zavraždili jednoho Číňana, jehož mrtvola zůstala ležeti na ulici až do 9 hod. ráno následujícího dne.

Po svátku jsem byl pozván křesťany do vzdálené osady Yulantang, abych tam šel sloužit mši sv. a požehnat dva sňatky. Druhého dne jsem se vydal na cestu úzkou pěšinkou, vinoucí se zaplavenými rýžovišti, kde tu a tam venkované právě sázeli rýži. Pěstování rýže jest pravým uměním, leč spojeno je s velkou námahou a mnohými nesnázemi. Rýže se napřed zabalí, asi po dávkách 30 kg, do slaměných věchtů, které se polévají vodou, takže tam rýže vzklíčí. Nato se rozhazuje klíčící zrní do zvlášť pečlivě připravených malých záhonů, které se brzy podobají krásně zeleným trávníčkům. Stává se někdy, že rýže, nedosti vzklíčená nebo nepříhodně sázená, již při prvním sázení z části zahyne. Až jsou rýžoviště dostatečně, t. j. asi na 10 cm, zaplavena vodou, smíchanou s výkaly, vytrhávají se pučící kořínky ze záhonů a přesazují se rukama v pravidelných řadách, po dvou nebo třech stoncích, do samých rýžovišť. Sázející zůstávají tak celý den sehnuti a skoro po kolena ve vodě. Někdy se vody nedostává; tu ji čerpají zdvihadly, dřevěnými čtverhrannými rou-

rami, kterými probíhá řetěz, s příčkami těsně do roury přiléhajícími a nahoře kolem otáčený. Dvě nebo tři osoby šlapáním u vrchní otáčky uvádějí řetěz do pohybu, voda se rourou příčkami zdvíhá a přelévá do pole. Někde jest tento koloběh poháněn krávou anebo vodním buvolem. Někdy opět jest vody příliš a hrozí se rýži udušením pod vodou. Tu jednoduše čerpadlo obrací a pumpují přebytečnou vodu z rýžoviště. Když rýže roste, jest třeba pole několikrát čistiti, což jest nejšpinavější práce; dělník se plazí na kolenou blátem rýžoviště a rukama vytrhává vodní rostliny, plevel, objevující se mezi řádky zasázené rýže. To stálé brouzdání se vodou a bahnem jest zdraví velmi škodlivé; horečky, revmatismus a kožní nemoci jsou zde velmi časté. Co to třeba práce a pečlivosti, než se sklídí bílá rýže! Kdysi za studentských let v kroměřížském semináři jsme mívali rýži každý pátek a zpívalo se o ní: „Což ta rýže z Číny, činí hochům laskominy!“

OHROŽOVÁN KOMUNISTICKÝMI LUPIČSKÝMI TLUPAMI.

30. července 1930.

Tentokráte píši „in angustia temporum“, neboť možno čekat to nejhorší. Komunisté se blíží k hlavnímu městu Nanchang, od něhož jest Tzekiang asi 40 km. jihovýchodně; asi 1 km od města jest pásmo zákopů a ostnatého drátu, to však mnoho nepomůže, jelikož i pravidelné vojsko hrozí vzpourou a pleněním města. Nezbyvá, než odevzdati se do vůle Boží.

Včera byla přepadena komunisty jedna sousední misie. Tři čínští kněží a misijní sestry se sice zachránili útekem na venkov do křesťanských rodin. Jeden čínský kněz, který tam ležel nemocen, byl komunisty chycen a čeká ho asi krutý konec. Komunisté budou žádat na misii vysoké, ba nemožné výkupné a konečně ho přece ještě zastřelí. Misionáři, o nichž psala s. Mary Justa, „ještě“ žijí v zajetí komunistů, již po 3 měsíce — ale jak? Ti lupiči žádají za jejich vysvobození nemožné věci: jeden aeroplán, dělo proti aeroplánům, několik set pušek a kulometů! Několik zdejších misionářů vyvázlo

z nebezpečí zajetí jen jako zázrakem. Komunisté přijdou vždy náhle a neočekávaně; konají až 50 km noční pochody!

Tak dva moji známí Lazaristé (Rakušan P. Sageder, který jest již 32 let v Číně a Holanďan P. Reymers mladší — jsou zde dva rodní bratři) byli překvapeni komunisty právě, když svazovali své věci. P. Sageder již dvakrát vše ztratil, ale naprosto vše, kromě oděvu na těle. Když tentokráte utekl do jedné rodiny, schoval se v kuchyni. Když komunisté přišli a chtěli vstoupit, hospodyně klidně řekla: „Připravuji zde rýži“ (t. j. vařím oběd) a oni nešli dále, což misionáře zachránilo.

Já rovněž připravuji cennější věci, mešní roucha a bohoslužebné nádoby, které pošlu do bezpečí na venkov, kam v případě nebezpečí budu nucen rovněž utéci a budu snad v několika dnech jako štvaná zvěř . . . Děj se vůle Boží, bez níž ani vlas s hlavy nespadne! To jest již údělem apoštola — „non habemus hic manentem civitatem“ (nemáme zde trvalého místa). Sv. Pavel píše, že služebníci Boží bývají štváni z místa na místo, jak on sám zakusil a naposled všichni prolili krev ve svědectví . . . Vím, že jsem naprosto nehoden takové milosti, ačkoliv jsem po ní někdy toužil; hříchy mé mne odvedly od takového ideálu a zemru jen všední smrtí hříšníka. Předem však tu smrt přijímám, je-li to vůle Boží. V případě nebezpečí se odeberu do misie Yulantang, na břehu velikého jezera, v odlehlém kraji. Odtud budu moci v nejhorším případě se přeplavit přes jezero Pong-yang až do řeky Yangtzekiang, kde jezdí parníky do Šanghai. Zbytečně se nebezpečí vystavovat nebudu a nebudu pokoušet P. Boha, aby nějak zvláště mne opatroval, který jsem jako pošlý pes, jak o sobě říkával David.

Jestli se vojsko v městě Nanchang vzbouří, jest čekat to nejhorší i všem našim misionářům a sestrám v nemocnici. Jihozápadně od Tzekiang jest město Fuču (Fuchow), které se dosud těšilo míru. Ale jeden krutý vůdce komunistů, jménem Pang-te-chui, si umínil, že města dobude. Nahonem tam poslali nějaké vojáky, kteří však jsou pro ochranu města úplně nedostateční a nespolehliví. Včera sem přijely dvě křesťanské rodiny odtud, které jsou na útěku, jeden student práv, který

studuje v Šanghai a jeden bohatý křesťan (má 3 syny a 7 dcer), který provázal dvě své dcery na studie do Šanghai. Protivný vítr — jeli na loďce — je zde zdržel dva dny; dnes ráno odjeli na trakařích do Nanchang.

Doporučím se do modliteb všech známých. Denně se modlím: „Staň se vůle Tvá,“ ať se tedy děje vůle Páně! ta jest nejlepší.

S. Mary Justa musela prchat před komunisty.

ZACHRÁNĚN PŘED BĚSNÍCÍMI KOMUNISTY.

Jak vidíte, píši Vám z „vyhnanství“ — z Yulangu, kde jsem čtyři dni. V Tzekiang jsem nebyl v bezpečí; neznámé osoby podezřelého a zlého vzhledu vcházely do domu, vše prohlížely, takže jsem mohl čekat návštěvu komunistů, kteří tak vysílají napřed své zvědy a pak přepadnou místo náhle, obyčejně časně zrána, nikdo jich nečeká, tak jako kočka chytá myš. Hlavní město Nanchang, které po několik dnů bylo v krajním nebezpečí, že padne do moci komunistů, jest — jak se zdá — prozatím v bezpečí. Zato však hlavní město sousední provincie Honanu, město Čangša, utrpělo hrozně! Vojsko odmítlo bojovat proti komunistům, kteří přepadli město, jehož polovice byla spálena, všechny veřejné budovy, kostel, misijní domy i nemocnice lehly popelem. Komunisté zajali asi 300 osob, 30 bylo na místě popraveno, mezi nimi bratr správce provincie (Hošiu). Za propuštění ostatních žádají několik set tisíc dolarů! Všichni cizí misionáři se mohli zachránit na lodi v přístavu. Čangša je na velkém jezeře, které ústí do Yangtzekiang u Hankow, kde je ctihodná sestra Mary Justa. Ona je totiž v Hanyang, ale obě města tvoří jedno. Jeden italský misionář upadl do zajetí komunistů; co ho čeká? . . .

Zdejší komunisté jsou jako lité šelmy, zvláště ti mladí od 18 do 20 let! Jejich řádění je hrozné: zabíjejí malé děti i starce od 50 let! Pane Bože, smilování! Mučednictví, díky komunistům, je opět na denním pořádku.

Jsem zde sám v jednom opuštěném čínském domě, který nám slouží za modlitebnu. Křesťané v místě

nejdou četní. Jest zde však klid, jelikož místo jest odlehle, na břehu jezera Pong yang; není zde pohodlných cest. Lid je též prostý a nemá ničeho proti křesťanům ani proti misionářům. Starý Ho-ce, o jehož obrácení jsem již psal, mi zde pomáhá. Jest to starý, vážený literát, který se zde těší velké úctě. Propukne-li komunismus, budu nucen se zde trvale usídlit. Nynější „vyhnanství“ též není na škodu. Jeden starý literát se chce obrátit na křesťanství a s ním celá jeho osada! Loni jsem dal Ho-ce-mu knihy o nauce křesťanské, on je dal svým přátelům-písmákům, a jeden z nich, duše přímá, se obrací k pravému Bohu. Doporučuji tato obrácení Vaším modlitbám. Bohužel, kde vládne komunismus, koná satan misie hrozným způsobem!

Podivil jsem se té veliké „kachně“, že generál Čiang-kaiše má být Moravanem z Líšně. To je naprosto nemožno, aby cizinec byl v Číně generálem. Několik německých důstojníků Čiangkaišekovi pomáhá, ale jsou jen jeho sluhové.

„Neděle“ mi dochází a psal jsem, jak mne její četba těší; vždy čekám, kdy přijde. Zvláště se raduji z jejího velkého rozšíření. Pro takový časopis, který zachraňuje duše, by se mělo vynaložit vše možné i nemožné. Jest to zvláště forma, stručnost a pěkná četba „Neděle“, která se zajisté všem líbí. Ano, bez tisku se dnes nic nepořídí! A co jest ještě důležitější: naši katolíci by měli sebrati několik millionů na zřízení katolické radio-stanice, jak ji mají již katolíci v Holandsku, kteří by měli být našim katolíkům vzorem v mnohém.

Za několik dní se hodlám vrátit do Tzekiang, jestli mi to „Rudí“ dovolí, abych slavil — tentokráte skromně a v pokání — svátek Nanebevzetí P. Marie.

NA APOŠTOLSKÉ CESTĚ.

Dne 29. března t. r. ráno jsem se vydal do Tseoulin-wangkia, kde jsem minulého roku pokřtil 14 novokřesťanů; jest tam škola se 17 žáky katechumeny (čekateli křtu sv.). Šel jsem tam navštívit školu a vyzkoušet žáky. Sotva jsme s dvěma nosiči přepluli v 8 hodin řeku, spustil se dešť, který stále mohutněl, a když nás převozník přepravil přes druhý chobot řeky, počal silný

severák, což působilo chůzi tím obtížnější na úzkých, blátivých pěšinkách, vinoucích se zaplavenými rýžovišti. Číňanů však ten nečas nijak nerušil; pracovali ve vodě, kráčejíce skoro po kolena v blátě rýžovišť, rozhazující hnojivo — kravěnce slepené se slámou v jakési veliké, ploché koláče, které lámali a rozhazovali polem. Malé kravky, bídného vzhledu, odhodlaně oraly v tom blátě. Oráči byli chráněni proti dešti širokými klobouky z bambusového pletiva a jakýmisi „nepromokavými plášti“ z dřínků palmových listů, barvy rezavé, které jim zvonovitě trčely kolem těla.

Prošli jsme malým tržištěm, kde bylo třeba kráčet v blátivé louži; ulice jsou velmi úzké, takže se střechy protějších domů takřka dotýkají, a všechna voda se řítí na chodce. Zastavili jsme se v jedné čajovně v podobě kůlny; hliněná zem, několik rozviklaných stolů, mezi nimiž probíhají vepří a slepice. Číňané, sedící a zevlující v čajovně, nás zvědavě obhlíželi. Na maličkém krbu vřela voda v hliněné konvi; před hosta se postaví šálek s pokličkou, v šálku jest několik suchých lístků čajových, které se polijí vroucí vodou a čaj je hotov. To je obvyklé občerstvení na cestách v čínském vnitrozemí. Čína jest po výtce zemí čaje, zvl. zdejší provincie Kiangsi. Čajové lístky jsou česány na nízkých keřích v hornatých krajích. Ty lístky jsou sušeny a do papíru baleny k prodeji. U nás¹ je znám jen jakýsi „koloniální čaj“, prachová směs, zvaná: „Pravý čínský — nebo ruský — čaj“. Takový čaj jest v Číně neznám, kde by byl pro smetiště. Čaje jest mnoho druhů a jakosti; s počátku se zdají cizinci býti jedné chuti, teprve po čase rozeznává ty rozdíly. V Číně si labužnický pochutnávají na různých čajích, jako u nás na různých vínech, než ty čaje nejsou tak drahé, ani tak zhoubné jako opojná vína. Rovněž se zde čaje nezneužívá.

Po čaji — bez cukru a bez jakýchkoliv zákusků — jsme se dali na další cestu. Bylo k poledni, nečas se zhoršil. Ačkoliv jsem nebyl „opilý“ tím čajem, přece se mi přihodila nehoda, že jsem spadl — jak široký, tak dlouhý — do zaplaveného rýžoviště! Čínský deštník, známého plochého tvaru z olejovaného papíru,

¹ Ve vlasti.

mne sice chránil proti lijáku, ale ztěžoval chůzi proti velmi prudkému větru. Mimo to krůpěje deště mi zakalovaly brýle a tak jsem, boře se do bláta, sklouzl a elegantně se položil na záda do bahnitého rýžoviště; ovšem jsem tam nezůstal déle, než bylo třeba. Jelikož byla následujícího dne neděle, měl jsem svou nejlepší čínskou suknici¹, kterou mi nedávno darovala představená Sester sv. Vincence z Pauly, řídící nemocnici v městě Nan-chang; nenadála se ovšem, že oděv bude takto „pokřtěn“. Svlékl jsem tedy svůj čínský šat, crčící vodou a blátem, a pokračoval v pouti po těch kluzkých cestičkách. O 2. hodině odpo. jsme dospěli k naší kapli — bývalé pagodě — kde mi tamější učitel Šimon půjčil své šaty, zatím co moje jedna křesťanka vyprala.

Kol 3. hod. byl oběd hotov. Na stůl postavili čtyři šálky: část slepice, sekanou na malé kousky, což je čínská zvláštnost, ale hodně protivná, neboť i nejmenší kousek má svou kůstku — to prý dává „vůni“! — Číňané jsou velmi obratní v ohlodávání takové na drobno sekané slepice; kůstky jednoduše plijí na zem, kde se o ně psi perou. Ostatní šálky obsahovaly vnitřnosti slepice, kousky vepřového masa a část ryby. Lžic se užívá zřídka a to ne naším způsobem; je-li polévka, nejí se zvlášť, ale přelévá se po lžičkách na suchou rýži, již šálek každý stolovník drží v levé ruce. Nože a vidličky jsou na čínském stole neznámy a Číňanům jest divno, jak možno těch ostrých a špičatých nástrojů užívat a neporanit si ústa! Každý obratně drží v pravici dvě hůlčičky, asi 25 cm dlouhé, ze dřeva nebo z kosti, a jimi vybírá dle libosti z předložených šálků, klade na rýži v šálek levé ruky, který přikládá k ústům a tak vše srká, pomáhaje si při tom hůlčičkami. Číňanům možno jísti zatím co se procházejí nebo sedí, kdekoliv; nejedí z talířků na stole. Tak na venkově celá rodina obědvá „ve dveřích“, každý má svůj šálek rýže v ruce, stojí, sedě nebo se procházejí.

K večeru se loňští novokřtění zpovídali. Obdivoval jsem a děkoval milosti Boží, působící v těch dobrých, prostých duších. Za soumraku byl společný růženec

¹ Dlouhý oděv v podobě taiáru.

a večerní modlitba, po níž mne přicházeli křesťané pozdravit a projevit soustrast nad tou špatnou cestou; mezi sebou si říkali, že „duchovní otec“ přichází k vůli nim, že musí býti hodně horliví. Vypravovali mi, jak o 50 km dále bylo jedno město spáleno komunisty, a že občané musí platit ještě 70.000 dollarů komunistům! Tři protestantské pastorkyně, rodem z Finska, byly komunisty chyceny a zastřeleny. Jeden obchodník ze sousední osady byl rovněž zajat, jeho žena, chtějíc ho osvobodit, šla ho hledat, ale jest již dlouho nezvěstná, jediný syn Sen-ken (t. j. „pučící kořen“) zůstal sám doma, jest mu 12 let, minulého roku byl zde ve škole.

Upravili mi postel: dvě široká prkna, na ně trochu slámy; tak jsem spal v temném koutě pagody, kam se kouřilo z vedlejšího ohniště, po tom trmácení dlouhé cesty v pravdě královským spánkem. Uspalo mne skučení větru skulinou ve střeše, kudy se na mne loni smetal sníh. Slabá horečka mi tůkala do spánků; zdálo se mi, že jsem unášen černými mraky za deště a větru.

Při nedělní mši svaté, po kázání o povinnostech křesťana, moji novokřtění plným hrdlem křičeli, zpívavě odříkávající modlitby. Naším novým křesťanům jest to jakýsi druh „horlivosti“, křičet plným hrdlem a „horkým srdcem“ (čínský výraz vroucnosti)! Odpoledne žáci odříkávali zpaměti, co se za měsíc naučili. Odříkávali dobře, skoro bez chybičky, modlitby a části katechismu. Kolem svátku sv. Ducha bude jich několik pokřtěno. Zatím se horlivě připravují na tu velikou a jedinečnou milost. Tamější učitel Ho Šimon si sám pere, vaří, školu mete, což je známkou hluboké pokory a prostoty, zvláště v pohanské Číně, kde i ten nejmenší „pán“ nerad rukou hne. Škola je výtečně řízena, Šimon jest velmi výmluvný a při každé příležitosti hlásá pohanům slovo Boží.

Následujícího dne přšlo, takže jsme o něco odložili odchod do Sankiangkeou, kam mne Šimon doprovázel. Vzdálenost jest 20 km. Tak bylo potřeba celého dne. Celý ten kraj, kterým jsme procházeli, silně zalidněný, nemá ani jedné křesťanské rodiny! Jediná osada má jednu rodinu katechumenů. Zastavili jsme se tam cestou; uprostřed polokrytého dvora, kde jsme pili šálek čaje, jsem četl na červeném papíře psanou a na zdi přilepenou

prosbu: „Přijď Království Tvé!“ Jak hluboce mne to dojalo v tomto široším kraji pohanském . . .

V tržišti San-Kiang-Keou (t. j. „Trojí ústí řek“) byl právě trh, který se tam koná každý 3., 6. a 9. den. Cestou jsme potkávali vracející se venkovany; mnozí nesli na rameně bambusy 4—5 m dlouhé pro různé domácí potřeby a opravy. Jiní nakoupili zelenin nebo rýže, které odnášeli v bambusových koších, zavěšených na žerdi přes rameno. Lid v tomto kraji jest velmi statný a silně vyvinutý, dobrácké povahy a zpěvného nářečí, které mi tak živě připomíná naše Pražany! Před jednou pagodou jsem obdivoval z černého kamene tesaný portál, na jehož horních kvádrech byly vydlabány v kameni sošky bohů a celé průvody, nosiči, koně, palankiny; figurky jsou asi na píd vysoké, ale velmi pečlivě pracovány. Takových slavobran jsem viděl ve zdejším kraji několik.

V San-Kiang-Keou má naše misie dům, který byl po dlouhá léta pronajat jednomu pohanovi, který jej tak „dopravil“, že potřebuje nutných oprav. Loňského roku pohan z domu odešel, ne bez obtíží. Na opravy třeba asi 100 dollarů. Domek byl takřka neobydlený, tím méně způsobilý pro modlitebnu. Bylo třeba opravit střechu — v domě teklo do konví — zomítati stěny, srovnat hliněnou zem. Zařízení jest velmi prosté, vlastně žádné. Jediný vypůjčený stůl bez lavic nebo židlí. Jedl a sedal jsem na loži, t. j. na dvou prknech, pokrytých trochou slámy. Místo, kde jsem dal upravit oltář, bylo tak tmavé, že tam za dne nebylo možno sloužiti mše sv. bez světla; proto jsem dal udělati světlík ve střeše nad oltářem, rovněž tak v malé světničce, kde složili mé drobnosti. Zedník právě omítal vnitřek, vše bylo plno bláta. Bývalý nájemník nechal v domě na památku štěnice; ráno jsem měl čelo a ruce jako „zorané“.

Před několika týdny přišla do tohoto místa křesťanská vdova, která se provdala za pohana bez dovolení; bylo mi tudíž toto manželství uzákoniti. Navštívil jsem čtyři rodiny, z nichž jedna bydlila v pravém paláci, vysokém, vzdušném domě čínského slohu, nejstarší syn však jest dareba, který promarnil za dvě léta 1000 dollarů, což jest zde závratný obnos, jelikož průměrný Číňan ztěžka sežene za rok 20 nebo 30 dol-

larů. O něco dále bydlí jiná rodina v černé bídě a špíně; poseděl jsem tam hodinu na nízké stoličce u mých chudých přátel Páně. Jeden obchodník, příbuzný Šimonův, se dal zapsati s celou rodinou za katechumeny, rovněž tak jedna zámožná rodina z osady Ts'ai-kia. Vážený stařec, Ts'ai-kiu-fa („oplývající zlatem“) a horlivý křesťan, má zde velké zásluhy, jelikož již po dvakráte zachránil město od plenění loupežníků; jest velmi obratný a nebojácný. Poseděl jsem v jeho čajovně, která jest taková bouda s hliněnou zemí, jako ostatní čajovny.

Za duchovní četbu jsem si s sebou přinesl knížečku „Tři svatá města“ (Ars, Compostella, Hora sv. Michaela) od Emila Baumanna, přeložil dr. J. Vašica, byla vydána „Dobrym dílem“ ve Staré Říši na Moravě; zároveň s jinými krásnými knihami mi ji zaplatil Dr. Cinek z Olomouce a sem poslal P. M. Jahoda z Libějovic. Jak jsem vděčen těm dobrodincům. Celé roje vzpomínek mne obklopovaly: na mé bývalé cti-hodné profesory, Dra Cinka a Dra Vašicu, i na „Dobré Dílo“ p. Jos. Floriána, které jsou d o b r é, jest zároveň k r á s n é a p r a v d i v é jako maják, ukazující ke Skále Petrově a ke zřídům, vyvěrajícím z jejích hlubin. „Dobré Dílo“, ryze katolické a ryze české, proč tak málo známò?

Na cestách v čínském vnitrozemí člověk ztratí ponětí o čase; Číňané neužívají hodin, vstávají pozdě, snídají kolem 8. hodiny, oběd jest o 2.—3. hodině odpoledne a večere za soumraku. Většina chudiny pojídá jen dvakrát za den! Žije tak životem Číňanů, vzdálen všeho vnějšího ruchu a zpráv, někdy připadám si „v tom světě širém, širokém, co kámen v moři hlubokém“.

Při mši sv. ráno a při růženci a večerní modlitbě byl vždy shon pohanů, slyšících křesťany hlasitě se modlící; dívání se, zvědavosti, dotěrnosti a civění nebylo konce, za mřížkou v zadní části modlitebny působili lomoz, ale nezbyvalo, než míti trpělivost. V Číně je vše veřejné, dveře domu zůstávají po celý den otevřeny, z části se žije „na ulici“ a z ulice má každý „právo“ vejít do domu a vše si prohlédnouti.

Ta zvědavost a dotěrnost neodbytná jest často velmi trapná a rušivá, zvláště při náboženských úkonech.

Přes den vcházely malé děti a ti caparti, pro které jsem měl nějaké sladkosti, mi působili radost svou prostotou; když je nikdo neviděl, hluboce se klaněli (pohanským způsobem) před obrazem „Svaté Matky čínské země“, zavěšeným nad oltářem. Jeden zlý pohan však ze sousedství pagody, kde bydlil, vešel dvakrát a dal se do láterení a nadávek, k nimž jsem mlčel; zdál se mi jako ďáblem posedlý. Soused, rovněž pohan, ho vyhodil s nadávkami ještě peprnějšími.

Po týdnů jsem se vracel po loďce; bylo deštivo. Starý rybář, vráščité tváře, s chocholkem popelavých vlasů na temeni, řídil loďku. Syn jeho na zádi vesloval. Jeli jsme celý den po proudu, se zastávkou pro oběd. Vypravoval nám, jaký byl jeho nejlepší lov; loví ryby již po 30 let. Ve zdejších vodách jest zvláštní druh ryb, které zůstávají na dně a dovedný rybář je vyloví, ponoře se do vody, aniž by zavřel oči. Tak prý jednou vylovil tři velké ryby jedním rázem, ponořiv se, uchytí jednu do každé ruky a třetí do zubů! Každá prý vážila 3 kg!

Na loďce jeli se mnou dva hoši, katechumeni, do školy v Tze-kiang, která jich čítá 25. Tak i já si odvážel lov! Otec jejich zemřel před čtyřmi lety; matka mi je sama přivedla, celá rodina bude křesťanskou. Má čtyři syny, divně pojmenované. Čínská jména vyjadřují obyčejně přání rodičů při narození dítěte. Tak první se jmenuje Ju-šien (Tys mudrc), druhý Ju-neng (Tys silný), třetí Ju-ts'ai (Tys dovedný) a čtvrtý Ju-te (Tys ctnostný). Tito dva: „Dovedný“ a „Ctnostný“ (13- a 11letý) jeli se mnou učit se křesťanské nauce. Byli již 3 leta v pohanské škole, takže dovedou zběžně čísti; to usnadní učení se katechismu. Matka jejich jest rovněž znalá písma čínského; jest to zde u žen velká vzácnost! Děti velmi pečlivě vychovává. Ti dva malí hošici leželi v loďce na pokrývce, hráli si a dováděli jako koťata. Nebyli však zvyklí kolébání loďky a dvakrát, po snídani a po obědě, co snědli, poslali rybám! Za soumraku jsme přistali v Tzekiang. Radoval jsem se ze svého rybolovu. Pán Ježíš řekl apoštolům, že je poslal do světa: „lovit lidi . . .“

*Povodně v Hankowě, v Číně.
Hrdinné sestry zachraňují nemluvněta.*

MISIONÁŘ OPOUŠTÍ VŠE.

„Loučení, loučení, což jest to těžká věc,“ — to každý v životě zakusí, zvláště, je-li to loučení na dlouhou dobu a snad navždy. Kdo řekne: „misionář“, nutně si představí, že kdo si vyvolí toto povolání, opustí rodinu, příbuzné a přátele i vlast a odjede za moře, odkud se snad nikdy nevrátí. V Číně je 2000 misionářů a ti všichni mají své drahé za mořem; býti misionářem, neznamená nemíti srdce, nýbrž přinášeti oběť všeho nejdražšího srdci lidskému zde na zemi, a to z lásky k Bohu a dle vůle Boží. Uvedu zde dopis jednoho misionáře, který byl r. 1861 umučen v Tonkingu. Tento dopis, psaný jeho otci před vstupem do zahraničních misí, by mohl podepsat každý misionář. Dopis psal Theofan Venard, podjáhen.

Poitiers dne 7. února 1851.

Předrahý otče!

Před měsícem měl Váš Theofan velké štěstí, obětovav se podjáhenstvím cele Bohu a Vy, drahý otče, jste byl přítomen a takřka vlastníma rukama jste přinesl tu oběť Bohu. Ach! Ubohá a nehodná oběť, ale dobrotivý Bůh ji přece přijal na milost!

Ó, jak ten čas utíká! Pohledte, tatínku, Bůh lidi vede a lidé jdou; tak mne vzal za ruku a vedl mne jako dítě, pravil mi a dobře jsem slyšel jeho slova neodolatelná: „Synu můj, synu můj, pojď, následuj mne, neboj se; jsi slabý, ale já jsem Bůh všemohoucí. Pojď, budu s tebou!“ — A já, což mohu mít vlastní vůli tam, kde je vůle Boží?

Drahý otče, rozuměl jste?

Jednoho dne řekl Bůh Abrahamovi: „Vezmi syna svého jediného, kterého miluješ, Isáka, a jdi mi ho obětovat na místě, které ukáži tobě!“ Abraham uposlechl a poslušnost jeho se zalíbila Hospodinu.

Zajisté jste nyní, milovaný tatínku, porozuměl?

Váš syn, kterého milujete, Váš Theofan, k vám přichází sám, nechtěl hledati cizího zprostředkovatele, nechtěl dělati nějaké okliky. Ano, Bůh sám, Pán Bůh

to chce! Ach, řekněte, že Vy také chcete, aby Váš syn Theofan se stal misionářem . . .

Ubohý tatínku, to slovo již padlo. Nuže, ať přirozenost neklesá, vezměte kříž, který visí nad Vaším pracovním stolem, kříž, který naposled tiskla ke rtům má drahá zemřelá maminka, a na kolenou řekněte: Bože můj, já k tomu svoluji, staň se vůle Tvá!

Drahý tatínku, odpusťte mi tu ránu. Snad Vám lidé řeknou, že jsem blázen, nevděčný, špatný syn. Otče, drahý otče, Vy tak nebudete smýšleti. Víím, že duše mého otce je šlechetná, že čerpá pravou šlechetností a velikost z pramenů víry.

Den odjezdu dosud není určen. Přijedu jistě na několik dní domů.

Nuže, mějme odevzdanost do vůle Boží a důvěru k přesvaté Panně!

Požehnejte svého uctivě oddaného

Theofana.

Takový syn byl také hoden svého otce, který svolil státi se novým Abrahamem, doufal však přece, že mu Bůh „jeho Isáka vrátí“. Syn však odejel po týdenní návštěvě v domově do Paříže, odtud do Tonkingu v Zadní Indii, kde r. 1861 byl pro víru pohany stát a jest nyní blahoslavený Theofan Vénard.

Misionář vlastně nečiní nic jiného, než že provádí, co Pán Ježíš řekl: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám.“ Rodiče a příbuzní, kteří nebrání povolání misionáře, mají podíl na jeho oběti a činnosti!

V ČÍNSKÉM MOŘI ZMATKŮ A REVOLUCÍ.

Dnes jsem se vrátil ze Siehfow, kde jsem byl na návštěvě mého souseda P. Smitse, holandského Lazaristy. Po dva dny jsme sdíleli slasti společného života a vzájemné útěchy . . . Těžce si představíte, jak člověk může trpět osamocněním, zvláště v nynějších bouřlivých dobách, kdy život náš visí na nitce a nad hlavami se nám stále vznáší Damoklův meč . . .

Ano, náš obzor je stále zahalen těžkými bouřlivými mraky. Poslední můj dopis byl psán z Yulantag, kam jsem byl nucen se uchýlit, jelikož hrozilo bezprostřední nebezpečí vpádu komunistů, jejichž „rudá armáda“, silná asi 20.000 ozbrojených lupičů, se blížila městu Nanchang. Že jsme tentokráte vyvázli, stalo se takřka zázrakem. Město jest obehnané jedním pásem ostnatého drátu, který jakž takž chrání od vpádu. Ve dne bylo vše bedlivě hlídáno, do města dovoleno vejít pouze jedním vchodem, a to od 8 hodin ráno do 4 hodin odpoledne, od 6 hodin večer přísně zapovězeno vyjít na ulici, v noci bdělo kolem města 5 elektrických reflektorů. Když však bylo nejhůře a rudí byli od města jen asi 15 *km* vzdáleni, část vojska ve městě se vzbouřila a přetrhala v noci ostnatý drát ve vzdálenosti asi 200 *m*, takže komunistům dán volný průchod. Tato zrada však byla — díky Bohu — včas zpozorována a tak zabráněno nejhoršímu. Já jsem zde sice asi 40 *km* na jihovýchod od města, ale pád hlavního města by měl velmi zlé následky pro celou provincii.

V komunistickém vojsku jsou specialisté revoluce a mnozí studovali v Moskvě. Jednání jejich jest naprosto shodné s tím, co se dělo v Rusku r. 1917—1918. Rozpoutali zde hroznou občanskou válku, pálí a vraždí. Prozatím nezůstávají nikdy dlouho na jednom místě, nejvýš 4—6 dní. Tak jsem vám posledně psal, že se dne 26. července zmocnili hlavního města vedlejší provincie Hunan, město Čangša měli v moci pouze 6 dní, ale spoust natropili tolik, že jest to neuvěřitelné.

Zavraždili několik tisíc Číňanů a spálené domy bude třeba po mnoho let znovu budovati. Jeden italský misionář, P. Basina, upadl do jejich rukou. Zprvu jeden rudý generál, který studoval v Belgii a mluví plynne francouzsky, ho propustil a dal mu doporučovací list, aby mohl odejít z města. Na ulici ho však chytla jiná četa komunistů, kteří neuměli číst, zatáhli ho do svého stanoviště, kde ho po 3 dni hrozně bili a mučili, celou bradu mu vyrvali. Konečně se o tom dověděl onen generál a propustil ho, zachrániv mu takto život.

Ta rudá armáda chodí s místa na místo. Když přepadnou kraj, jako hyeny vše prolézají, ani nejmenší ves jim neujde, všude loupí, zajímají bohatší a podle

libosti pálí a vraždí. Psal jsem vám, že sousední kraj v Kaonan byl takto přepaden. P. Fu, čínský kněz, nemocný, chycen, jeho matka však ho mohla zachránit od smrti výkupným 500 dollarů. Ostatní tři čínští kněží, misijní sestry a sirotci — vydržovaní spolkem Děťství Ježíškovo — byli nuceni utíkat s místa na místo, ze vsi do vsi, a to v noci. V jedné osadě byli všichni naprosto obklíčeni a zdálo se, že nemožno uniknouti. Byla tam však velká zelinářská zahrada, a tu všichni v nejhorším případě — „tonoucí i břitvy se chytá“ — polehali mezi řádky zeleniny, kde zůstali celý den, a to je zachránilo. Pán Bůh bdí nad svými a tak všichni unikli nebezpečí.

Hroznější osud stihl jiné město, Yükiang, asi 90 *km* severovýchodně odtud. Jest to menší venkovské město, dosud obehnané hradbami, jehož obrana je takto snadnější. Komunisté však přišli v noci o 3. hodině, vylezli na zeď po žebřících, hlídka, která spala, byla ve spánku pobita. Nato nastala hrozná řež ve městě, která trvala 3 dni. Povražděno na 600 osob, většinou žen a dětí . . . V naší tamější misii měli hlavní štáb, vše vydrancovali, z kostela udělali konírnu. Tři misionáři rovněž unikli, díky ochraně Boží. Byli to dva mladí čínští kněží — s jedním z nich jsem studoval v Kashing — a jeden starý misionář, P. Sageder, který je zde již 32 let. Posledně jsem se vám o něm zmínil, že již po dvakráte byl v nejkrajnějším nebezpečí a stěží zachránil holý život. Tentokrát však bylo jeho zachránění přímo zázračné! Ukryl se u jedné velmi chudé křesťanské rodiny v městě, která bydlí v malém domečku. Zuřiví komunisté snad tušili nebo jim to někdo udal, protože čtyřikrát přišli prohledat dům a vše na ruby obrátili, ale misionáře přece nenašli, jako by se stal neviditelným těm zuřivým šelmám . . .

Malé dívenky naší misie — rovněž sirotky Děťství Ježíškova, kterých tam bylo 50 — stihl smutný osud; byly rozprodány za nepatrný peníz zvrhlé chásce města . . .

Město Yükiang je asi 40 *km* od velkého jezera P'ong yang, kam jsem se minule uchýlil. Jiné město na břehu tohoto jezera rovněž bylo dobyto komunisty, kteří se tak zmocnili dvou parníčků, což jest velmi

nebezpečné, takže můj plán pro možný útěk přes jezero bude sotva uskutečnitelný?! Misionáři v jedné misii na břehu tohoto jezera žijí přes den v misii a na noc chodí spát do loďky, neboť polnice komunistů může co chvíli zazníti. Dovedete si představit takový život?

Pán Ježíš chce bezpochyby, aby také někdo následoval jeho utrpení v zahradě Getsemanské. Jest to vše jedině pro sv. víru, kterou u nás mnozí tak lehkomyslně odhazují. Jaký soud bude čekat takové? My, ačkoliv hříšní a nehodní, zde trpíme, však nevinně, bez jakékoliv příčiny, ne-li podle nevyzpytatelné Moudrosti Boží, jejichž cest a úmyslů smrtelník poznati nemůže. Z dějin církve sv. víme, že do základů církve teklo mnoho a mnoho krve, a to nám budiž útěchou, neboť zde též kopeme základy pro čínskou církev. Zevně může být celé dílo zničeno, jak jest tomu na přemnohých místech zdejší provincie, kde na 40 kostelů a kaplí spáleno a rozmeteno, ale Bůh dá, že vše bude jednou obnoveno a že ještě četnější zástupy našich drahých Číňanů, pro jejichž obrácení zde trpíme, se pohne k branám sv. církve. Zatím jest pro nás ono: „Jdouce šli a plakali . . .“ Právě jsem četl zprávu, že dva biskupové (franc. Msgr. Dumond a americký Msgr. O. Shea), 10 amerických Lazaristů a 8 sester lásky sv. Vincence z Pauly opustilo město Kanču a odjelo přes Kanton do Šanghai. Sotva odešli, město padlo v plen komunistům, kteří přísahali, jak hrozně se pomstí na misionářích; P. Bůh je zatím poslal do bezpečí! Sestry však byly po 5 dní uprostřed komunistů, kteří je rovněž hledali, ale nenašli! Jeden můj spolubratr — italský Lazarista, který v jedné misii pracoval po 25 let a vše tam postavil, kostel, dům misijní školy, byl nucen uprchnouti a ve vyhnanství se dověděl, že ze všeho zbyly jen doutnající trosky!

To vše budiž nám ve vlasti výstrahou! V záři těch hrozných požárů, ničících naše misie, které přece hlásají jen křesťanskou lásku a obětavost, v té rudé záplavě hledme na ty záštím zkřivené tváře komunistů: Co děje se dnes zde, může se díti zítra u nás! Všemi silami a všemi prostředky nutno čeliti komunismu,

který jest čirý nepřítel lidstva, neboť heslo jeho jest: „Nenávist, ničení, smrt!“

Snad poslední: S Bohem! Modlete se za nás!“

ZASE NA MISIJNÍ CESTĚ.

Dlouho již jsem nedostal od Vás zpráv, dnes však při návratu z misíí jsem zde našel poukázku z Yokohama Bank na 183 dollarů, Vámi zaslaných; přijměte nejupřímnější „Zaplať Pán Bůh!“ které rače tlumočiti všem šlechetným dobrodincům, že na mě tak štědře pamatují! Peněz použiji co nejsvědomitěji na dílo šíření sv. víry zde v daleké pohanské Číně. Rače však říci drahým dobrodincům, že peníze nejsou vše — samy o sobě nejsou ničím — hlavní jest, aby si na misie vzpomínali modlitbou a tak vyprošovali milost Boží, bez níž jest marné naše namáhání!

Pravím tedy, že jsem se vrátil dnes z misíí. Ano, byl jsem skoro dva týdny v dalekých misíích: Tseoulin Wangkia, Sankiangkeou a Tungcufang. Doufaje v ochranu Boží Prozřetelnosti, které jsem doporučil zdejší dům a kostel, odebral jsem se na misijní cesty a Boží Prozřetelnost bděla a vše nejlépe dopadlo. Za nynějších rozbouřených poměrů nemáme zde žádné lidské ochrany. Díky Pánu Bohu, zdejší kraj dosud zůstává uchráněn hrůzovlády komunistů a zdá se, že se poměry uklidňují, přicházejí zprávy, že rudá armáda byla poražena v sousední provincii Hunanu, kde chtěli učiniti střed „sovětské vlády“ pro čtyři provincie: Hunan, Hupeh, Kiangsi a Fukien. Ta Čína jest však podivná země; jako jí procházejí často ty hrozné větry, „tajfuny“, tak ty zmatky a bouře revoluční; časem se zdá vše uklidněno a zase náhle vše vzplane a kлокotá . . . Zdá se, že ta veliká země má tajemné síly a proudy, které jí probíhají a vše často ničí a hubí jako velká povodeň. Prosme P. Boha, aby ty proudy řídil, by nezničily naší kvetoucí misie, díla tolika námah, slz a krve . . .

V Tseoulin Wangkia vše slibně pokračuje, loňští a předloňští novokřtění (celkem 30) jsou horliví, ve škole jest asi 20 žáků. Sděluji Vám radostnou zprávu,

že se mi totiž s pomocí Boží podařilo zařídit tam školu pro dívky, kterých bude 32, z nichž pouze dvě jsou pokřtěny, takže letos se tam opět jeví slibná žeň křtů svatých. Kostelík, bývalá pagoda, je pěkně opraven; pro naše Čínany jest to důležité, jelikož většinou žijí jen „životem smyslů“, to „duchovní“ se u nich teprve probouzí, a pěkný zevnějšek a úprava modlitebny mnoho napomáhá vnitřní zbožnosti, klíčící víře, naději a lásce.

V Sankiangkeou jsem rovněž zažil mnoho útěchy, přihlásilo se opět několik nových rodin za katechumeny (čekatele), čtyři dospělí budou pokřtěni na Štědrý den, tak dám Ježíškovi letos dárek . . . Víte, že jeden z mých novokřtěnců, malý „Eul-tsai“ (dovedný, nadaný) půjde letos do semináře?! Jest to skutečně krásná růže, kterou mi poslala Terezička Ježíškova a mnohokrát jsem jí za ni děkoval. Jest to hoch neobyčejně nadaný, výtečné paměti a chápavosti, lehce vše pochopí a se naučí, celé dlouhé části katechismu odříká bezvadně z paměti a jest mimo to bezúhonných mravů a vzorné výchovy. Jeho matka ho mileráda Pánu Bohu obětuje, takže skutečně není žádné závady a překážky, aby do té duše milost Boží neproudila „plnými stavidly“. Já tušil něco neobyčejného u toho hocha a dal jsem mu při křtu sv. jméno Ambrož; kéž by následoval na přímluvu svého svatého patrona jeho příkladem a byl jednou chloubou a slávou čínské církve! Vše opravňuje k nejlepším nadějím. Odporučuji však toto povolání modlitbám a obětím některé svaté a skryté duše, a to čím skrytější, tím přímluvou u Pána Boha a Panny Marie mocnější!

Všem milým čtenářům „Neděle“ vroucí pozdrav s prosbou o modlitby.

ČÍNSKÝ KROJ.

V letošním čísle „St. Michaels Kalender“, vydaném Společností misionářů Slova Božího v Mödlingu u Vídně, jest pěkný článek o čínských krojích. Dnes snad pohanská Čína musí dávat ponaučení křesťanské Evropě o slušném ženském oděvu?! Jest úžasné, kam až sestupuje ta moderní móda, která snižuje nás, civiliso-

vané, na stupeň středoafrických černochů. — Četl jsem před nedávnem dopis jednoho misionáře z belgického Konga (jest mým společníkem ze studií v Paříži), píše o tamějších černoších, že za jediný oděv jim slouží jakýsi kus plátna a že pouze „vzdělanější“ nosí kalhoty; v Evropě se zdá, že se postupuje opačně než u afrických černochů! — u nás ve studených severních krajích . . .

Číňané si zachovali přirozený způsob a užívání šatu. I moderně oděná Číňanka nemá zdaleka nic společného s našimi výstřednostmi, vymyšlenými židovskými obchodníky a spekulanty. Ženy z lidu jsou obyčejně oděny v jakousi bluzu a kalhoty, které zasunovány v dřívějších dobách do širokých podvazků u pevně spoutaných nohou; tento způsob nyní zaniká a jest právem zakazován čínskými úřady, neboť násilné zakrňování nohou ve tvar „liliového květu“ jest zlořád, který však v dřívějších dobách mandžuské dynastie Tsing byl nezbytný. V zimě se nosí kožišínové nebo vatované oděvy, které dobře chrání celé tělo.

V dřívějších dobách nosily vysoké mandžuské dámy pestrý oděv z hedvábí s jakousi ošatkou na hlavě. Slavná císařovna Ce-ši zvláště vynikala svým okrasným, bohatým hávem a nynější v Číně všude známý a uctívaný obraz „Svaté Matky čínské země“ není nic jiného, než pozměněný obraz císařovny Ce-ši v hávu mandžuské dámy — pořízený americkou malířkou Miss Carl. Čína jest zemí hedvábí; bohaté Číňanky bývají celé oděné v pestré hedvábí, jehož se v Číně vyrábí velké množství, všech druhů a odstínů.

V západní části Číny, poblíž jezer Ku-ku-noor, žije kočovný národ Tangutů, jejichž ženy mají zvláštní kroj; oděné v dlouhé kožešínové pláště s perlovými okrasami kolem krku, na hlavě nosí pěkné čepce z liščí kožišiny. Vlasy mají rozčesané na malé praménky, uprostřed splývá řada lastur, načež účes končí celou řadou stříbrných plíšků a mušlí, upevněných na konci vlasů. Oděv jest pouze v barvě zelené nebo žluté, což dodává tamějším dámám malebného, nám ovšem hodně nezvyklého vzhledu.

V Číně, jak známo, se cestuje ve vnitrozemí obyčejně na trakaři, buď na obou stranách, nebo na jedné straně sedí cestující, na opačné straně je zavazadlo. Že to není

cestování nejpohodlnější, jest samozřejmé; vysoké a úzké kolo dokonale drnčí po kamenech na cestě a třeba se držeti stále v rovnováze; přes lávky a mosty jest radno sestoupiti. V čínských vesnicích potkáváte celé houfy dětí a jiných dobrosrdečných Číňanů a Číňanek, kteří vám všem posílají do Československa srdečný úsměv a pozdrav! Tak vidíte, že ti Číňané a Číňanky nejsou tak směšní a podivní, jak se často o nich z nevědomosti tvrdí. Mají za sebou vzdělanost dlouhá tisíciletí trvající, k níž musíme míti úctu. Přispějme k tomu, aby ti naši „žlutí bratři“ došli spásy v pravé církvi Kristově!

DOMORODÉ KNĚŽSTVO V MISIÍCH.

Proč dřívější misionáři nečinili jako v prvních dobách církve, proč nesvětili hned domorodé kněze? Podle plánu Božské Prozřetelnosti, který možno sledovat během dvaceti století, každá nová církevní větev přijímá mizu života od jiné církve, která jím již oplývá. Až nová církev zesílí, jest oddělena od své mateřské církve a zapouští kořeny jako nová, živá ratolest, která roste, mohutní, přináší květy a plody.

Toto přirovnání vysvětluje, proč církev v krajích evropských se tak snadno ujala a rychle rozšířila: bylať založena ve veleříši římské, kde vládla latinsko-římská vzdělanost, jednotná řeč a kultura. Tak svatý Pavel procházel kraji Malé Asie, Řeckem, Illyrií, Itálií do Španělska, všude hlásaje víru v Ježíše Krista; všude snadno nacházel pomocníky, spolupracovníky a pokračovatele počatého díla.

V dnešních misiích v Asii, v Africe nebo v Oceanii nejsou okolnosti tak příznivé. Kulturní poměry jsou úplně odlišné. Řeč katolické liturgie jest těmto krajům cizí, obřady církevní úplně odlišné od zvyků a náboženství místních, není tak snadno naštěpovati katolictví na buddhismus, konfucianismus nebo jiná vyznání.

A dnešní výchova kněžstva v misijních krajích za mořem musí jedním rázem dosáhnouti výše, které se v samé Evropě dopracovala teprve po dlouhých sto-

letích. Církevní právo nebo zákony nejsou odlišné pro odlišné kraje staro- nebo novokřesťanské.

Jiná otázka: Proč v jistých zemích kněžstvo a biskupové se netvoří stejným tempem jako jiná povolání, pro která na př. Asiaté mají tytéž schopnosti jako běloši? Zde se nejedná o vlohy rozumové, neboť kdyby pro duchovní vůdce bylo dbáno pouze vloh a úspěchů, kterých třeba pro získání diplomů doctorských nebo inženýrských a nikoliv mravní čistoty a kněžím potřebných ctností, jest jisto, že by domorodé církve již dávno mohly býti řízeny vlastní hierarchií.

Zde narážíme na obtíže v Evropě neznámé. U nás maturant, který prodělal střední školu, může volit povolání advokáta, kněze nebo lékaře vstupem na universitní fakultu toho kterého oboru. Na východě tomu tak není a student z čínské nebo z japonské školy nemůže vstoupit do bohosloví. Nezbyvá než vyučovati latině po skončených studiích v 18. nebo 19. roce věku studentova nebo zřizovati vlastní školy, pokud to skrovné prostředky jednotlivých misíí dovolují. Proto otázka domorodého kněžstva v zámořských misíích není tak snadno rozluštitelnou.

Konečně dvě obtíže:

1. Misionáři-běloši mají obracet i pohan y.

2. Nacionalismus.

Kdyby bílí misionáři ponechali správu domorodých křesťanů jen domorodým kněžím, sami dbajíce o obrácení pohanů, spělo by to k neblahé nečinnosti samého domorodého kněžstva, které by dospělo ke lhostejnosti vzhledem k misijní činnosti samé. Tuto obavu potvrzuje nejeden odstrašující příklad z asijských misíí a není to pouhý přelud. Davy pohanů jsou dosud nesčetné a cizí misionáři nikdy nepostačí na tu činnost.

Nebezpečí nacionalismu, přemrštěného národního citění u barevných plemen, jest mnohem větší a směřuje k nedůvěře domorodých kněží k bílým misionářům, pomlče o všem ostatním. Církev není protinárodní ani mimonárodní, dbá o spásu duší všech národů a nikdy se nestaví proti oprávněným požadavkům národním té oné země. Bohužel — některé „katolické“ časopisy

evropské jako by si braly za cíl „rozpalovat do běla“ ten nezdravý nacionalismus domorodců a ukazovat chyby misionářů, kterých ani sami domorodci nevidí. Zvláště jeden časopis zprávami o čínských poměrech působí mnoho zla: není čísla, kde by nebyly černěny evropské věci a misionáři . . . Zdálo by se, že by mělo být stavěno — podle některých — na skále „nacionalismu“ a ne na „skále Petrově“. Takové pochybné snahy spějí pouze k rozkolu, k ničení jednoty, která jest jednou ze značek naší církve.

Že tyto obavy nejsou liché, bylo potvrzeno s nejvyššího místa. Sv. Otec Pius XI. dne 6. prosince 1929 v audienci zástupců všech řádů a společností, účastných na díle misii, důtklivě doporučil, aby v misiích byl vyloučen jakýkoliv nacionalismus, by bylo dbáno pouze díla Božího a aby v misijním díle vládla jediná myšlenka — podle posledního přání Božského Spasitele — j e d n o t a a l á s k a !

VÁCLAV = WEN-ČI-LAO.

Na neděli Nejsv. Trojice jsem hodlal udělit deset křtů sv. v Tseoulinwangkia, avšak prudké deště učinily cesty neschůdnými. V neděli jsem přece odešel s dvěma nosiči, puzen nejistotou nynější situace; žijeme nyní stále v obavě před vpádem komunistů, kteří v pokrajních, hornatých krajích zdejší provincie Kiangsi, čítají 40 až 60 tisíc ozbrojených lupičů. Vládne zmatek nad zmatek. Hlavní město Nanchang jest nyní obehnáno pásmem zákopů pro případ obrany.

Bylo se nám přepravit přes dvojí rameno rozvodněné řeky, na ostrově mezi rýžovišti vedla cestička bažinou; neuváznouti až po kolena jest pravým uměním a nutným „sportem“. Cestou jsem navštívil jednu křesťanskou rodinu na opačném břehu řeky; malý synáček měl býti pokřtěn. Číňané nemají ponětí o čase a čas nemá pro ně valné ceny. Tak při podobné návštěvě „cestou“ se třeba zdržet nejméně hodinu. Po uvítání začnou shánět suché snítky a dříví, ohřívají vodu na čaj, což trvá aspoň půl hodiny, než voda vře a čaj jest „polit“, jak se říká po čínsku (p'ao č'a, náš

„čaj“ jest odvozen od čínského „č'á“). V rodině žijí dva bratři, již dávno ženatí; syn staršího slavil nedávno sňatek. Všichni žijí pohromadě; polovice domu jest na spadnutí. Již loňského roku bylo na pováženou v domě bydlet a v polootevřené kůlně uprostřed domu sloužiti mši sv. Číňan jest nedbalý; je-li dům na spadnutí, velmi často neopravuje i když hrozí nebezpečí. Důslednou a vhodnou opravou by mohl často předejiti mnoha škodám. Čínské domy ve zdejším kraji jsou většinou ze dřeva, na dřevěných sloupech, stěny z desek nebo z bambusového pletiva, oplýskaného blátem; kryty jsou černými, oblémi křidlicemi.

Po křtu sv. malého Jeníčka připravili ještě nosičům a mně malé občerstvení, po šálku jakýchsi nudlí z rýžové mouky. Nato jsme pokračovali rýžovištěmi, vlnícími se vysoko již stojící rýží, přes pahorkovitý kraj do Tseoulinwangkia. Nedaleko naší kaple vede nová silnice pro automobilové spojení, které má býti prodlouženo směrem jihozápadním až do Kantonu; prozatím jest hotovo 120 km. Silnice jest však po nynějších deštích v ubohém stavu, kolejnice byly jako hluboké brázdy na zoraném poli. Silnice není šterkovaná, nýbrž žlutá a blátivá jako vozová cesta.

Před kaplí v Tseoulinwangkia čekali žáci s radostným úsměvem. Odpoledne byla zkouška z katechismu a cvičení obřadu křtu svatého. Jeden malý drobek, loni pokřtěný Tadeáš, stále přicházel a žvatlal, prose o medailku P. Marie, kterou při hře ztratil; všichni ostatní stále nosí uctivě na modré tkaničce medajli P. Marie Neposkvrněné. Katechumeni opětovně prosili o křest svatý a těšili se, že to bude již zítra. Jeden z těch dobrých hochů mi řekl prostě: „Až budu veliký, půjdu se podívat k vám!“ když jsem mu však řekl, že moje domovina jest daleko od Číny až na vzdálenost 30.000 čínských „li“ (1 li = 600 m), zůstal celý zaražen. K tomu sotva kdy dojde, aby se šel podívat k nám. Večer přicházeli křesťané a hovořili o nynějších poměrech, o zmatcích, o řádění komunistů, kteří pochovávají i malé děti za živa, o hladu v kraji. Prosili zvláště za jednoho křesťana, jehož rodina se živí jen — a ještě stěží — otrubami! . . . Dal jsem mu almužnu, aby nakoupil rýže až do příští sklizně. Několik jiných,

i pohanů, přišlo prosit, jsouce v krajní bídě. Jeden starý, bělovlasý pohan plakal hladem. Jest posledním potomkem kdysi slavné a mocné osady, čítající přes 1000 rodin; všichni však vyhynuli za povstání Taipingů v minulém století.

Ráno byl křest devíti dospělých a jednoho nemluvněte. Novokřtění horlivě odpovídali na otázky, že se zřikají ďábla a vši jeho pýchy, že věří v jednoho pravého Boha, Otce, Syna a Ducha svatého a že si přejí křtu svatého. Tehdy jsem je obmyl vodou křestní ve jménu Nejsv. Trojice a přiřadil je, čisté a nevinné, k živému Tělu Církve Kristovy. Radosti tohoto obrození, která naplňuje duši misionáře a novokřtěnců, nelze vyjádřit. Ona jest částí toho „stonásobného“, které přislíbil Božský Spasitel těm, kteří Ho následují.

Jeden z novokřtěnců byl pojmenován Václav, čínsky „Wen-či-lao“, mladý hoch kvetoucích tváří, který mi tolik připomínal našeho spanilého svatého knížete, jeho nebeského ochránce. Když přistupovali novokřtění ku sv. přijímání při mši sv. i po dva následující dny, byl můj Václav vždy první u stolu Páně, jako by mu jeho sv. ochránce hned při křtu sv. vyprosil zvláštní lásku k Nejsvětější Svátosti, kterou jeho srdce po celý život hořelo, že i víno a chléb k Nejsv. Oběti připravoval a s radostí i zasněženými pražskými ulicemi v noci Svátostného Spasitele navštěvoval. Sv. Václave, ochraňuj a žehnej svého čínského chráněnce!

JEDENÁCT LET V ČÍNĚ.

Díky Pánu Bohu, mohu Vám dát tentokrát radostnější zprávy, dosud však kalené bolestí nad utrpením a strádáním našich drahých zajatých, kteří jsou dosud v okovech pro Krista Ježíše.

Jak jsem Vám posledně psal, padlo město Kian, v jihozápadní části této provincie Kiangsi, v plen komunistům dne 4. října t. r. Dva kněží čínští byli umučeni, čtyři misionáři a pět milosrdných sester (sv. Vincence z Pauly) odvečeno do zajetí, kde úpí dosud. Rudá armáda odtáhla již na sta kilometrů dále do hor, směrem k provincii Fokien; bitvy byly nedaleko Tzekiang,

o 60 km jižněji. Zajatci musí ovšem sledovati své katy. Komunisté mají v těchto krajích asi 29 misionářů ve své moci! Jaký osud čeká ty drahé spolubratry v apoštolátě? Jak vidíte, nebyl jsem hoden státi se vězněm a mučedníkem pro Krista.

Nankinská vláda sem poslala po vítězství na severu spousty vojska proti komunistům. Sám prezident Čiang-kaiše přijede v tyto dny do města Nanchang, aby osobně vedl tažení. Tak se po těch dlouhých nejistotách a bouřích opět jasní.

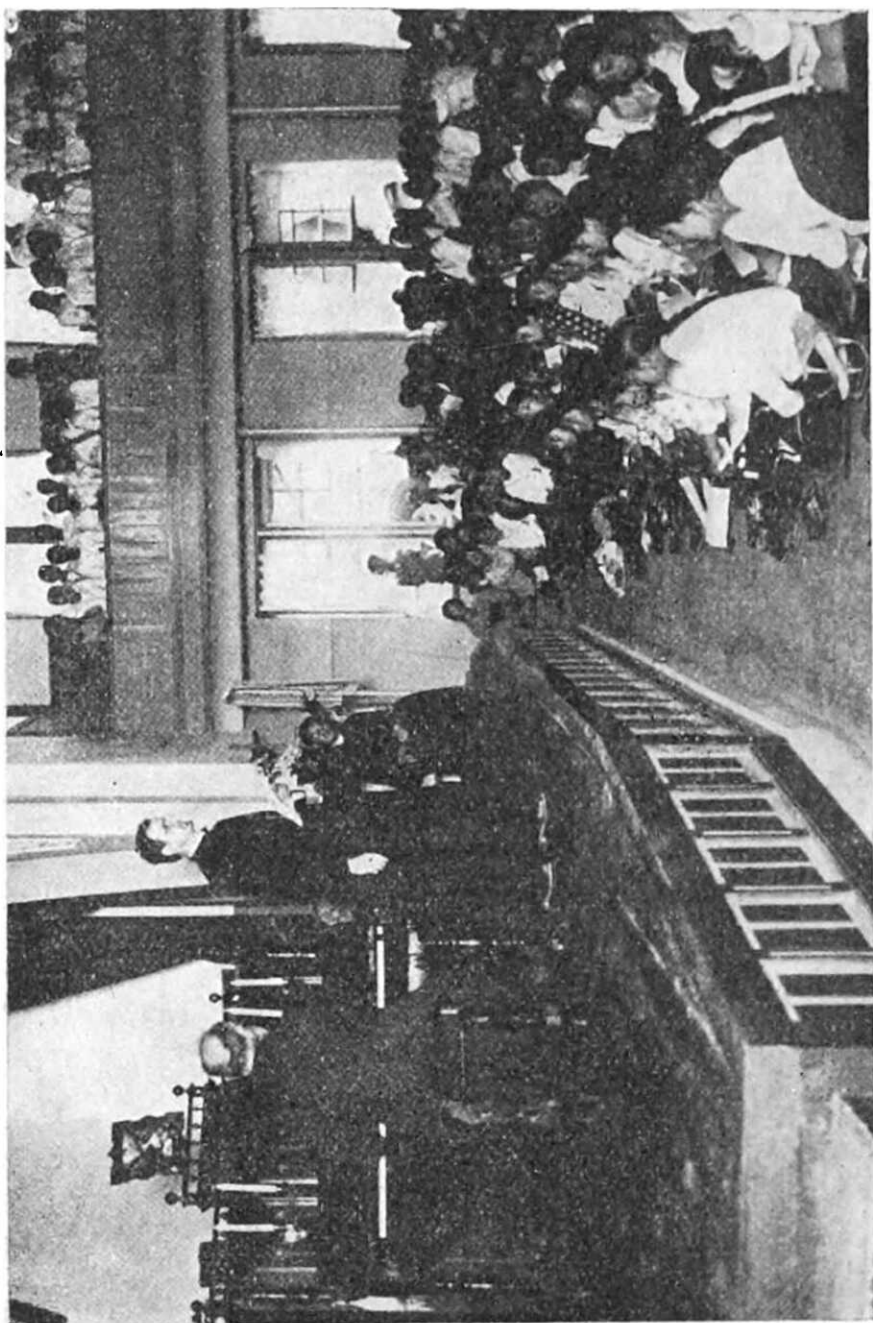
Vykonal jsem již část svých každoročních misijních cest, které jsou někde útěchyplné, někde trnité.

Dne 19. listopadu, na svátek sv. Alžběty, královny-vdovy, tomu bylo 11 let, co jsem odjel z Prahy. Živě vzpomínám na ty chvíle. Bydlil jsem u OO. Františkánů nedaleko Jungmannova náměstí; v ten den bylo při mši svaté evangelium, podávající podobenství království nebeského o perle a pokladu zakopaném v poli. Tehdy jsem učinil rozhodný krok a odešel — za moře — hledat tu perlu a poklad skrytý . . .

Pařížský rychlík jen letěl po zasněžených pláních jižních Čech; bylo to o půlnoci, když jsme opouštěli pohraniční stanici a zdálo se mi, že signálový zvon volal — jako z nejhlubšího srdce těch drahých Čech — poslední: „S Bo—hem . . . S Bo—hem!“ . . .

Již jedenáct let uplynulo, co jsem zapadl v cizině, co bloudím po dalekých pobřežích a horách a stále za tou drahocennou perlou, za tím ukrytým pokladem. Ta perla a ten poklad, není-liž to každá nesmrtelná duše, kterou se mi podaří nalézt a přivést k Bohu?

Výročí letošní bylo neobyčejně radostné. Ukončil jsem právě misii v jedné osadě, kde jsou všichni křesťané horliví, až na jednoho, když přišel jeden ze sousední osady mi zvěstovat radostnou zprávu, že celá jedna rodina pohanská se rozhodla vstoupiti do církve svaté. A vskutku. Sotva jsme tam došli s několika jinými křesťany, přijali nás velmi srdečně a ujišťovali, že se naprosto zříkají ďábla a model. Na důkaz toho sňali všechny pověrečné nápisy, dvě modly, které ještě byly na rodinném oltářiku, a všecko spálili! Kdo zná čínské pohany, jejich otrockou hrůzu před ďáblem a modlami, dosti se nenadiví té síle a odhodlanosti nově obrá-

Boskovci Salesiáni v Ľaponsku porádajú hudobní koncerty.

cených, kteří tak krásně spolupůsobili s milostí Boží a neodporovali poznání pravdy. Tak celá rodina vstoupila do církve svaté, celkem osmnáct duší; tři ženatí bratři žijí pohromadě. Na místo model jsem pověsil Krista Pána na kříži a obraz svaté Matky čínské země, na to jsme se pomodlili s křesťany litanii P. Marie, vysvětil jsem dům a zvláště vzýval sv. Michala, aby mé nové ovečky chránil mstivé zloby všech ďáblů. Noví křesťané vystrojili skromnou hostinu a počastovali nás i rýžovým vínem. Se západem slunce jsme odešli; měl jsem ještě 25 km do Tzekiang, kam jsem dospěl v noci. Cestou jsem děkoval Pánu Bohu za ten radostný den — výroční. Divoké husy v klínových hejnech brázdily večerní nebe a jejich mlčelivý let byl symbolem touhy a naděje.

(Doplňěk z dopisu bratrovi.)

Z našeho konsulátu v Šanghai mi občas posílají české noviny, ale socialistické, „Právo Lidu“ aneb „České Slovo“. Dostávám však pravidelně časopis „Katolík“ z Chicaga a „Neděli“, kterou mi sem posílá P. Jahoda jednou měsíčně. . . . Nyní se zde poměry, díky P. Bohu, trochu uklidňují. Poslala sem vláda sílu vojska proti komunistické rudé armádě, která ustupuje do pohraničních hornatých krajů. Vzali však s sebou do zajetí 4 misionáře a 5 Sester sv. Vincence (jako jsou v Jundrově). Dovedeš si představit, co tam vytrpí. Nyní za deštivého podzimního počasí již ušli několik set kilometrů v těchto neschůdných krajích a s takovými společníky . . . Pán Bůh a Panna Maria je chraň všeho zlého, ale — lidsky řečeno — zbývá malá naděje, že se kdy živi vrátí. Takový osud mohl mě potkat, kdyby ti rudí byli přišli sem; byli odsud vzdáleni jen asi 60 km. Vše kolem dokola bylo zpustošeno, pouze zdejší kraj zvláštní ochranou Boží Prozřetelnosti ochráněn té rudé záplavy. V srpnu t. r. však bylo nejvyšší nebezpečí . . . Sám prezident Čiangkaišek¹ přijede v tyto dny do města Nanchang, aby osobně vedl tažení proti komunistům. Naše misie hrozně trpěly v těchto letech, mnoho kostelů a kaplí zničeno, velká část misionářů na útěku a 22 jest jich dosud v zajetí komunistů. Před

¹ P. Zeman ho nazývá jinde Čangkaiše.

měsícem byli zavražděni dva čínští kněží v městě Kian; rozpárali jim břicho. A dvě anglické protestantské pastorky byly státy po dlouhém utrpení v zajetí komunistů. . . . Mám zde nyní školu, asi 40 žáků; jednu dívčí školu pro 30 žákyň jsem zřídil na venkově, asi 15 km odsud. Musím tam chodit alespoň jednou měsíčně; působí mi to mnoho starostí, zvláště když mám na starosti asi 30 osad, kde konám každoročně misie . . .

HRŮZY BOLŠEVISMU SE STÁLE STUPŇUJÍ.

Píši z Nanchang, kam jsem přišel na několik dní si odpočinout uprostřed misí, v kterých budu pokračovat až do vánoc a také u příležitosti svátku našeho milovaného představeného a provikáře P. Domergua (rodem z Montpellier), jehož je dnes svátek (sv. Eloi¹) a 60. výročí narozenin. Jest to přemilý stařeček, jest to opora a síla nás všech; vzdor všem strastem jest stále vesel. Pravý světec.

Jsme zde uprostřed těch bouří a smrští a zdaleka není ještě pokoj. Hlavní a nejobtížnější otázkou Číny jest vojsko a jeho odzbrojení. Jest zde 2,000.000 vojáků ve zbraní. Dovedete si představit, co to značí a co všechno taková spousta lidí spotřebuje. Všechny veřejné příjmy se tím rozplývají. Odtud ty stále nepokoje, domácí války. Vojáci zde nejsou jako u nás; jsou zde žoldnéři, kteří jsou placeni jednotlivými generály. Pracovat se jim nechce, odzbrojit je nemožno, stále přebíhají ke komunistům, jejichž počet stále roste a zdá se, že konec konců vše zanikne v té rudé záplavě . . . Tak rudá armáda nebyla tenkrát poražena; pouze ustoupila do hor na hranici provincie Fokien, která leží u moře, což jim usnadní dovoz zbraní a střeliva od bolševiků. Není pochyby, že se vrátí.

Město Kian bylo osvobozeno a teprve nyní se dovídáme podrobnosti těch hrozných událostí. Přišly dva dlouhé dopisy od jedné francouzské sestry a od jednoho čínského kněze, psané uprostřed komunistů. Kněz ten jest ze staré křesťanské rodiny Lo, ze zdejšího

¹ Eliáš.

města; jmenuje se Pavel. Jeho bratr zachránil před 24 lety život jednoho misionáře, ukryv ho na lůžku své staré matky. Tehdy byl jeden zdejší misionář a 6 bratrů Marianistů pohany zavražděno. Tento kněz Pavel jest pravým hrdinou.

Když rudí obsadili město Kian, on šel přímo do sovětu a žádal ochranu pro sebe i pro své žáky (seminaristy), vydávaje se za učitele v katolické misii. Rudí mu povolili 29 červených pásků na rukávy. Tím zachráněna celá misie a čínští kněží a seminaristé nuceni však sloužiti v rudé armádě: děti v „pluku mladých“, ostatní co rudí bojovníci. Tento hrdinný kněz měl odvahu sloužiti denně o 3. hodině ráno mši svatou na půdě misie; celý dům byl obsazen rudým vojskem, a při té mši sv. všichni seminaristé i čínské řeholní sestry v přestrojení přijímaly Tělo Páně. Dva čínští kněží však byli chyceni a umučeni. Jednomu vrazili dýku do krku, načež byl doslovně rozpůlen, celý život mu otevřen. Druhý, 65letý stařec stát i se svým rodným bratrem a asi 100 jiných. Jejich mrtvoly ponechány po celý den nepohřbeny, načež naházeny do společných jam . . .

Průměrně bylo popravováno přes 100 osob denně. Po necelé dva měsíce hrůzovlády v Kian a okolí jest odhadován počet popravených na 10.000!

Toť něco hrozného . . . Asi 1000 zajatců odvedeno rudými, mimo to všechny ženy od 16 do 40 let! Jeden čínský kněz rovněž mučen, nohy mu sevřeny do klád a po celém těle byl pálen, než byl zavražděn. Jiný kněz denně měnil místo pobytu, byl hledán a za jeho hlavu vypsána odměna 200 dolarů. Pán Bůh ho však ochránil zajetí a smrti.

Mnoho odvedených žen se ze zoufalství zabilo nebo utopilo. Dnes jsem právě četl část v Apokalypse sv. Jana. To vše jako by bylo líčením té krvežíznivé „šelmy“. Naše misie naprosto vypleněna, všechny kříže, sochy, bohoslužebné nádoby a roucha padla v plen komunistům.

Co čeká tu drahou, ubohou Čínu? Obzor je čím dál černější. Ta sedmihlavá šelma je všude. Právě přišla zpráva o zavraždění dvou italských misionářů na severu v provincii Chansi. V sousední provincii Hunan

zřjato najednou 18 španělských misionářů Augustiniánů. Celkem jest v zajetí komunistů asi 40 misionářů a zhoubná činnost stále pokračuje. Komunisté, kam přijdou, tam pořádají „velký večer“ — vše pleněno, kradeno a ničeno.

Božská dobrotivá Prozřetelnost však posílá útěchu i radosti uprostřed všech těch bolů a strastí; psal jsem Vám o radostné události 19. XI. — výročí mého odjezdu před 11 lety z Prahy — že se mi podařilo získati 18člennou rodinu pohanskou církví svaté.

Děkuji Vám též za zaslání milých českých knih — z „Dobrého Díla“; vše došlo, i Durychovo Bloudění, Pekařův Sv. Václav a Linhardovo Ueber Menschen und Dinge der Zeit. Ve volných chvílích si rád něco přečtu v té své zdejší samotě a opuštěnosti.

Dopis tento dostanete až po Novém roce. Přeji Vám ho šťastný a požehnaný od Pána Boha! — Já půjdu, kam jíti mám... Lidsky řečeno jest malá naděje na zlepšení zdejších poměrů. Ani jsem nečekal, že se zde dožiji konce tohoto roku, ale jelikož jsme všude v ruce Boží, Jeho oko vždy a všude nad námi bdí, jsem tedy úplně kliden, oddán a vesel, ať se jen děje dále Jeho vůle přesvatá, jak psala jedna milosrdná sestra, že vidí ve všem nevyzpytatelné cesty Boží moudrosti, že jim jejich Ježíše nikdo nevezme. Dojemné jest líčení v dopise této sestry, jakou noc prožily při vpádu rudých do Kian.

O půlnoci dne 5. X. přeskákali strážci vězení zeď misie, kde se skryli; neboť první věcí komunistů bylo otevření vězení. Sestry se shromáždily v kapli. Sestra představená otevřela chvějící se rukou Svatostánek, všechny přijaly naposled — ano, snad naposled — Tělo Páně. O 3. hodině první rudí vojáci vtrhli do domu, o vše sestry obrali, vše vykradli a zničili. Sestry tam měly nalezinec. Malá nemluvňata roznesena, starci a stařeny, kteří jsou tam živeni, se srdcervoucím pláčem viděli odvádění sester, jimž strhány kornety¹ a nahrazeny malými černými čepci. Jaká to bolest a ponížení těchto hrdinných panen, které vše pro Pána Boha opustily a zde v daleké Číně již po desíletí vycho-

¹ Závoje, jimiž kryjí hlavu.

vávaly opuštěné děti a ošetřovaly nemocné, starce, stařeny! Když je odváděli městem do polního lazaretu rudé armády, byly terčem posměchu těch vyvrhelů lidstva, ale Pán Bůh je chránil všeho zlého.

Dopis byl psán 24. X.; více než měsíc již uplynul od té doby, a nemáme žádných zpráv od našich drahých zajatých, kteří odvedeni daleko do vnitrozemí.

Jest právě sychravý čas, velmi prudký severák, silné deště, co tam ti ubozí vytrpí! Sám padám před Pánem Bohem na kolena. To jsem měl být já na jejich místě a pykat za své hříchy! Není možno mít žádného spojení s nimi. Dva Číňané, kteří byli odsud vysláni, aby vyjednávali s vůdcem rudých, se vrátili s nepořízenou. Byli v krajním nebezpečí zastřeleni pravidelným vojskem co vyzvědači, ač měli potvrzení hlavního velitele zdejší provincie. Tak nelze, než poručiti vše Pánu Bohu. Jedna ze zajatých sester jest těžce nemocná a blízká smrti, ostatní, jakož i misionáři, trpí horečkami. Kéž je Panna Maria, Útěcha zarmoucených a Uzdravení nemocných, potěší, hlavně v těch mravních utrpeních, která se nedají popsati...

I z Evropy přicházejí smutné zprávy, jako by se chýlilo k nové válce: Italie, Německo, Rusko, Maďarsko atd. To by byla voda na mlýn komunistů, kteří si nepřejí ničeho více, než nové války! Ano, Pán Bůh, na kterého všichni zapomínají a o něhož nikdo nedbá, jest zde a trestá zvrhlé lidstvo.

Přivíňme se tím vroucněji k Božskému Srdci a pod ochranný plášť Královny nebes, předrahé Matičky, prosme Božského Spasitele, aby zůstal s námi, neboť se připozdívá a stmívá...

V jednotě modliteb s pozdravem všem drahým duším v Československu zůstávám Vám vděčný.

STÁLÉ RUDÉ NEBEZPEČÍ.

Píši z hlavního města Nanchang, kam jsem přišel před několika dny. Přivezl jsem „svůj poklad“, dva nadějně hochy pro seminář, Ambrože Tsai eul tsai, „Dovedného“ (o němž jsem už psal) a Ludvíka Fan; jest jich v přípravné škole seminární 12; prosme

Božského Mistra, aby z nich bylo jednou 12 horlivých apoštolů, kterých ta pohanská Čína tolik potřebuje.

Zítř odcháším opět do misí, na 30 *km* odtud, do Yulantangu, kde právě na sv. Václava začnu. To budou moje Václavské hody, ovšem bez hus a zelí atd. Prosím sv. Václava, aby mi svou přímluvou pomáhal obrozovati duše. Co se pohodlí týče, po čas misí musí se misionář spokojiti s nejmenším; nyní v září a v říjnu jsou zde dosud vedra jako u nás v létě, na všech cestách třeba choditi na slunci, jelikož žádných lesů ani stromů u cest zde není. Moskyti jsou nyní na podzim zvláště žraví, což působí neodvratné horečky malarie. Mimo to domky Číňanů jsou pověstné svou špínou, nepořádkem, vlhkem a nedostatkem světla, a tu musí misionář bydlet po celou dobu misí a chodit s místa na místo, čas nečas. Často jsou křesťané horliví, což jest útěchou misionáře, mnohdy však vlažní, ne-li úplně studení nebo dokonce odpadlíci. Tudíž zvláště po dobu misí potřebuje misionář více síly a trpělivosti, kterýchž mi rače vyprositi na milosrdenstvím Božím. Misie mi potrvají až do prosince; mám v duchovní správě asi 1800 křesťanů, často na velké vzdálenosti.

Doufám, že nynější poměrný klid potrvá, takže budu moci vykonati letošní misijní cesty. Kolují však poplašné zprávy. Rudá armáda, která se soustředila v sousední provincii Hunanu, byla tam sice pravidelným vojskem poražena, zbytky však se valí do Kiangsi a vojsko zdejší provincie před rudými ustupuje a blíží se již hlavnímu městu Nanchang. A co je nejhorší, všeobecně se říká, že vojsko prodalo mnoho střeliva komunistům! Co dobrého můžeme čekat od takových ochránců? Hlavní město jest sice dobře opevněno, ale celé okolí, i moje misie v Tzekiang, může býti vydána v několika dnech v plen komunistům.

Setkal jsem se zde se dvěma čínskými kněžími, kteří prožili vpád komunistů, následkem těch útrap však onemocněli a léčí se nyní v naší nemocnici, řízené Sestrami sv. Vincence z Pauly. Starší již a velice horlivý kněz-lazarista, P. Teng, se při vpádu komunistů skrýval po tři dny v sousedním domě, kde za hrozných veder zůstal v malém přístěnku za několika deskami. Kostel byl úplně vypleněn, okna vybita, oltáře a sochy zničeny,

rozdrceny. Díky ochraně Božské Prozřetelnosti, komunisté nevešli do misijního domu, který jest za rohem sousedního domu. P. Teng zařídil ve své misii dílny, kde chudí hoši se učí plést punčochy, tkát ručníky a plátno. Těm komunisté neublížili; donutili je však změnití název „misijní dílna“ na „komunistická dílna“. Vůdce komunistů, pověstný Ču-te, který studoval v Berlíně a v Hamburku a zná dokonale německy, konal přednášky, že prý může Čínu zachrániti pouze komunismus, jak se to stalo v „krásném Rusku“, že Čiangkaiše a nankinská vláda se tomuto programu zpronevěřila a musí býti povalena. — Na každém domě napsali komunisté, kolik jim musí býti okamžitě dáno, jinak dům bude spálen a rodina popravena. Zůstali v misii P. Tenga pouze tři dny. Tato misie, Čangšu, jest u velké řeky, která protéká provincií Kiangsi od jihozápadu a vlévá se nedaleko města Nanchang do velkého jezera P'óngyang a odtud do veletoku Yangtzekiang. Po řece sestupoval parníček s četou pravidelného vojska. Komunisté povalili telegrafní sloupy na obou březích řeky, dráty zadržely loď a celá posádka byla komunisty povražděna, vůdce sám s prostřeleným krkem spadl do řeky. Komunisté však se obávali, že jiné oddíly vojska je sledují a proto v noci ve 3 hodiny Čangšu opustili. Vůdce Ču-te chodí pěšky, nosí oblek prostého vojáka a slaměné sandály, takže ho nemožno poznati. Jest však stále chráněn velmi bedlivou stráží 12 nejlepších vojáků-tovaryšů!

Z Čangšu odešli komunisté, jichž bylo na 20.000, do Kaoan, odkud jest onen druhý kněz, P. Ngeuyang, dosud mladý; před rokem byl vysvěcen. Komunisté přišli v neděli ráno, právě když skončil mši sv. Celé město Kaoan bylo rudými obklíčeno, takže útěk byl nemožný. Tři čínští kněží se okamžitě přestrojili do otrhaných šatů a tak unikli pátravým zrakům komunistů, kteří zatýkali každého, kdo byl lépe oblečen nebo nosil brýle! Jeden čínský kněz, o němž jsem Vám psal, P. Fu, byl zajat a pouze na prosby své matky, která vše prodala, aby sehnala 400 dolarů výkupného komunistům, od smrti zachráněn. Misie v Koan, kostel, dům, sirotčinec Božského Dětství Ježíšova naprosto vypleněny. Nezůstaly leč holé stěny a rozbitá

okna! Díky Pánu Bohu, tři kněží, čtyři misijní sestry (domorodé kongregace Matky Dobré rady) a 20 sirotek se mohlo po třech dnech zachrániti na venkov, kde však byli pronásledováni a zachráněni v nejhorším, jak jsem Vám psal, tím, že se skryli v záhonech zeleniny. To pronásledování s místa na místo trvalo však skoro 14 dní a onen mladý kněz, P. Ngeuyang, těžce onemocněl, když byl po celý den v prudkém dešti a noc přestál v chatrči, otevřené všem větrům. Po celý měsíc byl mezi životem a smrtí; teprve nyní se díky Pánu Bohu zotavuje.

To vše Vám píši tak, jak mi to vypravovali, a tak se mi může také vést a snad mi nebude možno Vám to vypsati... Děj se však vždy a všude vůle Boží, bez níž ani vlas s hlavy nepadne!

Letos mne čeká perná práce a mnoho starostí. Můj soused, holandský Lazarista P. Smits, jehož misie v Siehfow jest asi 20 *km* od Tsekiang, jest nemocen na jaterní zánět; v listopadu odjede do Evropy na léčení, a představení mi svěřují obě misie, v Tsekiang a v Siehfow, což značí dvojnásobnou práci. Vyproste mi dvojnásobných milostí. Mé vlastní síly jsou velmi chabé, ale Pán Bůh jest všemohoucí. Koncem listopadu přesídlím pravděpodobně do Siehfow, v Tsekiang však bude škola, jako každoročně.

To vše doporučuji modlitbám čtenářů, které tímto vroucně zdravím.

BOHATÉ ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY V ČÍNĚ.

Dle „The Chinese Nation“.

Počátky dnešní čínské kultury sahají do druhého tisíciletí před Kristem. — Kolébkou čínské kultury střední Asie.

Během r. 1930 byla učiněna řada objevů velmi zajímavých při kopání v severočínské provincii Honan u vsi zvané Šiao-tsun-tin, nedaleko města Šang-te-fu, které bylo kdysi hlavním městem dynastie Šang.

Nalezené předměty, pocházející z dob této dynastie (1766—1122 př. Kr.), jsou z části umělecky ze dřeva vyřezané nebo zhotovené z porculánu, mimo to různé

nástroje a nádoby z bronzu nebo z hlíny, rozličně malované, kousky jaspisu, asi sto kousků želvích krovek a volích kostí, kterých staří Číňané užívali k hádání a předvídání budoucnosti.

V říjnu minulého roku byla nalezena bronzová pagodka, archeologicky velmi cenná, při kopání základů arsenálu v Nankingu. Tato miniaturní pagoda je 1 m vysoká, čtverhranný základ má stranu o 70 cm, jest pokryta uměleckými nápisy. Znalci usuzují dle nápisů, že pochází z dob císaře Hung-Wu, zakladatele dynastie Ming, který vládl kolem r. 1380 př. Kr. Tento nález jest tím zajímavější, že v pagodce nalezen popel jednoho slavného indického bonze, jak hlásí nápis. (Budhičti bonzi se dávají někdy za živa upáliti.) Tato bronzová pagoda jest nyní v museu čínských starožitností v Nankingu.

Zpráva ze dne 14. prosince 1930, poslaná z města Tan-šeng (provincie Šantung), oznamuje výsledky expedice „Ústavu pro historické a filologické výzkumy“ (sídlem v Pekingu). Nálezy jsou zajímavé pro archeology, jelikož vykazují celkem 24.070 předmětů; 15 starých porculánů, 21.136 předmětů hrnčířských, 327 kamenných nástrojů, 1693 předmětů z kostí a ze slonoviny, 915 domácích potřeb ze škeblí a z lastur, 60 rohovin, ozdoba z jaspisu, bronzové peníze v podobě nožů, 12 kostí sloužících k předvídání budoucnosti. — Celá tato sbírka byla přenesena z Tanšeng do Tsinan, hlavního města provincie Šantung.

Město Tanšeng, kde nález učiněn, leží severozápadně od stanice Lungšan (dráha z Kiaočeu do Tsinan) a bylo hlavním městem panství Tan, které dle dějin patří do dynastie Čeu, asi před 2500 lety. Kopání bylo řízeno Drem Li-ši, bývalým žákem university Harvard, nyní profesorem čínské university Tsin-Hoa.

Dle Dra Li-ši nález nemá pouze význam se stanoviska archeologického, nýbrž i vzhledem k původům čínské civilisace, která zajímá tolik vědců. Domněnka, že počátek čínské kultury třeba klásti v dobu dynastií Šia, Šang a Čeu, asi 2000 př. Kr., má nyní mnoho zastanců. Má se za to, že v dobách těchto tří dynastií měla svérázná vzdělanost čínská již pevné základy. Záhada původu čínské kultury bude teprve tehdy roz-

luštěna, až vědci budou s to, aby určitě objasnili, jaký byl povšechný stav Číny před 4000 lety.

Ačkoliv čínská literatura z té doby jest předmětem výkladů a badání, samy písemné památky jsou řídké. Císař Tsin (nazývající sám sebe: „Še-uoang-ti“, t. j. „první císař“) zničil všechny spisy své doby, takže zůstalo málo starých rukopisů, což ztěžuje historické badání. Jest tudíž nemožno opírat se pouze o literární prameny, z nichž mnohé jsou apokryfy. Proto všechny vykopávky, které jsou a budou nalezeny, jsou velmi cennými pomůckami pro vědecké badání o stavu a vzdělanosti staré Číny. Nástroje a předměty nalezené dovolují usuzovati o všeobecné kulturní úrovni oné doby, z níž pocházejí, a tak bude možno sestaviti zvyky, podání, řemesla, výrobu a hospodářský stav obyvatelstva oné doby.

Jest pozoruhodno, že v dobách dynastie Čeu se užívalo zdokonalených nástrojů z bronzu. Poslední vykopávky v provincii Honan vykazují několik předmětů toho druhu, což svědčí, že užívání spěže a mědi bylo běžné v posledním období vlády Šang. Než jest zvláštní, že užívání kamenných nástrojů, jako nožů, seker a j. padá rovněž v toto období kulturního vývoje Číny.

Kamenná doba čínských dějin velmi zajímá archeology čínské i evropské. Byla podniknuta důležitá kopání v severní Číně, v Mandžursku, v provinciích Kansu, Honan, a Šansi, během nichž nalezeny různé malované hrnce, podobné těm, které vykopány ve střední Asii, v malé Asii a ve východní Evropě. Následkem těchto objevů se domnívají někteří vědci, že kolébka čínské civilisace stála ve střední Asii.

Z posledních archeologických výzkumů lze dokázati, že hrnčířství a užívání pestrých barev v tomto oboru, kvetlo pouze v Číně západní a severní, kdežto, jak se zdá, provincie Hopei, Honan a Šantung toho neznaly. Odtud otázka, zda pláň severovýchodní Číny užívaly kamenných nástrojů a hrnčířství? Poslední vykopávky v provincii Šantung, t. j. v samém středu této náhorní planiny, vykazují mnoho nálezů kamenných, pečlivě broušených nástrojů z doby kamenné, ale též různé druhy hrnčířských výrobků, podobně jako v severozápadní části Číny. Než tyto hrnce a střepiny jsou pouze

jednobarevné, jako by černě lakované; svou podobou a rozměry připomínající nádoby bronzové z mladší doby. Odborníci praví, že jest to po prvé, co nalezeny stopy hrnčířství z doby kamenné ve vnitřní Číně.

Výprava v provincii Šantung vynaložila měsíc na kopání a hledání, ale výsledky jsou velmi cenné. Vrchní vrstvy obsahovaly předměty z doby bronzové, hrnce podob velmi primitivních, nástroje z kostí a z bronzu, podobné oněm, nalezeným na jaře minulého roku v prov. Honan. Ve spodních vrstvách nalezeno mnoho hrnčířských výrobků černé barvy a kamenných nástrojů, velmi podobných nalezeným v severozápadní Číně.

★

Z Pekingy byly podniknuty četné výzkumné výpravy do střední Asie.

Expedice pod vůdcem Drem Roy Chapman Andrews, známá co „Expedice do střední Asie“, pracuje již od r. 1922 v poušti Gobi a dokazuje, že tento, nyní pustý a neobydlený kraj, byl v předhistorických dobách obydlen a úrodný.

Tři nebo čtyři poslední léta podobná badání podnikl švédský vědec Dr. Sven Hedin v provincii Kansu a v čínském Turkestanu. Tato expedice opustila Peking r. 1927 a berou na ní účast archeologové švédští a čínští a několik německých letců, kteří zkoumají nedostupné kraje pouště. Archeolog Dr. Folke Bergman sebral již na 20 tisíc nástrojů a předmětů z doby kamenné. Tento vědec objevil nedávno nedaleko Edsin Gol stopy města, o kterém píše Marco Polo ve svém cestopise Asií. Dr. Bergman našel rovněž několik rukopisů z dob dynastie Han (206 př. Kr., až r. 25 po Kr.). Rukopis není psán na papíře, nýbrž na tenkých dřevěných deštičkách, líčí vojenskou výpravu, vyslanou prvními vládci Han do západní Číny chránit hranic proti vpádu Hunů. Má se za to, že jest to nejstarší nalezený rukopis čínský.

Švédský paleontolog expedice Dr. Birger Bohlin, našel nové druhy dinosaurů,¹ zkamenělých hmyzů a ryb, ve stavu velmi zachovalém.

¹ Zvířat předpotopních.

Dva geologové, Dr. Erik Norin a Dr. Nils Hoerner, objasňují mnoho dohad a neznalostí zeměpisných útvarů velké pánve Tarimské. Dr. Erik Norin, dlící nyní v okolí Kašgaru, sestavuje mapu břehů bývalého jezera Tarimského, které v období třetihorním pokrývalo celý čínský Turkestan a bylo jakési asijské Středozemní moře, z něhož zůstávají dnes pouze bažiny Lob-nor.

Z New-Yorku se oznamuje, že Dr. R. Ch. Andrews podal pojednání o nálezu velkého předhistorického zvířete, podobného hyeně. Dr. Andrews vyjadřuje domněnku, že Čína a Mongolsko jest z hlavních středů, odkud se ssavci a plazi rozšířili po zemi.

ZKUŠENOSTI Z MISIJNÍ CESTY.

Právě jsem se vrátil z týdenní cesty. Po novoročních slavnostech, které v Číně trvají celý měsíc (čítá se zde podle měsíčního kalendáře), začaly opět školy. Díky příspěvkům šlechtných dobrodinců, zřídil jsem letos dvě školy, v Sankiangkeou a v Hoangkia. Před týdnem jsem se tedy odebral do Tseoulin Wangkia, kde byla znovu otevřena dívčí škola. Žáček jest 33. Nakoupil jsem 35 nůží rýže za 110 dollarů, ostatní potřebné bude stát průměrně 1 dollar denně. Posledně jsem tam udělil 6 křtů sv. dospělým, kolem Ducha Svatého jich bude opět několik obmyto křtem sv. a přiřaděno k církvi Boží.

Z různých příčin jsem byl nucen jíti do Tseoulin Wangkia o den dříve, než jsem si umíňoval. Následkem toho nebylo nic připraveno. V mé světnici, v koutě bývalé pagody, bylo palivo, které sice vynesli, zůstal tam však těžký puch plísně, který po celou noc obtěžoval. Na neděli Utrpení Páně všichni moji novokřesťané přišli na mši sv. a horlivě se modlili. Růženec se modlí naši čínští křesťané celý každou neděli (radostný a bolestný o 11. hodině a slavný večer před modlitbou). — Ve všední den se modlívali jednu část. Jest mi velikou útěchou a jistě také všem dobrodincům této misie, že na tom místě, kde se kdysi klaněli modlám, ctí nyní jediného pravého Boha tak vroucně.

Po třech dnech, když bylo vše zařízeno a žáci a

žačky (kterých tam má učitel Ho Šimon 15) se pilně učili, jsem odešel do tržiště Sankiangkeou (doslovně: „Ústí tří řek“); jest třeba celého dne cesty. Byl horký a divně dusný den. V Číně několikrát do roka (totiž zde v jižní části, na severu často) bývá vzduch plný jemného, neviditelného písku, který jest přenesen prudkými větry ze severovýchodních částí rozlehlé poušti Gobi. Tak toho dne celý kraj jako by byl pokryt žlutavou mlhou. I slunce méně zářilo a bylo možno pouhým okem na ně hleděti. Tento jemný prach, jehož jest plný vzduch, ztěžuje dýchání a působí jakousi nevoli, zvláště na cestách. Jest podivuhodno, jak jest přenášen na takové vzdálenosti až sem do jižních částí Číny, na 3000 km od Mongolska.

V Sankiangkeou jest rovněž zřízena škola, ale vlastně jen pro pohany. V tržišti samém jest málo křesťanů, ač jsou tam slibné naděje. Náš misijní dům jest zdarma propůjčen místní škole, jejíž učitel byl loňského roku pokřtěn v Tzekiang. Dva žáci jsou čekatelé a večer přichází několik dospělých učit se katechismu a modlitbám. Mám naději, že jich bude několik pokřtěno během roku. Několik nových rodin se dalo zapsati za čekatele. Novokřesťané si zřídili jakousi misijní společnost, za účelem hrazení výdajů během misie a návštěvy misionáře. Sebrali 38 dollarů; přispěl jsem také 10 dollary. Takový spolek jest důležitý a jest skoro v každé křesťanské osadě. Usnadňuje misijní činnost, jelikož misijní cesty a výdaje na výživu působí misionáři často mnoho starostí.

V Sankiangkeou jsem byl nástrojem milosrdenství Božímu pro spásu jedné duše. Psal jsem už jednou o tamějším čekateli, který čekal na křest již 20 let, ale kouřil opium již 30 let! Tento zlozvyk jest ovšem překážkou pro přijetí křtu sv. Když jsem tam tentokrát přišel, našel jsem ho umírajícího. Zlozvyk kouření opia ho přivedl na mizinu a zničil jeho zdraví, dostal úplavici, která ho vede rovnou do hrobu. Sotva jsem ho poznal; býval vysoký a silný, nyní však úplně zhroucen, plakal, spínal ruce. Na jeho tváři byl nevyslovitelný výraz bolesti, hanby, hrůzy a beznaděje. Jelikož zná dobře katechismus, nebylo těžko ho uklidniti a připraviti na křest svatý. S jakou vroucností ho přijal!

Z hloubi srdce stále vzýval Nejsvětější Trojici. Po křtu sv. jsem mu udělil sv. biřmování a druhého dne po mši svaté jsem mu přinesl Tělo Páně a dal poslední pomazání. Co to bylo radosti v jeho temné, nečisté a páchnoucí komůrce, kde ležel sám a opuštěn! Ta odporná díra jako by byla obrazem jeho dřívějšího života; vše promrhal jako marnotratný syn, ale nyní ho nebeský Otec vítá a tiskne na srdce! Po křtu sv. se rozhostil na jeho rozervaném obličeji hluboký klid, jeho kalné oči zářily opět jako by dětským úsměvem; ano, vždyť opravdu byl vyrván z jícnu beznaděje!

Opustil jsem Sankiangkeou a jel jsem na loďce celý den po proudu 30 *km* do Hoangkia. Moji dobří novokřesťané mne opatřili na cestu: dali mi jakýchsi nudlí z rýžové mouky, vajíčka a celou slepici. To vše připravila zbožná matka Ambrožova (který je nyní v semináři, kde nade všecky prospívá). Loďka rybářská byla malá, úzká, přikrytá rohožkou z bambusového pletiva, což chránilo před prudkým sluncem. Řídil ji syn starého rybáře se svým nejmladším bratrem. Po celý den jsme tak pluli po tichých zelenavých vodách velké řeky za stálého kolébání pod údery vesla. Rybáři jsou mlčenliví, je to divná samota.

„Neveselé, truchlivé
jsou ty vodní kraje,
kdesi v stínu pod leknínem
rybka s rybkou hraje . . .“

Po modlitbě breviáře jsem četl z Durychova „Bloudění“, které mi sem laskavě poslal P. rektor M. Jahoda z Libějovic. Zalétal jsem myšlenkami do drahé, vzdálené vlasti, jejíž bolestné bloudění básník popisuje. Potkávali jsme lodi a loďky nákladní i rybářské; ty, které jely proti proudu, byly taženy za provazy běžci, kráčejiícími po břehu. Vysoké, žlutavé břehy se občas otvíraly a skýtaly pohled do kraje, kde uprostřed plochých rýžovišť se usmívaly vesnice a samoty, obklopené sytě zelenými kafrovníky a kvetoucími marhulovníky. Vrby kolem břehů zářily nejčistší zelení prvního jara. Do toho radostného obrazu života padal stín divného druhu. Míjejíce vysoké břehy ze žluté

hlíny, spatřili jsme na dvou místech vymleté hroby, staré, zděné a kryté žulovými deskami, hluboko pod zemí, upravené snad již před tisíciletím. A nyní vrtošivý tok řeky přišel potměšile rušit klid zemřelých. Každoroční povodně jich dosahovaly a odnesly již kosti a popel zemřelých, snad dávných bohatýrů, do Yangtsekiangu a do Tichého oceánu . . . Rybářův kluk se smál, že mrtvým vniká do hrobů voda.

Pozdě odpoledne jsme dospěli konečně, za deště, do Hoangkia nedaleko Tzekiang. Osada jest sice křesťanská, ale podobá se v duchovním ohledu takřka zříceninám; bude třeba opravovati. Škola jest výborným prostředkem pro získání a záchranu mládeže. Jest tam prozatím 15 žáků, jejichž horlivost, jak doufám, rozežře i chlad a netečnost starších. Následujícího dne byl svátek Zvěstování Panny Marie. Sloužil jsem tam mši sv. a pokorně doporučoval přesvaté Panně všechny ty duše mně svěřené.

ŽENA STÁLÁ VE VÍŘE.

V sobotu dne 2. května jsem se vydal na cestu do Tseoulin Wangkia, kde mělo býti několik dospělých pokřtěno. Jarní deště způsobily velkou povodeň v tomto kraji; cestou do Tseoulin Wangkia jest se třeba přepraviti obyčejně přes dvojí chobot řeky. Tentokrát však bylo nutno sestoupiti čtyřikrát do ložky převozníkovy a konati velké okliky mezi zaplavenými rýžovišti, kde venkované právě sázeli útlé stonky rýže do pravidelných řádků, sehnuti, postupující pozpátku rýžovištěm až po kolena ve špinavém bahně pod palčivými paprsky jižního slunce.

Cestou jsem se setkal s několika Číňany, vracejícími se ze schůze, ku které byli povoláni zdejším okresním hejtmanem do tržiště Saputang. Dva lépe oblečení, jeden po evropsku, byli z „Ochranného sboru“ (jakási místní policie proti komunistům) tržiště Sintčyn a byli doprovázeni jedním vojínem a policistou. Začali obvyklými otázkami po jméně, odkud jsme a kam jdeme. Potom se podrobně vyptávali na poměry a věci u nás, co u nás jíme, co se pěstuje, zdali je u nás rýže, pole,

řeky, hory?! Jsou-li u nás též lupiči-komunisté. Jsou-li na našich školách Číňané profesory?! A kouříme-li též opium? Na moji zápornou odpověď mi pravili se smíchem: „A jak můžete tedy žít?“ (Čínsky doslovně „chodit“.) Oba ti „lepší páni“ byli opiomany, kuřáky opia, jak bylo znáti dle jejich žluté, scvrklé a pergaménové tváře i vyhublého těla. Tu jsem jim řekl trpkou pravdu: že Čína jest tak zubožená právě užíváním toho neblahého opia. Než oni se zdáli neslyšeti a odvraceli tváře stranou.

K večeru jsme došli unaveni do Tseoulin Wangkia. Nosiči složili noční pokrývku a mešní potřeby v temné světničce v koutě kaple, bývalé pagody s hliněnou zemí. Lavice sloužily za lože. V noci se spustil liják, jehož bubnování pokračovalo po celý následující den, neděli, svátek Nalezení sv. Kříže.

Mše svatá byla hodně pozdě, až se křesťané sešli, načež bylo opakování katechismu ve škole po dvě hodiny, vysvětlování a příprava na křest svatý jednu hodinu a zpovídání po dvě hodiny a mezi tím společně celý růženec, takže den rychle uběhl. Večer unaven jsem trochu pookřál četbou „Neděle“, jejíž několik čísel jsem sebou přinesl. Jeden chudý křesťan, který se loni živil z nouze otrubami a jemuž jsem poskytl potřebné almužny a letos v zimě 5 dollarů na „vykoupení“ šatů ze zastavárny (celá rodina doslovně mrzla v letních lehkých šatech a teplejší oblek byl z nouze zastaven), mi přinesl z vděčnosti husu, kterou tu neděli připravili po čínském způsobu — rozsekáním na drobné kousky.

V pondělí, svátek sv. Moniky, matky sv. Augustina, bylo deset křtů dospělých žáček tamější školy, ve věku od 10 do 21 let. Jedna mladá matka a jednorodný synáček dostali přirozeně za ochránce sv. Moniku a sv. Augustina, ostatní pojmenováni dle různých světic, panen a mučednic. Co to radosti zářilo z těch nevinných tváří, zvláště když po křtu při mši sv. po prvé přijímaly Krista svátostného! Při mši svaté bylo v evangeliu podobenství o člověku, hledajícím dobré perly, který, když našel výtečnou perlu, odešel, prodal vše, co měl a koupil si perlu onu. A opět podobno jest království Boží síti vržené do moře a zabírající množství různých

ryb, které na břehu rybáři třídí; a tak budou činiti anděle na konci věků. Misionář jest též takovým pocestným, hledajícím dobré perly, takovým rybářem, lovicím ryby-duše v moři pohanstva. Sv. Pavel píše, že prosí, aby jeho „obětování pohanů“ bylo milým a příjemným před tváří Boží a za tím úmyslem se doporučoval modlitbám svých novokřtěnců. Tak rovněž prosím, aby tato obrácení byla příjemna Božskému Spasiteli. A je to také dar Váš, všech šlechetných přátel a dobrodinců, bez jejichž přispění a modliteb by mi nebylo možno úspěšně pracovati! Pán Ježíš Vám odplatí stonásobně!

Minulého roku byly v této misii Tseoulin Wangkia pouze tři stařeny, pokřtěné před desíti lety, ale bez valné znalosti modliteb a katechismu. Nyní jest tam 16 horlivých a dobře vyškolených křesťanek, které, jak doufám, vštípi víru do svých rodin.

Mezi novokřtěnci byla jedna slepá, zrak její duše byl však osvěcen světlem sv. víry. Byl jsem hluboce pohnut tím, jak pozorně poslouchala tato ubožačka slovo Boží při kázání. Po mši svaté všechny novokřtěné radostně děkovaly za tu neocenitelnou milost křtu svatého. Dal jsem každé na památku modlitební knihu čínskou, růženec a obrázek sv. apoštolů Petra a Pavla.

Radostný byl ten den a hojná žeň pro stodolu Boží. Nedivno, že ďábel vystrkoval růžky! Odpoledne přišla jedna křesťanka, pokřtěná minulého roku, celá se chvějící a ustrašená. Prosila o pomoc, že ji její muž chtěl zavraždit a že ji nutí k odpadu od víry. Bohužel, byla to smutná skutečnost. Ten mladý muž se zdál jako ďáblem posedlý! V Číně jest při podobné příležitosti zvykem svolati všechny starší z osady k poradě a velmi neprozřetelně by jednal misionář, kdyby chtěl unáhleně jednat sám. Díky Bohu, v Číně trvá dosud úcta ke stáří a co starci ustanoví, to platí. Učitel Šimon svolal tedy stařešiny z Tseoulin Wangkia. Nejstarší, kmet, více než devadesátiletý, se těžce belhal, opíraje se o sukovitou, červeně lakovanou a zlacenou hůl. Mladý zbůjník přišel rovněž; ve škole, v jedné části kaple — bývalé pagody — počalo rokování, zatím co se ohřívala voda na čaj. Bez šálku čaje se v Číně nic nespraví. Starci důkladně plísnil mladíka a chtěli ho

za trest dát přivázat ke sloupu, což jest v Číně běžným, velmi bolestným a ponižujícím trestm. Byl mu však odpuštěn, jelikož se pokořil a prosil za odpuštění, že již nebude brániti své ženě v konání náboženských povinností, ani se rouhati a hanobiti naše sv. náboženství. Ovšem zapíral a se zaklínal, že na ženu nože nebral, že chtěl jen štípat dříví — ač jeho teta, která byla při tom a jeho ženu bránila, byla jím na ruce poraněna. To jest projev pohanské povahy, lživé a neupřímné, která ještě není očištěna a zjemněna křesťanstvím. Po všeobecném usmíření se starci rozešli, slíbivše, že na sebe berou odpovědnost pro podobný případ, což značí, že se něco podobného již nebude opakovat. A takovou pomoc mi poskytli tito starcové, dosud nepokřtění, ale velmi naklonění našemu sv. náboženství.

Děkoval jsem Pánu Bohu a sv. Michalovi archandělu, kterého jsem zvláště vzýval, jako vždy v podobných nesnázích, když se zdá, že ďábel přímo nebo nepřímě působí, a sv. Michal vždy pomohl a přispěl!

Od úkladů ďábelských, vysvobod' nás, Ježíši!

RUDÉ NEBEZPEČÍ.

Předně děkuji všem šlechetným dobrodincům za modlitby a příspěvky ve prospěch zdejších misí. Drazí přátelé, vy plníte radu Božského Spasitele, který pravil: „Strojíš-li oběd nebo večeři, nezvi přátel . . . ani sousedů bohatých, ale povolávej chudých, zmrzačených . . . a budeš blažen, poněvadž nemají čím odplatiti tobě; neboť odplatí se ti při vzkříšení spravedlivých.“ (Luk. XIV, 12.) Tak jednáte vy, drazí dobrodinci, vzhledem k mým chudým v daleké Číně. Oni vám nemohou odplatiti leč modlitbou, kterou však vyslyší Otec chudých.

Právě jsem se vrátil z týdenní misijní cesty, na kterou jsem se odebral hned po svátku Ducha Svatého. Na tento svátek sem přijeli tři novokřtění ze Sankiang-keou; tak jsme tam odjeli společně na loďce, 40 km, proti proudu po celý den; ač byl proud silný a následkem povodně voda velká, díky prudkému severáku, jsme dospěli poměrně brzy cíle. Cestou jsme se zastavili v jednom tržišti na břehu řeky a každý měl k obědu

šálek lukší nudlí¹ z rýžové mouky a nepostradatelný čaj, pro který se bere voda z řeky, žlutá a kalná, ale jsouc převařena, není nebezpečná.

V Sankiangkeou mne čekala smutná a zahanbující zpráva. Syn jedné novokřesťanky, velký darebák a kuřák opia, který není pokřtěn, se dopustil ohavného činu, zneuctiv hrob své tety, pohřbené před 5 lety. Ukradl její náušnice, náramky a prsten, a to vše prodal jen za půl druhého dolaru, aby si opatřil opium! K takovým koncům vede nezkrocená vášně kouření opia! Matka jeho si s ním neví rady. Dábel jako by posedl toho nešťastníka, který ohrožoval dokonce matku nožem, nedá-li mu peníze. Zlosyn je nyní ve vězení. Stín toho všeho padá na křesťany, ač provinilec sám není křesťanem; zlí pohané používají takových žalostných událostí k šíření nenávisti. Tu misionář vidí svou bezmocnost a slabost, ale skládá veškeru důvěru v Boha. Jak je tu třeba daru síly Ducha Svatého! — Proto pomozte svými modlitbami k šíření vlády světla, království Syna Božího!

Dva dny jsme se vzájemně těšili s křesťany v Sankiangkeou, kteří čerpali svou sílu u stolu Páně. Třetího dne jsem odešel s nosičem do misie Tseoulin-Wangkia, která jest v plném rozkvětu. Bylo nám pochodovat 35 km v dusném vedru, pro povodeň jsme musili činit oklikou o 10 km více. Za tohoto letního cestování nelze nalézt stínu, jelikož podél cest není stromů a zaplavená rýžoviště odrazem slunečních paprsků vedro ještě zvyšují. — K poledni jsme se posilnili čajem v boudě u cesty a teprve pozdě odpoledne jsme dospěli do Tseoulin-Wangkia.

Posledních 5 km cesty bylo nám konati po automobilové silnici, vedoucí z hlavního města Nanchang k jihozápadu. Potkávali jsme spousty vojska, táhnoucího proti komunistům, kteří stále nabývají převahy. Vojáci, většinou statní severané, byli v moderní výzbroji, než v slaměných sandálech a s bambusovými širokými klobouky na hlavách, chránícími proti slunci a dešti. Byli obtíženi náboji kolem pasu i křížem přes prsa, každému visely po bocích dva ruční granáty, někteří nesli roz-

¹ Nudlí.

ložené strojní pušky i zaplombované roury s otravnými plyny. V tomto hrozném vedru vykonali již 40 km; nedivno, že jich leželo celé desítky podél, cesty omdlávajících úpalem slunečním. Živě jsem vzpomínal, jak mi bylo konati vojenské pochody v podobném úboru Kraňskem, Karpaty a Haličí před 15 lety. — Jsou zde hrozné boje s komunisty, kteří se zovou rudou armádou. Útočili asi 100 km jižněji proti vládnímu vojsku i proti strojním puškám přes hromady mrtvol. Bohužel, opět hrozí občanská válka Nankingu s Kantonem a v těch kalných vodách budou komunisté dobře lovit.

Když jsem přišel do Tseoulin-Wangkia, přijel tam právě velký člun se 40 raněnými a vypravovali neblahé zvěsti; celá divise 10.000 mužů vládního vojska s výzbrojí přešla ke komunistům. Lid v tomto kraji jest úplně zbolševisován a vojsko jest stále napadáno a zdá se, že jest jen skrovná naděje na přemožení komunistů. V jednom kraji dali vojákům otrávenou potravu, takže jich 400 zemřelo. Když u našich křesťanů v Tseoulin-Wangkia ranění pili čaj, žádali, aby byl napřed okusen, báli se, že budou otráveni.

Boj vládního vojska s komunisty, jejichž armáda čítá několik desetitisíců moderně vyzbrojených a vedených agenty třetí internacionály, jest velmi povážlivý. Kdo zvítězí? Jest velmi snadno, že v nejbližší době se ta rudá vlna převalí až sem. Komunisté se již před několika lety chlubili, že jejich jitřením jest v Číně zasaženo 60 mill. lidí a bolševické hnutí se stále šíří. V Číně jest pro komunismus půda velice příhodná, zde se však rozhoduje mocí zbraní a rudá armáda jest již silná a bojuje na všech stranách. Komunismus, nové vyznání bez vlasti a bez náboženství, se zde snadno šíří, neboť většina Číňanů žije bez náboženství a bez vlasteneckých zájmů.

Více než po desetiletí způsobily občanské války v této nesmírné zemi mnoho zla, hladu a povodně ty hrůzy každoročně ještě zvyšují. Jen ve zdejší provincii Kiangsi bylo během posledních dvou let povražděno komunisty na 180.000 obyvatelů, přes 100.000 jest bez práce, škod způsobeno na milliony; spousty vydědenců rozmnožují řady rudé armády, zvláště když i celé oddíly vládního vojska přebíhají. Budoucnost se jeví velmi trudná. Právě došla zpráva, že v městě Laohokeou,

v sousední provincii Hupeh, byl tamější seminář přepaden komunisty, kteří seminaristy rozehnali; tři čínští kněží byli zastřeleni, biskup Msgre Ricci a tři italští misionáři odvedeni do zajetí. Tak šíření komunismu značí úplné zničení naší misijní činnosti. Doporučuji všechny naše zdejší starosti v těchto bouřlivých dobách vašim modlitbám, zvláště když by mi snad nebylo možno již více psáti.

MUČEDNÍCI.

V Číně se během posledních let velmi rozmohl komunismus a kde se rozšířil, byly naše misie zničeny. Právě došla zpráva, že dne 11. června byl zavražděn v městě Kienning, v provincii Fukien, německý misionář Společnosti Salvatoriánů, P. Melchior Geser. Během posledních pěti let bylo takto povražděno 30 katolických misionářů různých národností, z nichž dva biskupové. Asi 20 misionářů úpí dosud v zajetí komunistů.

V květnu t. r. se udála taková tragedie v sousední provincii Hupeh, jak je líčena v dopise tamního misionáře, františkána P. Tani:

Dne 20. května jsem odejel časně z rána z misie v Nizzei do Laohokow, abych jednal o různých záležitostech s naším misijním p. biskupem. Ačkoliv se v tomto kraji mnoho mluvilo o nájezdech ozbrojených tlup komunistů, obyvatelé se domnívali, že vládní vojsko zatlačilo komunisty do hor. Vládní a vojenské úřady nedaly našim misijním stanicím žádného výstražného znamení o blížícím se nebezpečí. Na pokraji tohoto území, v horách těžce dostupných, jest naše františkánská misie v Cia-yen-kow, při níž jest rovněž seminář a útulek pro sirotky, udržovaný spolkem B. Dětství Ježíšova.

S neklidem v srdci jsem rychle projel na kole vozovou cestou do Taipingtien, kde jsem dříve působil jako misionář, nyní tam pracuje P. Fuccini, a tu jsem zvěděl hroznou tragedii z Cia-yen-kow.

Jakmile mne spatřil P. Fuccini, byl překvapen mým klidem a ještě více mojí dobrou náladou. „Nevíte,“ pravil, „že komunisté zajali p. biskupa Ricci a P. Chec-

cacci,¹ když byli na cestě do Cia-yen-kow?“ To mne přímo ohromilo, ale nevěřil jsem úplně této zprávě; dříve již jsem slyšel, že dva protestantští pastoři byli komunisty odvezeni, tedy jsem se domníval, že nyní koluje omylem zpráva o zajetí našich misionářů. „Drahý bratře,“ pravil jsem, „doufejme, že je to pouhý poplach. Odjedu hned do Laohokow, abych zvěděl pravdu. Zítra vám odtud dopíši, co a jak. Dnes se uklidněte.“

Sedl jsem znovu na kolo a plnou silou šlapal do Lao-hokow. Sotva jsem ujel kilometr, slyšel jsem volání jednoho mimojdoucího, v němž jsem poznal křesťana, kterého P. Fuccini poslal hledat zprávy. Vracel se z Ku-čeng, města asi 20 km vzdáleného od naší misie v Cia-yen-kow. Tento křesťan mi potvrdil zprávu o zajetí Msgra Ricci a P. Checcacci a dodal bolestnou zvěst: v sobotu dne 16. května byl komunisty stať jeden čínský kněz, všichni ostatní odvedeni do zajetí a vše v misii zničeno a vyloupeno.

Velmi nekliden jsem přímo letěl blátem a kalužemi cesty do Laohokow, míjeje mnoho vsí, kterých jsem si vůbec nevšímal. Slunce se již klonilo k západu, jel jsem stále, hledě k obzoru, zalitému rudou září, jako odleskem prolité krve mučedníků . . .

„Otče Tani,“ zvolal někdo. Byl to P. Pio Sabatini, který jel proti mně, rovněž na kole, vrací se z Lao-hokow. Seskočili jsme. „Otče Sabatini, vy se vracíte z Laohokow, víte o všem, co se stalo.“ P. Sabatini dlí v Laohokow, odkud komunisté pod vůdcem Ho-lung nejsou příliš vzdáleni, a navykl si již hleděti s klidem nebezpečí vstříc. Každé jeho slovo mne hluboce dojalo, když líčil tragedii, jak mu byla podána očitými svědky, křesťany z Cia-yen-kow:

„V pátek večer dne 15. května tlupa asi třiceti ozbrojenců ve vojenských šatech přišla do misie v Cia-yen-kow. Zprvu skrývali své zlé úmysly, takže misionáři i seminaristé vyšli a počali s nimi rozmlouvati dle čínského zvyku. Brzy nato počali však vetřelci žádati zbraně, jejichž přechovávání bylo misionářům dovoleno zvláštním výnosem, jelikož misie jest v horách, v opuštěné a divoké krajině. Žádost o vydání zbraní

¹ Čti: Riči, Kekači.

odhalila misionářům pravou povahu návštěvníků; než aby předešli výstupům, vydali dobrovolně několik svých ručnic.

Jakmile lupiči dostali zbraně, přestali se přetvařovat a vraždění začalo. První, který padl, byl P. Tomáš Kuo, 70 let starý, velmi zasloužilý misionář. Dostal ránu do hlavy. Nato začali komunisté ničit misie a seminář. Seminaristů nedbali a jim neublížili. Misionář P. Gabriel Hu byl nemocen a ležel, máje silnou horečku; komunisté ho žádali, aby jim nesl náboje, což on nemohla vykonati, prosil je o prominutí. V odpověď však byl pobodán bajonety do zad a jelikož mu bajonety nemohli utít hlavu, byl konečně k smrti ubodán.

Bratr František Čeng, který byl svědkem tohoto zločinu, přistoupil k jednomu z lupičů, kterého poznal, jelikož dříve pracoval jako nádeník při stavbě semináře. Bratr Čeng ho prosil, aby zabránil smrti P. Hu, než zlosyn, vida že jest poznán, vrhl se na bratra Čenga se slovy: Ach, ty mne znáš? a vrazil mu nůž do hrdla. Smrtelně zraněn měl bratr Čeng ještě sílu utéci z jídelny, kde se chtěl skrýt, byl tam však svým vrahem jako rozlíceným tygrem pronásledován a tam zavražděn.

Představený misie P. Germano Lazzari chtěl zabránit tomu vraždění a pravil komunistům: „Vezměte peníze, jídlo, všecko co chcete, jen nás nevražděte.“ V odpověď vypálil naň jeden lupič ránu z revolveru, která se však minula cíle, jelikož jeden z přítomných křesťanů odrazil napřažené rámě vrahovo. Útočník však chtěl misionáře zabít za každou cenu, ale bylo mu v tom zabráněno křesťany a misionářem samým, který ho konečně uchlácholil. Po slunce západu, onoho krvavého pátku, byli zbývající misionáři svázáni po dvou svými františkánskými provazci: P. Lazzari a P. Maggini, P. B. Zen (72 let) a bratr L. Santini, bratr Lu a P. B. Tang, čínský kněz nově vysvěcený a profesor v semináři.

Zatím co tato karavana zajatců byla komunisty odváděna do hor, do velké osady Šehuakai, seminaristé a sirotci se rozutekli do hor a skryli se v domech křesťanů. V noci přišlo vlastní bolševické vojsko a zničilo vše, co zbylo v misii a v semináři.

Právě toho večera Msgre Ricci se vracel z Laohokow,

kde byl měsíc v ošetřování v nemocnici, doprovázen P. Checcaccim. Nic netušíce blížili se k Šehuakai. Msgr Ricci nesl malou tašku se smlouvami, týkajícími se misijních pozemků; než si zjednal ty listiny, dalo mu to mnoho práce po několik měsíců u čínských úřadů. Potom potkali rudé vojsko nedaleko Šehuakai. Komunisté p. biskupovi a misionáři vše odebrali a listiny veřejně spálili na ulici v Šehuakai, kam byli všichni zajatí shromážděni. Starý, 72letý P. B. Zen, přišel úplně vysílen. Nemoha dále, prosil komunisty, aby mu dopřáli odpočinku. Než vůdce komunistů Ho-lung po jakémisi směšném soudním řízení odsoudil starce k smrti. Byla mu sřtata hlava.“

Když P. Pio Sabbatini skončil vypravování těchto hrůz, přímo jsem oněměl; chtěl jsem však pokračovati v cestě do Laohokow, z čehož mne ovšem zrazoval pro nebezpečí blízkosti komunistů.

Jest politováníhodno, že misionáři byli takto vydáni všanc rudým vrahům, ač tomu bylo možno zabrániti, ale vojenské i civilní úřady jsou úplně lhostejné, ne-li nepřátelské. Když misionář v Laohokow chtěl použití telefonu, aby upozornil ohrožené na bezprostřední nebezpečí, bylo mu v tom zabráněno pod záminkou, že telefon není volný! P. Guerra v městě Sinyang přes několik protestů u úřadů dosud ničeho nedocílil ve prospěch zajatých, ač již uplynul měsíc od těch bolestných událostí; na dopisy nedostal odpovědi a úřady nikoho nepřijaly.

Celá záležitost jest v bludném kruhu. Úřady o nešťastníky nedbají, komunisté žádného prostředníka nepřijímají a vraždí každého, kdo není komunista. Komunistu, který by šel s vůdcem Holung vyjednávat, nelze rovněž najít, jelikož by byl popraven vládním vojskem, kdyby byl chycen a poznán. Právě došla zpráva, že Ho-lung žádá za zajatce vysoké výkupné, které musí býti hned zapláceno, sic budou zajatci popraveni a dodal, že se nejedná o planou hrozbu.

Modlete se za vězně Kristovy!

HRŮZY POVODNÍ.

Před několika dny jsem byl poslán p. představeným misie sem, do města Kinkiang, na břehu veletoku Yangtzekiangu, řídit duchovní cvičení zdejších seminaristů. Jelikož železná dráha z hlavního města zdejší provincie, z Nanchang do Kinkiang, byla na několika místech přerývána povodní a na místech níže položených bylo na 1 *m* vody nad kolejemi; bylo se mi přepravití přes jezero P'ong-yang. Vzdálenost jest asi 180 *km*, malý parníček táhl tři velké čínské loďky, na jedné z nichž jsem takto zůstal po dva dny. Jezero P'ong-yang jest rovněž z břehů daleko vystouplé a všechny pobřežní kraje jsou zatopené a úroda rýže zničena. Město Kinkiang jest z části pod vodou, lidé chodí nad kolena ve vodě a na mnohých místech se možno přepravití pouze na loďce.

Nejvíce jsou postižena tři města, ležící těsně při Yangtzekiangu: Hankow, Hanyang a Učang, o 100 *km* severozápadně od města Kinkiang v provincii Hupeh, na místě, kde se do Yangtzekiangu vlévá velká řeka Han. Skupina těchto tří měst jest po Šanghai největším městem Číny se 3,000.000 obyvatelů. V městě Hanyang mešká česká řeholní sestra Mary Justa, vyučuje tam v misijní škole.

Letošního roku v červenci byly velmi prudké deště v celé střední Číně, takže jezera, jichž jest několik po obou březích Yangtzekiangu a jimiž protéká několik velikých řek, vlévajících se do veletoku, byla plná. A tu se přivalily spousty vod, které sbírá Yangtzekiang na nebetyčných horách a pláních tibetských, kde napadlo po letošní krutou zimu neobyčejně mnoho sněhu. Tak jest katastrofa hotová, jezera i veletok přetrhaly všechny hráze, které jsou nyní převýšeny, takže člověk jest naprosto bezmocným proti tomuto rozpoutanému živlu.

Nejvíce jsou postižena tři jmenovaná města, ležící v rovině při samém Yangtzekiangu. Za bod „O“ byla vzata hladina řeky r. 1898, kdy byla nejnižší. V tyto dny dostoupily vody výše 18.73 *m*! Největší zaznamenaná povodeň byla r. 1871, letošní jest o 1 *m* výše. V tom ohromném mraveništi tří měst není ani místečka

suchého, v některých domech jest voda na 3 *m* i 7 *m*! Tisíce domů bylo pobořeno a proudem odneseno a denně se domy, vodami podemílané, řítí a pochovávají v ssutinách a v proudech povodně sta a tisíce nešťastníků, jejichž mrtvoly proud odnáší s troskami domů a kusy nábytku.

Bída jest zvýšena statisíci uprchlíků ze zaplaveného okolí, kteří doufají, že se jim v městě snáze dostane pomoci. V Hankow se však nedostává ani nejnutnějších potřeb. Povodeň se přihnala s takovou rychlostí a silou — za den stoupla voda o 3 *m*! — že vše, co bylo v přízemí, jest zničeno: zásoby rýže, mouky, topiva, obleků; není pitné vody ani potravin. Několik parníků v přístavě musí čekat, až bude pitná voda a uhlí dopraveno ze Šanghaje, na pět dní cesty vzdálené. Oběti této pohromy se čítá na několik desetitisíců a počet ten denně stoupá, neboť mezi nešťastníky, kteří zachránili holý život, vystavenými o hladu všem nepohodám, řadí tyfus, horečky, cholera... To jest to největší nebezpečí!

Člověku se svírá srdce při pomyšlení na tolik bídy a beznaděje. Cestou do Kinkiang, pluje asi 30 *km* proti proudu Yangtzekiangu, jedním jeho chobotem, viděl jsem, jak prudké vody nesly kusy domů, dřev, nábytku i mrtvoly utonulých... Taková povodeň zde trvá několik měsíců a natropí hrozných spoust. Voda sama o sobě by domů nezničila, nejsou-li přímo v prudkém proudu povodně. Co však jest nejzhoubnější, jsou bouře a prudké větry, časté nyní v srpnu, kterými jsouc voda zmítána, stěny domů úplně zničí a odplaví. Domy zde nejsou tak pevně stavěny jako u nás, často jen na čtyřech kolech, kryté slamou, zámožnější stavějí domy z tenkých cihel, ve stěnách příčně kladených, mezery mezi nimi jsou plněny blátem, takže nejsou s to klásti odpor podobné síle vod.

V Hankow se zřítilo i mnoho evropských domů, jelikož dravý proud podemlel jejich základy. Nynější pohroma nabyla neobyčejných rozměrů. Pomysleme jen, že veletok Yangtzekiang má ve své pánvi na 200,000.000 obyvatel a že nynější povodní byly postiženy nejbohatší a nejlidnatější kraje a města na středním a spodním toku. Jest při nejmenším potřeba 100,000.000

dollarů — všichni obyvatelé mají být vyklizeni. Za tím účelem byly vzaty k dispozici všechny parníky z přístavu Šanghai. Po celé Číně i v cizině se konají sbírky ve prospěch postižených. Amerika poslala, jako první pomoc, 100.000 dolarů a sv. Otec Pius XI. věnoval 670.000 dolarů. Naše misie v tomto kraji jsou rovněž těžce postiženy a mnohé úplně zničeny.

ZE ZEMĚ „ŽIVÉHO BUDHY“.

Jak známo, jest Tibet a Mongolsko baštou buddhismu, kde lamové neobmezeně vládou. V Tibetě samém jest hlavou státu dalai-lama, sídlící v paláci Potala, vystavěném na skále uprostřed města Lhasy. Dalai-lama jest hlavně politickou hlavou státu, kdežto o duchovní věci buddhismu pečuje tak zvaný panšen-lama, který má rovněž neobyčejný vliv v té zemi, kde veškerá moc jest v rukou lamů, buddhických kněží, jejichž kláštery jsou pravá města, čítající až 10.000 mnichů.¹

Dalai-lama a panšen-lama jsou již po několik let ve sporu a panšen-lama byl nucen Tibet opustiti a cestuje poslední léta po Číně, Mandžusku a v září tohoto roku přijel do Mongolska.

Zajímavé jest jeho přijetí Mongoly.

Panšen-lama jest z nejvyšších „živých Budhů“, jimž se prokazuje božská pocta! Když přišel posledně do kraje Barga v Mongolsku, učinil jeho příchod veliký dojem, neboť je to jeho první návštěva u Mongolů.

Jakmile dospěl průvod panšen-lamův na hranice, Mongoli rozeslali na vše strany rychlé jezdce, jelikož drah a telegrafů v Mongolsku není. Tak oznámili příchod „živého Budhy“ všem krajanům, i těm, kteří úpí pod jařmem Sovětů. (Mongolsko se dělí na „vnitřní“ — poblíž Číny — které jest odvislé od Číny, a „vnější“, jehož se zmocnili komunisté.) Nesčetné zástupy Mongolů přispěchaly ze všech krajů rozlehlého Mongolska vykonat posvátný obřad uctění „živého Budhy“.

¹ Odloučenost Tibetu, mimo zeměpisnou polohu, jest způsobena žárlivostí lamů proti veškerým vnějším vlivům, kterým lid tibetský snadno podléhá, jsa povahy prosté a důvěřivé.

Na kopci poblíž města Haïlar vystavěli Mongoli veliký stan, ozdobený žlutým hedvábím a prapory (žlutá barva jest budhistům svatou), aby v něm přijali panšen-lamu, který přijel v automobilu, potaženém žlutým hedvábím. Několik desetitisíců Mongolů ho doprovázelo na koních a jakmile se objevil ve dvířkách vozu, všichni padli na tvář a líbali zemi kudy šel. Podle jejich názorů je země ta svatou a ten, kdo si odnese hrst této země do stanu, bude šťastným po celý život.

Když byl všechny přítomné hromadně požehnal, počal obřad žehnání každého jednotlivce, přinášejícího dar svému Budhovi, začez se dostalo každému po kusu modrého hedvábí, které musí býti nošeno až do smrti.

Bohatší Mongoli přinášeli darem koně, ovce, krávy atd. a lamové hned prodávali tento dobytek v tržišti Haïlar, což však značně snížilo ceny: krávu za 20 mexických dollarů, koně za 30—40 dollarů. Nesnadno udati výši obnosu z těchto darů. Při nejmenším byla asi milion stříbrných dollarů. Princové z kraje Barga dali panšen-lamovi darem 300.000 dollarů.

Následovaly slavnosti. Předně nepostradatelné mongolské zápasy, jakési mongolské olympické hry, jejichž sláva trvá již 2000 let! Rovněž závody na koni na vzdálenost 40 *km*. Několik set nejlepších koní ze stepí mongolských závodilo o slávu přijetí první před stanem živého Budhy.

Následujícího dne odjel panšen-lama do Ganžuru, odkud se opět vrátil do Haïlaru. Nynější příchod živého Budhy má velký politický význam. Vrací se právě z Nankinu, přes Peking a Mukden. Vybízel Mongoly k úzkému spojení s Čínou — kterou jinak Mongoli nenávidí — vyzýval je, aby opustili svůj kočovný život, aby se věnovali rolnictví a stavěli města a železnice.

Jsa naprostým odpůrcem komunismu, připomínal panšen-lama Mongolům všechna zla, spáchaná bolševiky v Mongolsku vnějším. Při té příležitosti přednesla deputace Mongolů, přišedších z krajů utlačovaných Sověty, jménem obětí komunismu, velkou řeč před živým Budhou a všemi šlechtici Mongolska. Líčení těch hrůz učinilo na všechny hluboký dojem. Všichni slavně přísahali, že se zbaví komunistů a že zůstanou věrni Číně!

ZE ZLATÉ LEGENDY ČÍNSKÉ.

Zlatou legendou jsou nazývány neobyčejně oblíbené staré sbírky životopisů mučedníků a světců. Církev v Číně má též své mučedníky a mnohem četnější než kterákoliv jiná země, vyjma bývalou říši římskou. O posledním velkém pronásledování křesťanů, za povstání boxerů v severní Číně r. 1900, sebrána svědectví od očitých svědků o více než 6000 mučedníků. Nyní se jedná v Římě o jejich blahořečení. Příklady hrdinství z daleké žluté země posilní zajisté i víru našich křesťanů, která bohužel tolik kolísá. Doba mučednictví dosud neminula, jak svědčí pronásledování křesťanů a krvavé korunování církve v Rusku, v Mexiku, ve Španělsku, v Číně.

★

Dne 20. července jest svátek panny a mučednice Rufiny, která byla se svou sestrou Sekundou postavena před římského soudce Junia. Ten dal Rufinu krutě bičovati. Tu sestra její Sekunda pravila: „Já rovněž věřím v Ježíše Krista. Proč dáváš bít pouze moji sestru? Dej bít i mne, neboť stejně věřím v téhož Krista!“

Čínská panna, Marie T'ien z Wan-la-kia, nedaleko císařského kanálu v provincii Hopei, byla chycena s celou svou rodinou, devět členů čítající. Boxeři je svázali a vedli do svého ležení v T'siun-t'sun. Cestou počala Marie zpívat litanii Panny Marie. Průvod vyznavačů Ježíše Krista se blížil místu popravy. Když tam dospěli, Marie kleká na zem a vroucně líbá svůj kříž, vzývajíc svatá jména: „Ježíši, Maria!“ Boxeři vraždí její rodiče, bratry, sestry, ona zůstává poslední, jako zapomenuta. Boxeři mají snad v úmyslu ji pro její krásu ušetřit a prodati.

Tu ona zvolá: „Proč na mne zapomínáte? Já jsem též křesťankou! Rychle mne popravte!“ Jeden boxer, chtěje ukázati svou zručnost, jedním mávnutím meče jí usekl vršek hlavy. Marie, líbajíc kříž, skonala pod ranami boxerů.

★

V osadě Lao-kiun-t'ang byl křesťanský lékař Wang-se-lin, znám a milován v celém kraji. Když se boxeré zmocnili osady, pohané je prosili, aby ušetřili alespoň lékaře. Nastalo dlouhé rokování. Boxeré žádali vysoké výkupné, pohané se radili, zatím co Wang-se-lin, polonahý, přivázan ke stromu, se modlil. Konečně vůdce boxerů vzkřikl netrpělivě: „Dosti řečí! Já vám ho osvobodím bez výkupného!“ Byl to starý lučištník císařského vojska, slavný svým jistým okem. Poodstoupil, napjal tětivu a počal metati šípy na lékaře.

Pohané s hrůzou přihlíželi k mučení svého přítele. Šípy se zarážely do těla a z každé rány crčí pramének krve. Bez jediného vzdechu, oči maje upřeny k nebi, hrdinný Wang-se-lin odevzdává duši svou Bohu. Krásné to napodobení svatého mučedníka Šebastiána.

★

Slavná jest matka bratrů Machabejských, která chtěla zemřít až po svých synech. Hrdinně si rovněž počínaly svaté matky mučedníků Felicita a Symforosa.

Marii Kuo-Li-še bylo za boxerského povstání 65 let. S počátku boxeré zabili jejího manžela a spálili dům. Když odešli, všichni příbuzní a přátelé pohané ji pobízeli, aby odpadla od víry. Dva starší synové poněkud váhali, tu stará matka odpovídá za všechny: „Jsme již od mnohých pokolení křesťany. Nikdy neodpadneme!“ Obrátivši se ke svým synům, pravila: „Věřte, mé děti, jestli odpadnete, nejste již moji synové. Jestli vám již není Pán Bůh otcem, já nechci býti vaší matkou!“

Zařídili se jak možno na spáleništi domu a statečná matka počala připravovati svou rodinu na mučednictví: modlili se, postili, odříkávali litanie, četli svaté knihy, poslouchali povzbuzování matčina. Po osmi dnech se boxeré vrátili, synové utekli, ale matka s třemi dcerami a čtyřmi vnoučaty byla chycena a odvedena na severní stranu osady k popravě. Cestou hrdinná stařena všechny povzbuzuje: „Jsme křesťany již po pět pokolení. Odpadnout — nikdy!“

Na popravišti jim boxeré slibují svobodu, odpadnou-li, načež se dávají do pití. Malé děti počaly plakati stra-

chem, ženy padly na zem, hlavu v dlaních. Jaké to pokušení pro všechny! Než hrdinná křesťanka povzbuzuje všechny: „Odvahu, Lucie, Cecilie, modlete se růženec!“ Boxeři, skoro opilí, povstali od hodování a připravovali se k vraždění. Tu praví stařena: „Děti napřed, potom vy dcery, a naposled já!“ Katané počali svoje krvavé dílo. Jeden z nich, stoje před Suzanou, mladou krásnou dívkou, počíná váhati a praví: „Ty, děvče, odpadni, budeš mojí ženou, já tě vysvobodím!“ Než její stařenka bdí nad její vírou i nad její čistotou a nabádá ji k vytrvalosti. Suzana zvolá: „Zabij mne, já jsem křesťankou!“ Konečně dochází řada na Marii Kuo-Li-še. Umírá, opakuje: „Bože, pomoz mi!“

★

Jest jeden mučedník, o kterém jest více psáno v římském kalendáři, zvaném Martyrologium (= seznam mučedníků), který vyniká jinak svou úsečností. Jest to svatý Julian: „Dne 27. února, v Alexandrii, památka umučení sv. Juliana. Trpěl tolik dnou, že nemoha choditi ani státi, byl nesen dvěma sluhy, aby byl vyslýchán soudcem. Jeden z. nosičů křesťanů zapřel víru, druhý, jménem Eunus, zůstal věren s Julianem a vyznával Ježíše Krista. Oba byli posazeni na velbloudy a voděni celým městem, potom bičováni do krve, vhozeni do ohně a tak upáleni před veškerým lidem. A voják jménem Besas, který je chtěl brániti proti hanebnému počínání luzy, byl taktéž soudci udán, že je křesťanem. Přiznal se statečně ke Kristu a byl stát.“

Jest to splnění předpovědi Páně: „Dva budou na loži, jeden bude vzat a druhý ponechán, dvě budou mlíti žernovem, jedna bude vzata a druhá ponechána.“ (Mat. 24, 40.)

Příběh odpadlíka Jana Nie a jeho bratra Pavla tomu též nasvědčuje.

Pavel Nie-tchung-sin (doslovně: „věrné srdce“) měl 74 let, jeho bratr Jan 72 let. Když se blížili boxeři, oba bratři se skryli v polích, kde žili po osm dní v nepohodě a nouzi. V noci někteří soucitní pohané jim občas donesli něco vody a prosa. Konečně byli boxery

vypátrání a přivedení do rodné obce, kde byli ctěni a váženi. Jejich osadníci poslali k boxerům deputaci s prosbou, aby bylo šetřeno jejich šedin. Boxeři odpověděli: „Stane se tak, jestli odpadnou.“ Sousedé, vrátivše se, prosili bratry: „Řekněte, že nejste již křesťany a budete zachráněni.“

„Jsme křesťané!“ praví Pavel. Avšak Jan váhá... Boxeři vzali své nože a připravovali se k řezání obětí; ubohý Jan chabne a odpadá. Tu přátelé i boxeři útočí na Pavla; oni, aby ho přemluvili, tito hrozíce mu obnaženými noži. Odpadnutí bratra od pravé víry působí Pavlovi nesmírný zármutek. Jeden přítel mu šeptá po straně: „Pavle, řekni jen ústy, že nejsi křesťanem, zůstaň jím však v srdci a my tě zachráníme.“ — „Ne, toho nikdy neučiním!“ pevně odpovídá Pavel. „Tedy to značí smrt!“ volají všichni. Načež Pavel: „Živ jsem křesťanem, umíraje budu též křesťanem.“

Boxeři rozzuření ho ubodali noži, zatím co odpadlík, bratr mučedníka, byl odveden k mandarinovi Tsáo, kde obdržel smutné svědectví svého odpadu.

★

Jest známo, jak jeden římský mučedník, přivázan na loži pokrytém růžemi, viděl přicházeti k loži ženu k němu poslanou, aby ho svedla. Tu svázaný hrdina, ukousnuv si jazyk, vyplivl ho ženě ve tvář.

Čínská panna jménem Mong byla zachráněna jedním boxerem z osady Ču-kiao-ho, kde všichni křesťané byli povražděni. Boxer ji přivázal na trakař a vezl do města, slibuje si za ni značnou sumu, jelikož byla neobyčejně krásná.

Zajatá dívka poznala, že nezabezpečí své čistoty, leč zničí-li svou krásu. Volnou rukou vytáhla z otýpky slámy, na které byla přivázána, silné stéblo a vypíchla si jím jako jehlicí obě oči! Boxer velmi rozzloben jí utal hlavu a tak poslal její panenskou duši do věčnosti.

★

Jeden křesťan byl odsouzen boxery k umučení zvanému: „la-pa-k'oai“, t. j. „rozřezání na osm dílů“. „Budiž,“ pravil boxerům, „ale každý díl i po rozřezání vám bude říkat: jsem křesťanem.“

Petr Ču, vyzýván generálem Čengem k zapření víry, pravil: „Jako vy, pane generále, nemůžete zapřít svých rodičů, ani já nemohu zapřít svých rodičů, ani já nemohu zapřít svého Boha!“

★

V Kičeu zajali boxeři hošíka s otcem ještě mladým a dědem. Vedli je do pagody, aby je donutili k odpadu před modlami. Hošíka svázali na zemi, otce a děda svlekli a připoutali ke sloupům a pálili po celém těle tyčinkami vonného dřeva, což působí hrozná bolest. (Tohoto krutého způsobu mučení se dosud užívá. Minulého roku tak trýznili komunisté jednoho čínského kněze v městě Kian, ve zdejší provincii Kiangsi.) Mladý muž počal klesati, tu ho starý otec povzbuzoval: „Synu, pomni, abys neztratil duši i tělo zároveň.“ To boxery ještě více rozlítlo a pálili tím více oba, zvláště syna, na obličej, pod pažemi, na dlaních, v očích... Přemožen bolestí mladý křesťan vyřkl osudné „Pei-Kiao“, doslovně: obracím záda náboženství! Načež byl katy propuštěn. Boxeři se ptali malého hošíka: „A co ty?“ On odpověděl: „Já nechci býti jako můj otec, ale jako můj dědeček!“ Ihned nato byli děd a vnuk státi.

★

Mladý a podnikavý Josef Wang-jung-fu se usadil v Peking, kde byl příručím v obchodě. Vypuklo boxerské povstání. Přátelé Josefovi se snažili přemluvit jej, aby odpadl, než zůstával neochvějným: „Boxeři mne mohou zabít, ale nikdy mi nevyrvou moji víru ze srdce.“ Tlupa povstalců se dostavila na udání před dům s křikem: „Vydejte nám toho ďábla západníka, jinak zapálíme dům!“ („Západní ďábli“ jsou dosud nazýváni misionáři a křesťané nepřátelskými pohany.) Josef, skryt v zahradě, slyšel vyhrůžku a chtěje ušetřit svých přátel, sám neohroženě vyšel se slovy: „Hledáte křesťana? Já jsem jím, neubližujte těmto ostatním!“ Boxeři se naň vrhli, odnesli ho na řeznický stůl, kde ho počali noži krájet, tak jak byl kdysi kozáky mučen blahoslavený Bobola. Dlouho trpěl Josef pod noži boxerů, kteří ho trýznili, ale neusmrtili.

Konečně nalili do jeho krvácejících ran petroleje a zapálili. Josef zemřel upálen, opakuje nejsvětější jméno Ježíš.

★

Novokřesťanka Liu-Wang-se prodávala koláčky v Toan-kia-u. Boxeři se jí ptali, zda jest křesťankou, načež ona odpověděla záporně. Vrátivši se do města, chlubila se křesťanům, jak boxery napálila! Dvě panny katechistky, velmi pohoršeny, jí vysvětlily, že zhřešila, že tak činit nelze, jelikož takové přiznání se rovná odpadu od víry. Bránily jí, aby nevycházela, že to opět učiní. „Musím ven, neprodávám-li, nemám co jíst. Ale nebojte se, již neodpadnu!“

Následujícího dne na ní boxeři opět vyzvídali, zda jest křesťanka, což ona neohroženě přiznala. Byla přivázána ke stromu a hrozně mučena, noži sekána, pálena, prsy jí uřezány, do ran vložena sůl. Vše bez hlesu snášela, takže boxeři, zuřiví a udivení, si toho nemohli vysvětliti. Jeden jí uťal kus masa, křiče: „Což ničeho necítíš?“ — „Ne,“ odpověděla, „to není mé tělo, které trpí, nýbrž tělo Ježíše Krista.“ — Ubohá nevědomá žena, nedávno pokřtěná, mnoho nevěděla o zbožštění křesťana. Jaká však podivuhodná shoda s výrokem sv. Perpetuy, která bolestně trpíc v žaláři před svou popravou, na otázku strážce vězení, co učiní, až bude předhozena zvěři v cirku, odpověděla: „Nyní trpím já, tam bude Jiný trpěti ve mně.“

★

Tragické jest líčení konce dvou stařen stejného jména, Lucií Ko; jedné bylo 62, druhé 69 let.

S počátku se utekly k pohanským příbuzným, kteří se jich však brzy ze strachu zbavili. Vrátivše se domů, našly vše spáleno a vypleněno! Uchýlily se na hřbitov, kde se jim podařilo ve zděném hrobě, z části sesutém, se ukryti. Trpěly hrozně, stlačeny k velké zdi, podél ztuhlé rakve, byly však přece ukryty. V noci jeden pohan jménem Li jim přináší něco potravy. Byl právě horký červenec, stařeny o hladu a žízní v hrobovém zápachu snášely hroznou trýzeň. Jeden svědek praví, že několik pohanských kluků vypátralo skryši

křesťanek a bavilo se tím, že ubohé píchali ostrými pruty.

Jedna ze stařen, chtějíc asi uniknouti těžké nemoci, vyplížila se z hrobu a za krátko zemřela. Druhého dne vyšla z hrobu i druhá žena. Vtom ji spatřili boxeři a několik ran nožem skončilo její život.

★

Nejsmutnější snad jest popis z vesnice Hu-kia-če. Boxeři těžce poranili křesťanskou dívku Marii Fu, rána mečem jí utála nos a rozsekla vrchní čelist. Klesla na zem a boxeři ji opustili jako mrtvou. V noci se umírající, trýzněna žízni, odplížila do rodné vsi, kde na spáleništi prvního domu křesťanů nalezla svou sestřenicí Kuo-Ts'ao-še, rovněž těžce zraněnou, omdlávající bolestmi a žízni. Zlosynové jí rozřízli tělo.

Jeden pohan, jménem Kuo, její příbuzný, viděl křesťanku Marii Fu plížit se do zřícenin a přinesl jí šálek vody a prosa, než na jídlo nebylo pomyšlení. Sotva může pronést několik slov.

Ráno následujícího dne členové rodiny Kuo se shromáždili k poradě. Nejstarší člen rodiny pravil: „Naše příbuzné křesťanky jsou smrtelně zraněny. Budeme-li je živiti, prodloužíme jejich utrpení. Máme málo prosa. Nač je živiti nadarmo? . . . Nebylo by lépe, z útrpnosti je pohřbíti hned? Tak bychom ukončili jejich bolesti.“

Tento návrh starcův byl přijat. Dva statní mladíci běželi na pole vykopat hrob. Stařec s celou svou rodinou jde ke zříceninám domu křesťanů oznámit dvěma ženám jejich brzké pohřbení.

Pomněme, že jsme v Číně . . . Ta zpráva byla řečena a přijata bez pohnutí. Kuo-Tsao-še pouze bázlivě namítá, že se snad může uzdraviti, než netrvá příliš na svém. Panna Fu Marie by asi nejraději zemřela přirozenou smrtí, než rozbitá čelist jí nedovoluje mluvit, pronáší jen nesrozumitelné hlásky. Konečně stařšina, hlava obce, tak rozhodl, to platí, není námitek!

„Jelikož za nedlouho předstoupím před Pána Boha,“ pravila Kuo, „prosím vás, učešte mne a upravte mi šaty.“ Právě přišla sestra druhé a jiná křesťanka jménem Li, které o tom všem později vydaly svědectví. Oběma odsouzeným upravily šaty, načež byla přinesena no-

sítka a průvod se hnul k nově vykopanému hrobu. Celá osada byla přítomna. Mladá Kuo-Tsao-še byla zvolna položena do hrobu, kdežto Marie Fut tam sestoupila sama, opírajíc se o svou sestru. Když již ležely vedle sebe, Marie Fu námahavě pravila: „Počkejte — ještě chvíli, až se pomodlíme.“ Hrobaři čekají, z úcty k modlitbě křesťanek. Po modlitbě se obě ženy pokřižovaly, přikryly si tváře cípem šatu a čekaly . . . Když byly zasypávány, nižádný pohyb odporu ani odsouzených, ani okolostojících. Dvě přítomné křesťanky pravily později při výslechu: „Viděly jsme ještě, jak se jim ňadra zdvihala rychlým oddychováním, ale žádná ruka se nezdvihla s prosbou o milost.

★

Církev svatá se láskyplně sklání ke svým dětem v daleké čínské zemi, které víru svou neohroženě až k smrti vyznávaly a rodnou zem vlastní krví skropily, a je hrdá na ně, jako na jejich velké předchůdce — mučedníky Říma, Gallie, Afriky. Často to byli lidé chudičcí, nepatrní, jako na př. dva chudí chlapci křesťanští, kteří polonazí, zaprášení, žali trávu na čínských horách a byli kolem jdoucimi boxery zabiti, když nechtěli zapřítí své víry. Ano, Bůh vyvolil to, co je slabé a opovržené, aby zahanbil mocné a pyšné. Každý z nich, který volil raději smrt, než zradu a zapření své víry, jest pravým hrdinou, nyní již radujícím se v blažené věčnosti, kterému však sv. Církev chystá i oslavu zde na zemi pro všechny věky.

Msgr Costantini, apošt. delegát v Pekinu, při odjezdu do Říma.

JAPONSKÉ UNIVERSITY.

V Japonsku je sedm státních universit a několik universit soukromých dle vzoru státních, se všemi jejich výhodami. (Katolická universita je řízena misionáři T. J.) Císařská universita v Tokiu má sedm fakult: právní, lékařskou, písemnickou, vědeckou, fakultu věd přizpůsobených, národního hospodářství a zemědělskou. Každá fakulta má více oborů, tak písemnická odbor literatury japonské, francouzské, filosofický a dějepisný odbor.

Císařská universita je v Tokiu samém na velké rozloze s četnými posluchárnami a přírodovědeckými kabinety. Knihovna, čítající 700.000 svazků, nemocnice, útulny, zábavné místnosti, dvory, rybník a velké sady zpříjemňují pobyt posluchačům.

Před vstupem do university dlí student šest let v obecné škole, pět let v nižší a tři léta ve vyšší střední škole (jako naše gymnasia). Studia na lékařské universitě trvají čtyři léta, na ostatních fakultách tři léta, takže universitní posluchači mají obyčejně 20—26 let. Vstup na university není ovšem volný; třeba se podrobiti zkouškám, při nichž pouze nejlepší jsou přijati. V Japonsku jest pouze třicet středních škol. Všeliké doporučení jest přísně vyloučeno, takže synové vysokých hodnostářů a millionářů nemají výhod. Tento výběr působí, že duševní úroveň posluchačů jest vysoká.

Nynější drahý život také doléhá na zdi poslucháren a stinných zahrad. Než studie nejsou rušeny. Postavení akademiků v Japonsku jest velmi ctěno a jejich hmotná budoucnost zcela zajištěna.

Společenský život jest velmi čilý. Každá universita jest jakési sdružení od státu neodvislé, rovněž tak i jednotlivé fakulty i jejich odbory. Tato sdružení pořádají přátelské schůzky a přednášky, které úzce putují posluchače, profesory a posluchače navzájem. Po-

sluchači se radí s profesory, kteří jim rovněž zajišťují místa při odchodu, často i dále pokračují své studie u profesorů, které si vyvolí. Různé časopisy uveřejňují práce studentů.

Studie se neomezují pouze na přednášky profesorů, při kterých si činí posluchači poznámky; v četných kroužcích jednotlivých universit konají se přednášky, ke kterým jsou zváni odborníci, kde se probírají ožehavé otázky společenské a kulturní.

Veliký jest zájem o literaturu a divadlo; četné časopisy, výhradně studentské, uveřejňující práce studentů, jsou řízeny v duchu socialismu. Spolky vědecké a literární jednají hlavně o písemnictví, divadle a básnictví japonském. Rovněž studentské divadlo předvádí jejich práce i vynikající kusy cizozemské; tak minulého roku sehrán děj „Les ratés“ od H. R. Lenormanda (francouzského dramatika), studenti pořádají koncerty a výstavy svých malířských prací. Konečně týdeník list, četně odbíraný, podává zprávy týkající se university, vědeckého a občanského života.

Tělocvik má též čelné místo ve výchově universitní. Šerm, střelení šípem (žiu-žucu), jízda na koni a různé druhy evropských sportů, jsou pěstovány v četných tělocvičnách a hřištích.

Zvláštní university dbají o výchovu ženskou, které se rovněž věnuje velká péče. Japonské university jsou mocnými ohnisky vzdělanosti, jimiž jest a bude řízen vývoj Japonska. Poslední dobou vrhají četné projevy komunistických studentů zvláštní světlo na japonský život. Úporné snahy Ruska nezůstaly marné jak v Číně, tak v Japonsku; názory a myšlenky, které jsou usilovně šířeny zvláště mezi studující mládeží, jsou účinnější, než střelný prach a dynamit.

Doufejme, že jak Čína, tak Japonsko zůstanou uchráněny rakoviny bolševismu.

KATOLICKÉ NADĚJE V JAPONSKU.

Japonsko, „země vycházejícího slunce“, jak znamená její název dle čínských značek, kterých se užívá i v Japonsku (Japon — slunce a kořen, bráti vzrůst, vycházeti —, t. j. země vycházejícího slunce; jestiž Japonsko na nejdálnějším východě). Zdá se, že Japonsko počíná ospravedlňovati svůj název v nadpřirozeném smyslu; začínají se tam rozbřeskovati červánky Slunce Spravedlnosti.

V říjnu 1927 byl vysvěcen v Římě první biskup japonský, Msgr. Hayasaka, potomek slavných křesťanů z Nagasaki, kteří si po dobu tři sta let zachovali víru bez přispění kněží a za ukrutných pronásledování; když konečně francouzští misionáři se mohli usaditi v Japonsku, oni hrdinní křesťané přišli navštívit misionáře a po dlouhých otázkách pravili: „Vaše srdce jest naše srdce.“ Poznali pravost vrátivších se misionářů po úctě k Panně Marii a po poslušnosti k sv. Otci v Římě.

Nový biskup japonský jest rodákem z Nagasaki, kde jest nyní jeho sídlo. Po svěcení v Římě konal cestu do Francie, kde, hlavně v Paříži a Lyoně, se mu dostalo slavného uvítání; jeť odchovancem francouzských misionářů a schválně zajel do rodiště misionáře, který ho pokřtil, aby se v tamním kostele pomodlil a poděkoval příbuzným onoho misionáře, který již před lety zemřel. V Japonsku všechny časopisy bez rozdílu podávaly zprávy o svěcení a cestě svého prvního biskupa. Japonská vláda oficielně poděkovala za toto vyznamenání svým zástupcem ve Vatikáně.

V Japonsku samém lze znamenati klíčení katolického semene v duších. Zatím počet obrácení není nějak zvláště veliký, ale vyšší kruhy jsou zasahovány a několik obrácení vzdělců vzbudilo rozruch. Časopisy, i velkého významu, věnují celé strany náboženskému životu katolickému. V městě Hakodaté vstoupilo do kláštera Trapistek během minulého roku asi sto žadatelek, mimo jiné dcera barona Koweda. Sestra jednoho velkého romanopisce v Tokiu vstoupila do nové kongregace sester, která se zakládá v Hakodaté, což mělo příznivý ohlas v denních listech.

Též vládní kruhy jsou nakloněny katolickému náboženství, o jehož pravoplatné uznání se jedná. Vedoucí kruhy v Japonsku vidí v katolicismu jedinou silnou oporu proti vlnám bolševismu. Apoštolský vyslanec se těší zvláštní úctě a pozornosti.

Budoucnost je plná nadějí. Nynější pokolení čítá mnoho bývalých žáků a chovanců ústavů Marianistů a Sester sv. Maura, jejichž námaha po dlouhá léta jakoby marná, počíná nésti bohatou žeň.

Dosud je velký odpor pro obrácení u starců, zvláště žen, menší u osob středního věku, a u mladých skoro žádný. Půjde-li vše přirozeným chodem a bez zvláštních překážek, po 20 nebo 25 letech budou obrácení velmi četná.

Zvláště kláštery Trapistů (řeholníků a sester) se těší velké úctě. Tak při svěcení kostela P. Marie, Královny Andělů, byly přítomny velké davy, asi 20.000 osob, většinou pohanů. A každodenně v klášteře P. Marie u Majáku konají pohané návštěvy, přicházejí často velmi zdaleka, aby na vlastní oči viděli Trapisty.

VÝTAH ZE STANOV

„DÍLA ŠÍŘENÍ VÍRY“.

Čl. 20. Farář (duchovní správce), jenž je zákonitým ředitelem Díla ve své farnosti, volí za horlitele několik zbožných mužů nebo žen, kteří spolu pracují na rozšíření Díla rozdáváním misijního časopisu mezi členy, sbíráním členských příspěvků a získáváním nových členů. Farář bude častěji kázati v kostele o Díle, a dbáti, aby misijní svátek byl co nejvíce oslavován; zkrátka provede vše, co mu bylo uloženo diecézním ředitelem. Farář a jeho spolupracovníci horlitéle tvoří farní výbor.

III. O ČLENECH.

Čl. 21. Členy Díla se stávají věřící, kteří dosáhli aspoň dvanáctý rok věku, leč by byl zvláštní důvod pro stanovení věku vyššího, dále, když platí stanovený příspěvek¹ (týdně, měsíčně nebo ročně) a modlí se denně Otče náš, Zdrávas a připojí modlitbu: Sv. Františku Xaverský, oroduj za nás! Všichni tito jsou řádnými členy Díla. Když složí najednou 200 Kč a modlí se denně uvedené modlitby, stávají se členy stálými.

Poznámka. Jmenované modlitby a příspěvek tvoří nutné podmínky k získání mnohých duchovních milostí propůjčených Dílu Sv. Stolicí. Chvalitebný skutek činí, kdo dá ze svých prostředků více, nežli stanoveno. Doporučuje se však naléhavě stálá modlitba za misie.

Čl. 22. Aby členové se stali účastnými duchovních milostí, není nutno, aby byli zapsáni do členské knihy, ač zápis jako vhodný se doporučuje.

Čl. 23. Řádní členové tvoří skupiny čítající 10, 100, nebo 1000 členů, nebo i jinak se seskupují podle místních okolností.

Čl. 24. Členové řádů a kongregací obojího pohlaví, jejichž příslušníci pracují v misích na obrácení nevěřících, mohou býti účastni všech duchovních milostí, modlí-li se předepsané modlitby. Členové ostatních řádů a kongregací, aby získali tytéž milostí duchovní, jsou povinni modliti se předepsané modlitby, a mimo to řeholní dům, v němž žijí, má odvésti aspoň nějakou almužnu Dílu pro lásku boží a pro nesmrtelné duše.

Čl. 25. Chudí věřící mohou se stát členy, modlí-li se každodenně předepsané modlitby a přispějí-li podle své chudoby na misie nějakým dárkem peněžitým.

¹ Rozhodnutím apoštol. nunciatury v Praze ze dne 11. října 1930 č. 15908, stanoví se pro celé Československo jednotný roční členský příspěvek Kč 2.60.

Čl. 26. Zemřelí nemohou se státi členy Díla, může však býti obětovaná mše sv., která se každodenně slouží za zemřelé členy Díla v basilice Vatikánské, také za duše těch, kteří členy nebyli, ale pro něž se žádá, aby jich bylo při mši sv. vzpomenuto, odvede-li se nějaký příspěvek.

Čl. 27. Stanovy tyto určené pro čtyři ústřední rady v Československu jsou podrobeny přezkoušení a úchvale vyšší ústřední rady a byly-li jednou schváleny, nelze je měniti, leč s výslovným dovolením téže vyšší ústřední rady.

OBSAH:

Úvod	7
DŮLEŽITOST MISIJNÍ ČINNOSTI.	
Veliký význam misijní činnosti	11
Zámořské misie	13
Studentům	14
1922.	
CESTA DO ČÍNY:	
1. Paříž—Marseille (<i>Život</i>)	19
2. Do průplavu Suezského	22
3. Na Ceylon . .	26
4. K břehům Indie	36
5. K čínským břehům	38
6. V Číně	44
1923.	
Manželství u Číňanů (<i>Život</i>)	48
Žena v Číně (<i>Život</i>)	61
Protikřesťanské hnutí v Číně (<i>Život</i>)	70
Úsudek protestantského pastora o církvi katolické (<i>Život</i>)	73
Názor Číňanů na duši lidskou (<i>Život</i>)	75
1927.	
I. Dopis z Číny českým dětem (<i>Květy Mládí</i>)	84
II. Dopis z Číny českým dětem (<i>Květy Mládí</i>)	86
1928.	
Poměry v misiích naprosto odlišné od našich (<i>Pražský Večerník</i>)	89
Pevná rodinná pouta v Číně (<i>Pražský Večerník</i>)	92
Bolesti a radosti misionáře (<i>Pražský Večerník</i>)	100
Hrůzy tajfunu na východě (<i>Pražský Večerník</i>)	101
Něco z buddhismu (<i>Žitro</i>)	102
Nejnovější čínští mučedníci (<i>Žitro</i>)	104
Ohavnost na místě svatém (<i>Věstník Díla šíření víry</i>)	107
1929.	
Jak putovali dva k nebeské věži (<i>Neděle</i>)	108
Pověra a hadačství v Číně (<i>Pražský Večerník</i>)	110
Čínské časopisy a ČSR při desíletí republ. (<i>Pražský Večerník</i>)	112
Pohřeb. — Pověry (<i>Lidové Listy</i>)	114

Tyfon (<i>Neděle</i>)	117
Čínský protějšek sv. Václava (<i>Lidové Listy</i>)	119
Novoroční blahopřání (<i>Věstník Díla šíření víry</i>)	122
Církev a národové. — Čínský student (<i>Pražský Večerník</i>)	123
Proč se bojíte, malověrní? — Uražené hlavy model. — Křest (<i>Neděle</i>)	125
Choroba. — Školní starosti a radosti. — Sv. Jan Nepomucký patronem v Číně (<i>Neděle</i>)	134
Čínská zeď (<i>Neděle</i>)	136
Jména osobní (<i>Lidové Listy</i>)	138
Jaterní a ledvinové nemoci. — Zase tři misionáři popraveni (<i>Pražský Večerník</i>)	140
Země podivných příhod (<i>Pražský Večerník</i>)	142
Žlutí ďáblové (<i>Pražský Večerník</i>)	147
Země zabíjejících model (<i>Pražský Večerník</i>)	151
V dešti a nepohodě (<i>Neděle</i>)	153
Trpělivost (<i>Věstník Díla šíření víry</i>)	157
Starost se školou (<i>Věstník Díla šíření víry</i>)	165
Misionář, poutník (<i>Pražský Večerník</i>)	166
Některé dobré a špatné vlastnosti Číňanů (<i>Neděle</i>)	171
Před cestou (<i>Neděle</i>) — (<i>Pražský Večerník</i>)	173

1930.

Nový rok. — Boření model. — Mosty. — Kuchař a holič (<i>Našinec</i>)	175
Vzpomínka na Tuřany. — Češka v misiích (<i>Katolík americký</i>)	179
Škola (<i>Katolík americký</i>)	181
Zima. — Milosrdná sestra Češka (<i>Neděle</i>)	183
Misijní kostel bez Nejsvětějšího (<i>Neděle</i>)	184
Vstříc mučednické smrti (<i>Pražský Večerník</i>)	185
O hrůzách hladomoru v „říši nebes“ (<i>Pražský Večerník</i>)	186
Bubnová palba hladu, moru a bolševismu (<i>Pražský Večerník</i>)	188
Stále jen o bídě čínského lidu (<i>Pražský Večerník</i>)	189
Co P. Zeman odkazuje svým přátelům (<i>Neděle</i>)	192
Peklo revolucí a anarchií v Číně (<i>Pražský Večerník</i>)	196
Technika pěstování rýže v Číně (<i>Pražský Večerník</i>)	198
Ohrožován komunistickými lupičskými tlupami (<i>Praž. Večer.</i>)	199
Zachráněn před běsnícími komunisty (<i>Pražský Večerník</i>)	201
Na apoštolské cestě (<i>Neděle</i>)	202
Misionář opouští vše (<i>Neděle</i>)	211
V čínském moři zmatků a revolucí (<i>Pražský Večerník</i>)	212
Zase na misijní cestě (<i>Neděle</i>)	216
Čínský kroj (<i>Věstník Díla šíření víry</i>)	217
Domorodé kněžstvo v misiích (<i>Apoštolát sv. Cyrilla a Meth.</i>)	219

1931.

Václav = Wen-či-lao (<i>Neděle</i>)	221
11 let v Číně (<i>Neděle</i>)	223
Hrůzy bolševismu se stále stupňují (<i>Pražský Večerník</i>)	228
Stále rudé nebezpečí (<i>Neděle</i>)	231
Bohaté archeologické nálezy v Číně (<i>Pražský Večerník</i>)	234

Zkušenosti z misijní cesty (<i>Neděle</i>)	238
Žena stálá ve víře (<i>Neděle</i>)	241
Rudé nebezpečí (<i>Neděle</i>)	244
Mučedníci (<i>Neděle</i>)	247
Hrůzy povodní (<i>Lid</i>)	251
Ze země „živého Budhy“ (<i>Lid</i>)	253
Ze zlaté legendy čínské (<i>Neděle</i>)	255

STAV MISÍ V JAPONSKU:

Japonské university	263
Katolické naděje v Japonsku (<i>Žitro</i>)	265
Výtah ze stanov „Díla šíření víry“	267

Sv. Františku Xavérský, oroduj za nás!